

SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS

2022

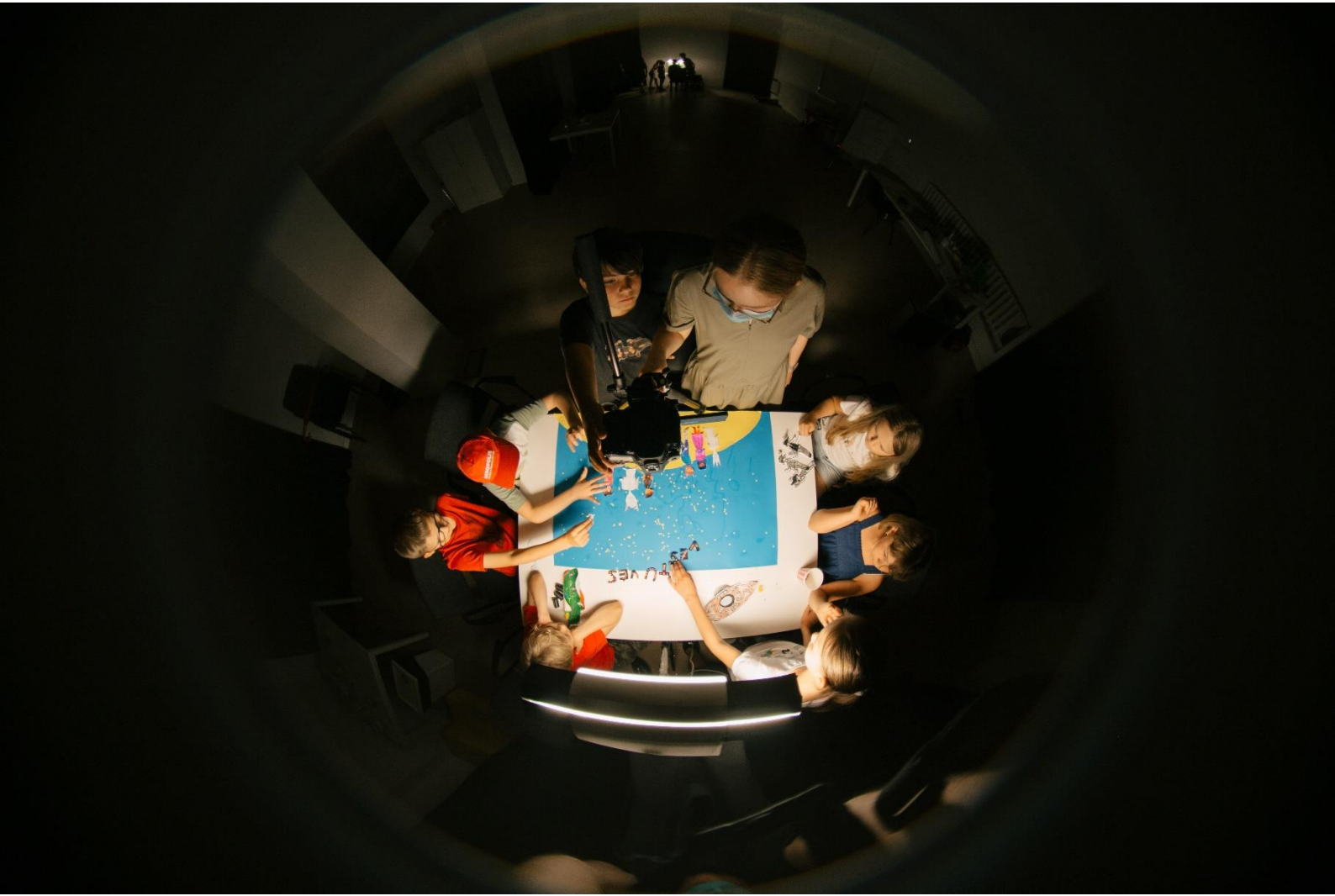

KRISTINA MAŽEIKAITĖ, 2023

Kultūra^τ

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

Kuriančios savivaldybės

Savivaldybių kultūros indekso idėjos ir tyrimo autorė

Kristina Mažeikaitė

Kristinai Mažeikaitei ir Lietuvos kultūros tarybai priklauso autorių turtinės teisės atgaminti bet kokia forma ar būdu, išleisti ir viešai skelbti (visą ar dalimis), įskaitant viešą prieigą kompiuterių tinklais, tyrimą ir visas pateiktas rekomendacijas. Šios informacijos naudojimas galimas mokslo ir nekomerciniais tikslais, nurodant cituojamą šaltinį.

Autorės išreikštas požiūris nebūtinai sutampa su Lietuvos kultūros tarybos.

© Kristina Mažeikaitė, 2023

© Lietuvos kultūros taryba, 2023

Šiam indeksui duomenis teikė Lietuvos kultūros taryba, Valstybės duomenų agentūra, savivaldybių administracijos, Valstybinė kultūros paveldo komisija, Kultūros paveldo departamentas.

Nuoširdžiai dėkoju visiems prisidėjusiems ir geranoriškai bendradarbiavusiems, teikiant informaciją bei įžvalgas. Šis bendradarbiavimas leido įtraukti detalesnius ir platesnius duomenis apie kultūrą nei yra prieinama viešojoje erdvėje bei prasmingai ir kokybiškai prisidėjo prie galutinio savivaldybių kultūros indekso rezultato.

Ypatingai dėkoju Lietuvos kultūros tarybos pirmininkei Astai Pakarklytei, Lietuvos Respublikos Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkei dr. Vaidutei Ščiglienei, Valstybės duomenų agentūros Įmonių statistikos skyriaus specialistei Šarūnei Razgaitienei ir Lietuvos kultūros tarybos viešųjų ryšių koordinatorėi Karolinai Bagdonei.

SANTRUMPOS

KI – kūrybinės industrijos

KPD – Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos

LKC – Lietuvos kino centras

LKI – Lietuvos kultūros institutas

LKT – Lietuvos kultūros taryba

LR FM – Lietuvos Respublikos finansų ministerija

LR KM – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

LR ŠMSM – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija

LR VKPK – Lietuvos Respublikos Valstybinė kultūros paveldo komisija

MKO – Meno kūrėjų organizacijos

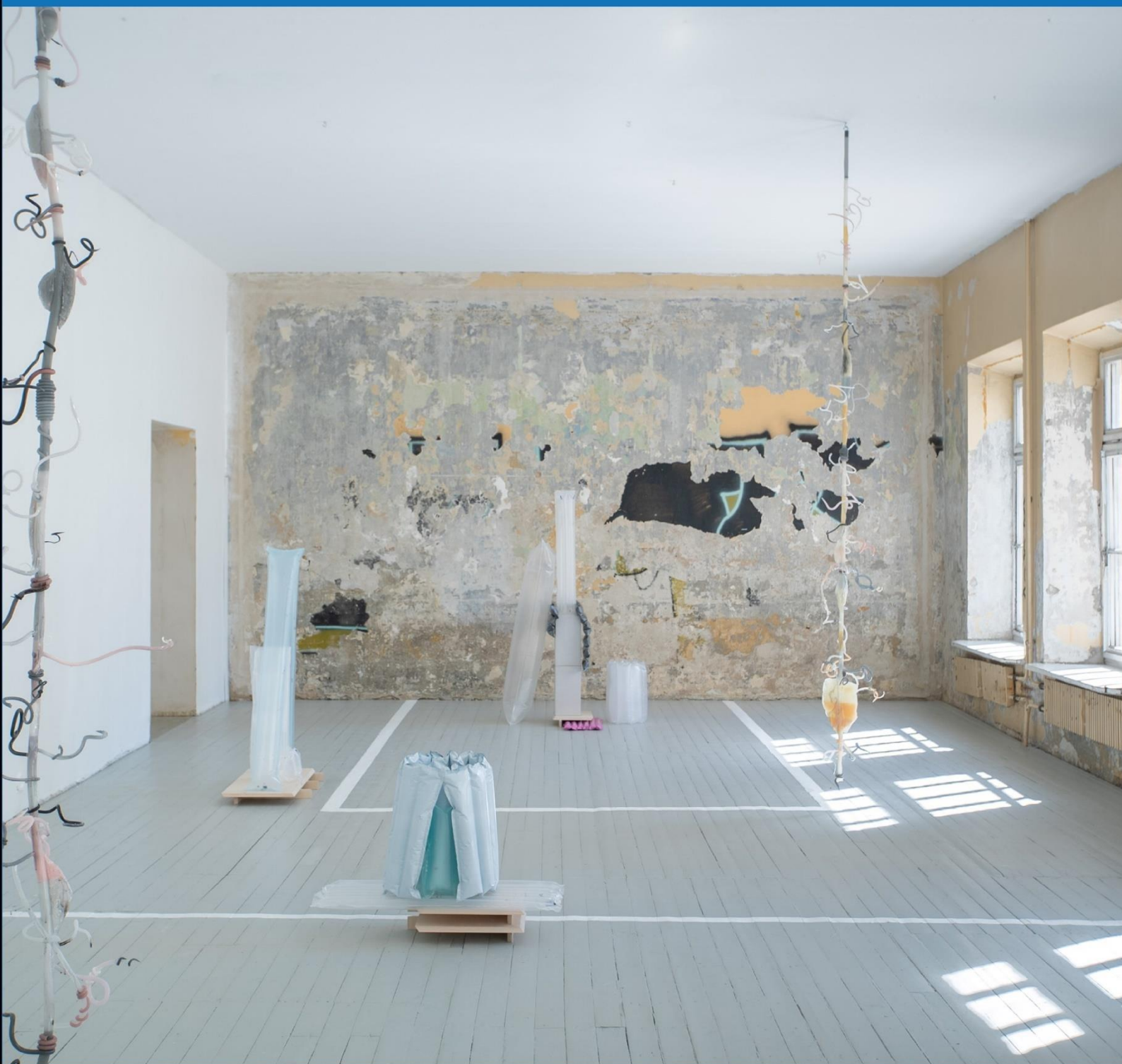
OSP – Oficialios statistikos portalas

PV – pridėtinė vertė

SKI – savivaldybių kultūros indeksas

VMI – Valstybinė mokesčių inspekcija

TURINYS

SANTRUMPOS	6
Turinys.....	7
ĮVADAS	12
1. RODIKLIAI	13
2. SAVIVALDYBIŲ REITINGAI	25
2.1. KULTŪROS ORGANIZACIJOS.....	28
2.1.1. Kultūros įmonių duomenys (pagal juridinio kodo registracijos vietą).....	30
2.1.2. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padaliniai.....	34
2.1.3. Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padaliniai	38
2.1.4. Nevyriausybinių sektoriaus aktyvumas.....	41
2.1.5. Bibliotekos	45
2.1.6. Muziejai.....	48
2.1.7. Kultūros centrai	52
2.1.8. SUBINDEKSAS: KULTŪROS ORGANIZACIJOS	56
2.2. KŪRĖJAI.....	62
2.2.1. Profesionalaus meno kūrėjai	64
2.2.2. Meno mėgėjų kolektyvai	69
2.2.3. SUBINDEKSAS: KŪRĖJAI.....	73
2.3. KULTŪROS MAKROEKONOMIKA.....	79
2.3.1. Apyvarta.....	81
2.3.1.1. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta	82
2.3.1.2. Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta	85
2.3.2. Dirbančių asmenų skaičius.....	88
2.3.2.1. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose dirbančių asmenų skaičius	88

2.3.2.2.	Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose dirbančių asmenų skaičius	91
2.3.3.	Išlaidos darbuotojams.....	94
2.3.3.1.	Išlaidos darbuotojams tradicines kultūrinės veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose	94
2.3.3.2.	Išlaidos darbuotojams naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose	96
2.3.4.	Pridėtinė vertė	98
2.3.4.1.	Pridėtinė vertė tradicines kultūrinės veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose	98
2.3.4.2.	Pridėtinė vertė naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose	101
2.3.5.	SUBINDEKSAS: KULTŪROS MAKROEKONOMIKA	104
2.4.	FINANSAVIMAS KULTŪRAI.....	110
2.4.1.	Savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms.....	112
2.4.2.	Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms dalis nuo visų išlaidų	118
2.4.3.	Finansavimas organizacijoms	122
2.4.4.	Finansavimas profesionalaus meno kūrėjams	128
2.4.5.	SUBINDEKSAS: FINANSAVIMAS KULTŪRAI	134
2.5.	DALYVAVIMAS KULTŪROJE IR SOCIALINIS KAPITALAS	140
2.5.1.	Kultūros centrų dalyviai	142
2.5.2.	Muziejų lankytojai.....	145
2.5.3.	Bibliotekų vartotojai.....	148
2.5.4.	Bibliotekų lankytojai	150
2.5.5.	Gyventojai per pastaruosius 12 mėn., vartoję kultūros produktus / naudojęsi kultūros paslaugomis	152
2.5.6.	Visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą	155

2.5.7.	Visuomenės dalis, kuri save tikrai galėtų pavadinti kūrybingais žmonėmis.....	157
2.5.8.	Visuomenės dalis, kuri visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių.....	159
2.5.9.	Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc.	161
2.5.10.	SUBINDEKSAS: DALYVAVIMAS KULTŪROJE IR SOCIALINIS KAPITALAS	164
2.6.	KULTŪROS PAVELDAS	169
2.6.1.	Kultūros paveldo paminklai	171
2.6.2.	Nekilnojamos kultūros vertybės.....	177
2.6.3.	Nekilnojamos kultūros vertybės, turinčios vertingųjų savybių.....	181
2.6.4.	Kilnojamos kultūros vertybės.....	183
2.6.5.	Vidutinis finansavimas, skiriamas kultūros paveldo tvarkybai.....	187
2.6.6.	SUBINDEKSAS: KULTŪROS PAVELDAS	191
2.7.	POKYČIŲ GRUPĖ.....	196
2.7.1.	LKT skirto finansavimo organizacijoms ir kūrėjams pokytis.....	197
2.7.2.	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis	201
2.7.3.	Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis.....	204
2.7.4.	Savivaldybės biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms pokytis	207
2.7.5.	SUBINDEKSAS: POKYČIŲ GRUPĖ	210
3.	SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS.....	215
3.1.	SUBINDEKSŲ APIBENDRINIMAS	222
3.2.	SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS SAVIVALDYBIŲ KLASTERIUOSE .	231
3.3.	SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS APSKRITYSE	235
3.4.	DIDIEJI MIESTAI	238
4.	METODIKA.....	244
	IŠVADOS.....	256

REKOMENDACIJOS	261
LITERATŪROS SĄRAŠAS	262
FOTOGRAFIJŲ SĄRAŠAS	267
PRIEDAI	269
1 priedas EVRK kodų, kuriais remiantis identifikuotos kultūros įmonės, sąrašas	270
2 priedas Muziejų skaičius 2000–2022 metais	272
3 priedas Kultūros centrų skaičius 2000–2022 metais	273
4 priedas Kultūros centrų dalyvių skaičius 2000–2022 metais	274
5 priedas Dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekso (2021) metodologiniai patikslinimai	275
6 priedas „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ žinomumas ir lankomumas	277
7 priedas 2022 m. Kauno miesto turizmo statistika	278
8 priedas Lietuvos kultūros sostinės	279

IVADAS

Pirmasis savivaldybių kultūros indeksas reprezentavo kultūros situaciją 2021 metais. Jis sulaukė didelio kultūros bendruomenės susidomėjimo, tapo skaitomiausiu Lietuvos kultūros tarybos inicijuotu tyrimu, buvo pristatomas politikams, žiniasklaidai bei tikslinėms auditorijoms atskirose konferencijose ar susitikimuose. Galiausiai pačių savivaldybių kultūros bendruomenės inicijavo susitikimus ir diskusijas, paremtas pristatyto indekso duomenimis.

Savivaldybių kultūros indekso nauda visuomenei yra daugiareikšmė. Viena vertus, tai įrankis kultūros bendruomenei ir politikams, leidžiantis identifikuoti iššūkius, su kuriais susiduria savivaldybė, ar lyginti savo pasiekimus su aplinkinėmis savivaldybėmis. Kartu tai įrankis, padedantis nustatyti tikslingus kultūros politikos prioritetus bei juos pamatuoti objektyviais rodikliais, aprašomais savivaldybių kultūros indekse. Kita vertus, tai instrumentas, kuris gali paskatinti kultūros statistikos plėtrą bei diskusijas apie kultūrą remiantis skaičiais.

Indekso ataskaitoje pateikiami rodikliai, tokie kaip savivaldybių biudžetų finansavimas kultūrai ar kultūros įmonių sukuriama pridėtinė vertė, iki šiol nebuvo patogiai prieinami plačiajai visuomenei. Dabar su jais galima susipažinti savivaldybių kultūros indeksų tyrimų ataskaitose, o ateityje, tikiu, šie rodikliai bus įtraukti ir į oficialios statistikos kultūros rodiklių sąrašus. Galiausiai apie kultūrą skaičiais įprasta kalbėti remiantis atminties institucijų ir kultūros centrų duomenimis – puikus to įrodymas yra savivaldybių gyvenimo kokybės indeksas, sudaromas LR FM, kur paminėti duomenys ir reprezentuoja kultūrą (LR FM, 2021). Sutiksime, kad šiuolaikinė kultūra yra ir kultūros centrai, ir muziejai, ir bibliotekos, bet taip pat ir nevyriausybinis sektorius, kultūros ir kūrybinės industrijos, kultūros paveldas, profesionalaus meno kūrėjai ir t. t. Nors tai atrodo „savaiame suprantama“, iki savivaldybių kultūros indekso kultūros aplinka buvo matuojama fragmentiškai. Pirmas pasiekimas – tai savivaldybių kultūros indekso (kaip reprezentuojančio kultūros situaciją) įtraukimas į LR ŠMSM rengiamą tyrimą „Švietimas šalyje ir regionuose“ (LR ŠMSM, 2023), kur kultūrinė aplinka yra vertinama kartu su švietimo aplinka bei kultūra reprezentuojama visapusiškai, o ne fragmentiškai, kaip buvo įprasta iki šiol. Visgi tikimasi, kad savivaldybių kultūros indekso vertė, matuojant ilguoju laikotarpiu, dar stipriau augs, o kultūros dalyviai vis daugiau naudosis teikiamais kultūros duomenimis.

Šioje tyrimo ataskaitoje pristatomas 2022 m. savivaldybių kultūros indeksas. 2022 m. Kaunas buvo Europos kultūros sostinė, o Alytus – Lietuvos kultūros sostinė. Panevėžyje kuriamas Stasio Eidrigevičiaus menų centras. Įdomu, kaip šie įvykiai atsispindės bendrame savivaldybių kultūros indekso rezultate. Praėjusių metų indekse buvo atkreiptas dėmesys į didžiųjų miestų savivaldybių santykinai mažas finansavimo apimtis kultūros paslaugoms. Ar finansavimas didėja,

nesikeičia, o gal ir mažėja? Galiausiai 2022 metų indeksą galime papildyti naujais Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis duomenimis (KOG institutas, 2024). Ar gyventojai dažniau įsitraukia į kultūrinės veiklas ir patys jaučiasi kūrybiški? Į tai bus ieškoma atsakymų šioje tyrimo ataskaitoje.

Savivaldybių kultūros indekso tikslas – objektyviai ir visapusiškai reprezentuoti kultūros situaciją kiekviename savivaldybėje, palyginti situaciją tarp savivaldybių ir laike bei sudaryti galimybes identifikuoti problemiškesnius aspektus, kuriuos būtų galima gerinti kiekviename savivaldybėje.

Visgi, kuriant savivaldybių kultūros indeksą, kertiniu laikyčiau šūkį: „**Kuriančios savivaldybės**“. Apie tai jau buvo kalbėta ir Savivaldybių kultūros indekso 2021 m. tyrimo ataskaitoje (Mažeikaitė, 2023), bet kultūros **vyksmui reikia pilnai funkcionuojančios ekosistemos. Šioje ekosistemoje esame svarbūs visi: kultūros politikos formuotojai ir įgyvendintojai, merai, savivaldybių administracijos komandos, kultūros organizacijos, menininkai ir gyventojai.** Viename interviu Ernestas Parulskis, eseistas ir menotyrininkas, klausia, kada matysime po šiuolaikinio meno mugės *ArtVilnius* 16-ą troleibusą, pilną keleivių su įsigytais meno kūriniais. Panašų klausimą („Ar perkate meno kūrinius?“) iškėliau vienoje konferencijoje, kurioje šis mano klausimas buvo palydėtas šypsena. Visgi pilnai funkcionuojančioje kultūros ekosistemoje aktyviai veikia visi dalyviai: kryptingas finansavimas skatina kultūros ir meno raidą bei kultūros prieinamumą visiems, kūrėjai ir kultūros organizacijos siekia aukščiausio profesionalumo, stengiasi, kad pristatomi kūriniai būtų įdomūs, šiuolaikiški, aktualūs, prasmingi, gyventojai aktyviai lankosi kultūros renginiuose ir mato jų vertę. Kaip viso to pasiekti? Tikiu, kad kiekvienas mūsų, būdami kultūros ekosistemos dalyviai, galime iškelti sau klausimą: ką dar galiu padaryti, kad kultūrinė aplinka būtų įvairesnė, prasmingesnė, įdomesnė, prieinamesnė? Ir veikti.

Šio tyrimo ataskaita, jei lygintume su 2021 m. ataskaita, yra gausiau papildyta laiko perspektyvos duomenimis. Atsižvelgiant į pirmojo indekso pristatymų metu kilusius klausimus, kur leido galimybės ir buvo ilgesnio laikotarpio duomenų, pridėtos laiko eilutės, pavyzdžiui, rodikliai su kultūros centrais, muziejais. Tikimasi, kad tai leis dar geriau įvertinti ir suprasti vykstančius kultūrinės situacijos pokyčius savivaldybėse.

Galiausiai norisi palinkėti kalbėti apie kultūrą skaičiais ir faktais, domėtis ir atrasti ją. Ir tegu visapusiškas kultūros situacijos vertinimas veda prie geriausių įmanomų sprendimų. **Kurkime!**

1

■ **RODIKLIAI**

Savivaldybių kultūros indeksas sudarytas remiantis 12 duomenų šaltinių. Pagrindinis kriterijus, renkantis duomenų šaltinius, buvo duomenų šaltinio patikimumas, reprezentatyvumas ir tęstinumas. Kitaip tariant, siekta ne tik duomenų įvairovės ir pločio, bet, visų pirma, duomenų kokybės.

Savivaldybių kultūros indekso rodiklių duomenų šaltiniai:

1. Valstybės duomenų agentūra;
2. Sodra;
3. Lietuvos kultūros taryba;
4. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka;
5. Meno kūrėjų organizacijos;
6. Valstybinė mokesčių inspekcija;
7. Lietuvos Respublikos finansų ministerija;
8. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Kurk LT;
9. Savivaldybių apklausa¹;
10. Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimai²;
11. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
12. Valstybinė kultūros paveldo komisija.

Atkreiptinas dėmesys, kad LKT atlikus „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis“ apklausos atnaujinimus (KOG institutas, 2024), 1 iš 6 savivaldybių kultūros indekse naudotų rodiklių buvo modifikuotas. Detaliau pokyčiai aptariami toliau pateikiamoje savivaldybių kultūros indekso rodiklių lentelėje. Taip pat pokyčiai, įvykę dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekse aptariami 5 priede. Galutiniame savivaldybių kultūros indekso rodiklių sąrašė, įvertinus įvykusius duomenų prieinamumo pokyčius, vietoj buvusių 41 rodiklio, palikta 40.

¹ Savivaldybių apklausa buvo atlikta autorės 2022 m. pab.–2023 m. pr.

² Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021; KOG institutas, 2024.

- 1. kultūros organizacijos** (7 rodikliai),
- 2. kūrėjai** (2 rodikliai),
- 3. kultūros makroekonomika** (8 rodikliai),
- 4. finansavimas kultūrai** (5 rodikliai),
- 5. dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas** (9 rodikliai),
- 6. kultūros paveldas** (5 rodikliai),
- 7. pokyčių grupė** (4 rodikliai).

1 pav. 2022 m. savivaldybių kultūros indekso struktūros schema (sudaryta autorės)

Detalus rodiklių sąrašas pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė Savivaldybių kultūros indekso rodiklių sąrašas (sudaryta autorės)

Sub- indeksas	N	Rodiklis ir susijusi populiacija (santykis)	Aprašymas	Matas	Šaltinis
KULTŪROS ORGANIZACIJOS	1	Kultūros įmonių skaičius (pagal juridinio kodo registracijos vietą), tenkantis 1 tūkst. gyv.	Rodiklis sudarytas atsispiriant nuo Sodros duomenų. Iš Sodros duomenų kaip kultūros įmonės išskiriamos tos, kurios patenka bent į vieną iš sąrašų: 1) yra įtrauktos į Kurk Lietuvai sudarytą kultūros įstaigų sąrašą, 2) yra teikę paraišką Lietuvos kultūros tarybai, 3) įmonės veikla atitinka EVRK, įtrauktą į kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas). Įmonės skaičiuojamos pagal juridinio kodo registracijos vietą. Rodiklis perskaičiuotas 1 tūkstančiui gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Sodra, Kurk Lietuvai tyrimas (Žalalytė, 2020), LKT, Valstybės duomenų agentūra
	2	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kultūros įmonių, vykdančių tradicines kultūrinės veiklas (pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)) padalinių skaičius. Rodiklis perskaičiuotas 1 tūkstančiui gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	3	Naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kultūros įmonių, vykdančių naujasias kūrybinių industrijų veiklas (pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)) padalinių skaičius. Rodiklis perskaičiuotas 1 tūkstančiui gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	4	Nebudžetinio sektoriaus organizacijų skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Atitinkamais metais organizacijų (ne BĮ ³), pateikusių paraiškas LKT, skaičius, pagal savivaldybes. Eliminuojamos tos paraiškos, kurios buvo nevertinamos – neatitiko LKT administracinių reikalavimų. Rodiklis perskaičiuotas 1 tūkstančiui gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LKT
	5	Bibliotekų skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Rodiklis sudarytas susumavus savivaldybių viešąsias bibliotekas (bibliotekų filialų skaičių), Lietuvos nacionalinės, Lietuvos aklųjų bei Lietuvos apskričių viešųjų bibliotekų skaičius. Rodiklis perskaičiuotas 1 tūkstančiui gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ⁴
	6	Muziejų skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Muziejų skaičius. Rodiklis perskaičiuotas 1 tūkstančiui gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	7	Kultūros centrų skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kultūros centrų ir jų filialų skaičius. Rodiklis perskaičiuotas 1 tūkstančiui gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra

³ Eliminuos tik BĮ įstaigos, savivaldybėms priklausančios viešosios įstaigos neeliminuos.

⁴ Duomenų šaltinis: <https://www.lnb.lt/mokslas/tyrimai-ir-tyrimu-rezultatai/mokslo-leidiniai/biblioteku-statistika>.

KŪRĖJAI	1	Profesionalaus meno kūrėjų skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Rodiklis sudarytas sujungus tris duomenų šaltinius: LKT stipendijas teikusią asmenų informaciją, meno kūrėjų organizacijų (MKO) narių sąrašų informaciją ⁵ , VMI informaciją (fiziniai asmenys (meno kūrėjai), kuriems Lietuvos Respublikos kultūros ministerija yra suteikusi paramos gavėjo statusą) ⁶ . Prieš įtraukiant duomenis, atlikta duomenų kokybės kontrolė, tikrinti dublikatai, įvesties klaidos, gimimo ir mirties datos. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant kūrėjų skaičių, tenkanti 1 tūkst. gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LKT, MKO, VMI
	2	Meno mėgėjų kolektyvų skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant meno mėgėjų kolektyvų skaičių, tenkanti 1 tūkst. gyventojų.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
KULTŪROS MAKROEKONOMIKA	1	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta , Eur/ 1 gyv.	Tradicines kultūrinės veiklas (pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)) vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta, Eur/ 1 gyv. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant apyvartą Eur, tenkančią 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	2	Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta , Eur/ 1 gyv.	Naujasis kūrybinių industrijų veiklas (pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)) vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta, Eur/ 1 gyv. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant apyvartą Eur, tenkančią 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	3	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą ((tradicinės kultūrinės veiklos); be darbdavio socialinio draudimo įmokų), Eur/ 1 darbuotojui	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą ((tradicinės kultūrinės veiklos, pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)); be darbdavio socialinio draudimo įmokų). Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant išlaidas Eur, tenkančias vienam darbuotojui (vertinamos tik tradicinės kultūrinės veiklos).	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	4	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą ((naujosios kūrybinių industrijų veiklos); be darbdavio socialinio draudimo įmokų), Eur/ 1 darbuotojui	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą ((naujosios kūrybinių industrijų veiklos, pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)); be darbdavio socialinio draudimo įmokų). Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant išlaidas Eur, tenkančias vienam darbuotojui (vertinamos tik naujosios kūrybinių industrijų veiklos).	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	5	Darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą (tradicinės kultūrinės veiklos), tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kultūros įmonių, vykdančių tradicinės kultūrinės veiklas (pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)) padalinių darbuotojų skaičius. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant darbuotojų skaičių, tenkanti 1 tūkstančiui gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra

⁵ MKO teikia duomenis LKT, LKT atlieka duomenų administravimo, agregavimo funkcijas.

⁶ Šaltinis: <https://www.vmi.lt/evmi/paramos-gaveju-ir-politiniu-partiju-duomenys>

	6	Darbuotojų (sandomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą (naujosios kūrybinių industrijų veiklos), tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kultūros įmonių, vykdančių naujasias kūrybinių industrijų veiklas (pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)) padalinių darbuotojų skaičius. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant darbuotojų skaičių, tenkantį 1 tūkstančiui gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	7	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (tradicinės kultūrinės veiklos), Eur/ 1 gyv.	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (tradicinės kultūrinės veiklos, pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)). Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant PV, tenkančią 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	8	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (naujosios kūrybinių industrijų veiklos), Eur/ 1 gyv.	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (naujosios kūrybinių industrijų veiklos, pagal kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)). Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant PV, tenkančią 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
FINANSAVIMAS KULTŪRAI	1	Menininkams skiriamas LKT finansavimas , tenkantis 1 gyv.	LKT skiriamas finansavimas meno kūrėjams per stipendijas pagal savivaldybes. Vertinama lėšų suma, kuri skiriama vienai savivaldybei per atitinkamus metus. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant skirtą finansavimą, tenkantį 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LKT
	2	Savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms , tenkančios 1 gyv.	Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms duomenys. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant išlaidas, tenkančias 1 gyv. Įtraukiami duomenys, atitinkantys šias kategorijas: valstybės funkcijų grupės (1 lygis) – „poilsis, kultūra ir religija“, valstybės funkcijų pogrupis (2 lygis) – „kultūros paslaugos“	Normalizuotas 100 balų skalėje	LRFM
	3	Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms dalis nuo visų išlaidų , proc.	Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms santykis su savivaldybių biudžetu visomis išlaidomis. Suminiai, metiniai savivaldybių biudžetų išlaidų vykdymo duomenys (pirminiuose duomenyse pateikiami ketvirtiniai duomenys). Įtraukiami duomenys, atitinkantys šias kategorijas: valstybės funkcijų grupės (1 lygis) – „poilsis, kultūra ir religija“, valstybės funkcijų pogrupis (2 lygis) – „kultūros paslaugos“ bei : valstybės funkcijų grupės (1 lygis) – visos išlaidos.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LRFM (dalis taip pat prieinama Valstybės duomenų agentūra (OSP))
	4	Organizacijoms skiriamas LKT finansavimas , tenkantis 1 gyv.	LKT skiriamas finansavimas organizacijų projektams pagal savivaldybes. Vertinama lėšų suma, kuri skiriama vienai savivaldybei per atitinkamus metus. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant finansavimą, tenkantį 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LKT
	5	Iš savivaldybės biudžeto skirto finansavimo menininkams dalis , Eur/ 1 gyv.	Savivaldybės biudžeto skirto finansavimo profesionaliems menininkams dalis, Eur/ 1 gyv. (Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant finansavimo dalį 1 gyv.)	Normalizuotas 100 balų skalėje	Savivaldybių apklausa

1	Kultūros centrų dalyvių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kultūros centrų dalyvių skaičius. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant 1 tūkst. gyv. tenkančią dalį.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
2	Muziejų lankytojų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv.	Muziejų lankytojų skaičius. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant tūkst. gyv. tenkančią dalį.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
3	Bibliotekų vartotojų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv.	Bibliotekų vartotojų skaičius. Pateikiami bibliotekų statistiniai duomenys. SKI kontekste pasirenkami savivaldybių viešųjų bibliotekų rodikliai. Savivaldybių viešąsias bibliotekas sudaro: viešosios centrinės bibliotekos (VB), VB miesto filialai, VB vaikų filialai, VB kaimo filialai. Taip pat į tolimesnę analizę įtraukiami Lietuvos nacionalinės, Lietuvos aklujų ir apskričių viešųjų bibliotekų rodikliai. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant 1 tūkstančiui gyv. tenkančią dalį.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ⁷
4	Bibliotekų lankytojų (apsilankymų) skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv.	Pateikiami bibliotekų statistiniai duomenys. SKI kontekste pasirenkami savivaldybių viešųjų bibliotekų rodikliai. Savivaldybių viešąsias bibliotekas sudaro: viešosios centrinės bibliotekos (VB), VB miesto filialai, VB vaikų filialai, VB kaimo filialai. Taip pat į tolimesnę analizę įtraukiami Lietuvos nacionalinės, Lietuvos aklujų ir apskričių viešųjų bibliotekų rodikliai. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant 1000 gyv. tenkančią dalį.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ⁸
5	Gyventojai (≥15 m.) per pastaruosius 12 mėn., vartoję kultūros produktus / naudojęsi kultūros paslaugomis, proc.	Gyventojai (≥15 m.) per pastaruosius 12 mėn., proc. vartoję kultūros produktus / naudojęsi kultūros paslaugomis (neskaitant masinių medijų – TV, spaudos, radijo, interneto ir virtualaus vartojimo). 2023 m. klausimai ir jų kodai: — lankęsi scenos meno renginiuose (S6; S9), — lankęsi tapybos ir grafikos darbų, fotografijų, skulptūrų, amatininkų dirbinių parodose (A8_1:A8_2), — domėjęsi architektūra (lankydami architektūros objektus), lankęsi architektūros parodose, ar ekskursijose (A8_3), — lankęsi dizaino parodose (A8_4), — lankęsi muziejuje (P6_1; P6_2), — lankęsi galerijoje ar parodoje (A8_1; A8_2), — lankę kultūros paminklus, istorines ar meno vietas, įžymius pastatus, archeologines vietas (P6_3), — lankęsi archyvuose (R1_1) — skaitę knygą (K8_1; K8_2), — lankęsi bibliotekoje Lietuvoje (B1_1), — lankęsi kine ar kino festivalyje (F7_1; F7_2). Jei bent vienas rodiklis įgyja reikšmę „taip“ (1), tuomet fiksuojama, kad atitinkamas respondentas vartojo kultūros produktus / naudojo kultūros paslaugomis.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Ambrzevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024

⁷ Šaltinis: <https://www.lnb.lt/mokslas/tyrimai-ir-tyrimu-rezultatai/mokslo-leidiniai/biblioteku-statistika>

⁸ Šaltinis: <https://www.lnb.lt/mokslas/tyrimai-ir-tyrimu-rezultatai/mokslo-leidiniai/biblioteku-statistika>

		<p>Skaičiuojamas santykis tarp vartojusių kultūrą ir visų gyventojų. Duomenys yra prieinami 6 didžiųjų miestų, didžiųjų miestų apskričių be centrų ir apskričių pjūviais. Atitinkamai priskiriamos reikšmės: 6 didžiųjų miestų savivaldybėms – didžiųjų miestų, savivaldybėms, kurios priklauso apskritims su 6 didžiaisiais miestais – didžiųjų miestų apskričių be centrų, likusioms savivaldybėms – atitinkamos apskrities reikšmės (su apskričių centrais).</p>		
6	<p>Visuomenės dalis, kuri dalyvauja istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėja pilietinį ir tautinį tapatumą, proc.</p>	<p>Visuomenės dalies, dalyvaujančios istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjančios pilietinį ir tautinį tapatumą, proc. Skaičiuojamas santykis tarp dalyvaujančių ir visų apklaustų gyventojų. Duomenys yra prieinami 6 didžiųjų miestų, didžiųjų miestų apskričių be centrų ir apskričių pjūviais. Atitinkamai priskiriamos reikšmės: 6 didžiųjų miestų savivaldybėms – didžiųjų miestų, savivaldybėms, kurios priklauso apskritims su 6 didžiaisiais miestais – didžiųjų miestų apskričių be centrų, likusioms savivaldybėms – atitinkamos apskrities reikšmės (su apskričių centrais).</p>	<p>Normalizuotas 100 balų skalėje</p>	<p>Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024</p>
-	<p>Visuomenės dalis, kuriai asmeniškai svarbu vartoti taisyklingą lietuvių kalbą, nes taip saugomas tautiškumas, proc. (taikomas tik 2021 m. savivaldybių kultūros indekse)</p>	<p>„Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis. 2023“ tyrimo autoriai nurodo, kad pastaraisiais metais buvo modifikuota klausimo formuluotė ir rodiklio apskaičiavimo metodika, todėl rodikliai nebepalyginami. Tai patvirtina ir apskaičiuotas Pearsono koreliacijos koeficientas tarp buvusio ir naujo rodiklių. Gautas silpnas ryšys ($r=0.24$). Rodiklis nebepali būti įtraukiamas į savivaldybių kultūros indeksą.</p>		<p>Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024</p>
7	<p>Asmenys, kurie save tikrai galėtų pavadinti kūrybingu žmogumi, proc.</p>	<p>Asmenys, kurie save tikrai galėtų pavadinti kūrybingu žmogumi. Apklausoje pasirenkamas klausimas: „ar save galėtumėte pavadinti kūrybingu žmogumi“. Skaičiuojamas santykis tarp atsakiusių, kad „tikrai galėčiau“ ir visų apklaustųjų. Duomenys yra prieinami 6 didžiųjų miestų, didžiųjų miestų apskričių be centrų ir apskričių pjūviais. Atitinkamai priskiriamos reikšmės: 6 didžiųjų miestų savivaldybėms – didžiųjų miestų, savivaldybėms, kurios priklauso apskritims su 6 didžiaisiais miestais – didžiųjų miestų apskričių be centrų, likusioms savivaldybėms – atitinkamos apskrities reikšmės (su apskričių centrais).</p>	<p>Normalizuotas 100 balų skalėje</p>	<p>Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024</p>
8	<p>Asmenys, kurie visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kuomet ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių, proc.</p>	<p>Asmenys, kurie mano, kad visuomenei naudinga, kuomet ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių. Skaičiuojamas santykis tarp atsakiusių, kad „visiškai pritariu“ ir visų apklaustųjų. Duomenys yra prieinami 6 didžiųjų miestų, didžiųjų miestų apskričių be centrų ir apskričių pjūviais. Atitinkamai priskiriamos reikšmės: 6 didžiųjų miestų savivaldybėms – didžiųjų miestų, savivaldybėms, kurios priklauso apskritims su 6 didžiaisiais miestais – didžiųjų miestų apskričių be centrų, likusioms savivaldybėms – atitinkamos apskrities reikšmės (su apskričių centrais).</p>	<p>Normalizuotas 100 balų skalėje</p>	<p>Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024</p>
9	<p>Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc.</p>	<p>Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc. Rodiklis apskaičiuojamas jungiant rodiklius Q27A, Q27B, Q27C, Q27H, Q27D_1, Q27D_2, Q27E, Q27F, Q27G (2021 m. rodiklių kodai). Norint rasti gyventojų pasitenkinimo kultūros paslaugomis rodiklį, pirmiausia atliekami tarpiniai skaičiavimai, t. y. randami tarpiniai kultūros sričių prieinamumo rodikliai: Q27A scenos menų renginių, Q27B vizualiojo meno, dizaino bei architektūros parodų ir renginių, Q27C muziejų ir galerijų ekspozicijų, Q27H kultūros paminklų ir archeologinių vietų, Q27D_1</p>	<p>Normalizuotas 100 balų skalėje</p>	<p>Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024</p>

			archyvų, Q27D_2 archyvų internete, Q27E knygų ir periodinių leidinių, Q27F viešųjų bibliotekų teikiamų paslaugų, Q27G kino filmų. Kiekvienam rodikliui apskaičiuojamos 4 atsakymo reikšmės (proc.). Vertinimo rodiklis apskaičiuojamas, sudėjus gyventojus (proc.), vertinančius, kad per pastaruosius 12 mėn. prieinamumas (kultūros srityje) „padidėjo“, ir gyventojus (proc.), vertinančius, kad „nepasikeitė“, ir iš šios sumos atimant gyventojus (proc.), vertinančius, kad per pastaruosius 12 mėn. prieinamumas (kultūros srityje) „sumažėjo“. Bendri visų sričių prieinamumo rodikliai pasveriami pagal sričių vartotojų (įskaitant ištraukusius socialiai ar asmeniškai dalyvavusius srities veiklose) kiekį. Į skaičiavimus įtraukti visi gyventojai, o ne tik vartoję tą sritį. Duomenys yra prieinami 6 didžiųjų miestų, didžiųjų miestų apskričių be centrų ir apskričių pjūviais. Atitinkamai priskiriamos reikšmės: 6 didžiųjų miestų savivaldybėms – didžiųjų miestų, savivaldybėms, kurios priklauso apskritims su 6 didžiaisiais miestais – didžiųjų miestų apskričių be centrų, likusioms savivaldybėms – atitinkamos apskrities reikšmės (su apskričių centrais).		
KULTŪROS PAVELDAS	1	Kultūros paveldo paminklų skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kultūros paveldo paminklai. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant kultūros paveldo paminklų skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra, KPD
	2	Nekilnojamų kultūros vertybių skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Nekilnojamos kultūros vertybės. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant nekilnojamų kultūros vertybių skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra, KPD
	3	Nekilnojamų kultūros vertybių, turinčių vertingąsias savybes, skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Nekilnojamos kultūros vertybės, turinčios vertingąsias savybes. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant nekilnojamų kultūros vertybių skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	KPD
	4	Kilnojamų kultūros vertybių skaičius , tenkantis 1 tūkst. gyv.	Kilnojamos kultūros vertybės. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant kilnojamų kultūros vertybių skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	KPD
	5	Finansavimas, skiriamas kultūros paveldo tvarkybai , Eur/ 1 gyv.	Paskutinių trijų metų vidutinis finansavimas, kurį sudaro savivaldybės, valstybės, tarptautinių fondų ir kitų savivaldybės pritrauktų šaltinių lėšos, kultūros paveldo tvarkybai. Rodiklis standartizuotas, perskaičiuojant tenkančias lėšas 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LR VKPK (savivaldybių apklausa)
POKYČIŲ GRUPĖ	1	LKT skirto finansavimo organizacijoms ir menininkams pokytis 2020–2021 m. , proc.	LKT skirto finansavimo organizacijoms ir menininkams (kiekvienai savivaldybei vertinamas suminis LKT skirtas finansavimas, kurį pritraukė kultūros organizacijos bei kultūros ir meno kūrėjai) procentinis pokytis 2020–2021 m.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LKT
	2	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis 2020–2021 m. Eur/ 1 gyv.	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis 2020–2021 m. Eur/ 1 gyv.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra

	3	Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis 2020–2021 m. Eur/ 1 gyv.	Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės procentinis pokytis 2020–2021 m.	Normalizuotas 100 balų skalėje	Valstybės duomenų agentūra
	4	Savivaldybės biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms pokytis 2020–2021 m., proc.	Savivaldybės biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms procentinis pokytis 2020–2021 m.	Normalizuotas 100 balų skalėje	LRFM, Valstybės duomenų agentūra
Viso:	40				

2

■ SAVIVALDYBIŲ REITINGAI

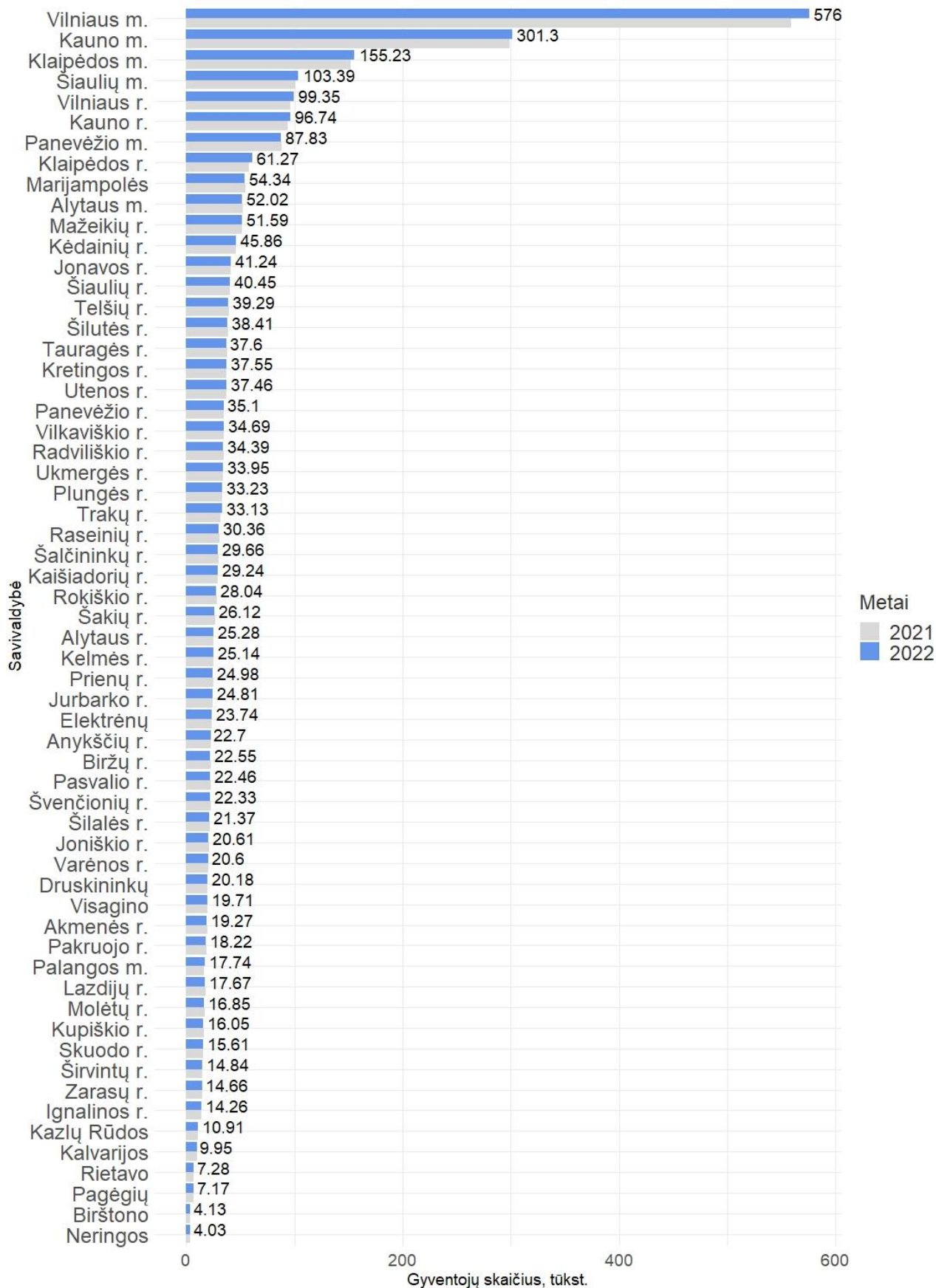

Šiame skyriuje pateikiami savivaldybių reitingai pagal atskirus rodiklius, įtrauktus į savivaldybių kultūros indeksą. Taip pat pateikiamas palyginimas su 2021 m. buvusia situacija. Kiekvieno rodiklio analizė leidžia geriau suprasti savivaldybių situaciją pagal atskirus kultūros lauko aspektus. Kitaip tariant, šie reitingai suteikia galimybę detaliai palyginti savivaldybes įvertinant 40 rodiklių – skirtingus kultūros situacijos savivaldybėje aspektus – ir pokytį laike. Kartu tai padeda suprasti ir galutinį savivaldybei priskirtą SKI balą, nes galima matyti, kurios kultūros dedamosios savivaldybėje yra stipresnės, o kurios lėmė žemesnį reitingą, lyginant su kitomis savivaldybėmis. Matydami pokytį, savivaldybės atstovai galės įvertinti taikytų priemonių efektyvumą.

Be to, svarbu atkreipti dėmesį ne tik į reitingo poziciją, bet ir surinktą balą. Maksimalus SKI ir tarpinių subindeksų balas – 100. Todėl dar svarbiau siekti ne reitingo pozicijos, bet kuo aukštesnio balo. Surinkus 100 balų, reikėtų, kad savivaldybėje pilnai funkcionuoja visa kultūros ekosistema ir ji funkcionuoja geriau nei kitose savivaldybėse. Kitaip tariant, pasiekusi 100 balų savivaldybė būtų pirmose reitingo pozicijose pagal visus 40 rodiklių.

Prieš kiekvieną poskyrį taip pat pateikiami apibendrinti statistiniai duomenys, atkreipiant dėmesį daugiausia į bendruosius skaičius 2022 metais Lietuvos lygiu. Ši statistika aktuali, siekiant suprasti kultūros sektoriaus / srities apimtis bei atliekant palyginimus su kitomis sritimis.

Pirmasis reitingas – tai gyventojų skaičiaus palyginimas pagal savivaldybes. Atkreiptinas dėmesys, kad beveik visi SKI įtraukti rodikliai yra perskaičiuoti pagal dydį, tenkantį tūkst. gyv. Tai būtina sąlyga, siekiant objektyviai palyginti savivaldybes. Nepaisant didesnių absoliutinių reikšmių, svarbu, koks dydis tenka 1 gyventojui. Pavyzdžiui, Neringos sav. pagal gyventojų skaičių yra mažiausia (kiek daugiau nei 4 tūkst. gyv.). Joje suskaičiuojami 29 profesionalaus meno kūrėjai. Vadinasi iš tūkstančio gyventojų yra 7 kūrėjai. Palyginimui, Alytaus m. sav. gyvena daugiau nei 52 tūkst. gyventojų. Suskaičiuojama, kad Alytaus m. sav. yra 39 profesionalaus meno kūrėjai. Vadinasi iš tūkstančio gyventojų yra kiek mažiau nei 1 kūrėjas (0,74 profesionalaus meno kūrėjų tenka tūkst. gyv.). Tai galiausiai ir lemia indekse užfiksuojamus skirtumus tarp savivaldybių.

2 pav. Gyventojų skaičius, tūkst., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.1 ■ KULTŪROS ORGANIZACIJOS

KULTŪROS ORGANIZACIJOS 2022 METAIS LIETUVOJE

7 936 kultūros įmonės Lietuvoje, iš jų 3 852
registruotos Vilniaus m. sav.

> 6 kultūros įmonės tenka 1 tūkst. gyv. Vilniaus m.
sav.

588 kultūros centrai

110 muziejų

1 190 viešųjų bibliotekų su filialais

1 097 nebiudžetinių įmonių, teikusių paraiškas LKT.
Iš jų 586 (54 proc.) registruotos Vilniaus m.
sav.

Kultūros organizacijų grupėje vertinami rodikliai:

1. **kultūros įmonių skaičius** (pagal juridinio kodo registracijos vietą), tenkantis 1 000 gyv.;
2. **tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.;
3. **naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.;
4. **nebiudžetinio sektoriaus organizacijų skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.;
5. **bibliotekų skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.;
6. **muziejų skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.;
7. **kultūros centrų skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.

2.1.1. Kultūros įmonių duomenys (pagal juridinio kodo registracijos vietą)

Kultūros įmonių duomenys pasitelkiami keliais būdais. Pirma, apskaičiuojamas kultūros įmonių kiekis pagal juridinius kodus ir veiklas kultūros srityje. Veiklos nustatomos remiantis trimis kriterijais: 1) įmonės veikla atitinka EVRK, įtrauktą į kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikaciją (1 priedas)⁹, 2) įmonė buvo įtraukta į 2019 m. LRKM kartu su *Kurk Lietuvai* (Žalalytė, 2020) sudarytą kultūros įmonių sąrašą¹⁰, 3) įmonė vykdė arba siekė vykdyti kultūros projektinę veiklą ir teikė paraišką LKT. Skaičiuojant juridinius kodus, įmonė traktuojama kaip kultūros įmonė, jei atitinka bent vieną iš minėtų trijų kriterijų. Siekiant įtraukti tik veikiančias įmones, remiamasi Sodros teikiamais atitinkamų metų viešinamais draudėjų duomenimis. Be

⁹ Kitaip tariant, remiantis tarptautiniu lygiu pripažinta KKI klasifikacija, įmonės veikla priskirtina KKI sektoriui. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje egzistuoja skirtingos KKI sampratos, pavyzdžiui, kultūros ir kūrybinėms industrijoms priskiriamų veiklų kodai pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK) yra nurodyti LRKM 2015 m. liepos 31 d. įstatyme dėl Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015–2021 metų plėtros kryptių patvirtinimo Nr. IV-524. Taip pat kiek besiskiriantis EVRK kodų sąrašas yra taikomas oficialios statistikos portale skaičiuojant kultūros palydovines sąskaitas. Visgi visais atvejais neišvengiama to, kad įmonės netiksliai priskiria sau EVRK veiklas, todėl vadovaujantis šiais kodais prie KKI sektoriaus patenka ir tokios įmonės kaip: laidojimo namai ar sveikatinimosi klubai bei kt. Taip pat pastebima, kad kuo labiau plečiamas EVRK sąrašas, tuo daugiau patenka įmonių, kurios neturėtų būti priskiriamos KKI sektoriui. Todėl, kol Lietuvoje nėra nusistovėjusi bendra KKI samprata, vadovaujamosi tarptautinėmis, patvirtintomis ir visuotinai taikomomis klasifikacijomis. Tokiu būdu siekiama minimizuoti su KKI nesusijusių įmonių įtraukimą į skaičiavimus.

¹⁰ Šio sąrašo pagrindinis trūkumas tas, kad jis nėra atnaujinamas, tad duomenys santykinai pasenę. Visgi, kadangi šie duomenys jungiami su einamųjų metų Sodros duomenimis, galutiniame kultūros organizacijų sąrašė lieka tik tais metais veiklą vykdžiusios organizacijos.

to, šiuo atveju pateikiama informacija apie juridinius vienetus ir jų registracijos vietas, eliminuojant padalinių informaciją.

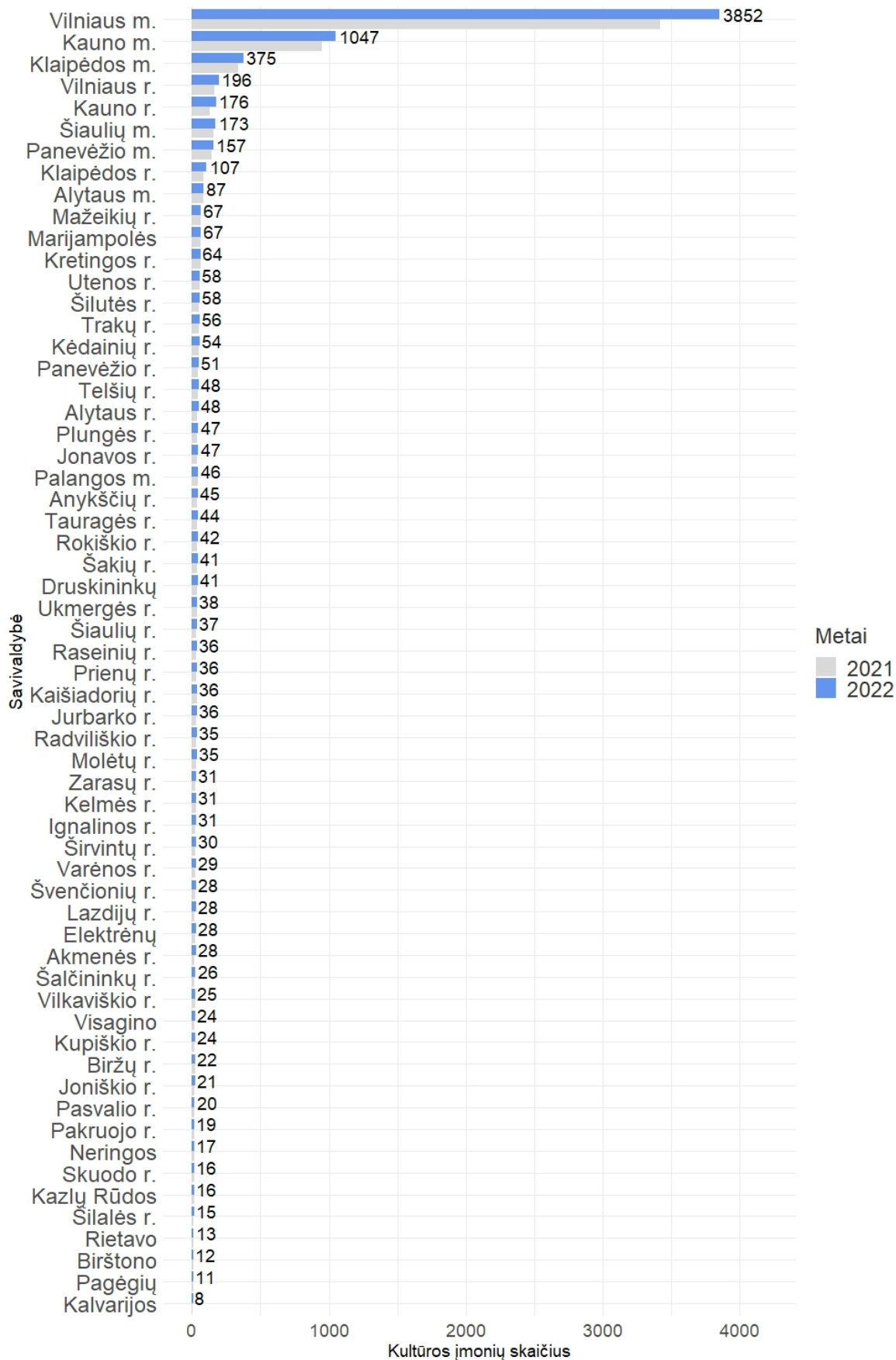
Aprašytu būdu suskaičiuojama, kad Lietuvoje 2021 m. veikė 7 004 kultūros įmonės (juridiniai vienetai), iš kurių 3 423 (t. y. beveik 49 proc.) buvo registruotos Vilniaus m. sav. 2022 m. Lietuvoje veikė 7 936 kultūros įmonės, o Vilniaus mieste buvo registruotos 3 852 (kaip ir 2021 m., apie 49 proc. visų Lietuvoje registruotų kultūros įmonių).

Kauno m. sav. 2021 m. buvo registruotos 947 įmonės (13,5 proc. visų įmonių), 2022 m. – 1 047 (13,2 proc. visų įmonių), Klaipėdos m. sav. 2021 m. – 336 įmonės (apie 5 proc.), 2022 m. – 375 (4,7 proc.). Likusioje Lietuvos dalyje 2021 m. suskaičiuotos 2 298 kultūros įmonės, 2022 m. – 2 662 kultūros įmonės (33,5 proc. visų kultūros įmonių, veikiančių Lietuvoje).

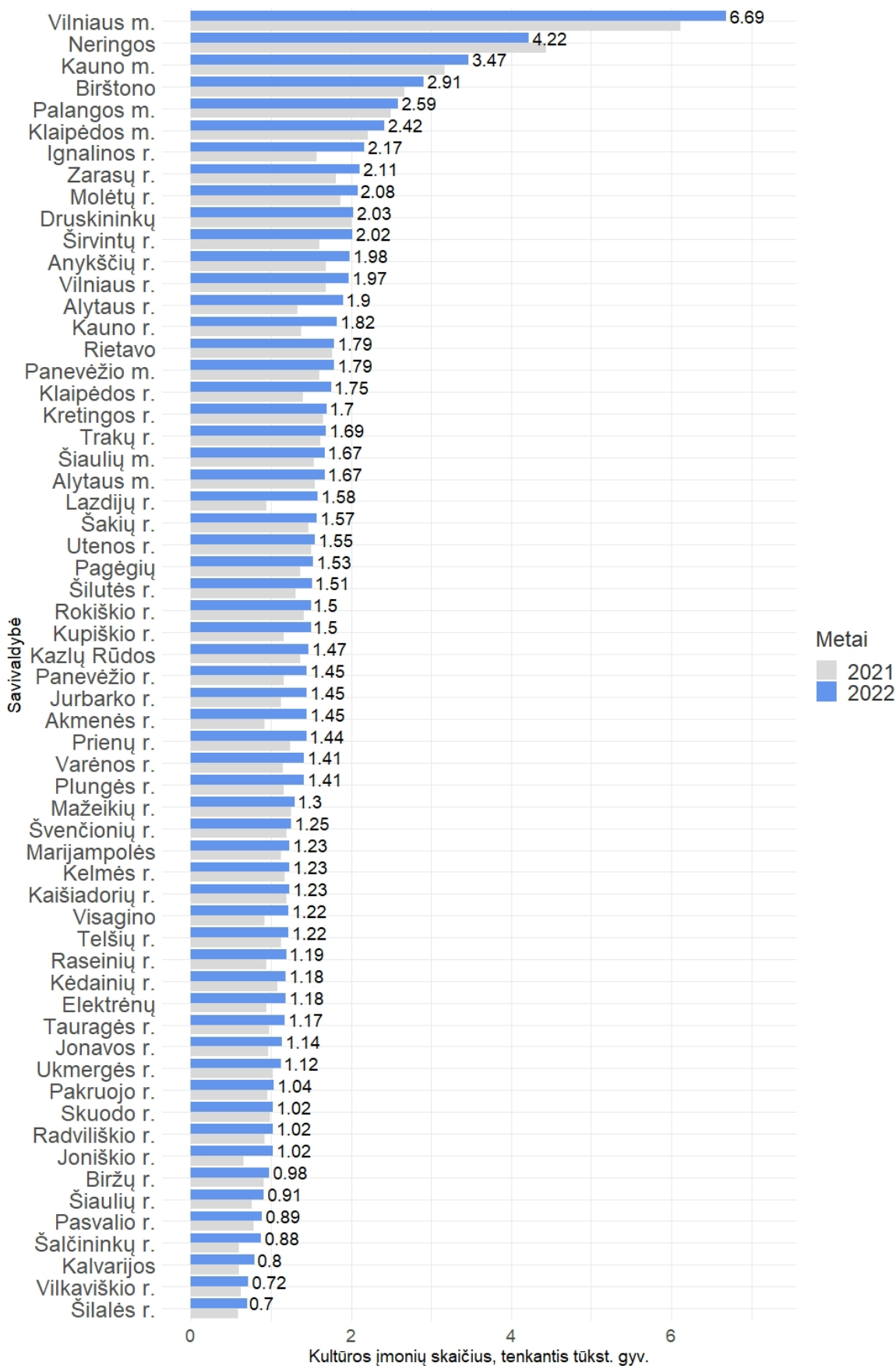
Mažiausiai kultūros įmonių Kalvarijos sav. – 8 (2021 m. buvo 6). Nedideliu jų skaičiumi išsiskiria Pagėgių sav. (11 – 2022 m. ir 10 – 2021 m.), Birštono sav. (12 – 2022 m. ir 11 – 2021 m.), Rietavo sav. (13 – 2022 ir 2021 m.), Šilalės r. sav. (15 – 2022 m., ir 13 – 2021 m.).

Vertinant, kiek kultūros įmonių tenka 1 tūkst. gyv., Vilniaus m. sav. ir čia išlieka dominuojančioje pozicijoje – 1 tūkst. gyv. tenka daugiau nei 6 kultūros įmonės. Antroje vietoje yra Neringos sav. – kiek daugiau nei 4 įmonės, tenkančios 1 tūkst. gyv. Trečioje pozicijoje yra Kauno m. sav., kur tenka kiek daugiau nei 3 kultūros įmonės 1 tūkstančiui gyventojų (perpus mažiau nei vilniečiams). Verta atkreipti dėmesį į Birštono sav., kuri išsiskyrė nedideliu absoliutiniu kultūros įmonių skaičiumi. Visgi Birštono sav. pagal vienam gyventojui tenkančių kultūros įmonių skaičių yra ketvirtoje pozicijoje, tad, lyginant su kitomis savivaldybėmis, situacija yra palanki.

Reitingo apačioje yra Šilalės r., Vilkaviškio r., Kalvarijos, Šalčininkų, Pasvalio r., Šiaulių r. sav. Šių savivaldybių 1 tūkstančiui gyventojų tenka mažiau nei 1 kultūros įmonė.

3 pav. Kultūros įmonių skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Sodros, LKT, Kurk Lietuvai, Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

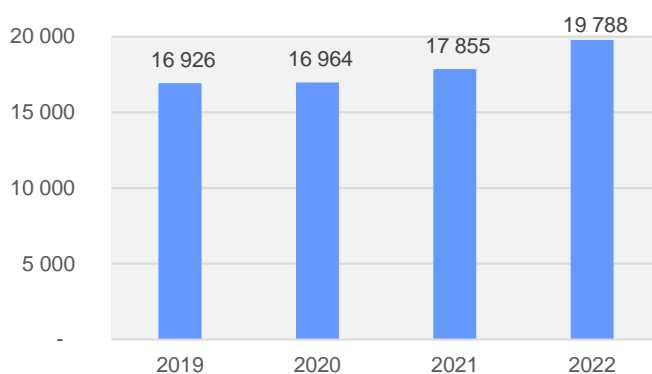

4 pav. Kultūros įmonių, tenkančių 1 tūkst. gyv., skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Sodros, LKT, Kurk Lietuvai, Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.1.2. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padaliniai

Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis įvertinamas kultūros įmonių padalinių pasiskirstymas pagal savivaldybes. Išskiriamos dvių tipų kultūros įmonės: vykdančios tradicines kultūrinės veiklas ir vykdančios naująsias kūrybinių industrijų veiklas (remiamasi kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikacija, 1 priedas). Detalesnis veiklų skaidymas negalimas dėl duomenų konfidencialumo apribojimų.

Iš viso Lietuvoje 2021 m. veikė 46 701 kultūros įmonių padalinys, iš kurių 39 proc. fiksuojami Vilniaus m. sav. 2022 m. Lietuvoje veikė 51 786 įmonių padaliniai, iš jų 20 594 veikė Vilniaus m. sav. (beveik 40 proc.).

5 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičius, Lietuvoje 2019–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis¹¹)

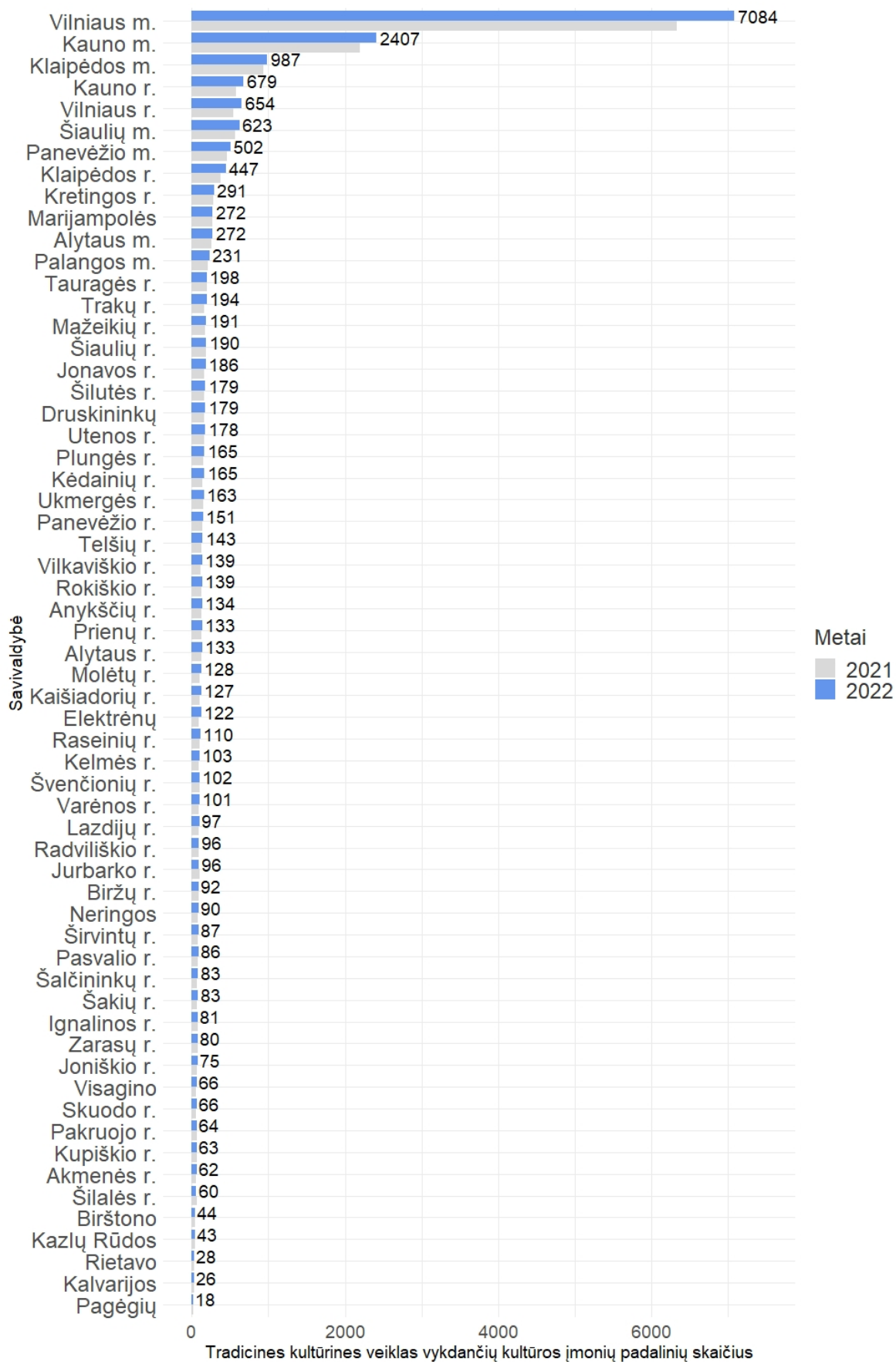
Tradicionines kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičius pastaraisiais metais auga sparčiau. Tradicines kultūrinės veiklas 2021 m. vykdė 17 855 įmonių padaliniai, 2022 m. – 19 788.

2021 m. Vilniaus m. sav. veikė 6 333 (35 proc.) padaliniai, Kauno m. sav. – 2 194 (12 proc.), Klaipėdos m. sav. – 939 (5 proc.). Mažiausiai šių padalinių buvo fiksuota Pagėgių sav. – 14. 2022 m. Vilniaus m. sav. veikė 7 084 (35,8 proc.) padaliniai, Kauno m. sav. – 2 407 (12 proc.), Klaipėdos m. sav. – 987 (5 proc.).

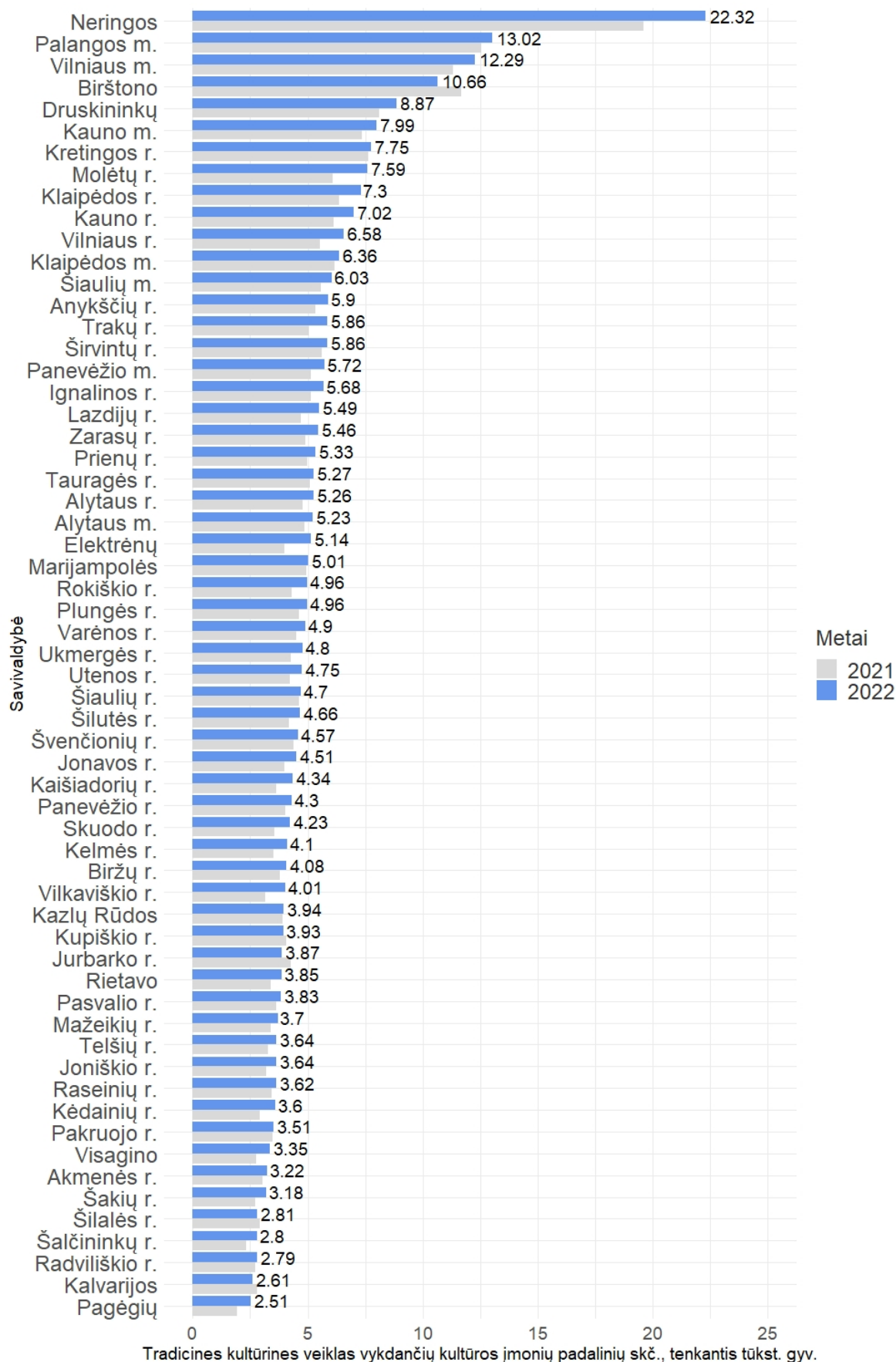
Perskaičiuojant tradicinių kultūrinių veiklų įmonių padalinių skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv., 2022 m. savivaldybių reitingo viršuje atsiduria Neringos sav. – 1 tūkst. gyv. tenka daugiau

¹¹ 2021, 2022 m. – išankstiniai duomenys.

nei 22 (2021 m. buvo 19) tokio tipo įmonių padalinių. Antroje vietoje taip pat kurortinė savivaldybė – Palangos m. sav. (13,02). Trečioje vietoje yra Vilniaus m. sav. – 12,29 įmonių padalinių, tenkančių 1 tūkst. gyv. Žemiausioje pozicijoje antrus metus iš eilės, kaip ir absoliutinių reikšmių atveju, išlieka Pagėgių sav. Čia gyventojams tenka 9 kartus mažiau tokio tipo padalinių nei reitingo viršuje esančioje Neringos sav.

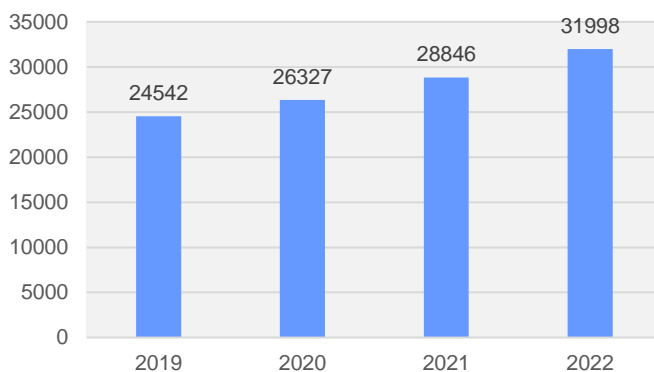
6 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

8 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.1.3. Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padaliniai

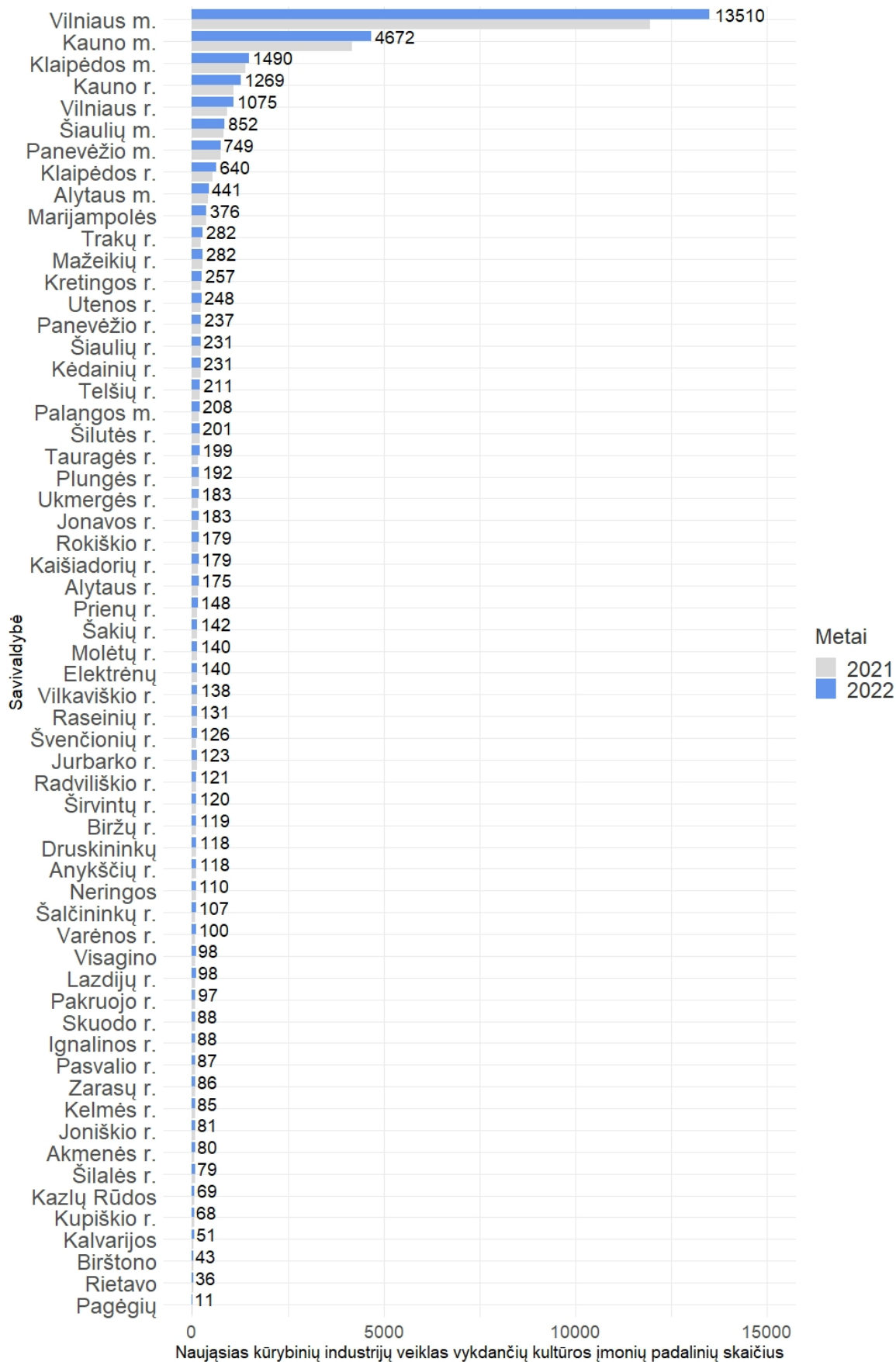
Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičius nuo 2019 m. pastoviai auga. 2021 m. veikė 28 846 naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių įmonių padaliniai, iš kurių 11 960 (41 proc.) veikė Vilniaus m. sav. Kauno m. sav. veikė 4 186 padaliniai (14,5 proc.), Klaipėdos m. sav. – 1 396 padaliniai (apie 5 proc.). 2022 m. tokio tipo įmonių padalinių buvo beveik 32 tūkst. Vilniaus m. sav. veikė 13 510 (42 proc.), Kauno m. sav. – 4 672 (14,6 proc.), Klaipėdos m. sav. – 1 490 (4,7 proc.).

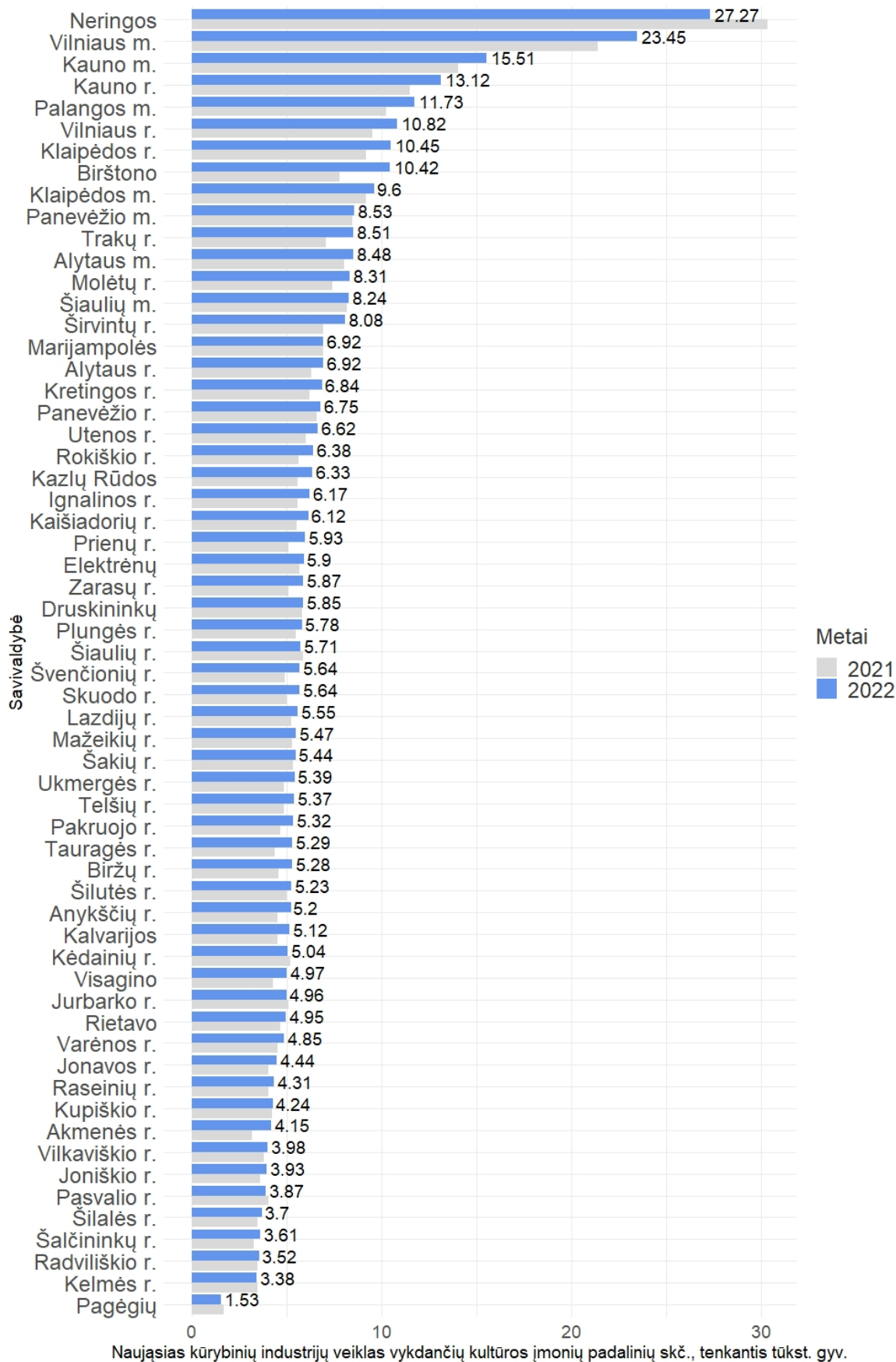
9 pav. Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičius, Lietuvoje 2019–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis¹²)

Vertinant naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv., reitingo viršuje išsiskiria Neringos sav., kur 1 tūkst. gyv. tenka daugiau nei 27 (2021 m. buvo 30) įmonių padalinių (iš viso šioje savivaldybėje veikė 110 padalinių, 2021 m. – 116). Antroje pozicijoje – Vilniaus m. sav. (daugiau nei 23 įmonių padaliniai 2022 m., ir 21, tenkantis 1 tūkst. gyv. 2021 m.), trečioje vietoje yra Kauno m. sav. – 15,5 (2021 m. – 14). Žemiausioje reitingo pozicijoje – Pagėgių sav. (1,6 įmonių padalinio, tenkančio 1 tūkst. gyv.). Lyginant Pagėgių sav. gyventojams tenkantį padalinių skaičių su pirmoje pozicijoje esančia Neringos sav. apskaičiuota, kad Pagėgiuose daugiau nei 17 kartų mažiau kultūrinės veiklas vykdančių įmonių padalinių.

¹² 2021, 2022 m. – išankstiniai duomenys.

10 pav. Naujas kūrybinių industrijų veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

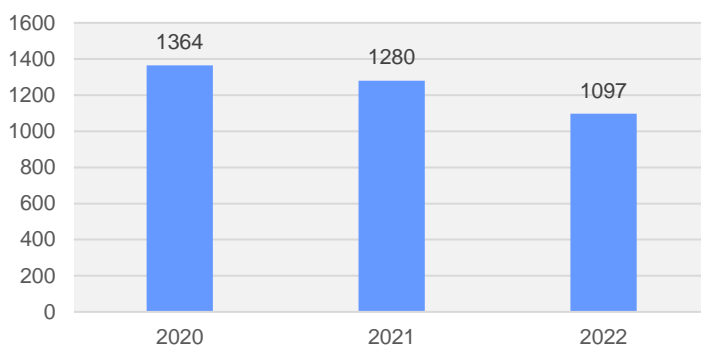

11 pav. Naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių įmonių padalinių skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.1.4. Nevyriausybinių sektoriaus aktyvumas

Neretai nevyriausybinių sektoriaus vaidmuo kultūros lauke siejamas su kultūros sričių pasiūlos įvairove gyventojams, netradiciniais sprendimais, įgyvendinant kultūrinės veiklas ir pan. Nevyriausybinių sektoriaus vaidmuo išskiriamas ir atskiruose strateginiuose kultūros politikos dokumentuose. Siekiant įvertinti šio sektoriaus aktyvumą, pasitelkiami LKT duomenys – skaičiuojama, kiek atitinkamais metais nebiudžetinio sektoriaus organizacijų teikė paraiškas LKT įgyvendinti kultūros ir meno projektus (eliminuos tik BĮ įstaigos, savivaldybėms priklausančios viešosios įstaigos neeliminuos¹³).

Stebint nebiudžetinio sektoriaus įmonių skaičiaus dinamiką Lietuvoje, matomas jų mažėjimas. 2020 m. suskaičiuojamos 1 364 nebiudžetinio sektoriaus organizacijos, o 2022 m. jų skaičius yra 267 organizacijomis mažesnis.

12 pav. Nebiudžetinio sektoriaus įmonių, atitinkamais metais teikusių kultūros ir meno projektų paraiškas LKT, skaičius, Lietuvoje 2020–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

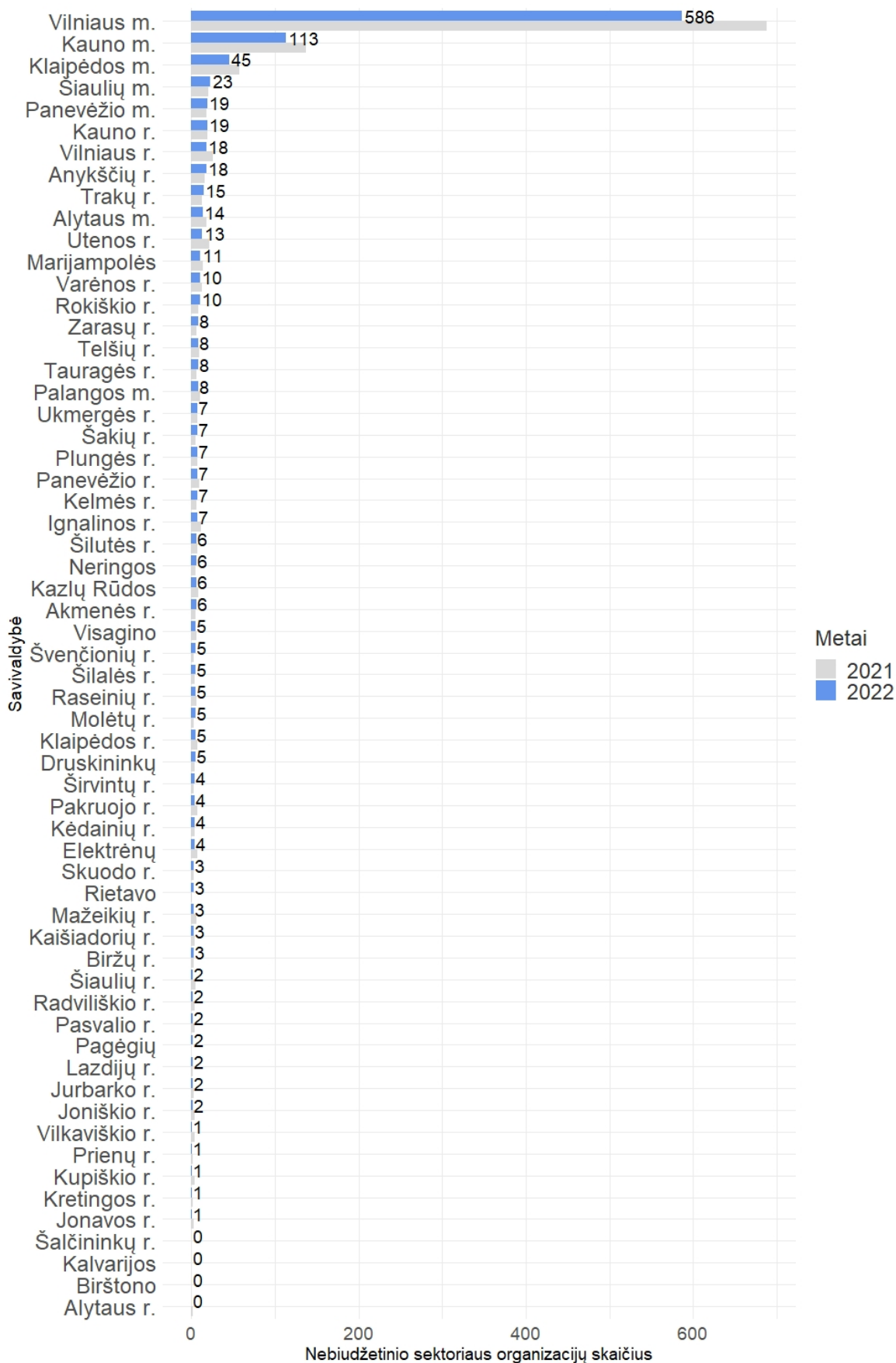
2021 m. paraiškas LKT teikė 1 280 nebiudžetinių įmonių, iš kurių 688 buvo registruotos Vilniaus m. sav. (tai sudaro 54 proc. visų 2021 m. paraiškas teikusių nebiudžetinių įmonių). Kauno m. sav. tokio tipo įmonių buvo 137 (11 proc.), Klaipėdos m. sav. – 57 (4 proc.).

2022 m. paraiškas LKT teikė 1 097 nebiudžetinių kultūros įmonių, iš kurių 586 buvo registruotos Vilniaus m. (102 mažiau nei 2021 m., jos sudarė 53,4 proc. visų tais metais paraiškas LKT teikusių nebiudžetinių įmonių). Kauno m. sav. nebiudžetinių įmonių buvo 113 (24 mažiau nei 2021 m., jos sudarė 10 proc.), Klaipėdos m. sav. – 45 (4 proc.)

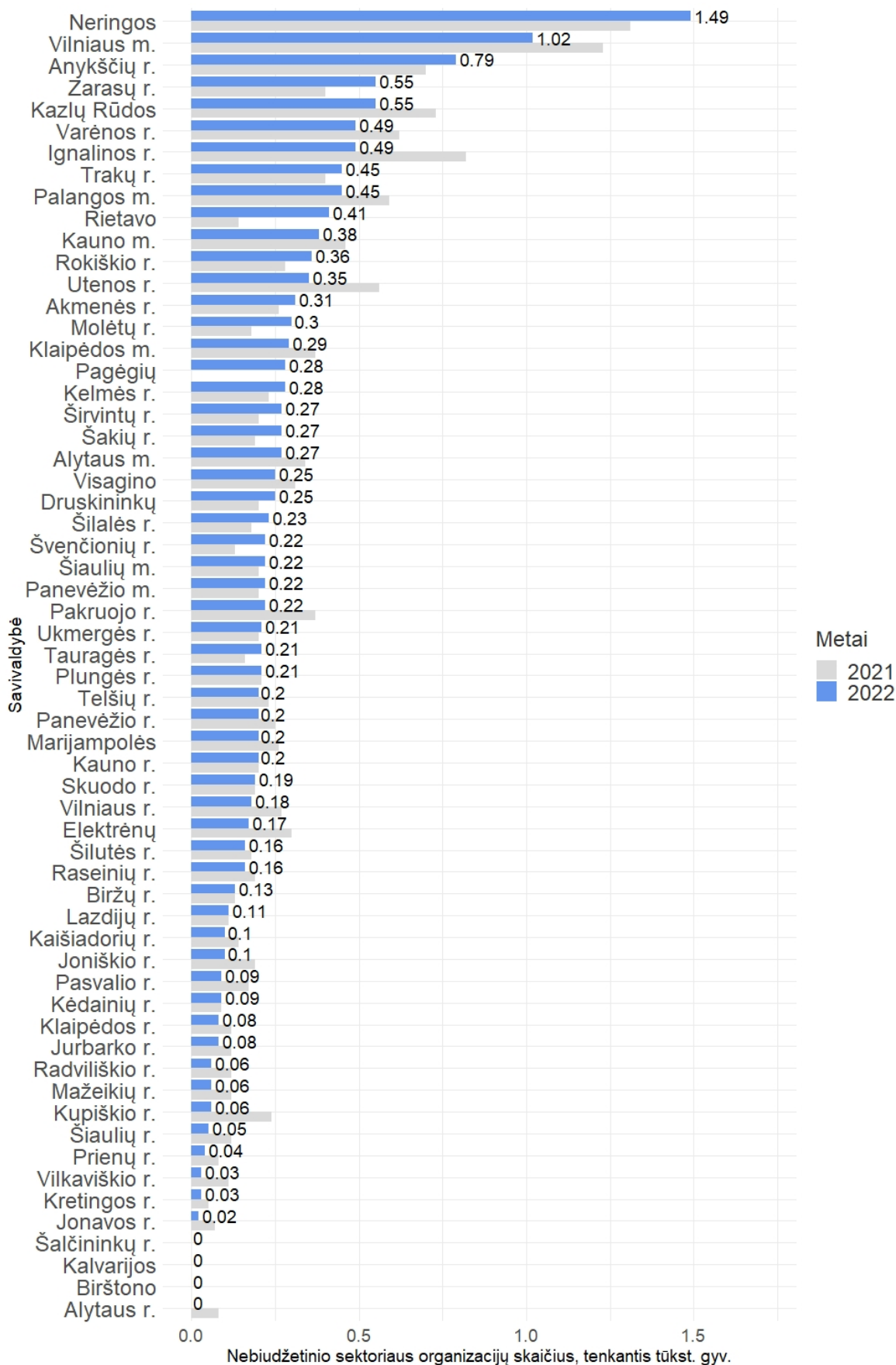
¹³ Į skaičiavimus įtrauktos tik tos organizacijos, kurių paraiškos atitiko administracinius reikalavimus, t. y. buvo pateiktos ekspertų vertinimui.

Daugiausiai nebiudžetinio sektoriaus organizacijų 1 tūkstančiui gyventojų tenka Neringos sav. (1,5), Vilniaus m. (1), Anykščių m. sav. (0,8).

Šalčininkų r., Kalvarijos, Birštono ir Alytaus r. sav. 2022 metais tokių įstaigų nebuvo užfiksuota iš viso (arba neteikė paraiškų LKT).

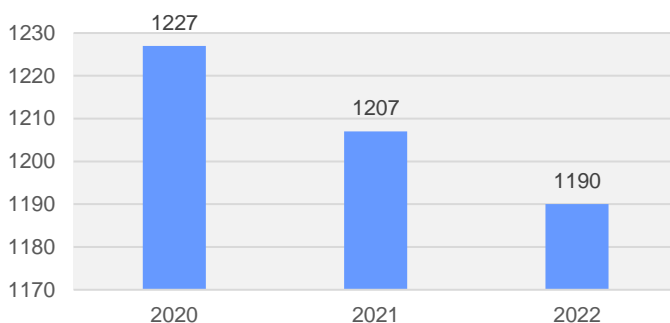
13 pav. Nebiudžetinio sektoriaus įmonių, atitinkamais metais teikusių kultūros ir meno projektų paraišką LKT, skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

14 pav. Nebiudžetinio sektoriaus organizacijų, atitinkamais metais teikusių kultūros ir meno projektų paraišką LKT, skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

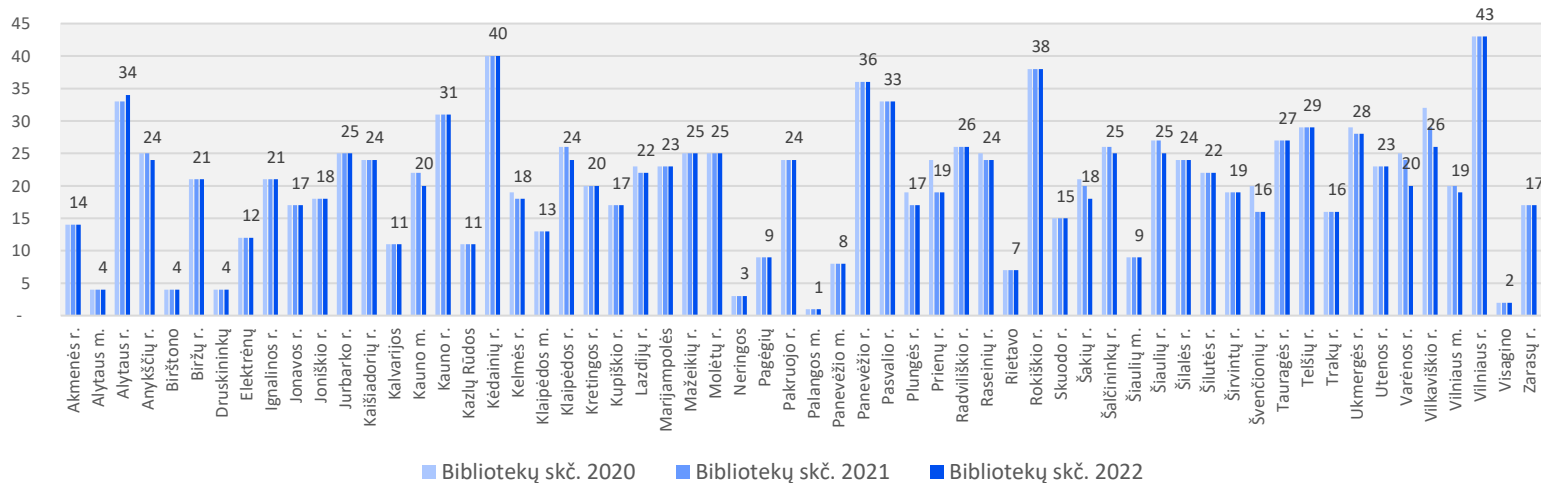
2.1.5. Bibliotekos

Bibliotekų skaičiaus rodiklis sudarytas susumavus savivaldybių viešąsias bibliotekas (bibliotekų filialų skaičių), Lietuvos nacionalinės, Lietuvos aklųjų bei Lietuvos apskričių viešųjų bibliotekų skaičius. Bibliotekų filialų skaičius, vertinant laikotarpį nuo 2020, turi mažėjimo tendenciją: 2020 bibliotekų filialų skaičius buvo 1 227, 2021 m. – 1 207, 2022 m. – 1 190. Tad nuo 2020 m. sumažėjimas siekia 37, o per paskutinius metus – 17.

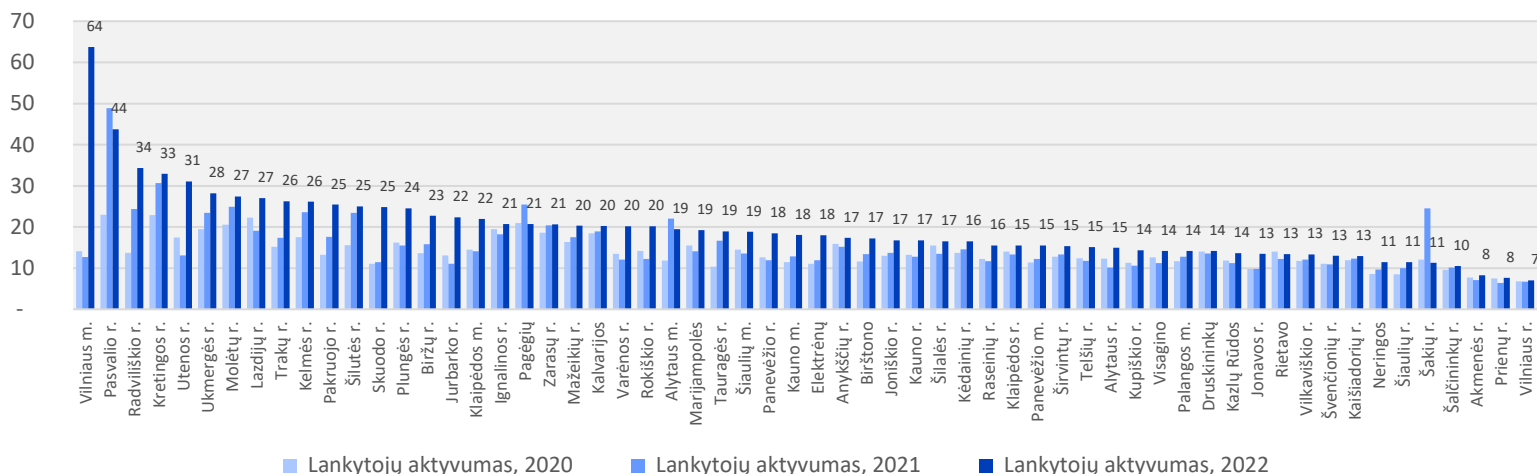

15 pav. Bibliotekų skaičius Lietuvoje, 2020–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

Visgi bibliotekos, kaip ir kultūros centrai, yra pasiskirstę santykinai tolygiai Lietuvoje.

16 pav. Bibliotekų ir jų filialų skaičius, 2020–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

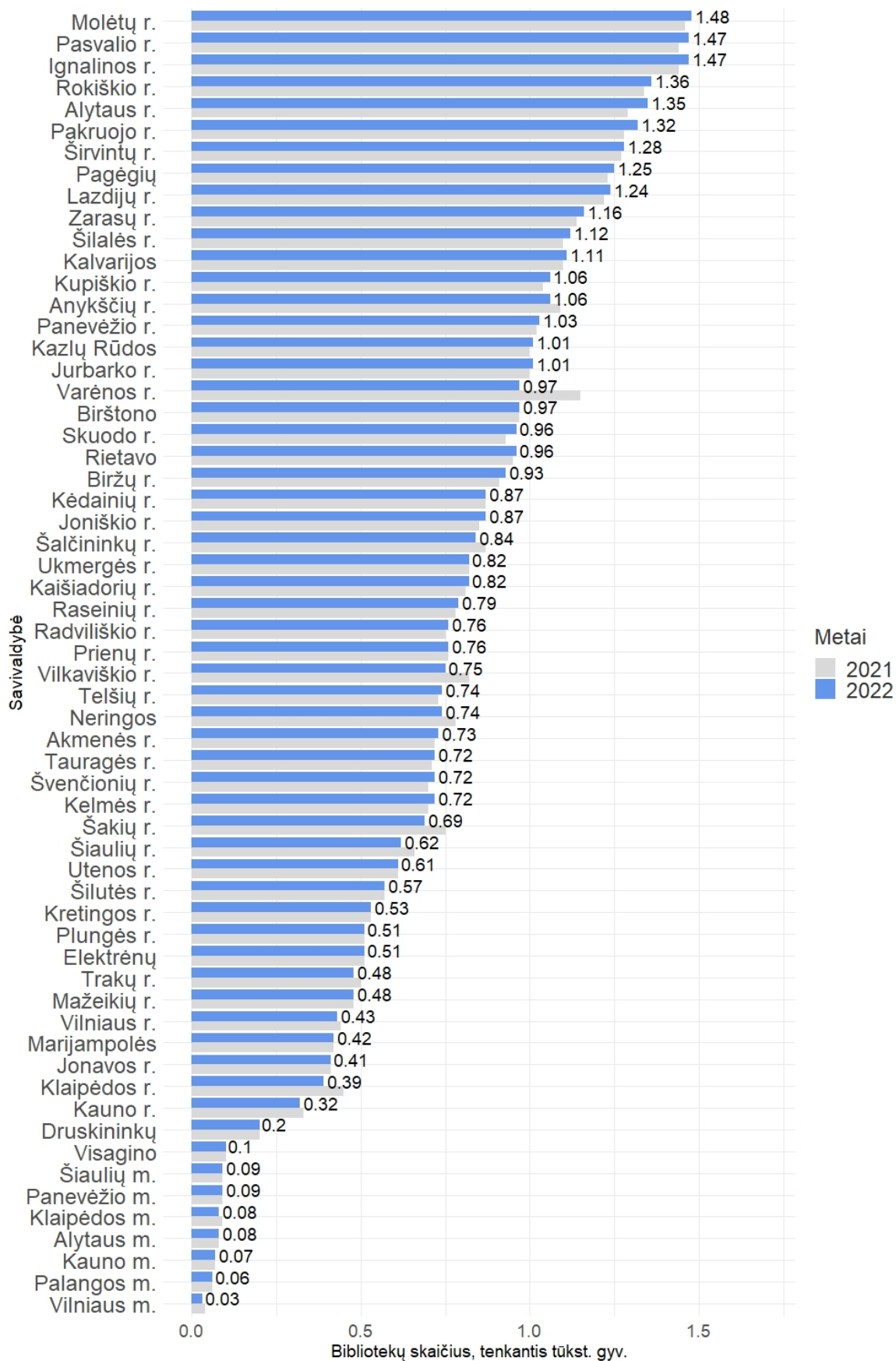
17 pav. Bibliotekų ir jų filialų lankytojų aktyvumas, 2020–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

Taip pat galima įvertinti lankytojų aktyvumą, kuris apskaičiuojamas atitinkamų metų lankytojų skaičių padalijant iš registruotų vartotojų skaičiaus. 2022 m. aktyviausi buvo Vilniaus miesto gyventojai. Fiksuojama, kad vidutiniškai 1 registruotam vartotojui bibliotekose tenka iki 64 lankytojų per metus. Šis skaičius gerokai išaugęs, lyginant su ankstesniais metais ir kitomis savivaldybėmis. Bibliotekos pritraukia lankytojus įvairiems renginiams, konferencijoms ir pan., suprantama, kad juose apsilanko ne tik registruoti vartotojai, todėl pastarasis santykis toks didelis.

Aktyvumu taip pat išsiskyrė Pasvalio r., Radviliškio r., Kretingos r., Utenos r. savivaldybių gyventojai. Suskaičiavus lankytojų ir vartotojų santykį gaunamas dydis svyravo nuo 31 (Utenos r. sav.) iki 44 (Pasvalio r. sav.).

Pasyviausi buvo Akmenės r., Prienų r. ir Vilniaus r. sav. gyventojai. Jų santykinis bibliotekų vartotojų aktyvumo rodiklis svyravo nuo 7 iki 8.

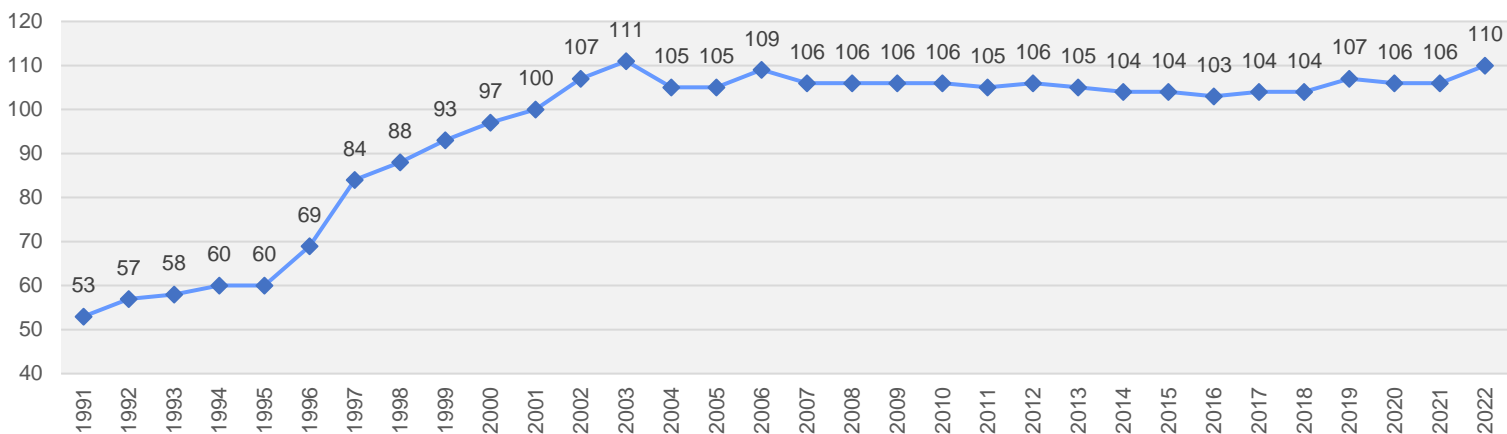
Perskaičiavus bibliotekų filialų skaičių 1 tūkst. gyv., išlieka tendencija, kad didesnis bibliotekų skaičius 1 tūkst. gyventojų tenka rajoninėse savivaldybėse. Išsiskiria: Molėtų r., Pasvalio r., Ignalinos r. savivaldybės, kur 1 tūkst. gyventojų tenka beveik 1,5 bibliotekų filialo. Palyginimui, reitingo apačioje atsiduria Vilniaus m. sav., kur 100 tūkst. gyventojų tenka apie 3 bibliotekas (šiuo atveju nevertinamas bibliotekų dydis, kuris gali iš dalies kompensuoti mažesnį bibliotekų skaičių, tenkantį tūkst. gyventojų). Palangos m. sav. 1 tūkst. gyv. tenka 0,06 bibliotekos. O kitose didžiųjų miestų savivaldybėse 100 tūkst. gyv. tenka nuo 7 iki 9 bibliotekų.

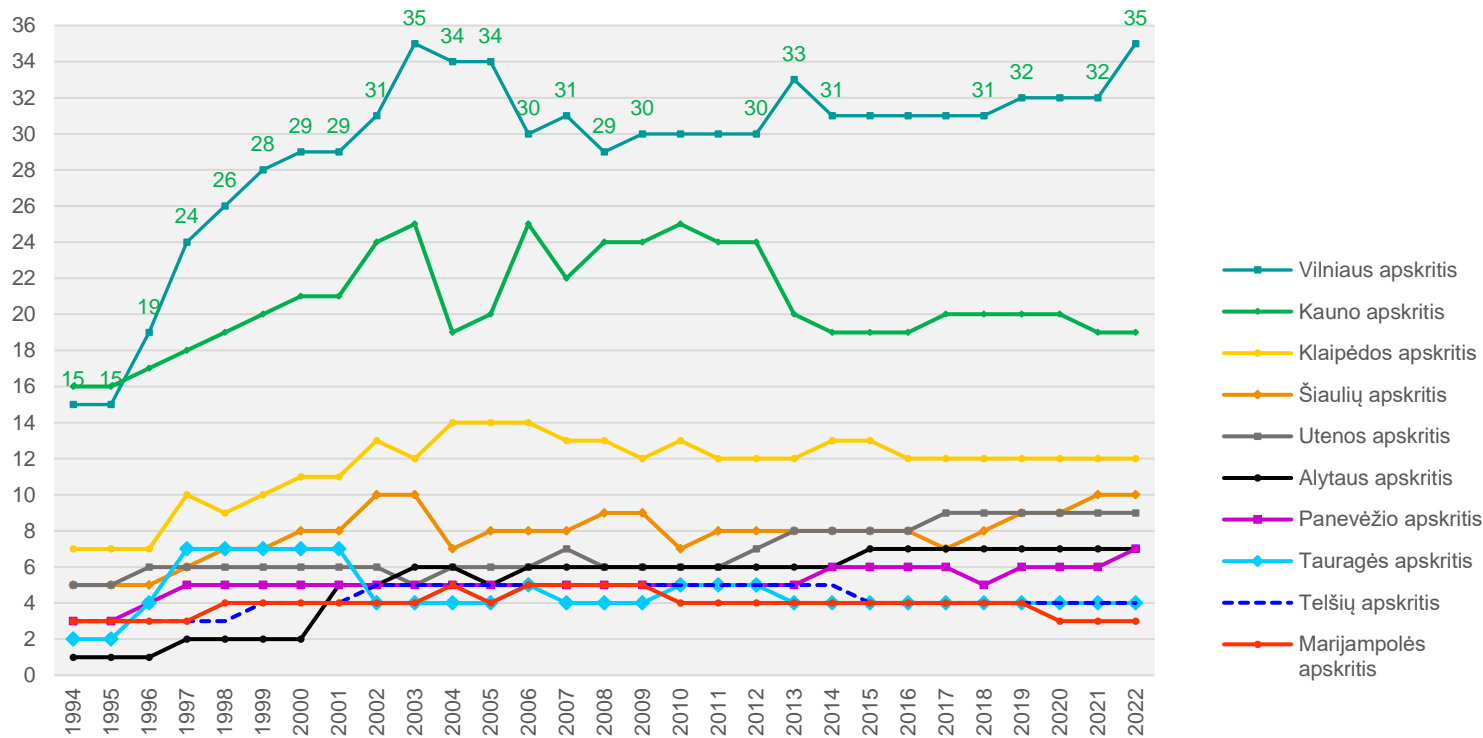
18 pav. Bibliotekų ir jų filialų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

2.1.6. Muziejai

Lietuvoje muziejų skaičius augo iki 2003 metų. Nuo 2003 m. muziejų skaičius daugiau mažiau išlieka pastovus. Lyginant paskutinių metų tendencijas, matoma, kad muziejų skaičius nuo 2021 m. šiek tiek paaužo: 2021 m. buvo 106 muziejai, o 2022 m. – 110. Šis pokytis pagrindė nulemtas Vilniaus m. sav., kur, lyginant su 2021 m., muziejų skaičius pakito nuo 23 iki 26. 1 naujas muziejus taip pat suskaičiuojamas Rokiškio r. sav.

19 pav. Muziejų skaičius Lietuvoje, 1991–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

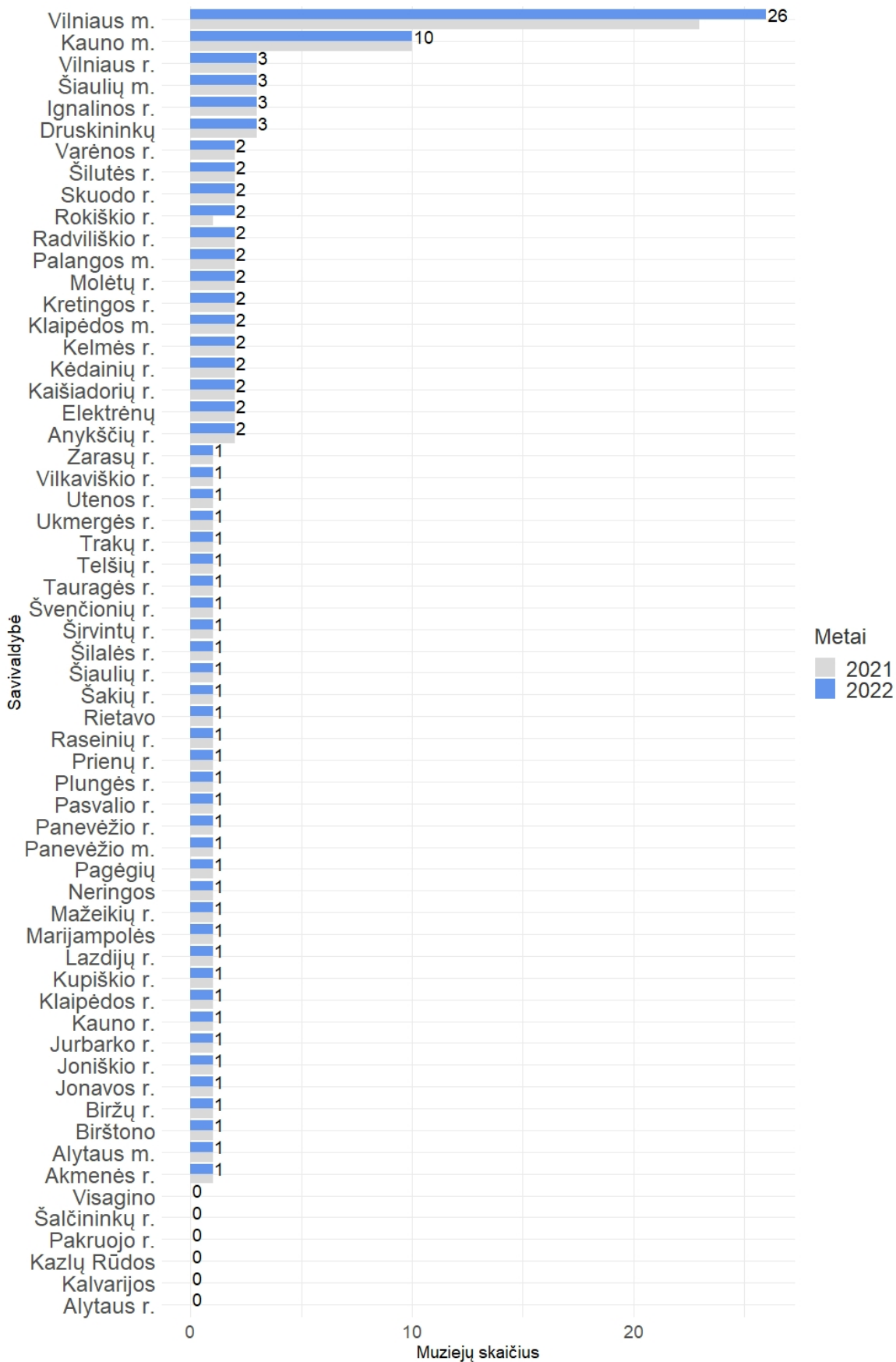
20 pav. Muziejų skaičius apskrityse, 1991–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

Vertinant apskričių situaciją, matoma, kad daugiausiai muziejų yra Vilniaus apskrityje, mažiausiai – Marijampolės. Detalesni muziejų statistikos pagal apskritis duomenys pateikiami 2 priede.

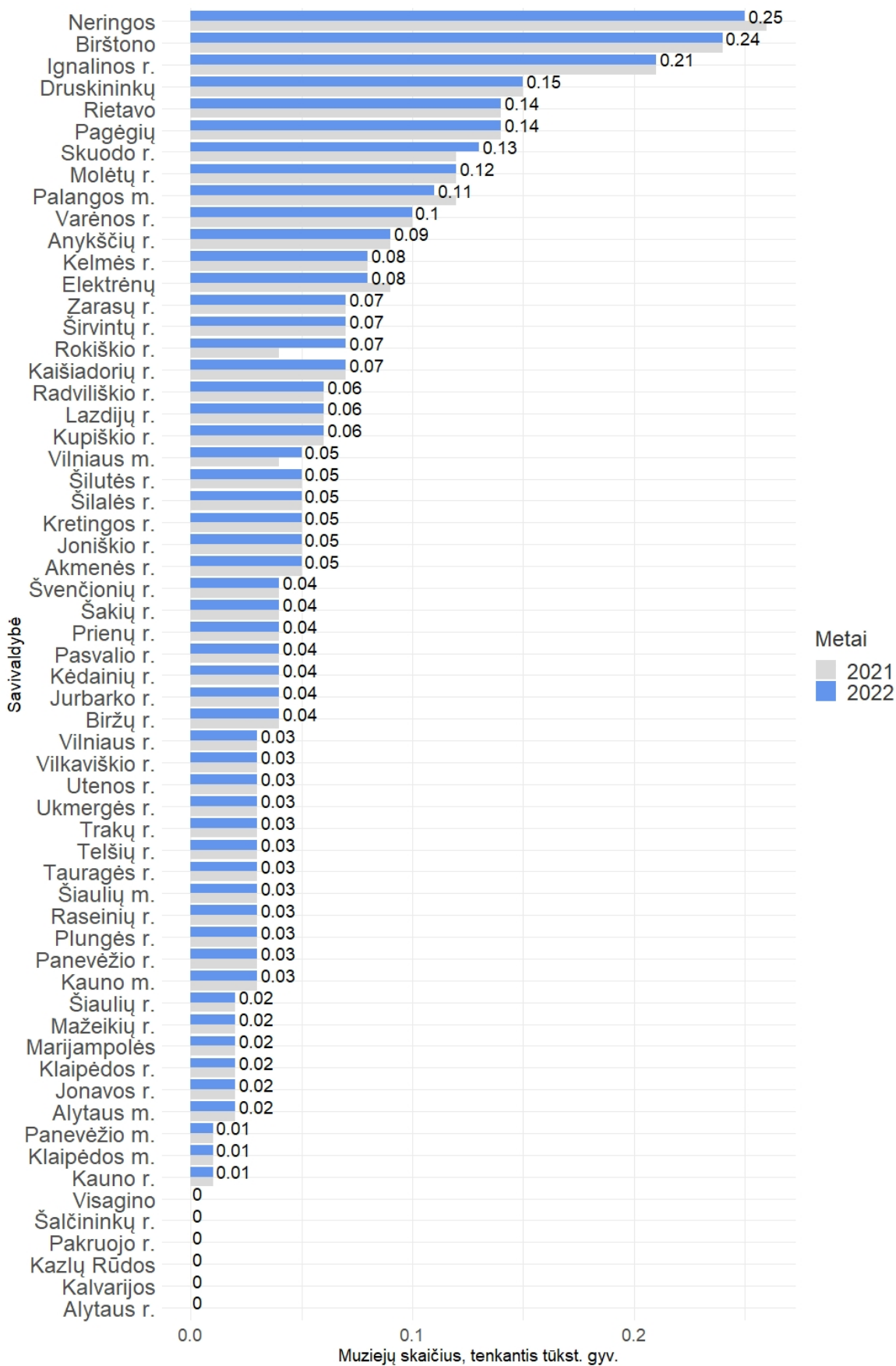
Vertinant savivaldybes, pirmoje pozicijoje išsiskiria Vilniaus m. sav. (26 muziejai). 10 muziejų suskaičiuojama Kauno m. sav. Kitose savivaldybėse yra po 1–3 muziejus. Šalčininkų r., Visagino, Pakruojo r., Kazlų Rūdos, Kalvarijos, Alytaus r. savivaldybėse muziejų nėra.

Tūkstančiui gyventojų didžiausia tenkanti muziejų dalis yra Neringos sav. (0,25), Birštono sav. (0,24), Ignalinos r. sav. (0,21). Mažiausiai (nevertinant tų savivaldybių, kur muziejų nėra) 1 tūkst. gyv. muziejų tenka Kauno r. sav., Panevėžio m. sav., Klaipėdos m. sav.

Šiuo atveju neįvertinamas muziejų dydis, jų ekspozicijų ar rengiamų parodų kokybė. Tačiau didesnis vienam gyventojui tenkantis kiekis rodo galimų kultūrinių veiklų alternatyvų kiekį. Be to, skaičiuojant subindeksą, vertinamas vidurkis, gautas įtraukus ir kitus kultūros infrastruktūros rodiklius. Tad jei nėra muziejų, savivaldybės turėtų daugiau dėmesio skirti kitai kultūros infrastruktūrai, įvertindamos jau esamą stygių.

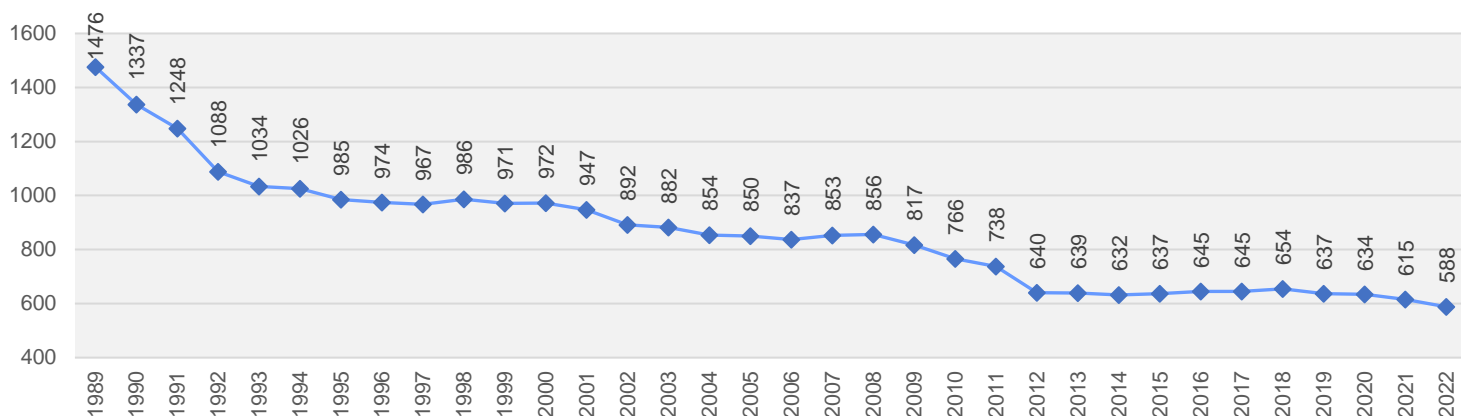
21 pav. Muziejų skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

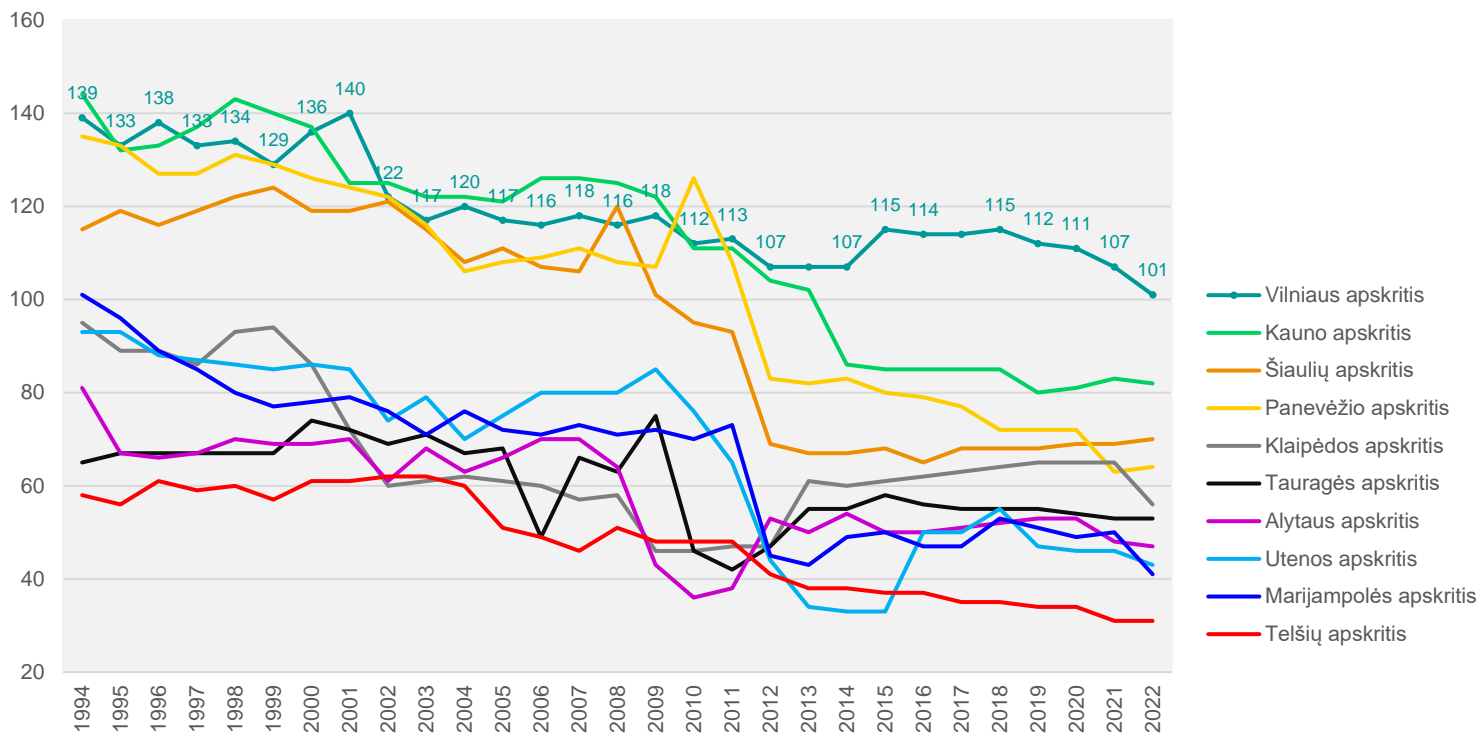
22 pav. Muziejų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.1.7. Kultūros centrai

Kultūros centras – juridinis asmuo, kuris savo veikla puoselėja etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuria menines programas, tenkina bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuoja profesionalaus meno sklaidą (Valstybės duomenų agentūra, 2022). Vertinant kultūros centrų skaičiaus dinamiką nuo 1989 iki 2022 m., stebimas nuoseklus kultūros centrų skaičiaus mažėjimas – nuo 1 476 (1989 m.) iki 588 (2022 m.). Lyginant 2021 ir 2022 m., taip pat matomas kultūros centrų skaičiaus sumažėjimas nuo 615 iki 588.

23 pav. Kultūros centrų su filialais skaičius Lietuvoje, 1989–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

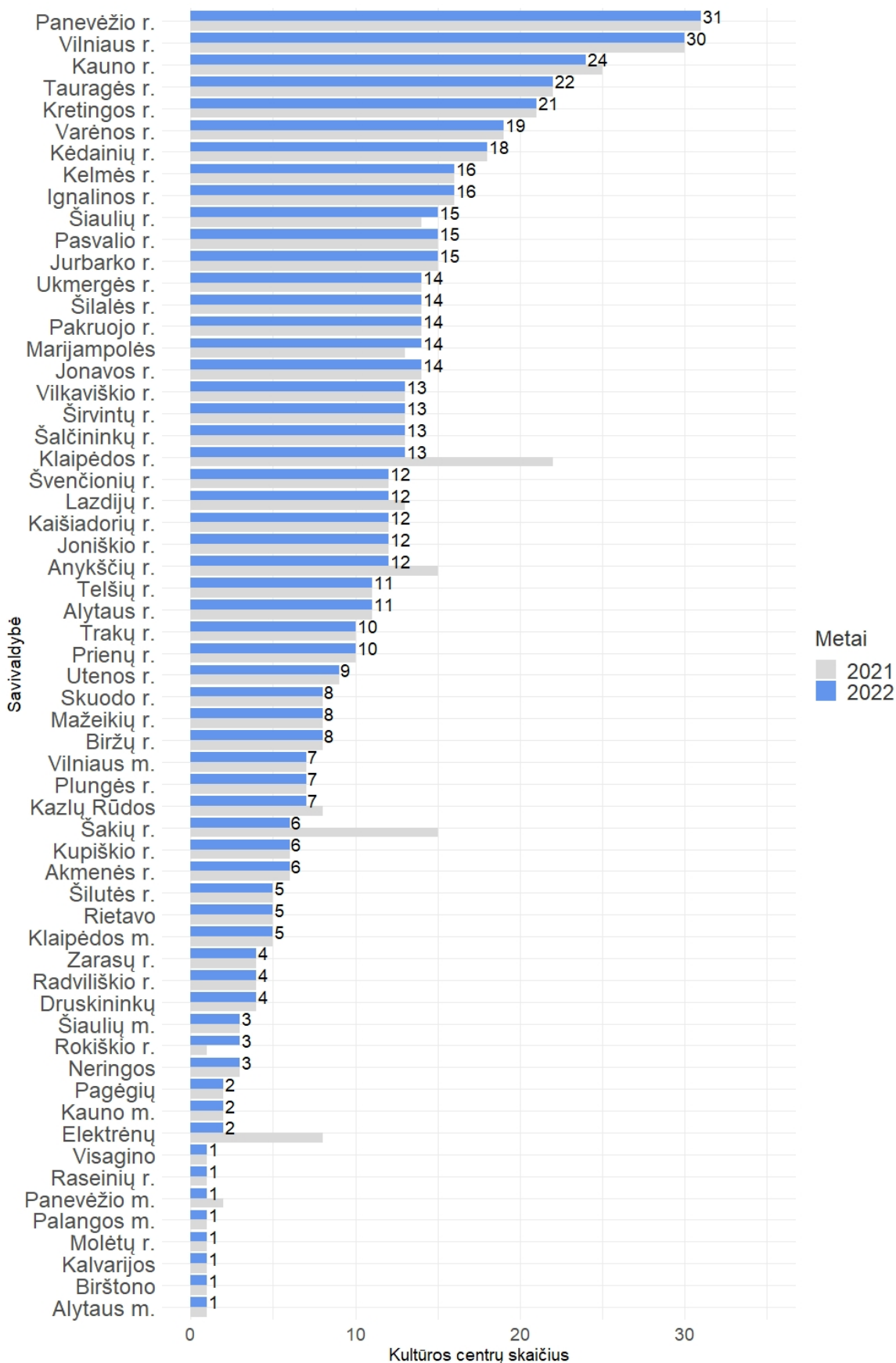

24 pav. Kultūros centrų su filialais skaičius apskrityse, 1994–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

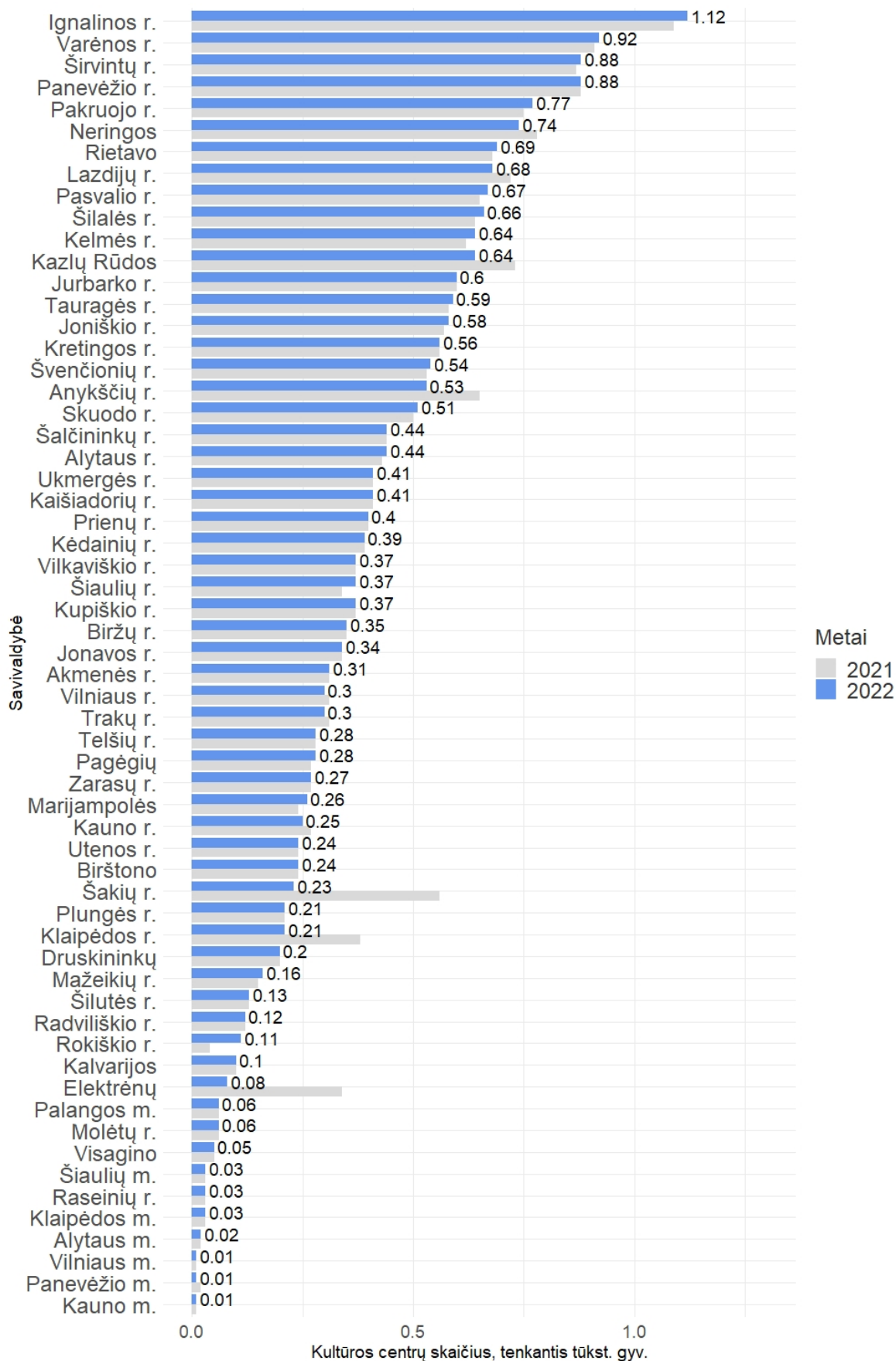
Bendra kultūros centrų skaičiaus mažėjimo tendencija stebima ir apskričių lygiu. Detalesni kultūros centrų skaičiaus duomenys pagal apskritis pateikiami 3 priede.

Didesnis kultūros centrų skaičius užfiksuotas rajoninėse savivaldybėse. Daugiausiai jų – 31 kultūros centras – yra Panevėžio r. sav. (apie 5 proc. visų kultūros centrų), 30 – Vilniaus r. sav., 24 – Kauno r. sav. Atkreiptinas dėmesys, kad kultūros centrai Lietuvoje yra išsidėstę reikšmingai tolygiau nei visos kultūrinės veiklas vykdančios įmonės (pvz., skaičiuojant kultūros įmonių padalinius nustatyta, kad daugiau nei pusė jų veiklą vykdo Vilniaus m. sav.).

Perskaičiavus kultūros centrų skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyventojų, matyti, kad išlieka rajoninių savivaldybių dominavimas. Didesnis kultūros centrų skaičius tūkst. gyventojų tenka Ignalinos r., Varėnos r. ir Širvintų r., Panevėžio r. sav. – apie 1 kultūros centrą tūkstančiui gyventojų. Mažiausias kultūros centrų skaičius tūkst. gyventojų užfiksuotas Alytaus m. sav., Vilniaus m., Panevėžio m. ir Kauno m. sav. – 1–2 kultūros centrai tenka 100 tūkst. gyv.

25 pav. Kultūros centrų skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

26 pav. Kultūros centrų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.1.8. SUBINDEKSAS: KULTŪROS ORGANIZACIJOS

Įvertinus 7-is skirtingus rodiklius: kultūros įmonių skaičių, tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičių, naująsias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičių, nebiudžetinio sektoriaus organizacijų, bibliotekų, muziejų, kultūros centrų skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv., ir suskaičiavus aritmetinį vidurkį tarp normalizuotų šių rodiklių reikšmių, gaunamas kultūros organizacijų subindeksas.

Tiek 2021 m., tiek 2022 m. pirmoje kultūros organizacijų rodiklių grupės vietoje – Neringos sav. Tai pagal gyventojų skaičių mažiausia savivaldybė. Neringos savivaldybė surinko beveik 82 balus iš 100 (2021 m. – 85 balus) ir 1,5 k. lenkia antroje vietoje likusią Ignalinos r. sav. Trečiojoje pozicijoje esanti Vilniaus m. sav. nuo Neringos sav. atsilieka 1,8 k.

Visgi nė viena savivaldybė nedominavo visuose išskirtuose kultūros organizacijų rodikliuose. Minėta Neringa taip pat nesurinko maksimalios balų sumos, pavyzdžiui, normalizavus rodiklius, gauta, kad kultūros organizacijų rodiklio reikšmė siekė tik 58 balus iš šimto. Tad net ir lyderiaujančiai savivaldybei lieka erdvės progresuoti (pavyzdžiui, galėtų augti kultūros įmonių, tenkančių 1 tūkst. gyv., skaičius).

Žemiausioje pozicijoje (2021 m. ir 2022 m.) – Visagino sav. Joje gyvena beveik 20 tūkst. gyv., ir jiems tenkanti kultūros organizacijų dalis yra mažesnė, jei lygintume su kitomis savivaldybėmis. Visagino sav. surinktas balas nuo Neringos sav. skiriasi daugiau nei 11 kartų, tad vienam gyventojui prieinama įvairovė skiriasi reikšmingai.

2022 m. kultūros organizacijų subindekso reitingo apačioje taip pat yra Šiaulių m. sav. (56 vieta), Alytaus m. sav. (58 vieta), Panevėžio m. sav. (59 vieta). Tai didžiųjų miestų savivaldybės, kuriose, perskaičiavus tūkst. gyventojų tenkančią kultūros infrastruktūros dalį, gaunama mažesnė nei kitose savivaldybėse pasiūla. Šiuo atveju pagal kultūros infrastruktūros kiekį, tenkantį tūkst. gyventojų, didžiųjų miestų savivaldybės susilygina su kaimiškųjų savivaldybių gyventojų situacija (panaši situacija kaip Jonavos r. sav., Kalvarijos sav., Mažeikių r. sav.). Tai gerai matosi vertinant normalizuotus rodiklius, kurių dauguma neperžengia 20 balų ribos.

Kauno m. sav. 2022 m. išliko toje pačioje pozicijoje kaip ir 2021 m. – 26 reitingo vietoje (24 balai). Lyginant Kauno m. rodiklius su Vilniaus m., matomas stiprus Kauno atotrūkis nuo sostinės. Klaipėdos m. sav. 2022 m. buvo 50 reitingo pozicijoje. Pastaroji savivaldybė, lyginant

su 2021 m., nežymiai nukrito reitingo pozicijoje (2021 m. – 49 reitingo vieta), taip pat nežymiai sumažėjo subindekso balas – nuo 17 iki 15,5.

2 lentelė. Kultūros organizacijų subindeksas ir normalizuoti rodikliai, 2022 m. (sudaryta autorės)

Savivaldybė	Kultūros įmonių skaičius / 1000 gyv.	Nebudžetinio sektoriaus organizacijų skaičius / 1000 gyv.	Naujasias KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičius 1000 gyv.	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičius / 1000 gyv.	Bibliotekų skaičius / 1000 gyv.	Kultūros centrų skaičius / 1000 gyv.	Muziejų skaičius / 1000 gyv.	SUB-INDEKSAS: KULTŪROS ORGANIZACIJOS
Akmenės r.	12,52	20,81	10,18	3,58	48,28	27,03	20,00	20,34
Alytaus m.	16,19	18,12	27,00	13,73	3,45	0,90	8,00	12,48
Alytaus r.	20,03	0,00	20,94	13,88	91,03	38,74	0,00	26,37
Anykščių r.	21,37	53,02	14,26	17,11	71,03	46,85	36,00	37,09
Birštono	36,89	0,00	34,54	41,14	64,83	20,72	96,00	42,02
Biržų r.	4,67	8,72	14,57	7,93	62,07	30,63	16,00	20,66
Druskininkų	22,20	16,78	16,78	32,10	11,72	17,12	60,00	25,24
Elektrėnų	8,01	11,41	16,98	13,28	33,10	6,31	32,00	17,30
Ignalinos r.	24,54	32,89	18,03	16,00	99,31	100,00	84,00	53,54
Jonavos r.	7,35	1,34	11,31	10,10	26,21	29,73	8,00	13,43
Joniškio r.	5,34	6,71	9,32	5,70	57,93	51,35	20,00	22,34
Jurbarko r.	12,52	5,37	13,33	6,87	67,59	53,15	16,00	24,98
Kaišiadorių r.	8,85	6,71	17,83	9,24	54,48	36,04	28,00	23,02
Kalvarijos	1,67	0,00	13,95	0,50	74,48	8,11	0,00	14,10
Kauno m.	46,24	25,50	54,31	27,66	2,76	0,00	12,00	24,07
Kauno r.	18,70	13,42	45,03	22,77	20,00	21,62	4,00	20,79
Kazlų Rūdos	12,85	36,91	18,65	7,22	67,59	56,76	0,00	28,57
Kelmės r.	8,85	18,79	7,19	8,03	47,59	56,76	32,00	25,60
Klaipėdos m.	28,71	19,46	31,35	19,43	3,45	1,80	4,00	15,46
Klaipėdos r.	17,53	5,37	34,65	24,18	24,83	18,02	8,00	18,94
Kretingos r.	16,69	2,01	20,63	26,45	34,48	49,55	20,00	24,26
Kupiškio r.	13,36	4,03	10,53	7,17	71,03	32,43	24,00	23,22
Kėdainių r.	8,01	6,04	13,64	5,50	57,93	34,23	16,00	20,19
Lazdijų r.	14,69	7,38	15,62	15,04	83,45	60,36	24,00	31,51
Marijampolės	8,85	13,42	20,94	12,62	26,90	22,52	8,00	16,18
Mažeikių r.	10,02	4,03	15,31	6,01	31,03	13,51	8,00	12,56
Molėtų r.	23,04	20,13	26,34	25,64	100,00	4,50	48,00	35,38
Neringos	58,76	100,00	100,00	100,00	48,97	65,77	100,00	81,93
Pagėgių	13,86	18,79	0,00	0,00	84,14	24,32	56,00	28,16
Pakruojo r.	5,68	14,77	14,72	5,05	88,97	68,47	0,00	28,24
Palangos m.	31,55	30,20	39,63	53,05	2,07	4,50	44,00	29,29
Panevėžio m.	18,20	14,77	27,20	16,20	4,14	0,00	4,00	12,07
Panevėžio r.	12,52	13,42	20,28	9,04	68,97	78,38	12,00	30,66
Pasvalio r.	3,17	6,04	9,09	6,66	99,31	59,46	16,00	28,53
Plungės r.	11,85	14,09	16,51	12,37	33,10	18,02	12,00	16,85
Prienų r.	12,35	2,68	17,09	14,24	50,34	35,14	16,00	21,12
Radviliškių r.	5,34	4,03	7,73	1,41	50,34	9,91	24,00	14,68
Raseinių r.	8,18	10,74	10,80	5,60	52,41	1,80	12,00	14,50
Rietavo	18,20	27,52	13,29	6,76	64,14	61,26	56,00	35,31
Rokiškio r.	13,36	24,16	18,84	12,37	91,72	9,01	28,00	28,21
Skuodo r.	5,34	12,75	15,97	8,68	64,14	45,05	52,00	29,13
Tauragės r.	7,85	14,09	14,61	13,93	47,59	52,25	12,00	23,19
Telšių r.	8,68	13,42	14,92	5,70	48,97	24,32	12,00	18,29
Trakų r.	16,53	30,20	27,12	16,91	31,03	26,13	12,00	22,85
Ukmergės r.	7,01	14,09	15,00	11,56	54,48	36,04	12,00	21,45
Utenos r.	14,19	23,49	19,77	11,31	40,00	20,72	12,00	20,21
Varėnos r.	11,85	32,89	12,90	12,06	64,83	81,98	40,00	36,64
Vilkaviškio r.	0,33	2,01	9,52	7,57	49,66	32,43	12,00	16,22
Vilniaus m.	100,00	68,46	85,16	49,37	0,00	0,00	20,00	46,14
Vilniaus r.	21,20	12,08	36,09	20,55	27,59	26,13	12,00	22,23
Visagino	8,68	16,78	13,36	4,24	4,83	3,60	0,00	7,36
Zarasų r.	23,54	36,91	16,86	14,89	77,93	23,42	28,00	31,65
Šakių r.	14,52	18,12	15,19	3,38	45,52	19,82	16,00	18,94
Šalčininkų r.	3,01	0,00	8,08	1,46	55,86	38,74	0,00	15,31
Šiaulių m.	16,19	14,77	26,07	17,77	4,14	1,80	12,00	13,25
Šiaulių r.	3,51	3,36	16,24	11,06	40,69	32,43	8,00	16,47
Šilalės r.	0,00	15,44	8,43	1,51	75,17	58,56	20,00	25,59
Šilutės r.	13,52	10,74	14,37	10,85	37,24	10,81	20,00	16,79
Širvintų r.	22,04	18,12	25,45	16,91	86,21	78,38	28,00	39,30
Švenčionių r.	9,18	14,77	15,97	10,40	47,59	47,75	16,00	23,09
VIDURKIS	15,83	16,87	20,99	14,86	49,64	32,25	22,60	24,72

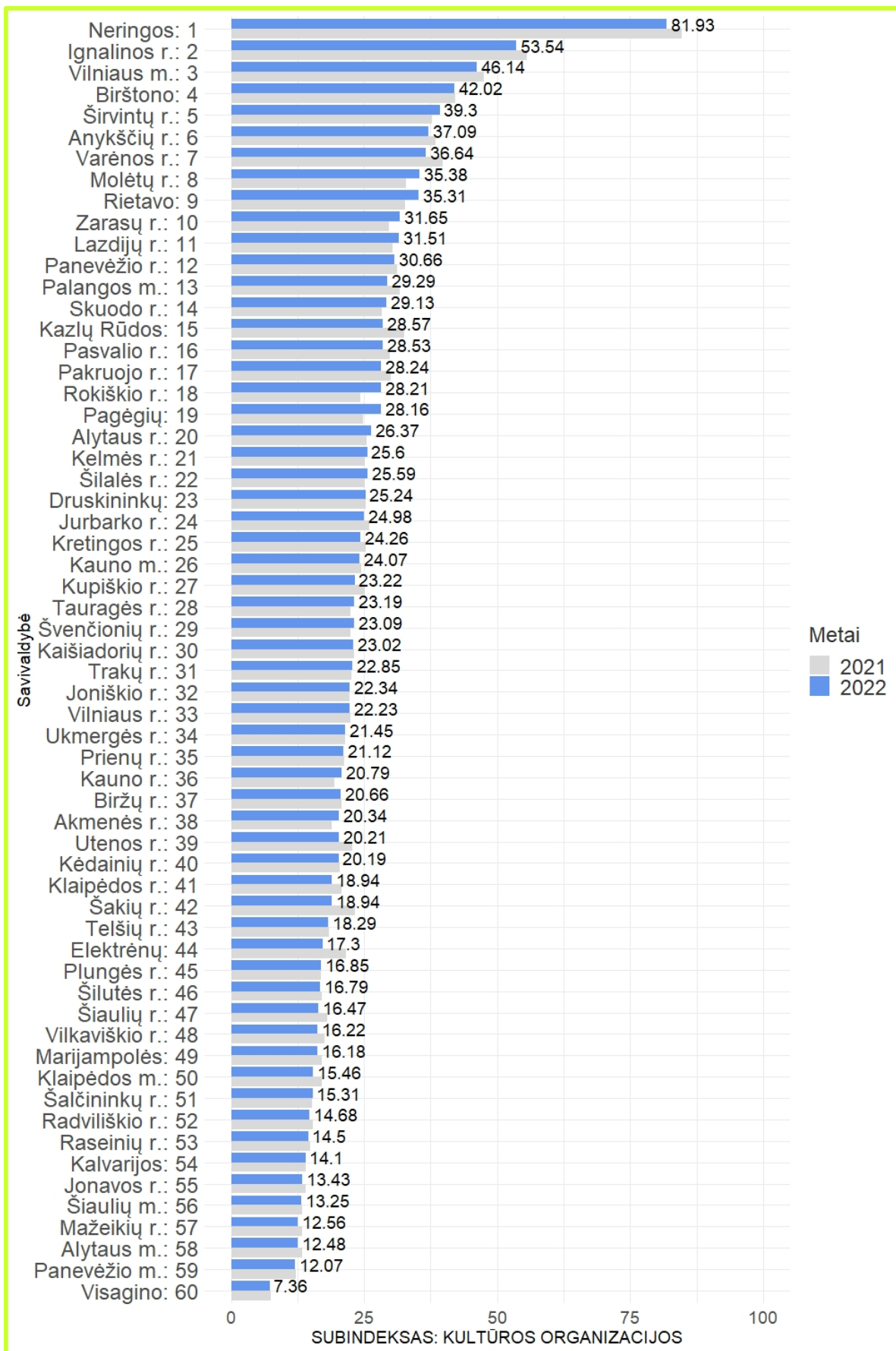
3 lentelė. Kultūros organizacijų subindeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021	R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
1	1	Neringos	84,79	81,93	- 2,86	31	31	Trakų r.	22,62	22,85	0,23
2	2	Ignalinos r.	55,56	53,54	- 2,02	35	32	Joniškio r.	22,36	22,34	- 0,02
3	3	Vilniaus m.	47,51	46,14	- 1,37	34	33	Vilniaus r.	22,37	22,23	- 0,14
4	4	Birštono	42,07	42,02	- 0,05	37	34	Ukmergės r.	21,48	21,45	- 0,03
7	5	Širvintų r.	37,77	39,30	1,53	38	35	Prienų r.	21,29	21,12	- 0,17
6	6	Anykščių r.	38,40	37,09	- 1,31	42	36	Kauno r.	19,50	20,79	1,29
5	7	Varėnos r.	39,86	36,64	- 3,22	39	37	Biržų r.	20,79	20,66	- 0,13
8	8	Molėtų r.	32,80	35,38	2,58	43	38	Akmenės r.	18,90	20,34	1,44
9	9	Rietavo	32,73	35,31	2,58	30	39	Utenos r.	22,82	20,21	- 2,61
16	10	Zarasų r.	29,76	31,65	1,89	41	40	Kėdainių r.	20,48	20,19	- 0,29
13	11	Lazdijų r.	30,33	31,51	1,18	40	41	Klaipėdos r.	20,70	18,94	- 1,76
12	12	Panevėžio r.	31,24	30,66	- 0,58	28	42	Šakių r.	23,35	18,94	- 4,41
11	13	Palangos m.	31,68	29,29	- 2,39	44	43	Telšių r.	18,35	18,29	- 0,06
17	14	Skuodo r.	28,27	29,13	0,86	36	44	Elektrėnų	21,64	17,30	- 4,34
10	15	Kazlų Rūdos	32,60	28,57	- 4,03	50	45	Plungės r.	16,86	16,85	- 0,01
15	16	Pasvalio r.	29,91	28,53	- 1,38	48	46	Šilutės r.	17,12	16,79	- 0,33
14	17	Pakruojo r.	30,10	28,24	- 1,86	45	47	Šiaulių r.	18,04	16,47	- 1,57
27	18	Rokiškio r.	24,38	28,21	3,83	46	48	Vilkaviškio r.	17,56	16,22	- 1,34
25	19	Pagėgių	24,87	28,16	3,29	47	49	Marijampolės	17,13	16,18	- 0,95
19	20	Alytaus r.	25,55	26,37	0,82	49	50	Klaipėdos m.	16,99	15,46	- 1,53
24	21	Kelmės r.	25,19	25,60	0,41	52	51	Šalčininkų r.	15,16	15,31	0,15
22	22	Šilalės r.	25,20	25,59	0,39	51	52	Radviliškio r.	15,39	14,68	- 0,71
21	23	Druskininkų	25,28	25,24	- 0,04	53	53	Raseinių r.	14,92	14,50	- 0,42
18	24	Jurbarko r.	25,96	24,98	- 0,98	54	54	Kalvarijos	14,05	14,10	0,05
20	25	Kretingos r.	25,33	24,26	- 1,07	55	55	Jonavos r.	14,02	13,43	- 0,59
26	26	Kauno m.	24,41	24,07	- 0,34	58	56	Šiaulių m.	13,28	13,25	- 0,03
23	27	Kupiškio r.	25,20	23,22	- 1,98	56	57	Mažeikių r.	13,42	12,56	- 0,86
33	28	Tauragės r.	22,42	23,19	0,77	57	58	Alytaus m.	13,40	12,48	- 0,92
32	29	Švenčionių r.	22,53	23,09	0,56	59	59	Panevėžio m.	12,19	12,07	- 0,12
29	30	Kaišiadorių r.	23,05	23,02	- 0,03	60	60	Visagino	7,43	7,36	- 0,07

Pastaba: R 2021 ir R 2022 nurodo atitinkamai 2021 ir 2022 metų subindekso reitingą.

Analizuojant kultūros organizacijų subindeksą, matyti, kad egzistuoja stiprūs atotrūčiai tarp savivaldybių. Tai lėmė ir gana žemą subindekso vidurkį. 2021 m. subindekso vidurkis siekė 25,14, 2022 m. – 24,72 balo.

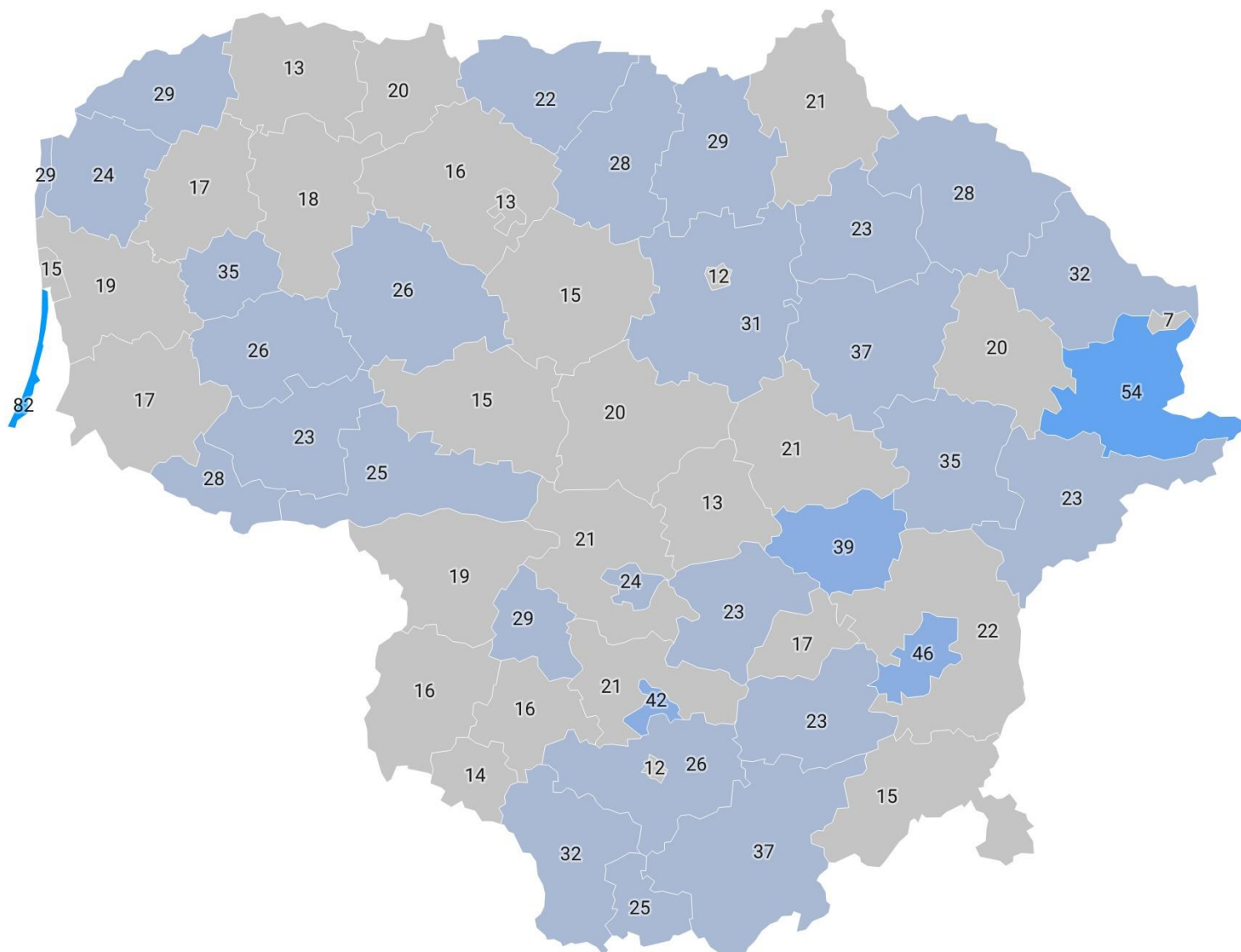
Lyginant 2021 ir 2022 metus, matyti, kad reitingo pozicijose stipriausiai pakilo Rokiškio r. sav. (iš 27 į 18 poziciją), Zarasų r. sav. (iš 16 į 10 poziciją), Pagėgių r. sav. (iš 25 į 19 poziciją), Kauno r. sav. (iš 42 į 36 poziciją). Stipriausiai nukrito Šakių r. sav. (iš 28 į 42 poziciją), Utenos r. sav. (iš 30 į 39 poziciją), Elektrėnų sav. (iš 36 į 44 poziciją). 16 savivaldybių 2022 m. liko buvusiose subindekso reitingo pozicijose kaip ir 2021 m.: Neringos, Ignalinos r., Vilniaus m., Birštono, Anykščių r., Molėtų r., Rietavo, Panevėžio r., Šilalės r., Kauno m., Trakų r., Raseinių r., Kalvarijos, Jonavos r., Panevėžio m., Visagino.

27 pav. Savivaldybių reitingas pagal kultūros organizacijų subindeksą, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

SKI: kultūros organizacijos, 2022

■ < 22.27 ■ 22.27–37.18 ■ 37.18–52.1 ■ 52.1–67.01 ■ ≥ 67.01

28 pav. Savivaldybių reitingas pagal kultūros organizacijų subindeksą, 2022 m. Sugrupuoti rezultatai¹⁴ (sudaryta autorės)

Žemėlapis vizualiai reprezentuoja, kaip pasiskirsto subindekso „kultūros organizacijos“ reikšmės po Lietuvos savivaldybes. Kuo tamsesnė mėlyna spalva, tuo aukštesnė subindekso reikšmė. Pilka spalva žymi žemiausius kultūros organizacijų subindekso balus. Žemėlapyje aiškiai matomas stiprus atotrūkis tarp Neringos sav. ir likusios Lietuvos savivaldybių.

¹⁴ Sugrupuoti rezultatai nurodo, kad vienoda spalva žemėlapyje priskiriama visoms į vieną grupę patekusioms savivaldybėms.

2.2. ■ KŪRĒJAI

KŪRĖJAI 2022 METAIS LIETUVOJE

11 089

profesionalaus meno kūrėjai Lietuvoje (skaičius apribotas prieinamų duomenų šaltinių, todėl galutinis kūrėjų skaičius yra didesnis).

247

profesionalaus meno kūrėjais 2022 m. Vilniaus m. sav. gyveno daugiau nei 2021 m.

3 318

meno mėgėjų kolektyvų.

58 %

arba 6 399 profesionalaus meno kūrėjai gyveno Vilniaus mieste.

Kūrėjų grupėje vertinami rodikliai:

1. **profesionalaus meno kūrėjų skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.;
2. **meno mėgėjų kolektyvų skaičius**, tenkantis 1 000 gyv.

2.2.1. Profesionalaus meno kūrėjai

Profesionalaus meno kūrėjų rodiklis sudarytas susiejant asmenų, teikusių LKT paraiškas stipendijoms gauti, MKO narių bei VMI meno kūrėjų, turinčių paramos gavėjo statusą, sąrašus. Kitaip tariant, vertinama, ar asmuo yra kreipęsis į LKT dėl kultūros ir meno kūrėjo stipendijos, ar asmuo priklauso meno kūrėjų organizacijai, ar asmuo turi VMI meno kūrėjo-paramos gavėjo statusą. Jei asmuo atitinka bent vieną iš minėtų trijų kriterijų, traktuojama, kad tai yra profesionalaus meno kūrėjas. Skaičiuojama kumuliatyvinė suma nuo 2014 iki 2021 m. Ne visi kūrėjai turi identifikuotą savivaldybę (pagal gyvenamąją vietovę), taip pat dalis kūrėjų gyvena užsienyje, tad į analizę įtraukiami tik kūrėjai, susieti su Lietuvos savivaldybėmis. Be to, kūrėjai skirtingais metais gali būti fiksuojami skirtingose savivaldybėse arba gyvena ir kuria keliose savivaldybėse. Tokiais atvejais tas pats kūrėjas priskirtas kelioms savivaldybėms (arba skirtingoms savivaldybėms skirtingais laikotarpiais). Pasirinkimas motyvuojamas tuo, kad abi savivaldybės gali patirti menininko kuriamą naudą. Prieš įtraukiant duomenis, atlikta duomenų kokybės kontrolė, tikrinti dublikatai, įvesties klaidos, gimimo ir mirties datos. Taip pat suprantama, kad galutinis kūrėjų skaičius galėtų būti didesnis, tačiau susiduriant su duomenų prieinamumu ir sąvokos apibrėžimo iššūkiais vertinama, kad šiame tyrime apskaičiuotas kūrėjų skaičius yra pakankamai tiksliai tendencijas savivaldybėse bei proporcijų skirtumus tarp savivaldybių reprezentuojantis rodiklis.

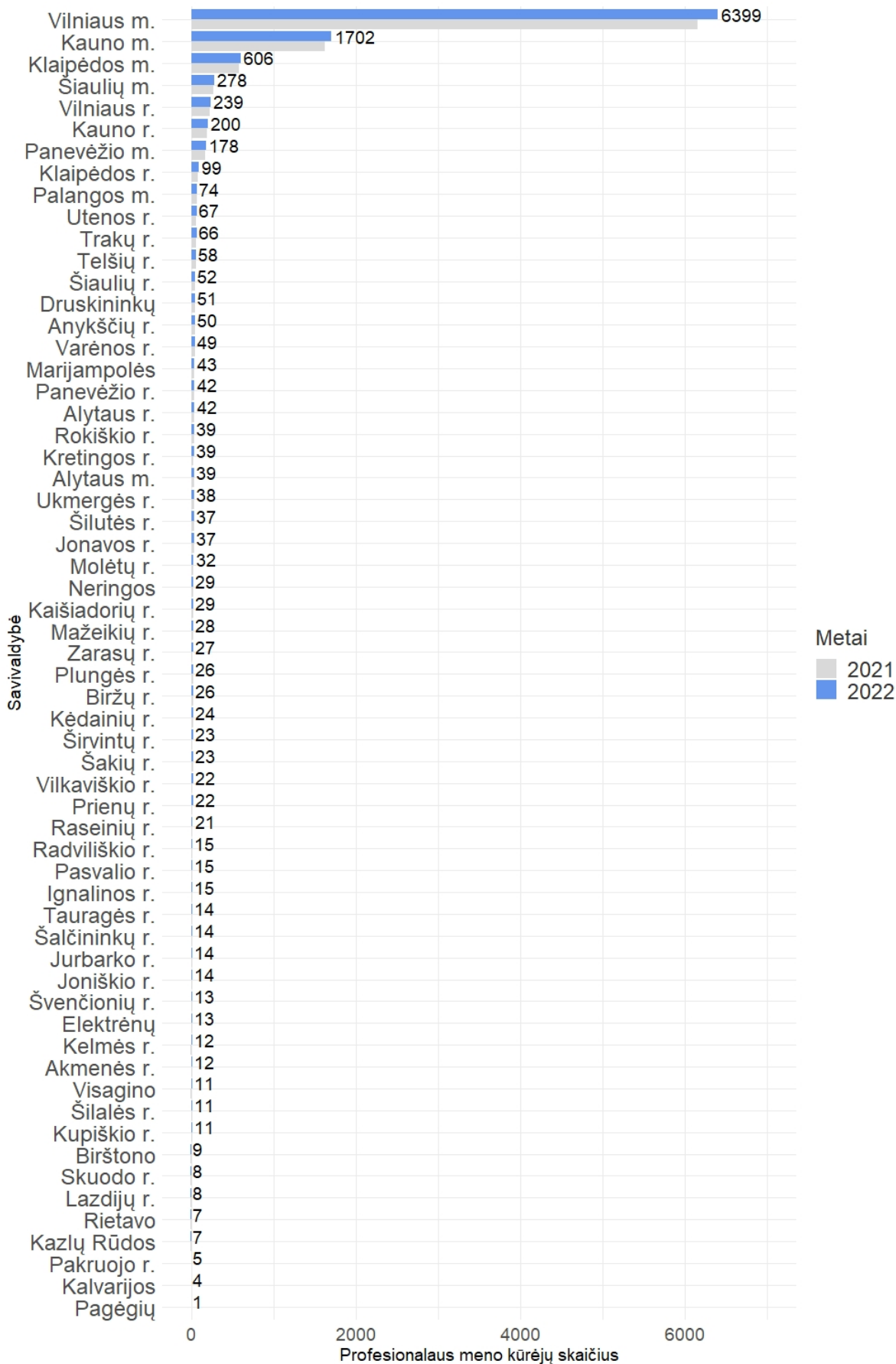
Lietuvoje skirtingose savivaldybėse 2021 m. gyveno 10 569 profesionalaus meno kūrėjai. 2022 m. jų skaičius išaugo iki 11 089 (padidėjo 520). Teigiamas pokytis fiksuotas daugelyje savivaldybių. Didžiausias teigiamas pokytis fiksuojamas Vilniaus m. sav. – lyginant su 2021 m., 2022 m. Vilniuje gyveno 247 menininkais daugiau (6 399 kūrėjai). Didesnis pokytis, lyginant su kitomis savivaldybėmis, fiksuotas ir Kauno m. sav. (+78) bei Klaipėdos m. sav. (+21). Vilniaus r. sav. profesionalaus meno kūrėjų skaičius padidėjo 17, Klaipėdos r. sav. – 13, Panevėžio m. sav. – 12. Alytaus m. sav. menininkų skaičius padidėjo 5, t. y. nuo 34 iki 39. Šiaulių m. sav. menininkų skaičius padidėjo 9, nuo 269 iki 278.

Profesionalaus meno kūrėjų skaičius per nagrinėjamus metus nepasikeitė 13 savivaldybių: Alytaus r., Birštono, Ignalinos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kalvarijos, Kupiškio r., Pagėgių, Pakruojo r., Pasvalio r., Radviliškio r., Rietavo, Šilalės r. sav.

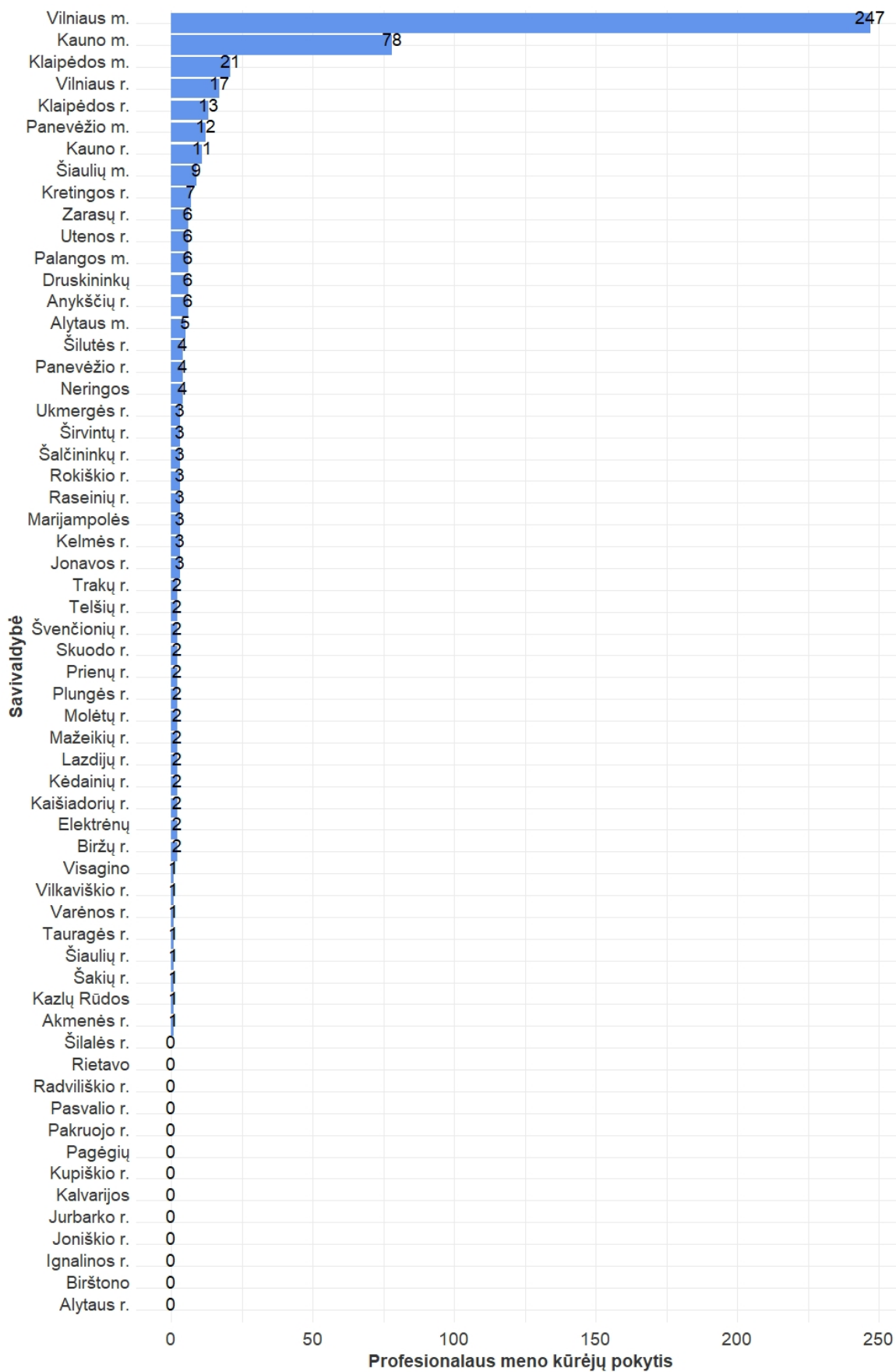
Vilniaus m. sav. gyvena ir kuria apie 58 proc. visų Lietuvos menininkų. Kauno m. sav. – 15 proc., Klaipėdos m. sav. – 5,5 proc., likusioje Lietuvos dalyje – 21,5 proc.

Didžiausias profesionalaus meno kūrėjų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv., yra Vilniaus m. sav. (daugiau nei 11 profesionalaus meno kūrėjų tenka tūkst. gyv.). Antroje reitingo pozicijoje esančią Neringos sav. (daugiau nei 7 profesionalaus meno kūrėjai, tenkantys tūkst. gyv.) Vilniaus miestas lenkia beveik dvigubai. Trečioje reitingo pozicijoje – Kauno m. sav. Joje 1 tūkst. gyventojų tenka kiek daugiau nei 5 profesionalaus meno kūrėjai. Šiuo atveju verta atkreipti dėmesį į skirtumus tarp absoliutinių reikšmių. Vilniaus miesto savivaldybėje suskaičiuota beveik 6 400 kūrėjų, Kauno m. sav. – per 1 700, o Neringos sav. – 29. Nors suprantama, kad mažoje pagal gyventojų skaičių savivaldybėje galime suskaičiuoti ir mažiau menininkų, tačiau absoliutiniai atotrūčiai tarp lyderiaujančių savivaldybių yra milžiniški ir pagal galimybes bei kultūrinę įvairovę tiek Vilniaus m. sav., tiek Kauno m. sav. yra pranašesnėse pozicijose.

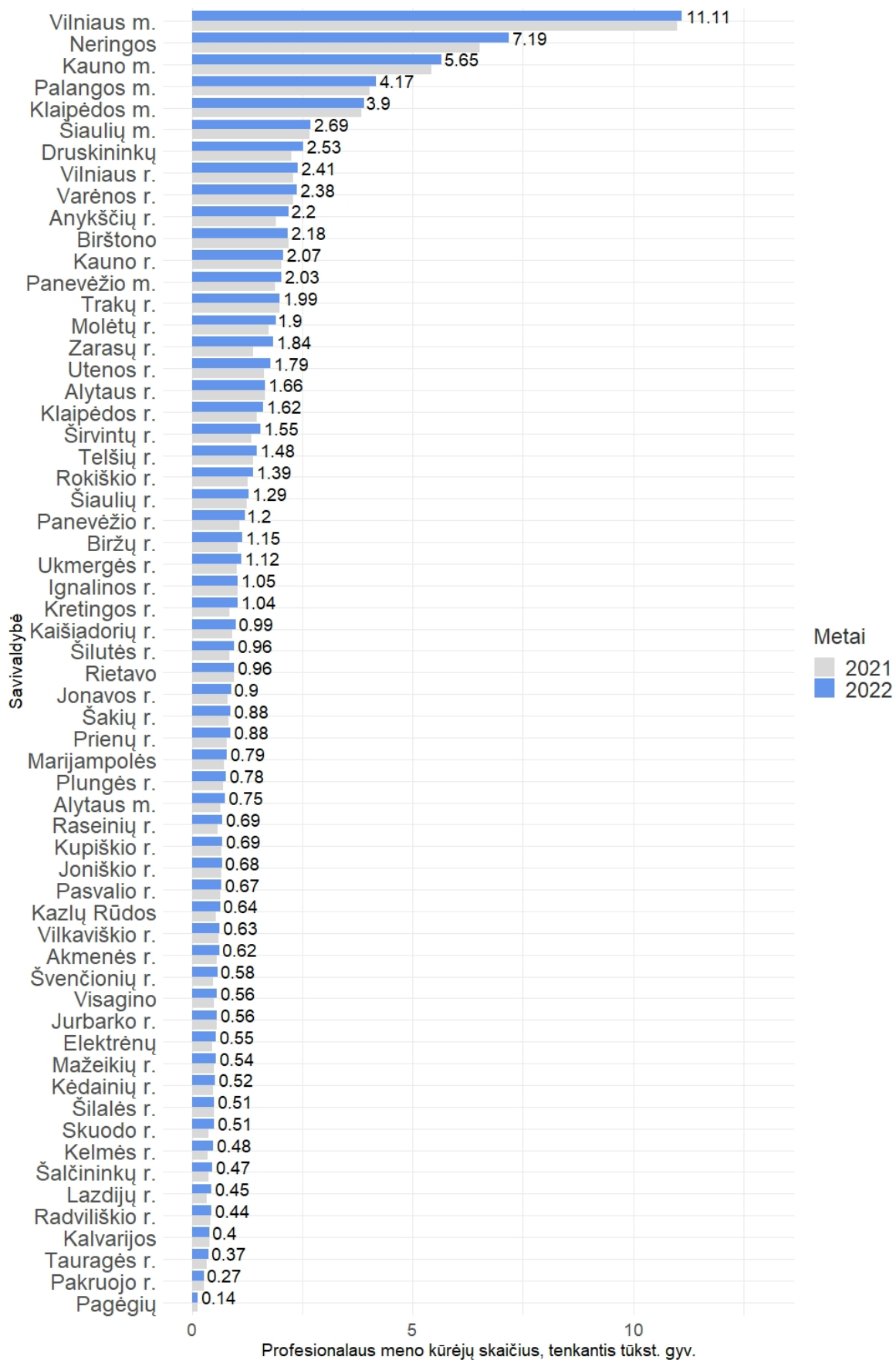
Mažiausiai profesionalaus meno kūrėjų tenka Pagėgių sav., Pakruojo r. sav., Tauragės r., Kalvarijos sav. gyventojams. Čia 1–4 kūrėjai tenka 100 tūkst. gyventojų.

29 pav. Profesionalaus meno kūrėjų skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT, MKO, VMI duomenimis)

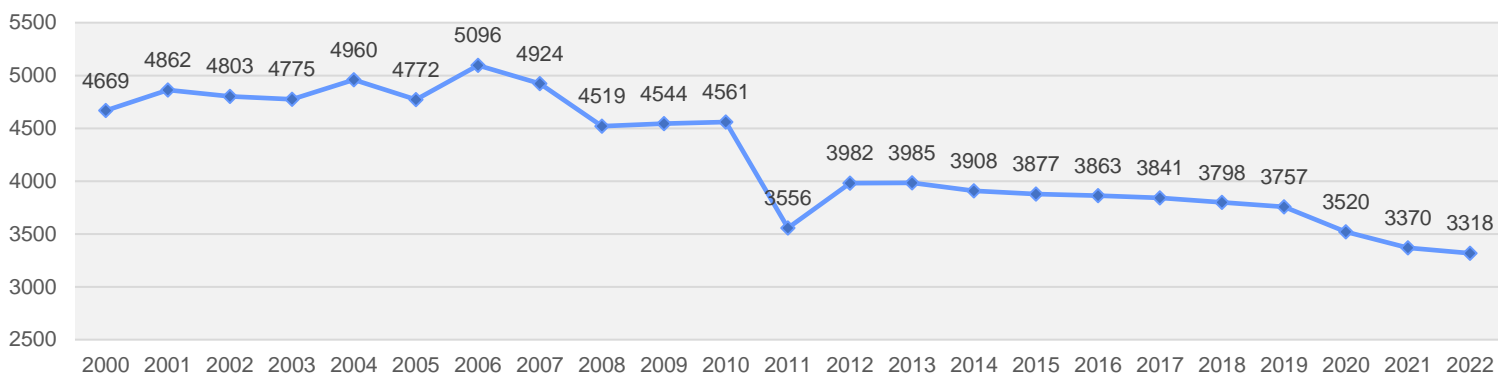
30 pav. Profesionalaus meno kūrėjų skaičiaus pokytis, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT, MKO, VMI duomenimis)

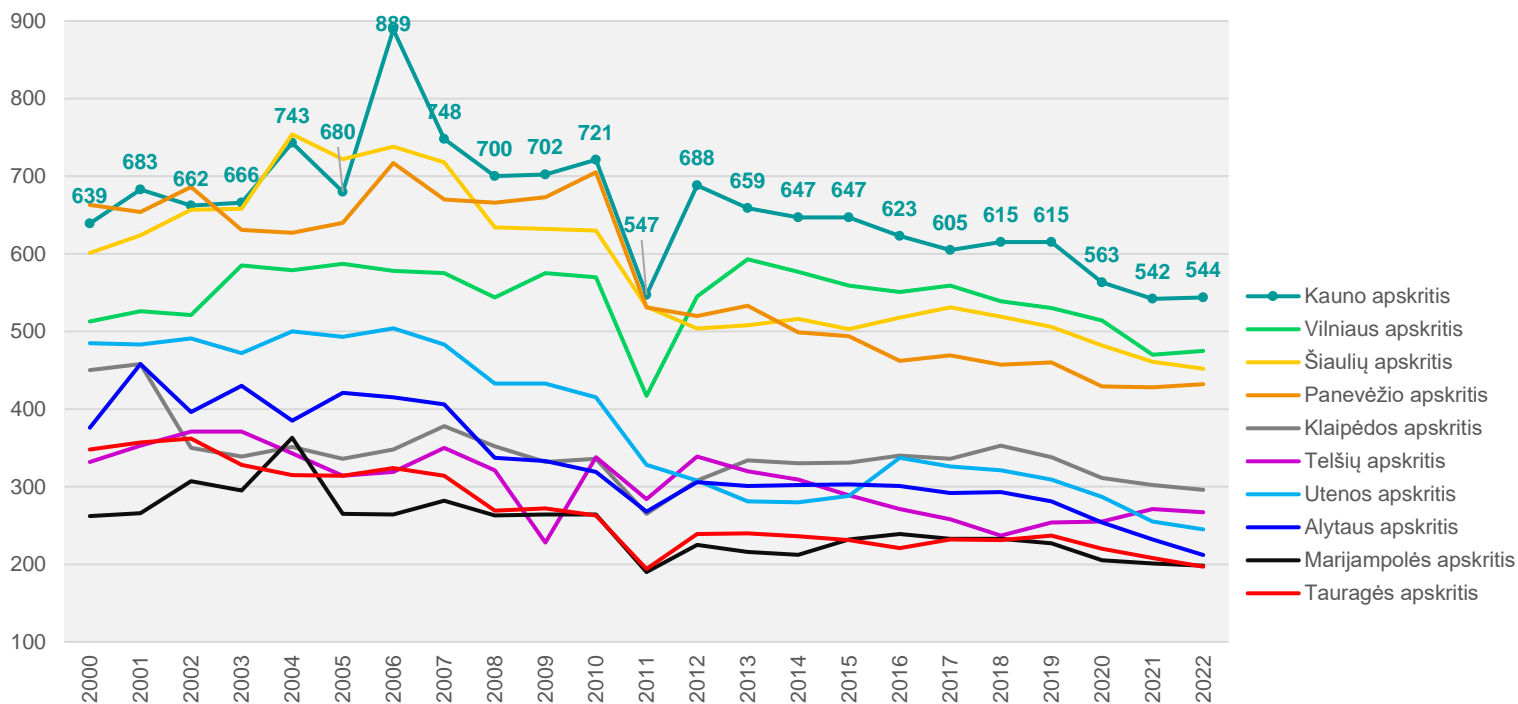
31 pav. Profesionalaus meno kūrėjų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT, MKO, VMI duomenimis)

2.2.2. Meno mėgėjų kolektyvai

Mėgėjų meno kolektyvas – asmenų grupė, laisvalaikio užsiimanti menine saviraiška, turinti savo repertuarą ir galinti jį pristatyti žiūrovams (Valstybės duomenų agentūra, 2022). 2022 m. Lietuvoje buvo 3 318 meno mėgėjų kolektyvų. Lyginant su 2021 m., kolektyvų skaičius sumažėjo 52 (2021 m. buvo 3 370). Bendrai meno mėgėjų kolektyvų skaičius turi tendenciją mažėti, pavyzdžiui, 2000 m. Lietuvoje buvo 4 669 kolektyvai (1 351 daugiau nei 2022 m.).

32 pav. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius Lietuvoje, 2000–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

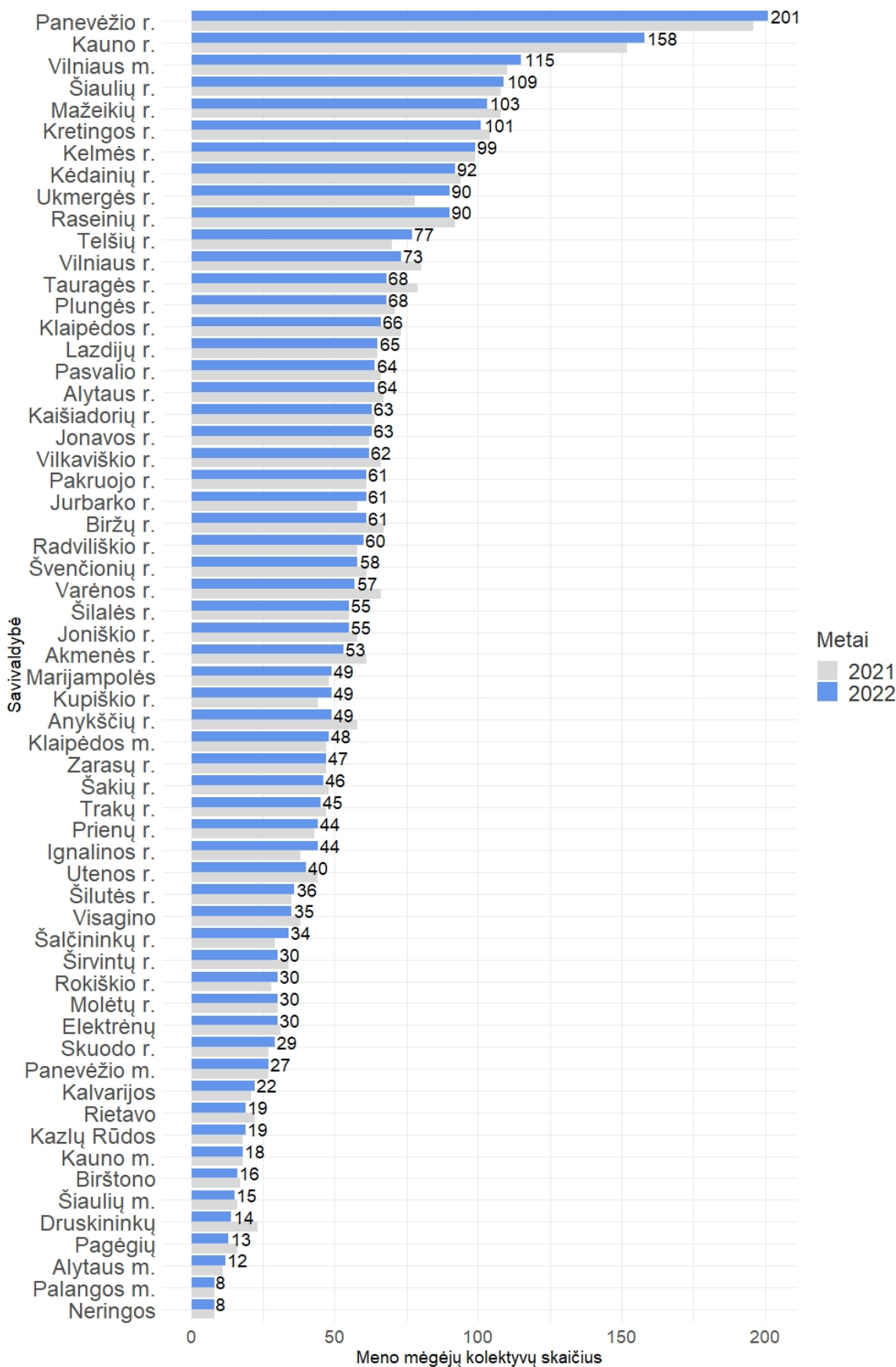
33 pav. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius apskrityse, 2000–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

Lyginant su 2021 m., apskrityse stipriausias meno mėgėjų kolektyvų sumažėjimas matomas Alytaus apskrityje (–20). Stipriausias teigiamas pokytis nagrinėjamu laikotarpiu stebimas Vilniaus apskrityje (+5), kur išsiskyrė Ukmergės r. sav. – joje meno mėgėjų kolektyvų skaičius išaugo 12 kolektyvų. Visgi daugelyje savivaldybių stebimas neigiamas pokytis.

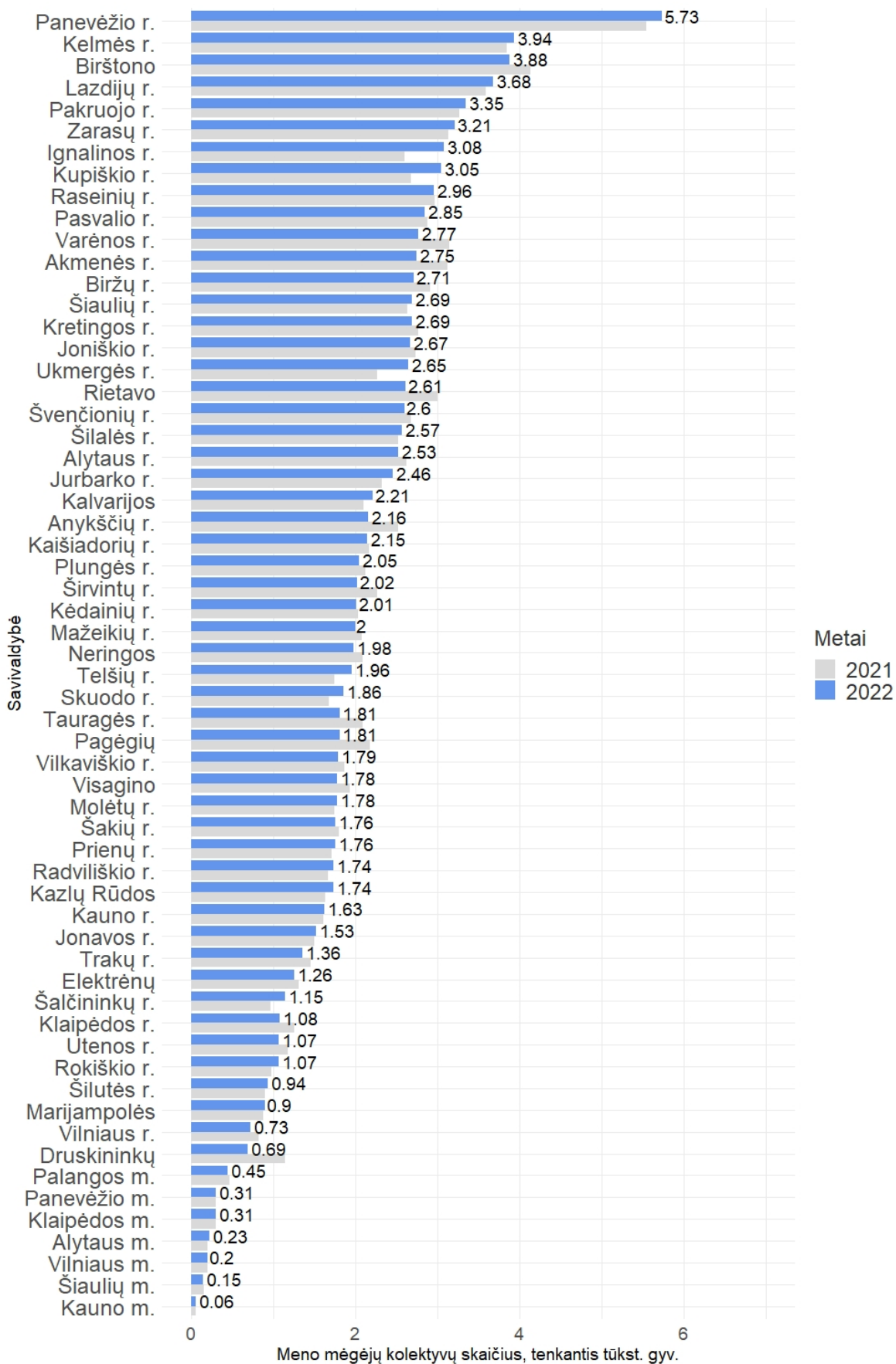
Tiek 2021 m., tiek 2022 m. daugiausia meno mėgėjų kolektyvų suskaičiuojama Panevėžio r. ir Kauno r. sav. – 201 ir 158 atitinkamai. Panevėžio r. sav. per metus meno mėgėjų kolektyvų skaičius paaugo nuo 196 iki 201, Kauno r. sav. per metus meno mėgėjų kolektyvų skaičius paaugo nuo 152 iki 158. Vilniaus m. 2022 m. suskaičiuota 115 meno mėgėjų kolektyvų. Mažiausiai meno mėgėjų absoliutine reikšme yra kurortinėse savivaldybėse – Palangos ir Neringos sav. (po 8, skaičius per metų laikotarpį nesikeitė).

Vertinant kitų didžiųjų miestų situaciją, galima atkreipti dėmesį į Alytaus m. sav., kuri yra 57 reitingo pozicijoje – joje yra 12 meno mėgėjų kolektyvų. Šiaulių m. sav. 2022 m. buvo 15 meno mėgėjų kolektyvų, Panevėžio m. sav. – 27, Klaipėdos m. sav. – 48.

Įvertinus meno mėgėjų kolektyvų skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv., pirmoje pozicijoje išlieka Panevėžio r. sav. (beveik 6 kolektyvai, tenkantys 1 tūkst. gyv.). Kelmės r. sav., Birštono sav. rikiuojasi antroje ir trečioje pozicijose. Reitingo apačioje yra visos 6 didžiųjų miestų savivaldybės. Paskutines tris pozicijas užima Vilniaus, Šiaulių ir Kauno m. sav.

34 pav. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

35 pav. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.2.3. SUBINDEKSAS: KŪRĖJAI

Įvertinus aritmetinį vidurkį tarp profesionalaus meno kūrėjų skaičiaus ir meno mėgėjų kolektyvų skaičiaus, tenkančio 1 tūkst. gyv., normalizuotų rodiklių, gaunamas subindeksas, reprezentuojantis kūrėjus savivaldybėse. Taip pat pateikiamas subindekso palyginimas su ankstesnių metų subindeksu.

Lyginant su 2021 m., pirmos keturios pozicijos nesikeičia. Pirmoje pozicijoje yra Panevėžio r. sav. Pagal profesionalaus meno kūrėjų skaičių Panevėžio r. sav. buvo 24 vietoje, tačiau ji dominavo pagal mėgėjų meno kolektyvus, ir tai lėmė aukštą bendro subindekso reikšmę. Antroje reitingo pozicijoje – Vilniaus m. sav. Ji buvo reitingo apačioje pagal meno mėgėjų kolektyvų skaičių (normalizavus rodiklį gauta reikšmė nesiekė 3 balų iš 100), tačiau tai buvo kompensuota aukštu, palyginti su kitomis savivaldybėmis, profesionalaus meno kūrėjų skaičiumi. Trečioje reitingo pozicijoje – Neringos sav. Šios trys savivaldybės, lyginant su ankstesniais metais subindekso reikšmes nežymiai pagerino. Ketvirtoje pozicijoje išliko Birštono sav., tačiau jos subindekso reikšmė 3,3 p. p. sumažėjo.

Didžiausias neigiamas pokytis reitingo pozicijose fiksuojamas Pagėgių sav. (2021 m., buvo 41 pozicijoje, 2022 m. – 52), Rietavo sav. (iš 10 pozicijos nukrito į 20), Druskininkų sav. (iš 37 pozicijos nukrito į 46), Akmenės r. sav. (iš 13 nukrito į 21), Anykščių r. sav. (iš 9 nukrito į 16). Minėtose savivaldybėse kūrėjų subindekso balai sumažėjo apie 3–4 p. p.

Didžiausias teigiamas pokytis fiksuojamas Skuodo r. sav. (iš 52 pozicijos pakilo į 41), Kupiškio r. sav. (iš 21 pozicijos pakilo į 11), Ignalinos r. sav. (iš 19 pozicijos pakilo į 9), Ukmergės r. sav. (iš 25 pozicijos pakilo į 17). Minėtose savivaldybėse kūrėjų subindekso balai padidėjo 2–3 p. p.

Atkreiptinas dėmesys, kad kūrėjų subindekse aukščiausias surinktas balas yra 54,83 iš 100. Bendras visų savivaldybių vidurkis – 23,33 balo. Tai rodo, kad yra nemažai potencialo gerinti situaciją visose savivaldybėse. Be to, per metus laiko šio subindekso reitingai pasikeitė nežymiai, o pirmąsias bei paskutines pozicijas užima tos pačios savivaldybės.

4 lentelė. Kūrėjų subindeksas ir normalizuoti rodikliai, 2022 m. (sudaryta autorės)

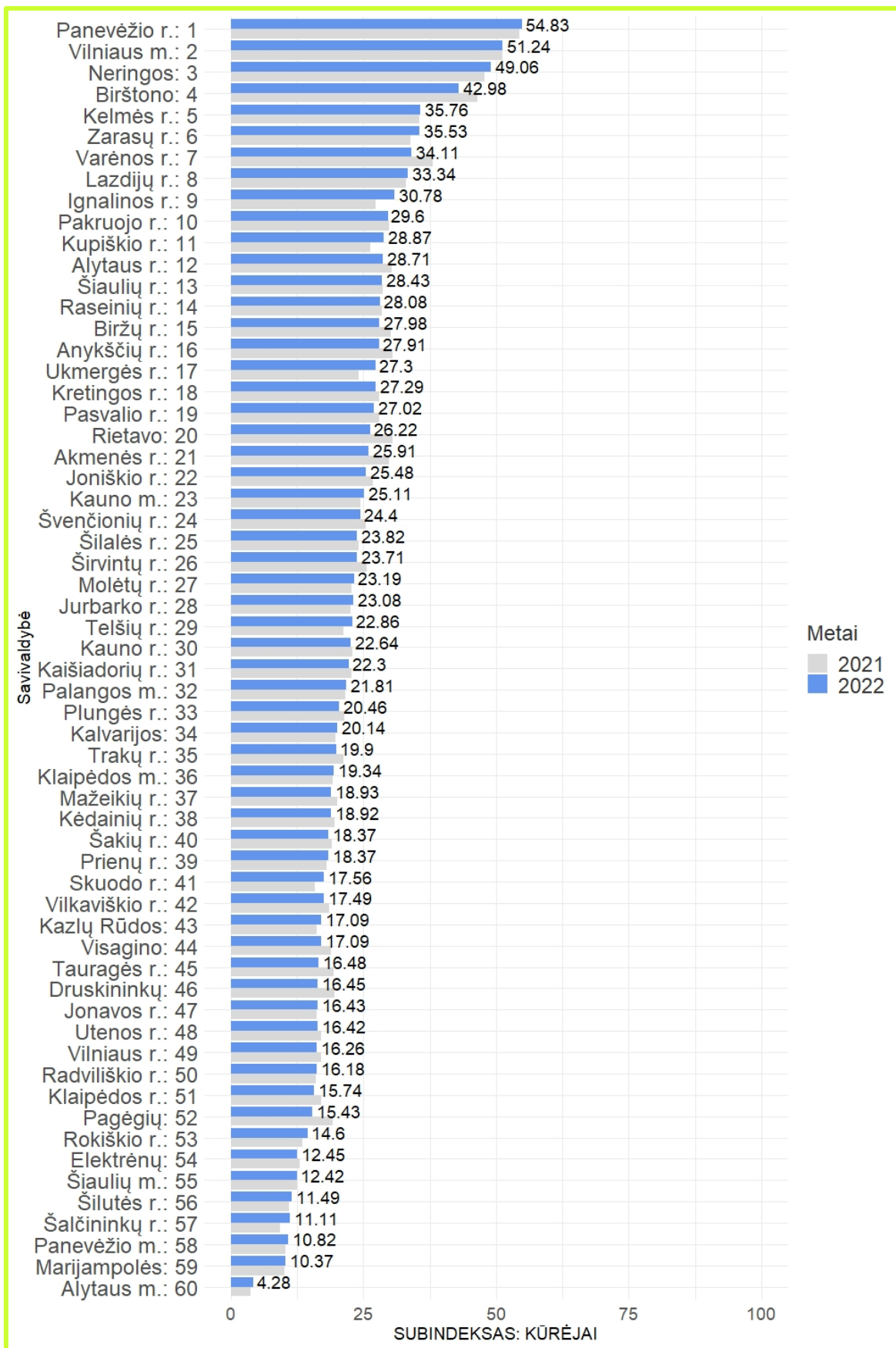
Savivaldybė	Meno mėgėjų kolektyvų skaičius / 1000 gyv.	Profesionalaus meno kūrėjų skaičius / 1 000 gyv.	SUBINDEKSAS: KŪRĖJAI
Akmenės r.	47,44	4,38	25,91
Alytaus m.	3,00	5,56	4,28
Alytaus r.	43,56	13,86	28,71
Anykščių r.	37,04	18,78	27,91
Birštono	67,37	18,60	42,99
Biržų r.	46,74	9,21	27,98
Druskininkų	11,11	21,79	16,45
Elektrėnų	21,16	3,74	12,45
Ignalinos r.	53,26	8,30	30,78
Jonavos r.	25,93	6,93	16,43
Joniškio r.	46,03	4,92	25,48
Jurbarko r.	42,33	3,83	23,08
Kaišiadorių r.	36,86	7,75	22,31
Kalvarijos	37,92	2,37	20,15
Kauno m.	0,00	50,23	25,12
Kauno r.	27,69	17,59	22,64
Kazlų Rūdos	29,63	4,56	17,10
Kelmės r.	68,43	3,10	35,77
Klaipėdos m.	4,41	34,28	19,35
Klaipėdos r.	17,99	13,49	15,74
Kretingos r.	46,38	8,20	27,29
Kupiškio r.	52,73	5,01	28,87
Kėdainių r.	34,39	3,46	18,93
Lazdijų r.	63,84	2,83	33,34
Marijampolės	14,81	5,93	10,37
Mažeikių r.	34,22	3,65	18,94
Molėtų r.	30,34	16,04	23,19
Neringos	33,86	64,27	49,07
Pagėgių	30,86	0,00	15,43
Pakruojo r.	58,02	1,19	29,61
Palangos m.	6,88	36,74	21,81
Panevėžio m.	4,41	17,23	10,82
Panevėžio r.	100,00	9,66	54,83
Pasvalio r.	49,21	4,83	27,02
Plungės r.	35,10	5,83	20,47
Prienų r.	29,98	6,75	18,37
Radviliškio r.	29,63	2,73	16,18
Raseinių r.	51,15	5,01	28,08
Rietavo	44,97	7,47	26,22
Rokiškio r.	17,81	11,39	14,60
Skuodo r.	31,75	3,37	17,56
Tauragės r.	30,86	2,10	16,48
Telšių r.	33,51	12,22	22,87
Trakų r.	22,93	16,86	19,90
Ukmergės r.	45,68	8,93	27,31
Utenos r.	17,81	15,04	16,43
Varėnos r.	47,80	20,42	34,11
Vilkaviškio r.	30,51	4,47	17,49
Vilniaus m.	2,47	100,00	51,24
Vilniaus r.	11,82	20,69	16,26
Visagino	30,34	3,83	17,09
Zarasų r.	55,56	15,50	35,53
Šakių r.	29,98	6,75	18,37
Šalčininkų r.	19,22	3,01	11,12
Šiaulių m.	1,59	23,25	12,42
Šiaulių r.	46,38	10,48	28,43
Šilalės r.	44,27	3,37	23,82
Šilutės r.	15,52	7,47	11,50
Širvintų r.	34,57	12,85	23,71
Švenčionių r.	44,80	4,01	24,41
VIDURKIS	33,90	12,77	23,33

5 lentelė. Kūrėjų subindeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021	R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
1	1	Panevėžio r.	54,33	54,83	0,50	29	31	Kaišiadorių r.	22,76	22,31	-0,46
2	2	Vilniaus m.	51,28	51,24	-0,04	31	32	Palangos m.	21,65	21,81	0,16
3	3	Neringos	47,91	49,07	1,16	32	33	Plungės r.	21,43	20,47	-0,97
4	4	Birštono	46,51	42,99	-3,52	36	34	Kalvarijos	19,78	20,15	0,37
6	5	Kelmės r.	35,48	35,77	0,29	33	35	Trakų r.	21,27	19,90	-1,37
7	6	Zarasų r.	33,85	35,53	1,68	40	36	Klaipėdos m.	19,31	19,35	0,04
5	7	Varėnos r.	38,04	34,11	-3,93	35	37	Mažeikių r.	20,05	18,94	-1,12
8	8	Lazdijų r.	33,03	33,34	0,31	38	38	Kėdainių r.	19,60	18,93	-0,68
19	9	Ignalinos r.	27,24	30,78	3,55	42	39	Šakių r.	19,02	18,37	-0,66
14	10	Pakruojo r.	29,84	29,61	-0,23	45	40	Prienų r.	18,07	18,37	0,30
21	11	Kupiškio r.	26,30	28,87	2,57	52	41	Skuodo r.	15,82	17,56	1,75
11	12	Alytaus r.	30,36	28,71	-1,65	44	42	Vilkaviškio r.	18,61	17,49	-1,12
15	13	Šiaulių r.	28,61	28,43	-0,18	49	43	Kazlų Rūdos	16,28	17,10	0,81
16	14	Raseinių r.	28,53	28,08	-0,45	43	44	Visagino	18,83	17,09	-1,74
12	15	Biržų r.	30,10	27,98	-2,13	39	45	Tauragės r.	19,41	16,48	-2,93
9	16	Anykščių r.	30,56	27,91	-2,65	37	46	Druskininkų	19,64	16,45	-3,19
25	17	Ukmergės r.	24,18	27,31	3,13	50	47	Jonavos r.	16,25	16,43	0,18
18	18	Kretingos r.	27,95	27,29	-0,66	47	48	Utenos r.	17,06	16,43	-0,63
17	19	Pasvalio r.	28,04	27,02	-1,02	48	49	Vilniaus r.	16,96	16,26	-0,71
10	20	Rietavo	30,51	26,22	-4,29	51	50	Radviliškio r.	16,00	16,18	0,18
13	21	Akmenės r.	29,90	25,91	-3,99	46	51	Klaipėdos r.	17,10	15,74	-1,36
20	22	Joniškio r.	26,81	25,48	-1,33	41	52	Pagėgių	19,31	15,43	-3,88
24	23	Kauno m.	24,40	25,12	0,72	53	53	Rokiškio r.	13,59	14,60	1,02
23	24	Švenčionių r.	25,43	24,41	-1,02	54	54	Elektrėnų	13,00	12,45	-0,55
26	25	Šilalės r.	24,06	23,82	-0,24	55	55	Šiaulių m.	12,51	12,42	-0,09
22	26	Širvintų r.	25,66	23,71	-1,95	56	56	Šilutės r.	10,92	11,50	0,57
28	27	Molėtų r.	22,81	23,19	0,39	59	57	Šalčininkų r.	9,35	11,12	1,77
30	28	Jurbarko r.	22,61	23,08	0,47	57	58	Panevėžio m.	10,29	10,82	0,54
34	29	Telšių r.	21,19	22,87	1,68	58	59	Marijampolės	10,19	10,37	0,18
27	30	Kauno r.	22,87	22,64	-0,22	60	60	Alytaus m.	3,72	4,28	0,57

Pastaba: R 2021 ir R 2022 nurodo atitinkamai 2021 ir 2022 metų subindekso reitingą.

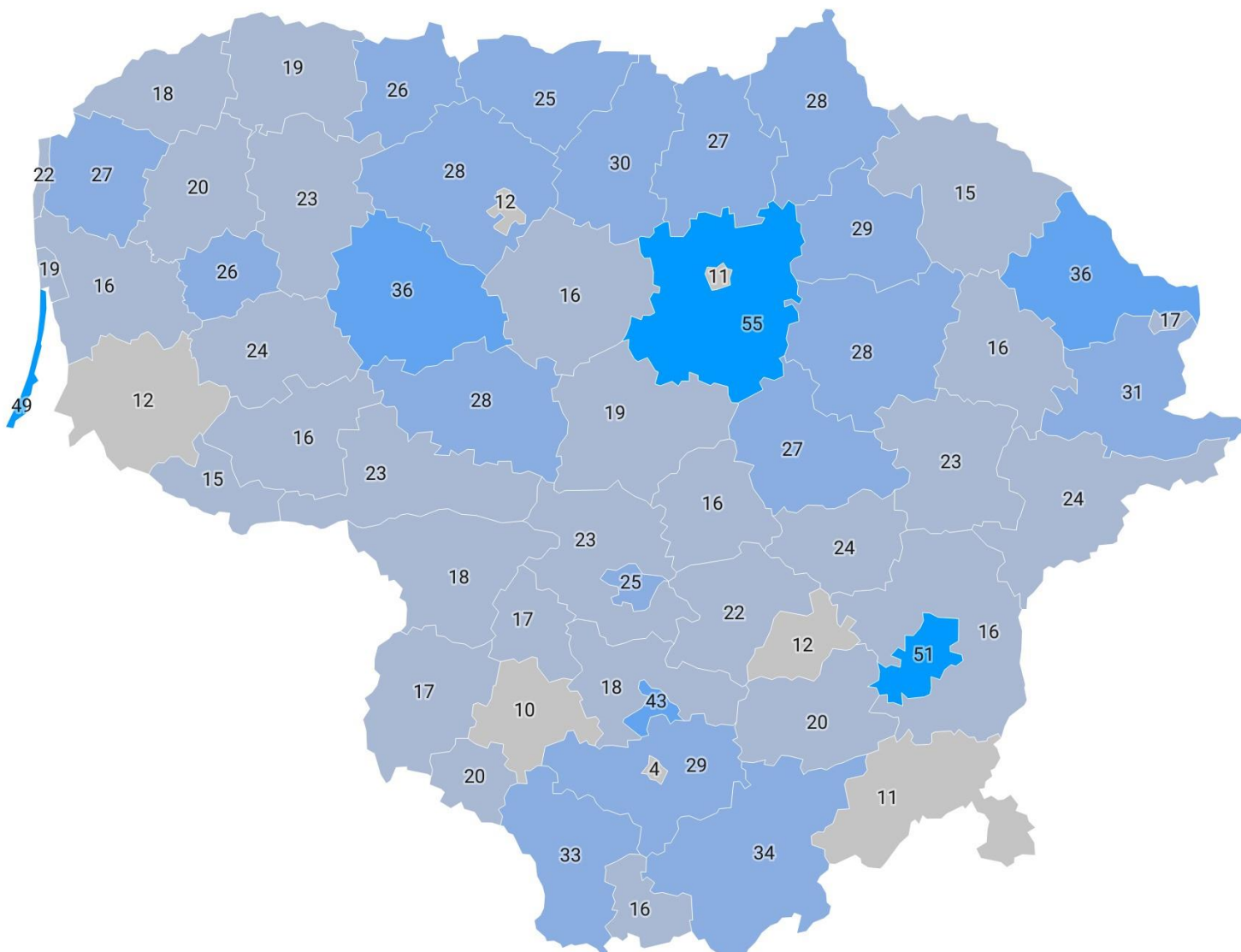
Mažiausiai tiek profesionalaus meno, tiek mėgėjų meno kūrėjų tūkst. gyventojų tenka Alytaus m. sav. Pastaroji surinko tik 4,28 balo iš 100 (0,57 p. p. daugiau nei ankstesniais metais) ir reikšmingai atsilieka nuo savivaldybių lyderių (apie 14 kartų). Alytaus m. sav. 2022 m. buvo Lietuvos kultūros sostinė, tačiau tai neturėjo reikšmingos įtakos profesionalaus meno kūrėjų dinamikai šioje savivaldybėje. Esant žemam tiek mėgėjų meno kūrėjų skaičiui (3 iš 100 balų), tiek profesionalaus meno kūrėjų skaičiui (5,5 balų iš 100), savivaldybei reikėtų nusimatyti tikslinių priemonių, kurios padėtų suaktyvinti kūrėjų grandį joje.

36 pav. Savivaldybių reitingas pagal kūrėjų subindeksą, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

SKI: kūrėjai, 2022

■ < 14.39 ■ 14.39–24.5 ■ 24.5–34.61 ■ 34.61–44.72 ■ ≥ 44.72

37 pav. Savivaldybių reitingas pagal kūrėjų subindeksą, 2022 m. Sugrupuoti rezultatai (sudaryta autorės)

Subindekso „kūrėjai“ reikšmės pasiskirsto nuo 4,28 balo (pilka spalva pažymėtos savivaldybės) iki 54,83 (ryškesnė mėlyna spalva). Iš pateikto žemėlapis matome, kad Lietuvos savivaldybėse bendras kūrėjų (tiek profesionalaus meno, tiek mėgėjų meno) skaičius, tenkantis tūkst. gyventojų, yra nedidelis. Pozityviau išsiskiria tik Birštono, Neringos, Vilniaus m., Panevėžio r., Zarasų r., Kelmės r. savivaldybės.

Europos kultūros sostinė 2022 – Kauno m. sav. – lyginant su praėjusiais metais pakilo iš 24 pozicijos į 23, bet vis tiek reikšmingai pagal kūrėjų skaičių atsilieka nuo Vilniaus m. sav. Nors tai antras pagal dydį Lietuvos miestas, jis nėra pakankamai patrauklus kūrėjams, ir į tai būtų galima atkreipti dėmesį politikos formuotojams.

Verta atkreipti dėmesį ir į kitų didžiųjų miestų situaciją bei santykį su savo apskrities savivaldybėmis. Tik Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos m. pagal surinktus balus lenkia rajonines savivaldybes. Kiti didieji miestai susiduria su priešingomis tendencijomis. Pagal miestų dydį, kultūrinė įvairovė ir palankumas kūrėjams yra per maži – rajoninės savivaldybės santykinai aplenkia miestų savivaldybes.

2.3. ■ KULTŪROS MAKROEKONOMIKA

KULTŪROS MAKROEKONOMIKA 2022 METAIS LIETUVOJE

~ 6,1 mlrd. Eur

kultūros įmonių ir jų padalinių apyvarta, kuri sudarė 3,9 % nefinansinių įmonių apyvartos Lietuvoje.

99 734

kultūros sektoriaus darbuotojų. Tai sudarė 9,8 % visų nefinansinių įmonių samdomų darbuotojų.

1,6 mlrd. Eur

bendros kultūros sektoriaus įmonių išlaidos darbuotojams. Tai sudarė 8,5 % visų nefinansinių įmonių išlaidų darbuotojams.

2,5 mlrd. Eur

bendra kultūros sektoriaus įmonių sukurta pridėti vertė.

6,6 %

šalies nefinansinių įmonių sukurtos pridėtinės vertės sudarė kultūros įmonių su padaliniais sukurta pridėtinė vertė.

Kultūros makroekonomikos rodiklių grupę sudaro:

1. **tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta**, Eur / 1 gyv.
2. **naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta**, Eur / 1 gyv.;
3. **išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą** ((tradicinės kultūrinės veiklos); be darbdavio socialinio draudimo įmokų), Eur / 1 darbuotojui;
4. **išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą** ((naujosios kūrybinių industrijų veiklos); be darbdavio socialinio draudimo įmokų), Eur / 1 darbuotojui;
5. **darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą** (tradicinės kultūrinės veiklos), tenkantis 1000 gyv.;
6. **darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą** (naujosios kūrybinių industrijų veiklos), tenkantis 1000 gyv.;
7. **pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą** (tradicinės kultūrinės veiklos), Eur / 1 gyv.;
8. **pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą** (naujosios kūrybinių industrijų veiklos), Eur / 1 gyv.

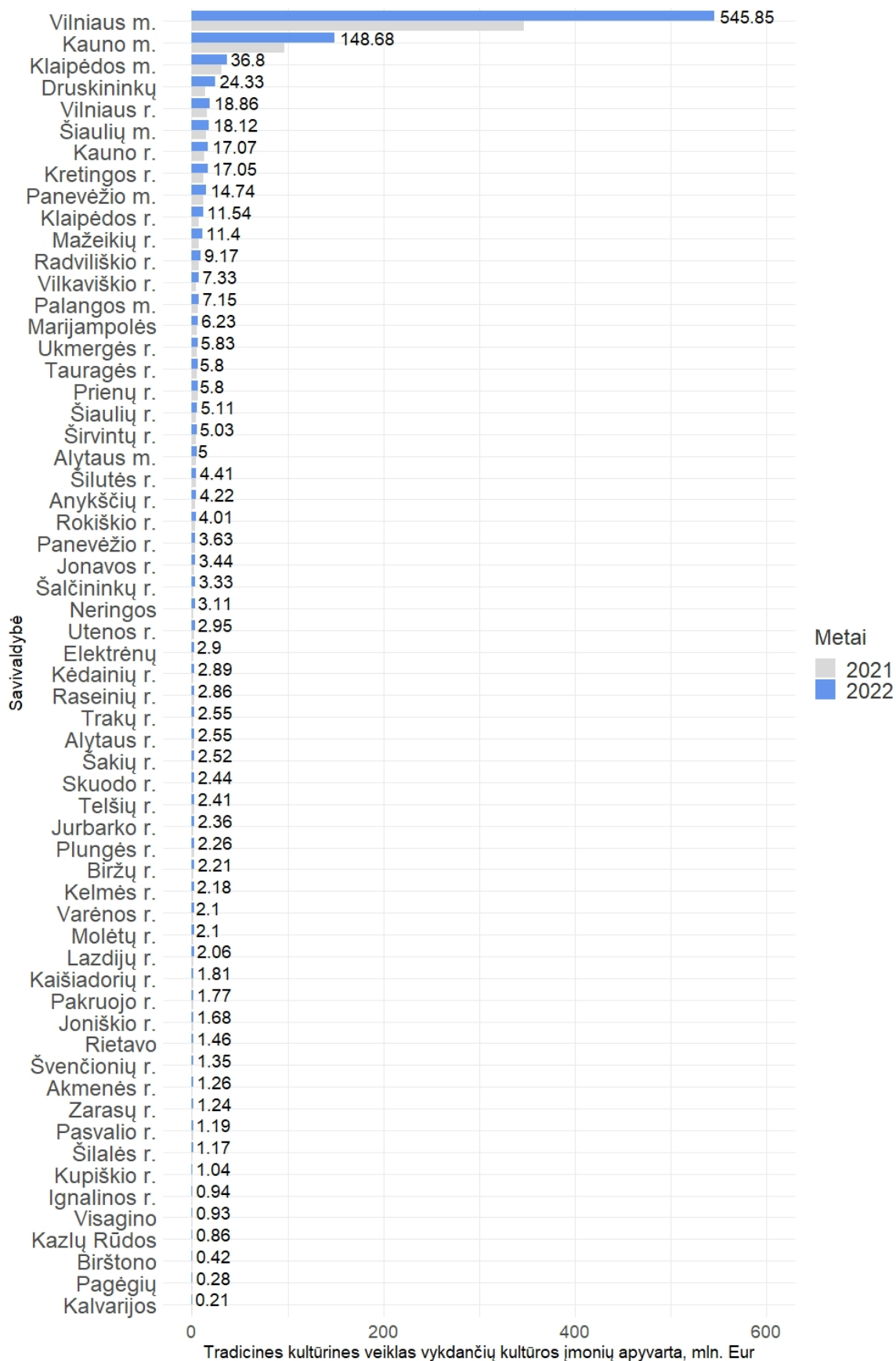
2.3.1. Apyvarta

Apyvarta parodo bendrąsias įmonės įplaukas už parduotas prekes ir paslaugas per metus. Vertinant apyvartos rodiklį išskiriamos įmonės pagal veiklos pobūdį: tradicines kultūrinės veiklas vykdančios įmonės ir naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančios įmonės. **2021 metais bendra šių įmonių su padaliniais apyvarta siekė beveik 4,6 mlrd. Eur. Tai sudarė apie 3,7 proc. metinės nefinansinių įmonių apyvartos Lietuvoje. 2022 m. bendra kultūros įmonių apyvarta išaugo iki 6,1 mlrd. Eur ir sudarė 3,9 proc. metinės nefinansinių įmonių apyvartos Lietuvoje.**

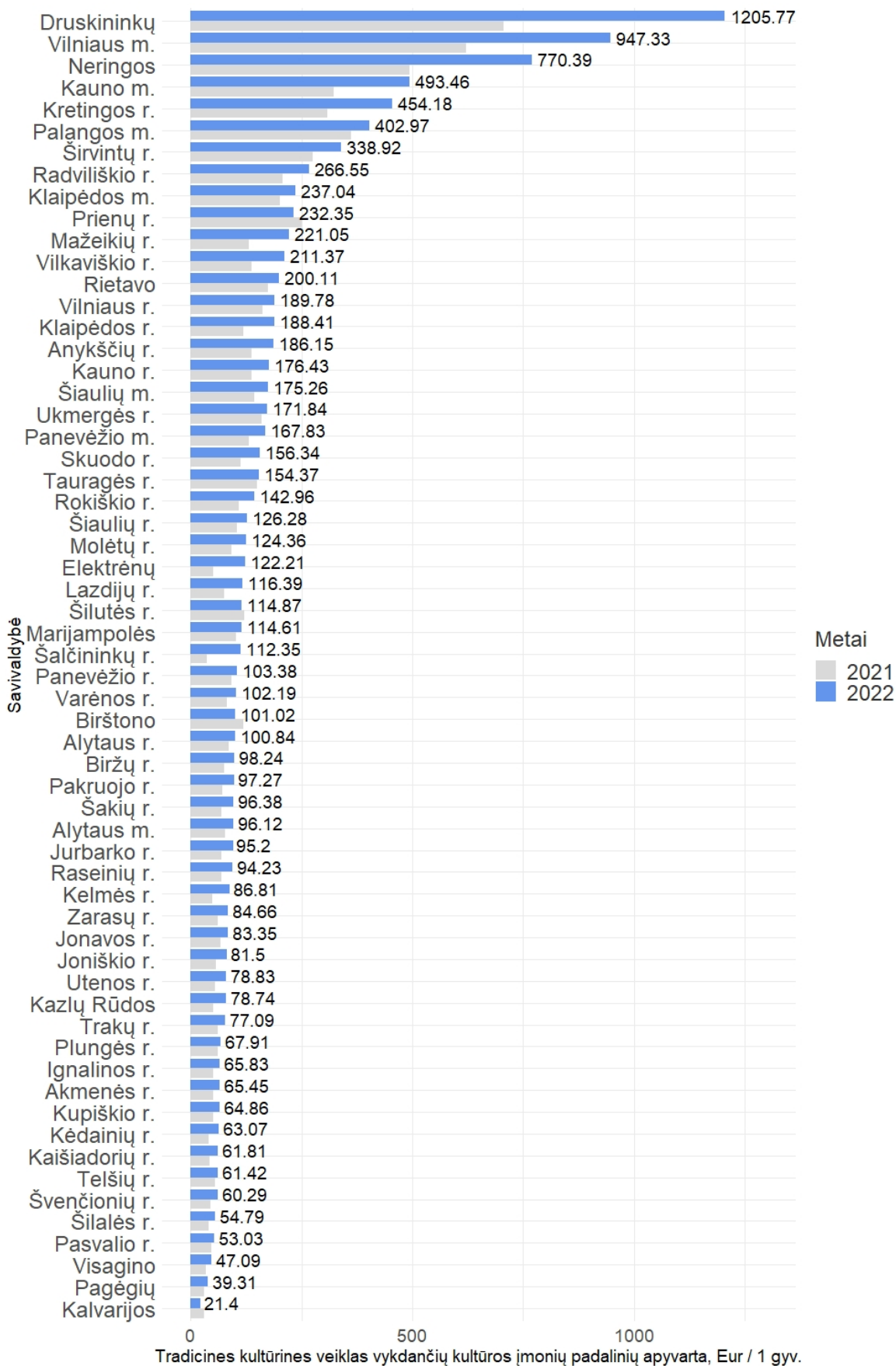
2.3.1.1. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta

Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių 2021 metų apyvarta Lietuvoje siekė 684,47 mln. Eur. 2022 metų apyvarta išaugo iki 1,01 mlrd. Eur. Daugiau nei pusę šios sumos sudarė Vilniaus m. sav. veikusios įmonės ir jų padaliniai. Vilniaus m. sav. įmonių apyvarta per metus išaugo daugiau nei 1,5 k. **Trijų didžiųjų miestų tradicines kultūrinės veiklas vykdančios įmonės su padaliniais sukuria daugiau nei 70 proc. apyvartos.**

Standartizavus pastarąjį rodiklį 1 gyventojui nustatyta, kad didžiausia įmonių apyvartos dalis, tenkanti vienam gyventojui, tiek 2021 m., tiek 2022 m., yra Druskininkų savivaldybėje (išaugo nuo 707 Eur / 1 gyv., 2021 m., iki 1206 Eur / 1 gyv., 2022 m.), Vilniaus m. (išaugo nuo 621 Eur / 1 gyv., 2021 m., iki 947 Eur / 1 gyv., 2022 m.) ir Neringos (išaugo nuo 494 Eur / 1 gyv. 2021 m., iki 770 Eur / 1 gyv., 2022 m.) savivaldybėse. Mažiausia dalis vienam gyventojui tenka Visagino, Pagėgių, Kalvarijos savivaldybėse.

38 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta, mln. Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

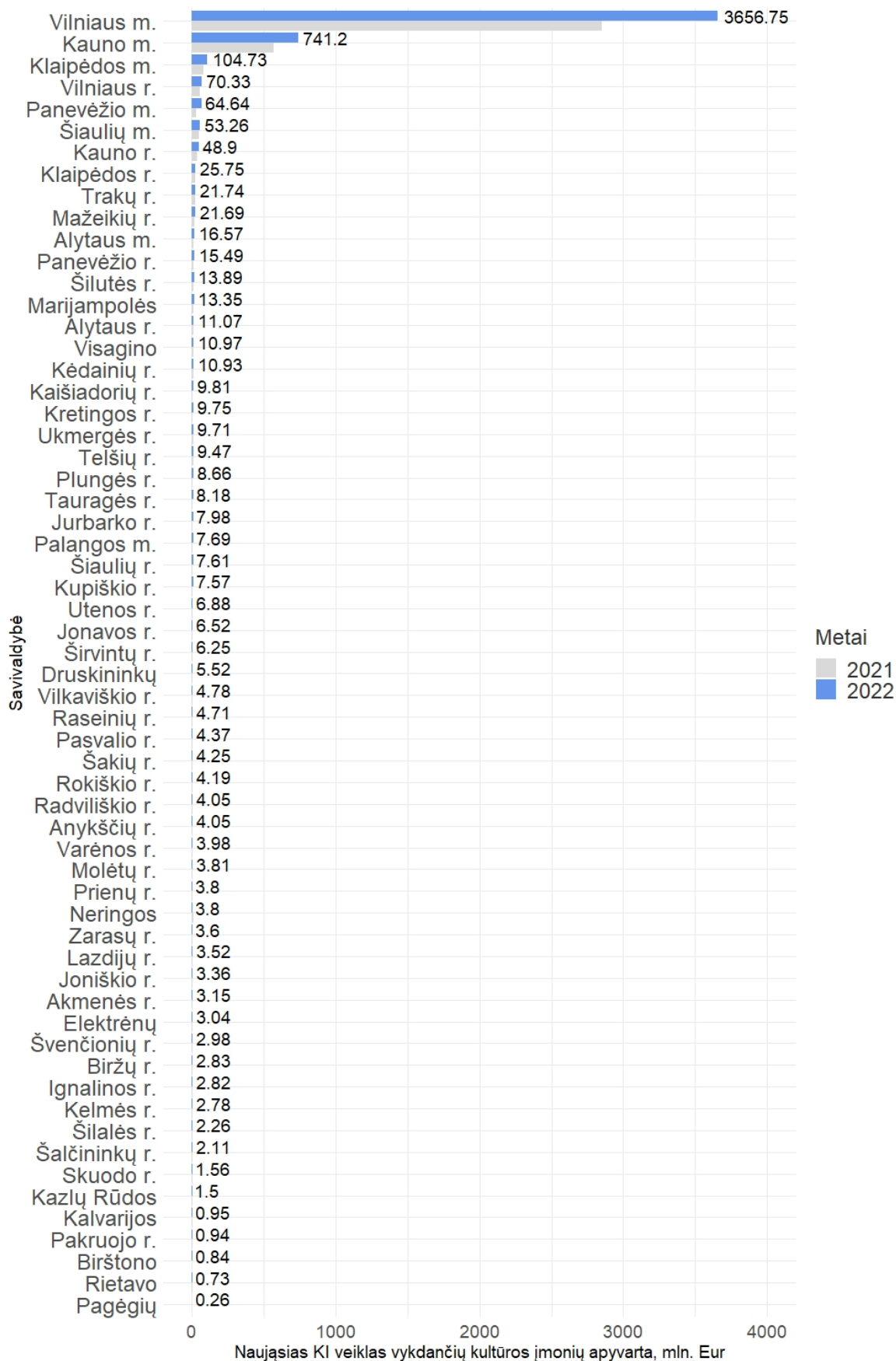
39 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta, Eur / 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.3.1.2. Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta

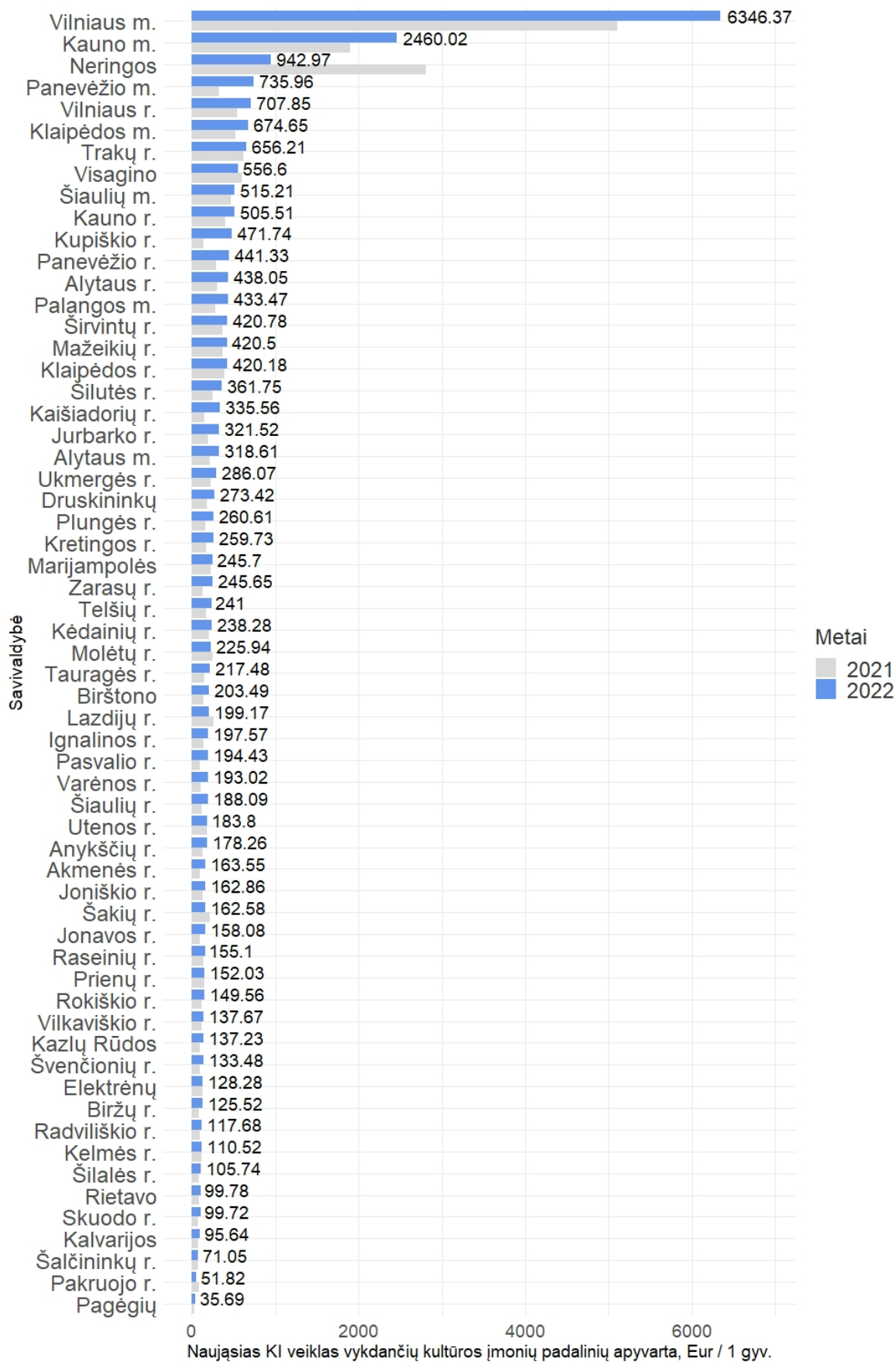
Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta 2021 metais siekė 3,9 mlrd. Eur. Iš šios sumos 2,85 mlrd. sudarė Vilniaus m. sav. įmonės ir jų padaliniai. 2022 m. pastarųjų įmonių apyvarta išaugo iki 5,1 mlrd. Eur. Vilniaus m. sav. įmonių su padaliniais apyvarta išaugo iki 3,7 mlrd. Eur. (sudarė 72,5 proc. visos Lietuvos naujasis KI veiklas vykdančių įmonių su padaliniais apyvartos). **Trys didieji miestai 2022 m. sudarė apie 88 proc. visos apyvartos naujųjų kūrybinių industrijų veiklos srityje (2021 m. – beveik 89 proc.).** Tad trijų didžiųjų miestų lyderystė yra dar stipresnė nei tradicines kultūrinės veiklas vykdančių įmonių atveju.

Standartizavus apyvartos dydį, tenkantį vienam gyventojui, trijų didžiųjų miestų lyderystė išlieka reikšminga. Pirmoje reitingo pozicijoje 2022 m. stipriai išsiskiria Vilniaus m. sav. (6,3 tūkst. Eur / 1 gyv.). Į antrąją poziciją iš trečios, lyginant su 2021 m., pakilo Kauno m. sav. (2,5 tūkst. Eur / 1 gyv.). Trečioje pozicijoje yra Neringos sav. (943 Eur / 1 gyv.). 2021 m. Panevėžio m. sav. buvo 13 pozicijoje. 2022 m. Panevėžio m. sav. pakilo į 4 poziciją (736 Eur / 1 gyv.). Klaipėdos m. sav. – 6 pozicijoje (675 Eur / 1 gyv.).

Mažiausia dalis vienam gyventojui teko Šalčininkų r. sav., Pakruojo r. ir Pagėgių savivaldybėse.

40 pav. Naujasis KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta, mln. Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

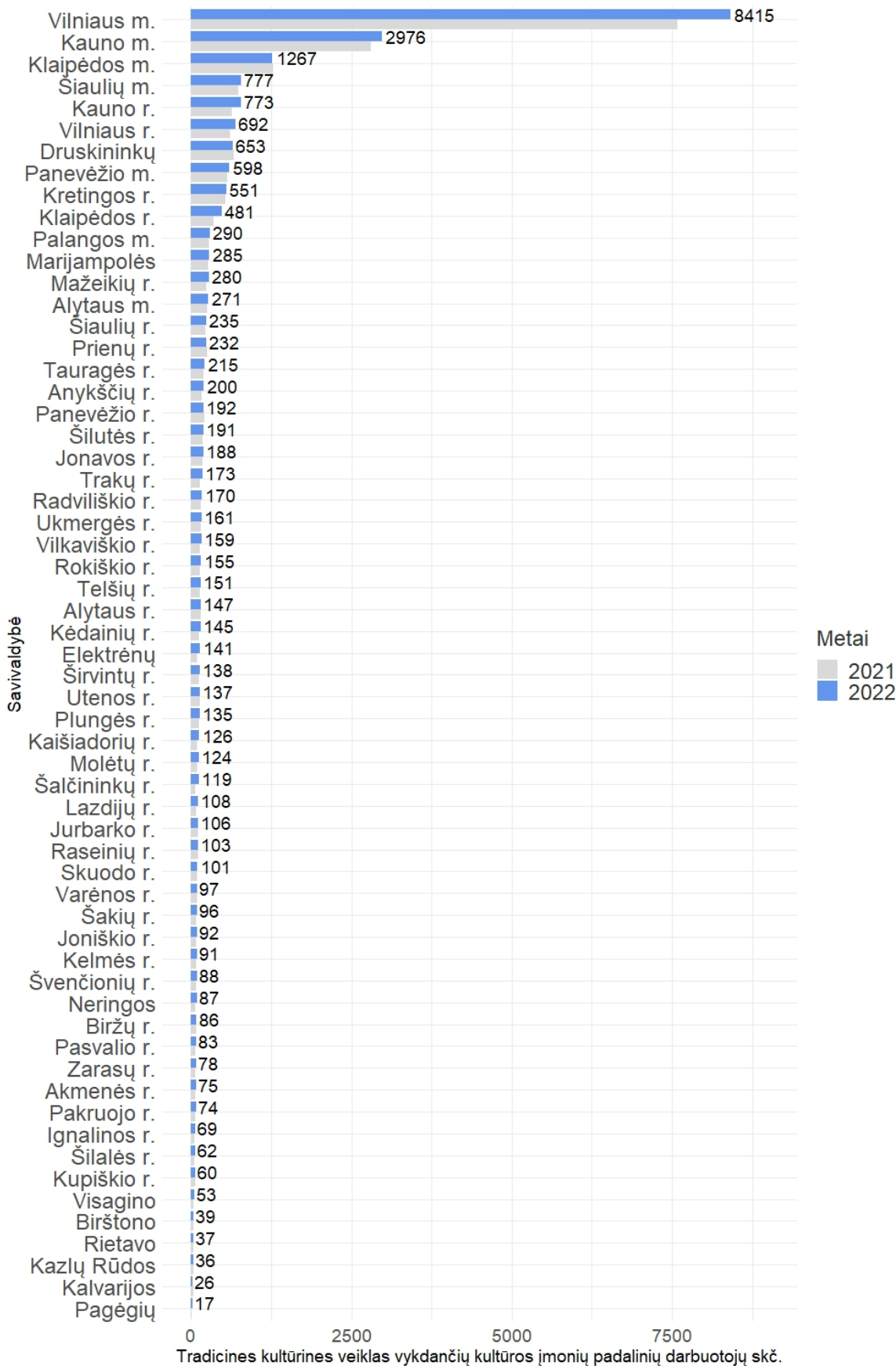
2.3.2. Dirbančių asmenų skaičius

Vertinant dirbančių asmenų skaičiaus rodiklį išskiriamos įmonės (padaliniai) pagal veiklos pobūdį: tradicines kultūrines veiklas vykdančios įmonės ir naujasias kultūrines veiklas vykdančios įmonės. **Bendrai šalyje 2021 m. dirbo 89 714 kultūros sektoriaus darbuotojų, o 2022 m. šis skaičius išaugo iki 99 734 kultūros sektoriaus darbuotojų. 2022 m. tai sudarė 9,8 proc. nuo visų nefinansinių įmonių samdomų darbuotojų.**

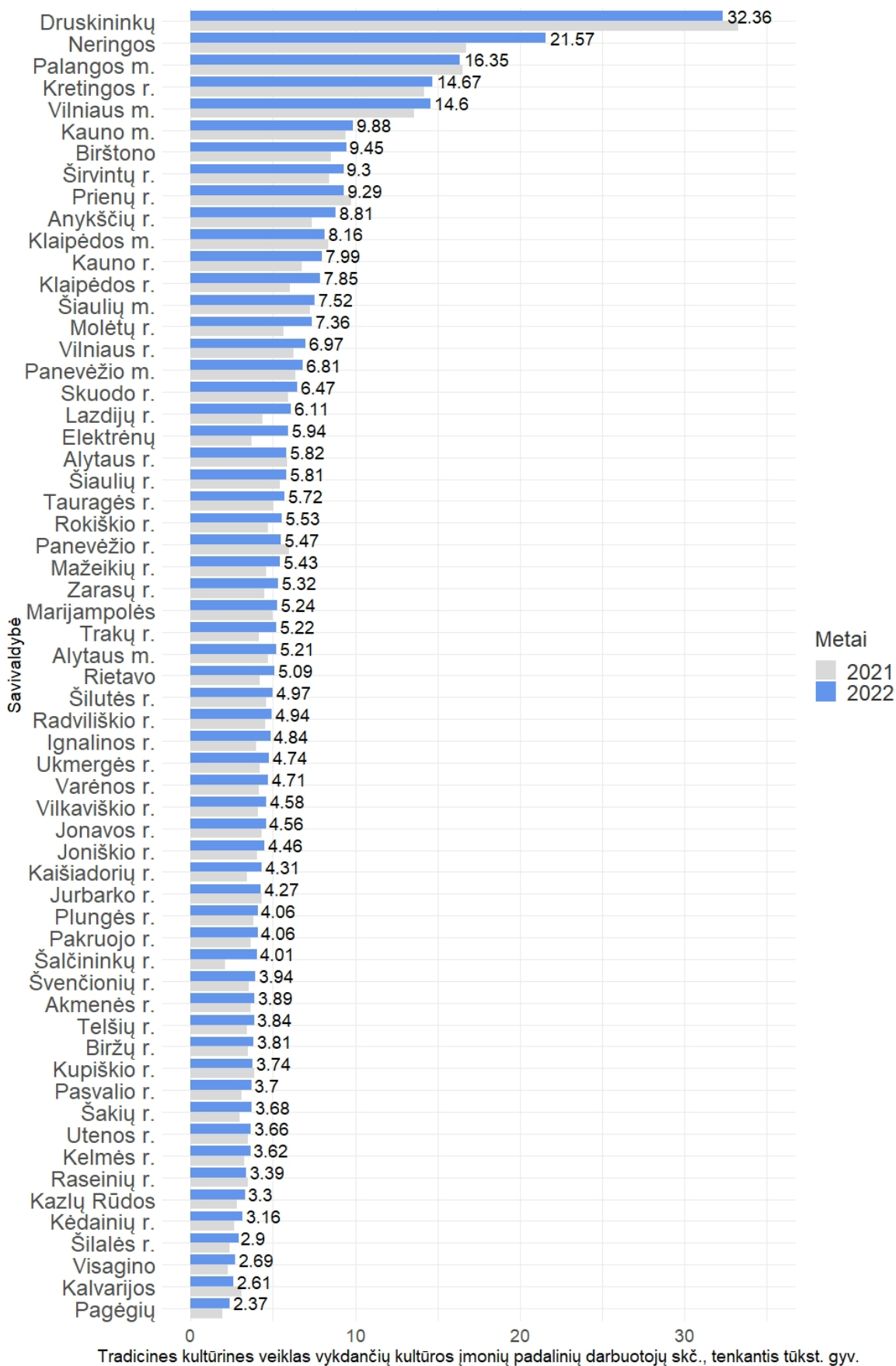
2.3.2.1. Tradicines kultūrines veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose dirbančių asmenų skaičius

2021 m. tradicines kultūrines veiklas vykdančiose įmonėse dirbo 21 602 darbuotojai, 2022 m. – 23 707. Savivaldybėse stipriausias darbuotojų prieaugis matomas Vilniaus mieste. Čia darbuotojų skaičius yra didžiausias, lyginant su kitomis savivaldybėmis (35 proc.), o nuo 2021 m. 7 582 darbuotojų, skaičius 2022 m. išaugo iki 8 415. Kauno m. sav. dirbo 13 proc. (2 976 darbuotojai), Klaipėdos m. sav. 5 proc. (1 267) visų tradicines kultūrines veiklas vykdančių kultūros įmonių su padaliniais darbuotojų. Mažiausiai šių darbuotojų – Rietavo (37 darbuotojai), Kazlų Rūdos (36 darbuotojai), Kalvarijos (26 darbuotojai), Pagėgių sav. (17 darbuotojų).

Standartizavus rodiklį pagal gyventojų skaičių, reitingas šiek tiek pasikeičia. Daugiausiai kultūros darbuotojų 1 tūkst. gyv. tenka Druskininkų, Neringos ir Palangos sav. Lyderiaujančios savivaldybės išlieka tiek 2021 m., tiek 2022 m. Mažiausiai kultūros darbuotojų 1 tūkst. gyv. tenka Visagino, Kalvarijos ir Pagėgių sav.

42 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių darbuotojų skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

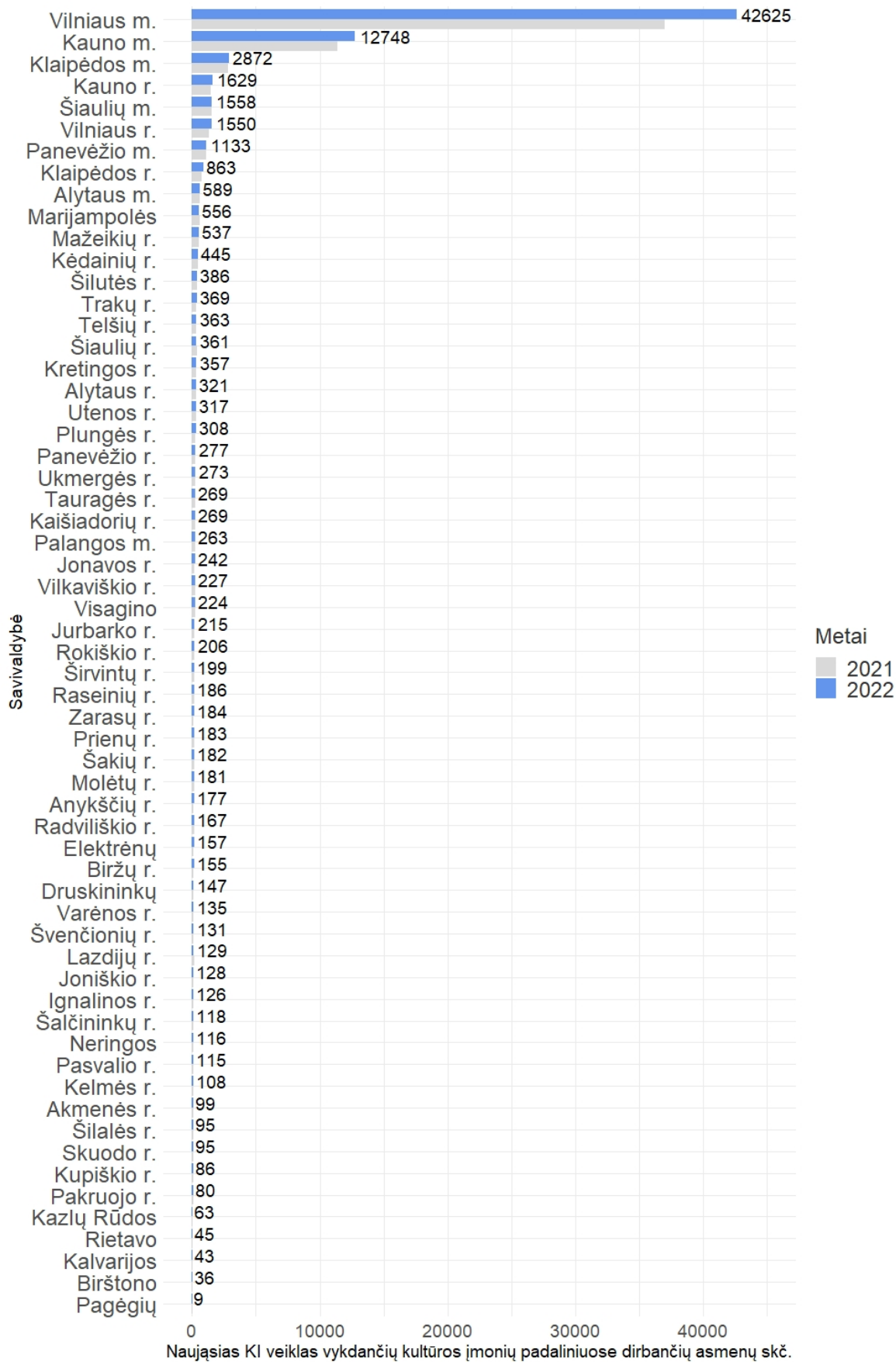

43 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių darbuotojų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

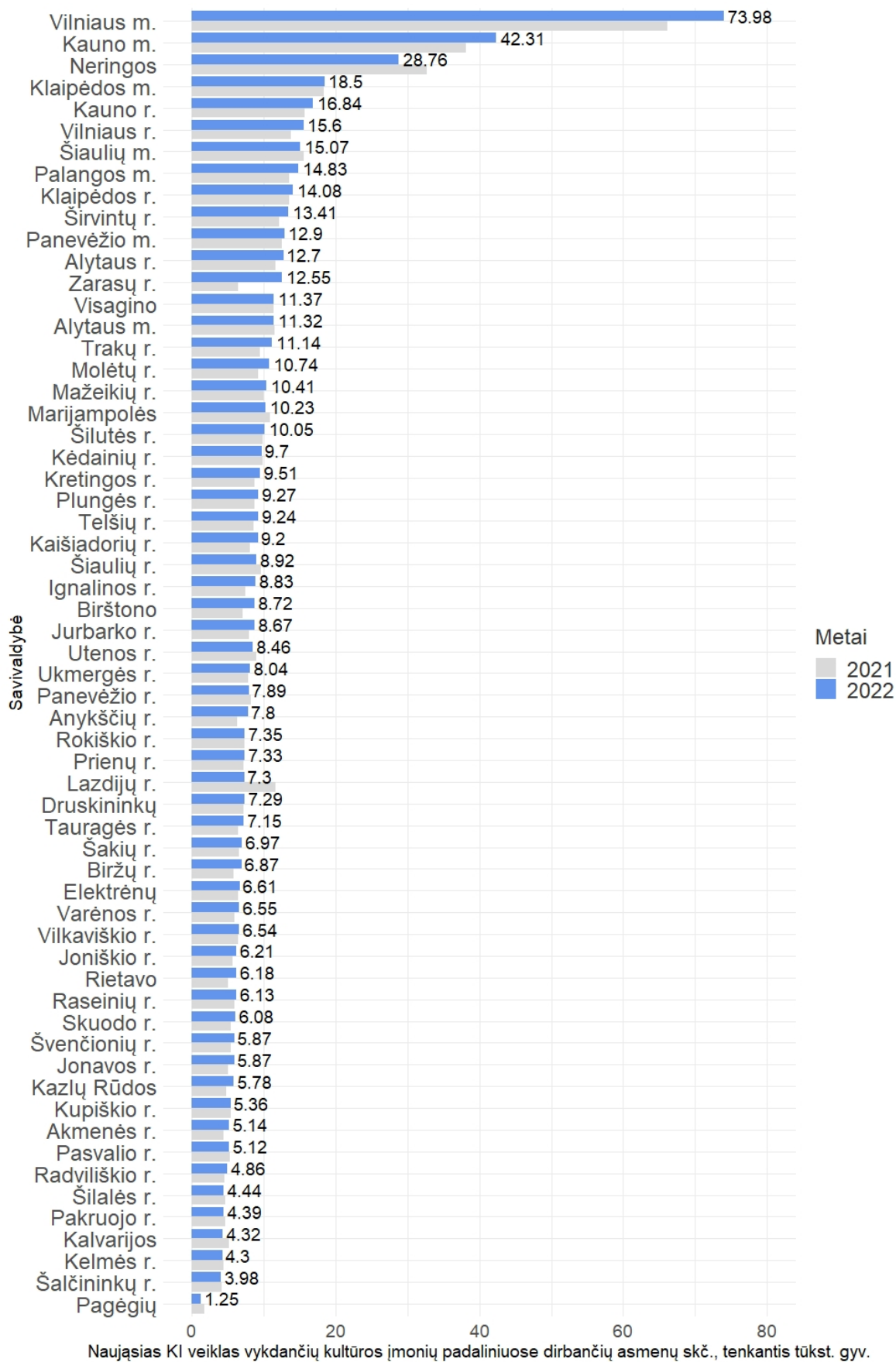
2.3.2.2. Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose dirbančių asmenų skaičius

2021 metais dirbo 68 112 darbuotojų, 2022 m. – 76 027 darbuotojų naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančiose įmonėse. 2022 m. daugiau nei 56 proc. jų dirbo Vilniaus m. sav. (2021 m. – 36 995, 2022 m. – 42 625 darbuotojai). Vilniaus m. sav. atotrūkis stipresnis nei tradicinių kultūrinių veiklų atveju. Kauno m. sav. dirbo apie 17 proc. (2021 m. – 11 392, 2022 m. – 12 748 darbuotojai), Klaipėdos m. sav. – iki 4 proc. (2021 m. – 2 800, 2022 m. – 2872 darbuotojai). Mažiausiai jų (absoliutine išraiška) buvo Kalvarijos, Birštono, Pagėgių sav. Pavyzdžiui, Pagėgių sav. 2022 m. fiksuoti tik 9 darbuotojai.

Standartizavus rodiklį pagal gyventojų skaičių, reitingo viršuje išliko du didieji miestai – Vilniaus m., Kauno m., trečioje pozicijoje – Neringos sav. Tiesa, Neringos sav. rodiklio reikšmės prastesnės negu buvo 2021 m. Reitingo apačioje atsidūrė Kelmės r., Šalčininkų r., Pagėgių sav.

44 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių darbuotojų skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

45 pav. Naujasis KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių darbuotojų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

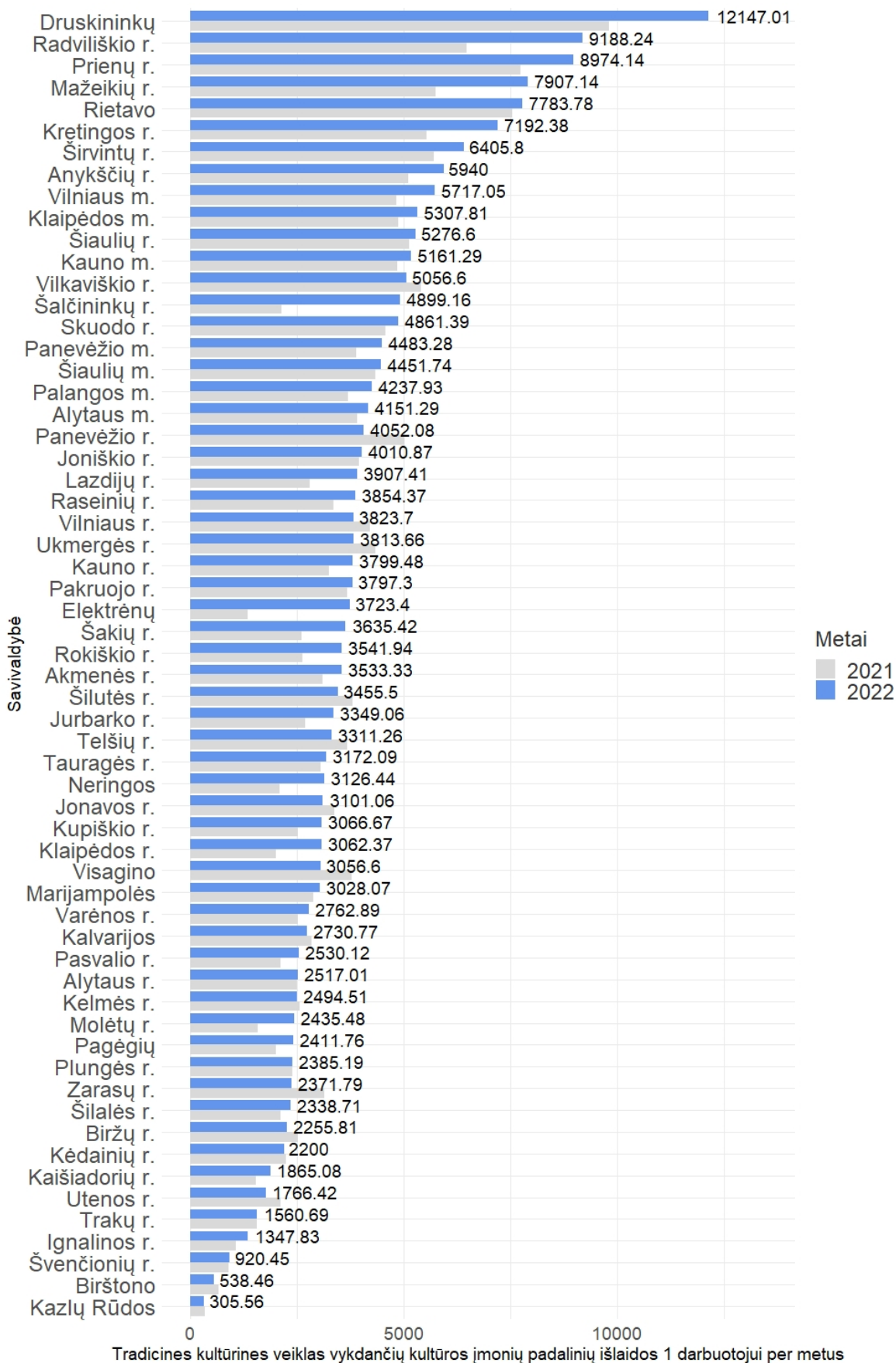
2.3.3. Išlaidos darbuotojams

Vertinant išlaidų darbuotojams (tūkst. Eur) rodiklį išskiriamos įmonės (padaliniai) pagal veiklos pobūdį: tradicines kultūrinės veiklas vykdančios įmonės ir naujasias kultūrinės veiklas vykdančios įmonės. **Iš viso 2021 m. bendros šių įmonių išlaidos darbuotojams siekė apie 1,3 mlrd. Eur, 2022 m. – 1,6 mlrd. Eur. Nors samdomų darbuotojų kultūros sektoriuje dalis sudarė beveik 10 proc., išlaidų darbuotojams dalis yra mažesnė ir siekia 8,5 proc. nuo visų nefinansinių įmonių išlaidų darbuotojams (įskaitant darbdavio socialinio draudimo įmokas).**

2.3.3.1. Išlaidos darbuotojams tradicines kultūrinės veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose

Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių išlaidos darbuotojams 2021 m. siekė 97 698 000 Eur, o 2022 m. – 121 392 000 Eur. 2022 m. Druskininkų, Radviliškio r., Prienų r., Mažeikių r. sav. išsiskyrė aukštesnėmis sumomis, tenkančiomis 1 darbuotojui per metus. Druskininkuose ši suma siekia daugiau nei 12 tūkst. Eur, Radviliškio r. sav. – daugiau nei 9 tūkst. Eur.

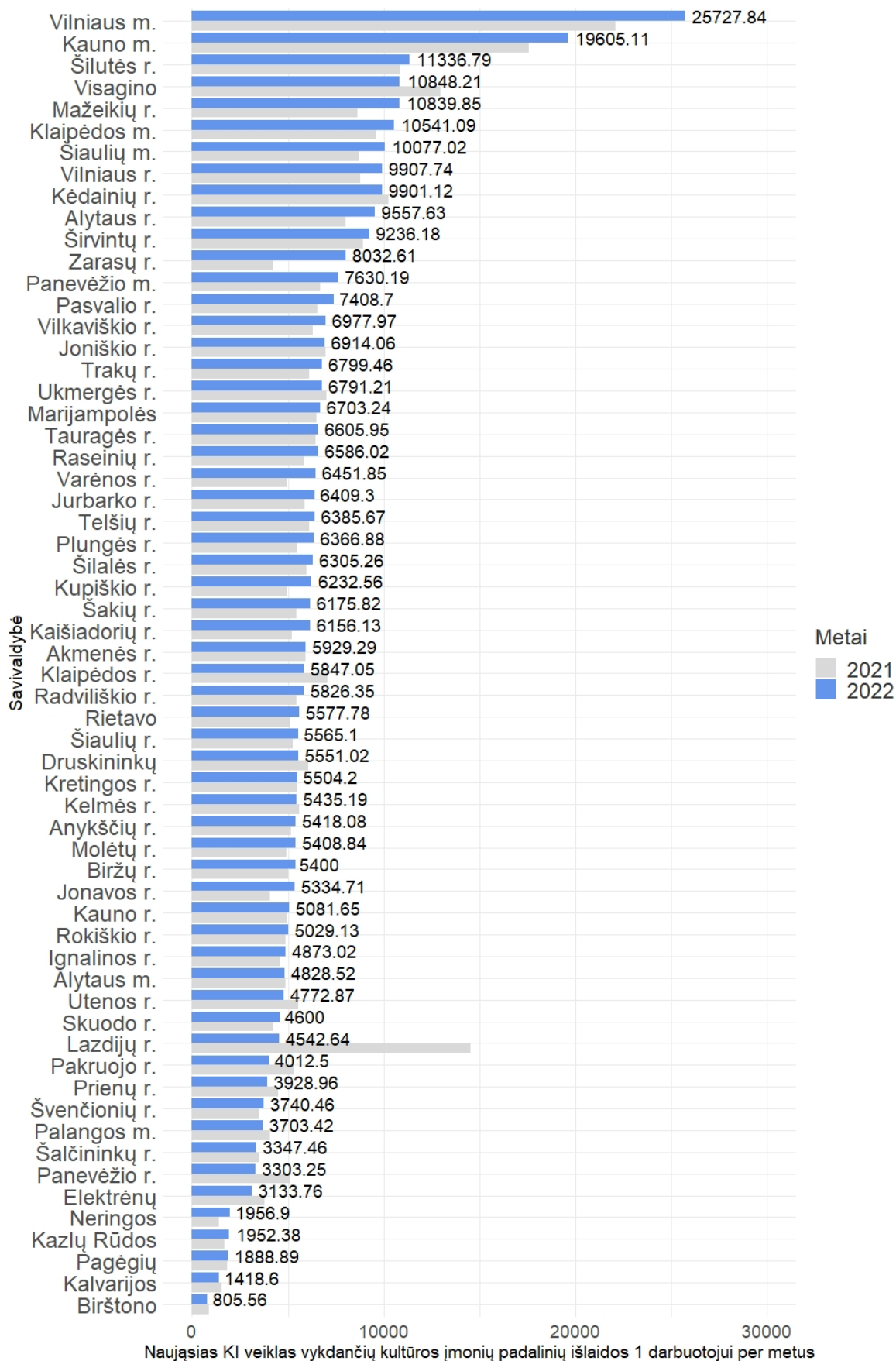
Pagal išlaidų dalį 1 darbuotojui žemiausiai reitinge atsidūrė Švenčionių r., Birštono, Kazlų Rūdos sav. Šiuo atveju reitingo pozicijos nagrinėjamu laikotarpiu nesikeitė.

46 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių vidutinės išlaidos 1 darbuotojui per metus, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.3.3.2. Išlaidos darbuotojams naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose

Naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių išlaidos darbuotojams 2021 m. siekė 1 157 750 000 Eur, 2022 m. – 1 501 195 000 Eur. Didžiausiomis išlaidomis 1 darbuotojui išsiskyrė Vilniaus m., Kauno m. sav. 2021 m. trečioje pozicijoje buvusi Lazdijų r. sav. stipriai sumažino išlaidas ir 2022 m. nukrito į reitingo apačią. Mažiausiomis išlaidomis išsiskyrė Neringos, Kazlų Rūdos, Pagėgių, Kalvarijos, Birštono sav.

47 pav. Naujasis KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių vidutinės išlaidos 1 darbuotojui per metus, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

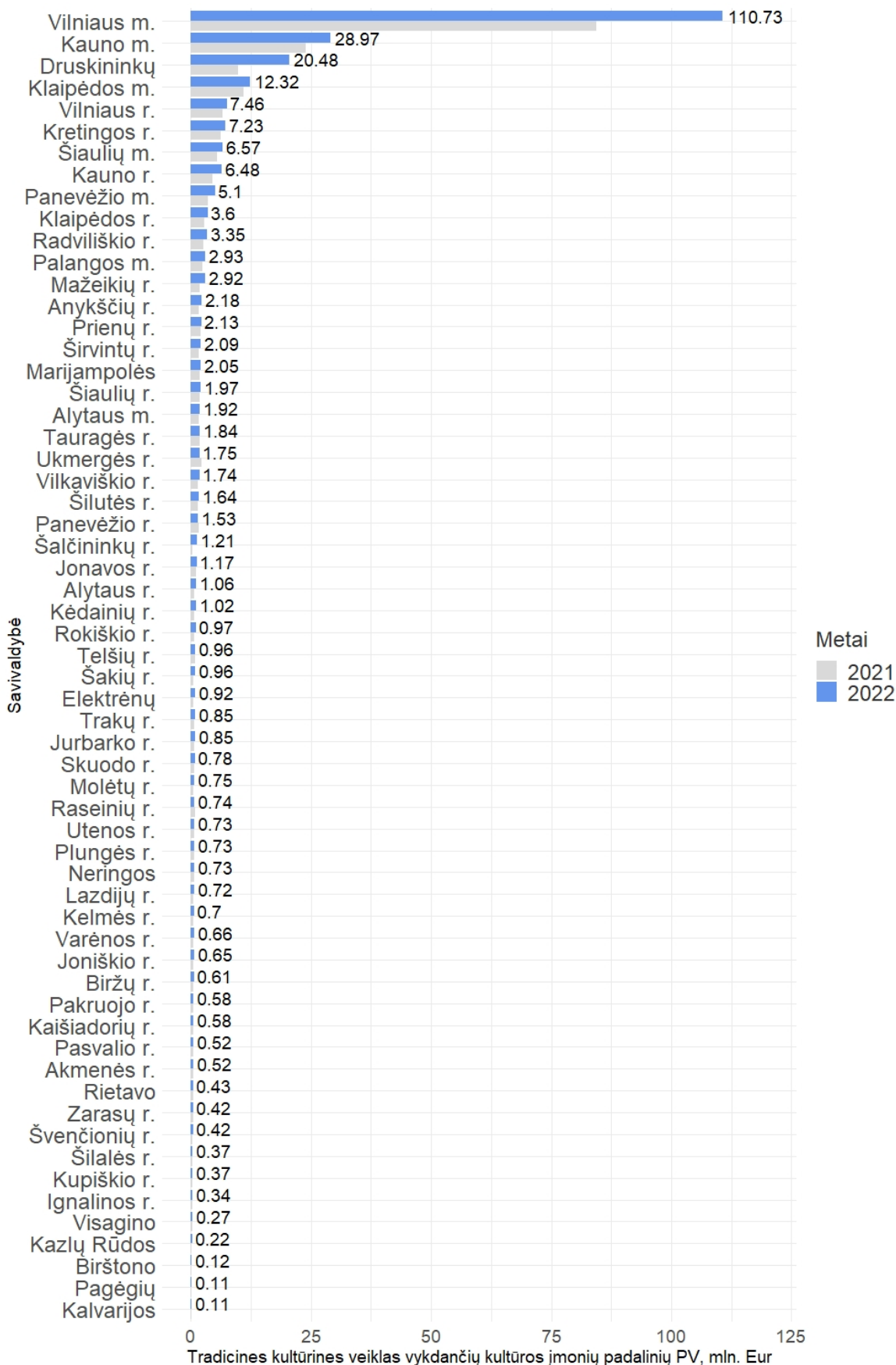
2.3.4. Pridėtinė vertė

Vertinant išlaidų pridėtinės vertės rodiklį, apskaičiuotą pagal gamybos sąnaudas, išskiriamos įmonės (padaliniai) pagal veiklos pobūdį: tradicines kultūrines veiklas vykdančios įmonės ir naujasias kultūrines veiklas vykdančios įmonės. **Bendra įmonių sukurta pridėtinė vertė 2021 m. buvo 1,945 mlrd. Eur, 2022 m. – 2,5 mlrd. Eur.** Didesniąją dalį sudarė naujosios KI veiklos – apie 87 proc. (1,7 mlrd. Eur) 2021 m. ir beveik 90 proc. (2,3 mlrd. Eur) 2022 m. **Kultūros įmonių su padaliniais sukurta pridėtinė vertė 2021 metais sudarė apie 6 proc. šalies nefinansinių įmonių sukurtos pridėtinės vertės. 2022 m. bendra nefinansinių įmonių sukurta PV sudarė 37,6 mlrd. Eur. Kultūros įmonių su padaliniais sukurta pridėtinė vertė 2022 metais buvo apie 6,6 proc. šalies nefinansinių įmonių sukurtos pridėtinės vertės.**

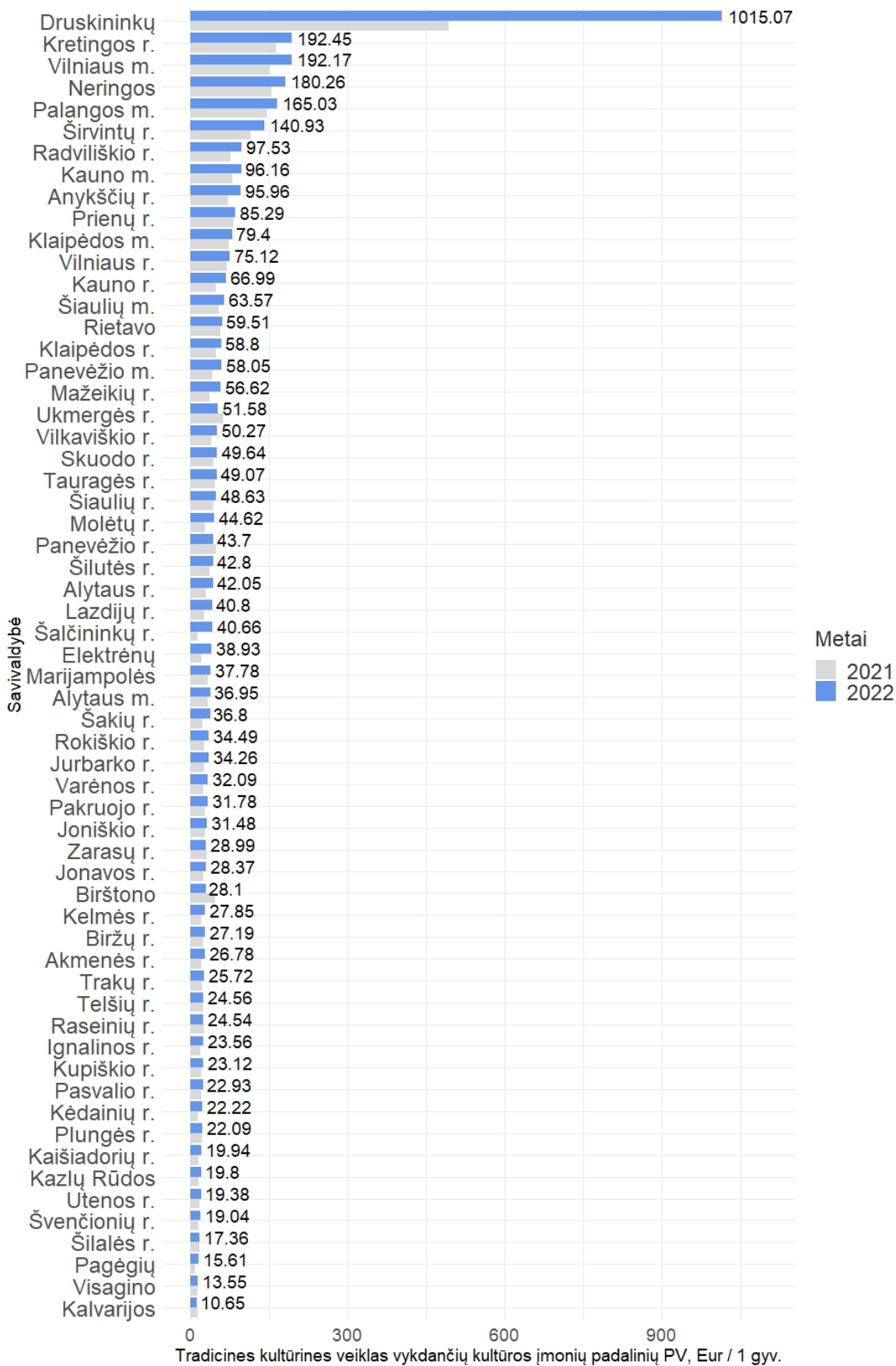
2.3.4.1. Pridėtinė vertė tradicines kultūrines veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose

Tradicines kultūrines veiklas vykdančios įmonės per 2021 metus sukūrė PV, kurios vertė – 202 416 000 Eur, 2022 m. – 262 164 000 Eur. Vertinant absoliutines reikšmes, matomas Vilniaus m. sav. dominavimas. Tačiau perskaičiavus PV dalį, tenkančią vienam gyventojui, reitingo viršuje lieka Druskininkų sav. Šios savivaldybės tradicines kultūrines veiklas vykdančių įmonių su padaliniais sukuriama PV per metus reikšmingai išaugo, o 1 gyventojui tenkanti PV dalis padvigubėjo – 2021 m. 1 gyv. tenkanti PV dalis siekė 492 Eur, 2022 m. – 1015 Eur. Antroje ir trečioje pozicijose yra Kretingos r. ir Vilniaus m. sav.

Pagėgių, Visagino, Kalvarijos sav. gyventojams teko mažiausia kultūros įmonių sukurtos PV dalis. Palyginimui, Kalvarijos sav. ši dalis apie 10 Eur ir buvo daugiau nei 100 kartų mažesnė nei Druskininkuose. Tad tarp kultūros įmonių veiklos savivaldybėse esama reikšmingų atotrūkių.

48 pav. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių sukuriama PV, mln. Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

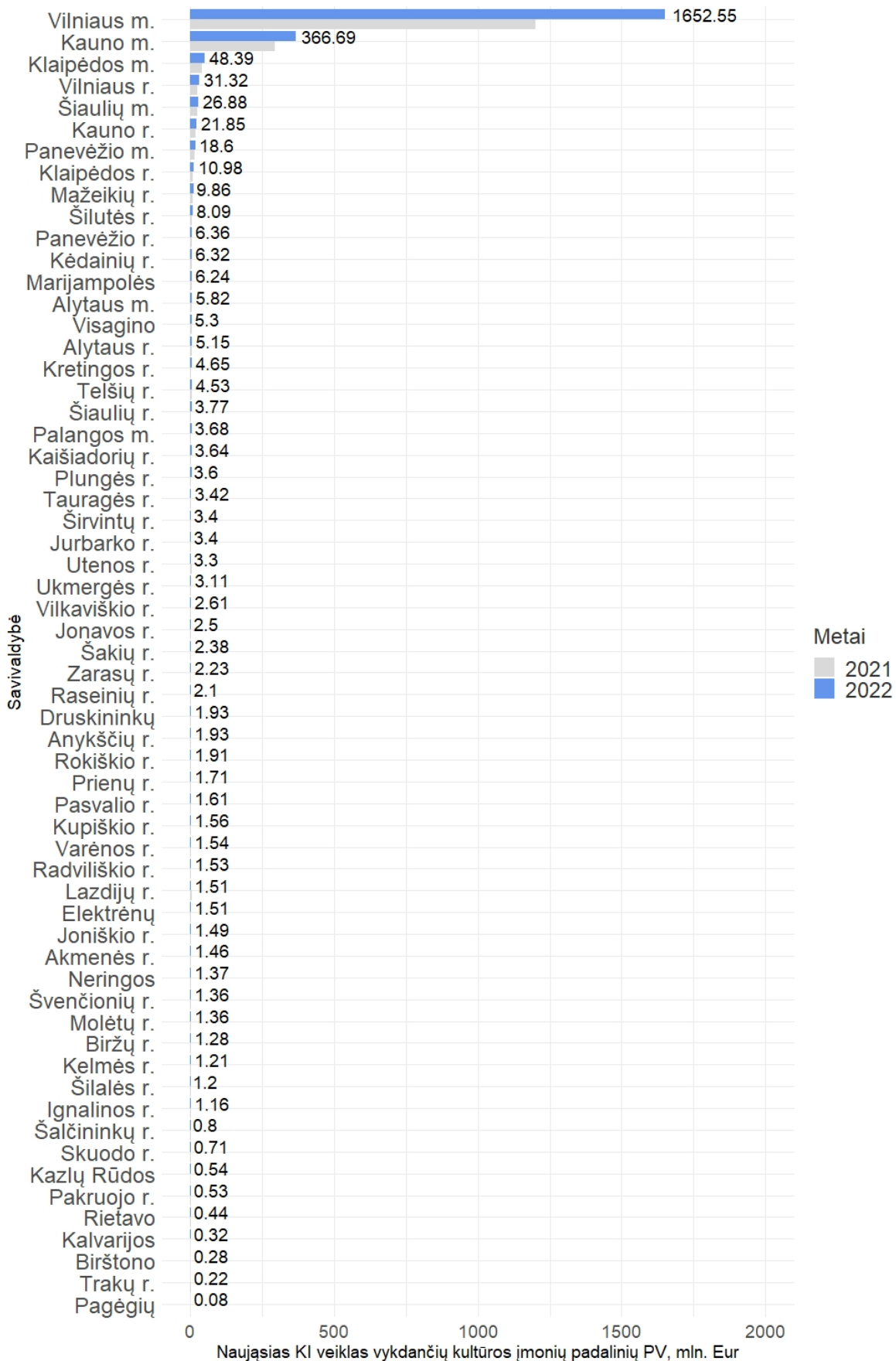
49 pav. Tradicines kultūrines veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių sukuriama PV, Eur / 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.3.4.2. Pridėtinė vertė naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir padaliniuose

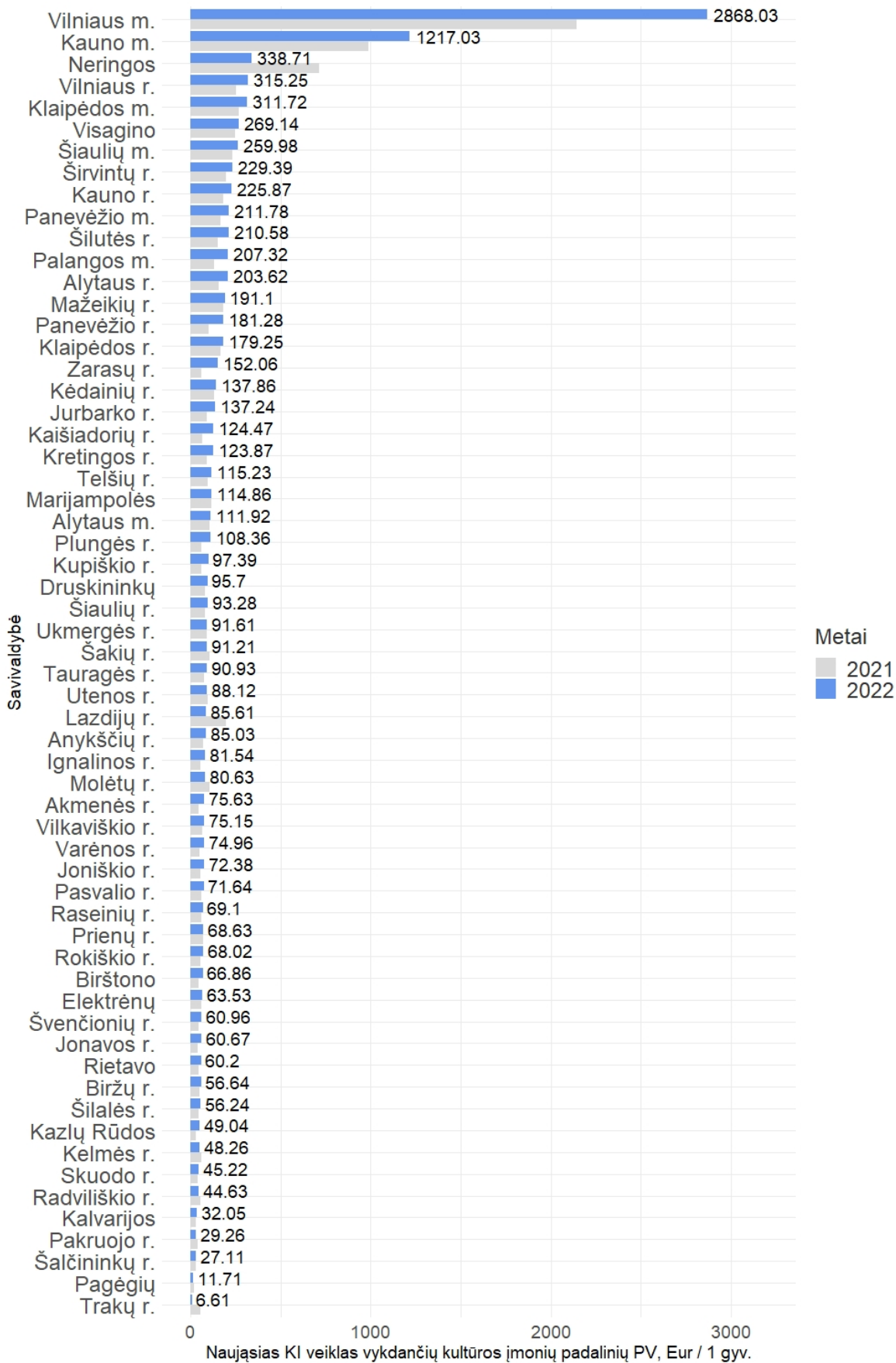
Naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančios kultūros įmonės, jei lygintume su tradicines kultūrinės veiklas vykdančiomis įmonėmis, sukūrė beveik 9 kartus daugiau pridėtinės vertės, t. y. 1 742 643 000 Eur per 2021 metus ir 2 315 292 000 Eur per 2022 m. Vilniaus mieste sukuriama apie 70 proc. visų naujasias KI veiklas vykdančių kultūros įmonių su padaliniais pridėtinės vertės.

2022 m. 1 gyventojui didžiausia PV dalis teko Vilniaus m., Kauno m., Neringos ir Vilniaus r. sav. Vilniečiams teko beveik 2 900 Eur sukurtos PV, Kauno m. sav. gyventojams – daugiau nei 2 kartus mažiau (apie 1200 Eur). Neringos ir Vilniaus r. sav. gyventojams tekusi PV dalis buvo kiek didesnė nei 300 Eur.

Šalčininkų r., Pagėgių, Trakų r sav. gyventojams teko mažiausia PV dalis.

50 pav. Naujasias KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių sukuriama PV, mln. Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

51 pav. Naujasis KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių sukuriama PV, Eur / 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.3.5. SUBINDEKSAS: KULTŪROS MAKROEKONOMIKA

Įvertinus 8 rodiklius, susijusius su tradicinės kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių bei naująsias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių apyvarta, išlaidomis darbuotojams, darbuotojų skaičiumi, sukuriama pridėtine verte, ir apskaičiavus šių normalizuotų vidurkių aritmetinį vidurkį gaunamas kultūros makroekonomikos subindeksas.

Pirmoje reitingo pozicijoje yra Vilniaus m. sav., kuri 2022 m. surinko 72,84 balo iš 100 galimų (2021 m. Vilniaus m. sav. surinko 75,16 balų). Vilniaus m. sav. aukščiausi rezultatai buvo pasiekti naująsias KI veiklas vykdančiose kultūros įmonėse ir jų padaliniuose. Antroje reitingo pozicijoje antrus metus iš eilės yra Druskininkų sav., kuri surinko kiek daugiau nei 54 balus iš 100. Pastaroji savivaldybė dominavo pagal tradicinės kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių ir padalinių rezultatus. Trečioje – Kauno m. sav., surinkusi 40,88 balo (2021 m. – 43,4 balo). Kauno m. sav. panašūs abiejų tipų kultūros įmonių rezultatai, kurie reikšmingai atsilieka nuo Vilniaus m. sav. arba Druskininkų sav.

Reitingo paskutinėje vietoje yra Kazlų Rūdos sav., surinkusi vos 2,85 balo. Šiuo atveju abiejų tipų įmonių veiklos rezultatai yra menki. Nedaug Kazlų Rūdos sav. lenkia ir Pagėgių sav., surinkusi 3,04 balo. 4 balų ribos neperžengė ir Kalvarijos sav.

Vertinant reitingo pozicijas, stipriausią teigiamą pokytį pasiekė Elektrėnų sav., pakilusi iš 55 į 42 poziciją, Šalčininkų r. sav., pakilusi iš 57 į 44 poziciją, bei Zarasų r. sav., pakilusi iš 40 į 28 poziciją. Tuo tarpu stipriausiai reitingo pozicijoje nukrito Lazdijų r. sav. Pastaroji sav. 2021 m. buvo 15 pozicijoje, o 2022 m. – 32. Stiprus neigiamas pokytis fiksuotas ir Pakruojo r. sav. atveju – iš 37 pozicijos nusileista į 50.

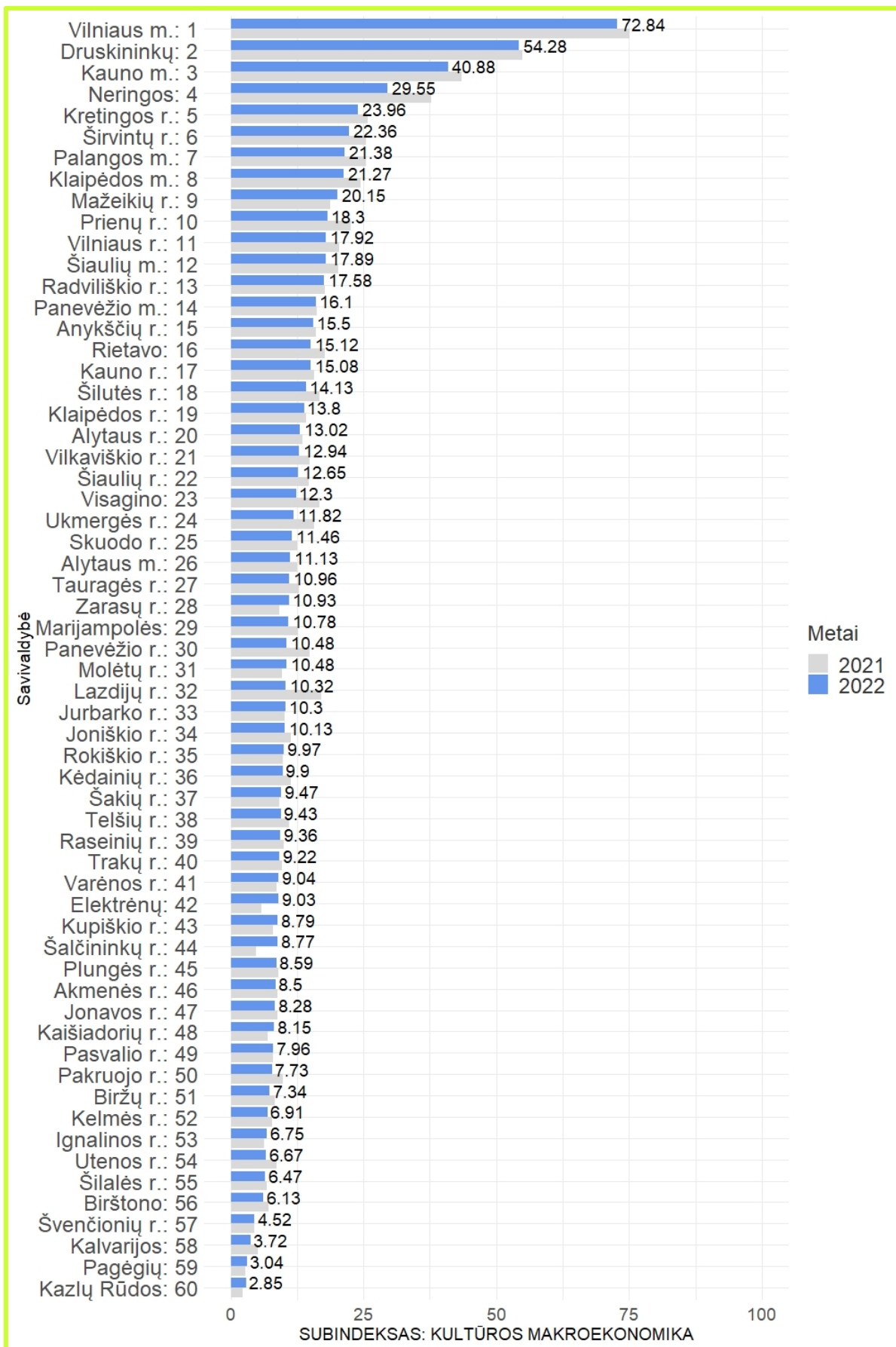
6 lentelė. Kultūros makroekonomikos subindeksas ir normalizuoti rodikliai, 2022 m. (sudaryta autorės)

Savivaldybė	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kult. įmonių padalinių apyvarta, Eur/ 1 gyv.	Naujasias KI veiklas vykdančių kult. įmonių padalinių apyvarta, Eur/ 1 gyv.	Darbuotojų skaičius (tradicinės kultūrinės veiklos) / 1000 gyv.	Darbuotojų skaičius (naujosios KI veiklos) / 1000 gyv.	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui (tradicinės kultūrinės veiklos), Eur / 1 darbuotojui	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui (naujosios KI veiklos), Eur / 1 darbuotojui	PV (tradicinės kultūrinės veiklos), Eur/ 1 gyv.	PV (naujosios KI veiklos), Eur/ 1 gyv.	SUBINDEKSAS: KULTŪROS MAKRO-EKONOMIKA
Akmenės r.	3,72	2,03	5,07	5,35	27,26	20,56	1,61	2,41	8,50
Alytaus m.	6,31	4,48	9,47	13,85	32,48	16,14	2,62	3,68	11,13
Alytaus r.	6,71	6,38	11,50	15,74	18,68	35,12	3,13	6,89	13,02
Ankščių r.	13,91	2,26	21,47	9,01	47,58	18,51	8,49	2,74	15,50
Birštono	6,72	2,66	23,61	10,27	1,97	0,00	1,74	2,11	6,14
Biržų r.	6,49	1,42	4,80	7,73	16,47	18,44	1,65	1,75	7,34
Druskininkų	100,00	3,77	100,00	8,30	100,00	19,04	100,00	3,11	54,28
Elektrėnų	8,51	1,47	11,90	7,37	28,86	9,34	2,82	1,99	9,03
Ignalinos r.	3,75	2,57	8,24	10,42	8,80	16,32	1,29	2,62	6,75
Jonavos r.	5,23	1,94	7,30	6,35	23,61	18,17	1,76	1,89	8,28
Joniškio r.	5,07	2,02	6,97	6,82	31,29	24,51	2,07	2,30	10,13
Jurbarko r.	6,23	4,53	6,34	10,20	25,70	22,48	2,35	4,57	10,30
Kaišiadorių r.	3,41	4,75	6,47	10,93	13,17	21,47	0,92	4,12	8,16
Kalvarijos	0,00	0,95	0,80	4,22	20,48	2,46	0,00	0,89	3,73
Kauno m.	39,86	38,42	25,04	56,46	41,01	75,43	8,51	42,30	40,88
Kauno r.	13,09	7,44	18,74	21,44	29,51	17,16	5,61	7,66	15,08
Kazlų Rūdos	4,84	1,61	3,10	6,23	0,00	4,60	0,91	1,48	2,85
Kelmės r.	5,52	1,19	4,17	4,19	18,49	18,58	1,71	1,46	6,91
Klaipėdos m.	18,21	10,13	19,31	23,72	42,24	39,06	6,84	10,66	21,27
Klaipėdos r.	14,10	6,09	18,27	17,64	23,28	20,23	4,79	6,03	13,80
Kretingos r.	36,54	3,55	41,01	11,36	58,16	18,85	18,10	4,10	23,96
Kupiškio r.	3,67	6,91	4,57	5,65	23,32	21,78	1,24	3,17	8,79
Kėdainių r.	3,52	3,21	2,63	11,62	16,00	36,50	1,15	4,59	9,90
Lazdijų r.	8,02	2,59	12,47	8,32	30,42	14,99	3,00	2,76	10,32
Marijampolės	7,87	3,33	9,57	12,35	22,99	23,66	2,70	3,78	10,78
Mažeikių r.	16,86	6,10	10,20	12,59	64,19	40,26	4,58	6,45	20,15
Molėtų r.	8,69	3,01	16,64	13,05	17,99	18,47	3,38	2,59	10,48
Neringos	63,24	14,38	64,02	37,82	23,82	4,62	16,89	11,61	29,55
Pagėgių	1,51	0,00	0,00	0,00	17,79	4,35	0,49	0,18	3,04
Pakruojo r.	6,41	0,26	5,64	4,32	29,49	12,87	2,10	0,79	7,74
Palangos m.	32,22	6,30	46,62	18,67	33,21	11,63	15,37	7,01	21,38
Panevėžio m.	12,36	11,10	14,80	16,02	35,28	27,38	4,72	7,17	16,10
Panevėžio r.	6,92	6,43	10,34	9,13	31,64	10,02	3,29	6,10	10,48
Pasvalio r.	2,67	2,52	4,43	5,32	18,79	26,49	1,22	2,27	7,96
Plungės r.	3,93	3,56	5,64	11,03	17,56	22,31	1,14	3,56	8,59
Prienų r.	17,81	1,84	23,07	8,36	73,21	12,53	7,43	2,17	18,30
Radviliškio r.	20,70	1,30	8,57	4,96	75,01	20,15	8,65	1,33	17,58
Raseinių r.	6,15	1,89	3,40	6,71	29,97	23,19	1,38	2,18	9,36
Rietavo	15,09	1,02	9,07	6,78	63,15	19,15	4,86	1,87	15,12
Rokiškio r.	10,26	1,80	10,54	8,39	27,33	16,95	2,37	2,15	9,97
Skuodo r.	11,39	1,01	13,67	6,64	38,47	15,23	3,88	1,35	11,46
Tauragės r.	11,23	2,88	11,17	8,11	24,21	23,27	3,83	2,95	10,96
Telšių r.	3,38	3,25	4,90	10,99	25,38	22,39	1,38	3,80	9,43
Trakų r.	4,70	9,83	9,50	13,60	10,60	24,05	1,50	0,00	9,22
Ukmergės r.	12,70	3,97	7,90	9,34	29,63	24,02	4,07	2,97	11,83
Utenos r.	4,85	2,35	4,30	9,91	12,34	15,92	0,87	2,85	6,67
Varėnos r.	6,82	2,49	7,80	7,29	20,75	22,66	2,13	2,39	9,04
Vilkaviškio r.	16,04	1,62	7,37	7,27	40,12	24,77	3,94	2,40	12,94
Vilniaus m.	78,18	100,00	40,78	100,00	45,70	100,00	18,07	100,00	72,84
Vilniaus r.	14,22	10,65	15,34	19,73	29,71	36,52	6,42	10,79	17,92
Visagino	2,17	8,25	1,07	13,91	23,23	40,30	0,29	9,17	12,30
Zarasų r.	5,34	3,33	9,84	15,54	17,45	29,00	1,83	5,08	10,93
Šakių r.	6,33	2,01	4,37	7,86	28,12	21,55	2,60	2,96	9,48
Šalčininkų r.	7,68	0,56	5,47	3,75	38,79	10,20	2,99	0,72	8,77
Šiaulių m.	12,99	7,60	17,17	19,00	35,01	37,20	5,27	8,85	17,89
Šiaulių r.	8,86	2,41	11,47	10,55	41,98	19,10	3,78	3,03	12,65
Šilalės r.	2,82	1,11	1,77	4,39	17,17	22,07	0,67	1,73	6,47
Šilutės r.	7,89	5,17	8,67	12,10	26,60	42,26	3,20	7,13	14,13
Širvintų r.	26,81	6,10	23,11	16,72	51,52	33,83	12,97	7,79	22,36
Švenčionių r.	3,28	1,55	5,24	6,35	5,19	11,78	0,84	1,90	4,52
VIDURKIS	13,40	6,06	13,78	12,86	30,37	23,00	5,72	6,07	13,91

7 lentelė. Kultūros makroekonomikos subindeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021	R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
1	1	Vilniaus m.	75,16	72,84	- 2,32	39	31	Molėtų r.	9,67	10,48	0,81
2	2	Druskininkų	54,87	54,28	- 0,59	15	32	Lazdijų r.	17,12	10,32	- 6,80
3	3	Kauno m.	43,41	40,88	- 2,53	34	33	Jurbarko r.	10,20	10,30	0,10
4	4	Neringos	37,80	29,55	- 8,25	31	34	Joniškio r.	11,40	10,13	- 1,27
5	5	Kretingos r.	25,74	23,96	- 1,78	36	35	Rokiškio r.	9,87	9,97	0,10
6	6	Širvintų r.	25,55	22,36	- 3,19	32	36	Kėdainių r.	11,31	9,90	- 1,41
7	7	Palangos m.	25,41	21,38	- 4,03	41	37	Šakių r.	9,09	9,48	0,38
8	8	Klaipėdos m.	24,41	21,27	- 3,14	33	38	Telšių r.	11,08	9,43	- 1,65
12	9	Mažeikių r.	18,77	20,15	1,38	35	39	Raseinių r.	10,00	9,36	- 0,64
9	10	Prienuų r.	22,62	18,30	- 4,31	38	40	Trakų r.	9,68	9,22	- 0,45
10	11	Vilniaus r.	20,47	17,92	- 2,55	45	41	Varėnos r.	8,72	9,04	0,32
11	12	Šiaulių m.	20,31	17,89	- 2,43	55	42	Elektrėnų	5,80	9,03	3,23
13	13	Radviliškio r.	17,77	17,58	- 0,19	48	43	Kupiškio r.	8,02	8,79	0,77
18	14	Panevėžio m.	16,26	16,10	- 0,15	57	44	Šalčininkų r.	4,86	8,77	3,91
19	15	Anykščių r.	16,01	15,50	- 0,52	42	45	Plungės r.	9,06	8,59	- 0,47
14	16	Rietavo	17,75	15,12	- 2,63	43	46	Akmenės r.	8,86	8,50	- 0,36
20	17	Kauno r.	15,76	15,08	- 0,67	44	47	Jonavos r.	8,84	8,28	- 0,56
16	18	Šilutės r.	16,80	14,13	- 2,68	52	48	Kaišiadorių r.	6,96	8,16	1,20
25	19	Klaipėdos r.	14,24	13,80	- 0,43	49	49	Pasvalio r.	7,90	7,96	0,07
26	20	Alytaus r.	13,60	13,02	- 0,58	37	50	Pakruojo r.	9,81	7,74	- 2,07
22	21	Vilkaviškio r.	14,89	12,94	- 1,95	47	51	Biržų r.	8,28	7,34	- 0,94
24	22	Šiaulių r.	14,65	12,65	- 2,01	50	52	Kelmės r.	7,88	6,91	- 0,97
17	23	Visagino	16,67	12,30	- 4,37	54	53	Ignalinos r.	6,24	6,75	0,51
21	24	Ukmergės r.	15,72	11,83	- 3,89	46	54	Utenos r.	8,62	6,67	- 1,95
30	25	Skuodo r.	12,44	11,46	- 0,98	53	55	Šilalės r.	6,85	6,47	- 0,38
29	26	Alytaus m.	12,56	11,13	- 1,43	51	56	Birštono	7,14	6,14	- 1,01
27	27	Tauragės r.	12,89	10,96	- 1,94	58	57	Švenčionių r.	4,40	4,52	0,11
40	28	Zarasų r.	9,21	10,93	1,72	56	58	Kalvarijos	5,13	3,73	- 1,41
28	29	Marijampolės	12,70	10,78	- 1,91	59	59	Pagėgių	2,77	3,04	0,27
23	30	Panevėžio r.	14,87	10,48	- 4,39	60	60	Kazlų Rūdos	2,18	2,85	0,67

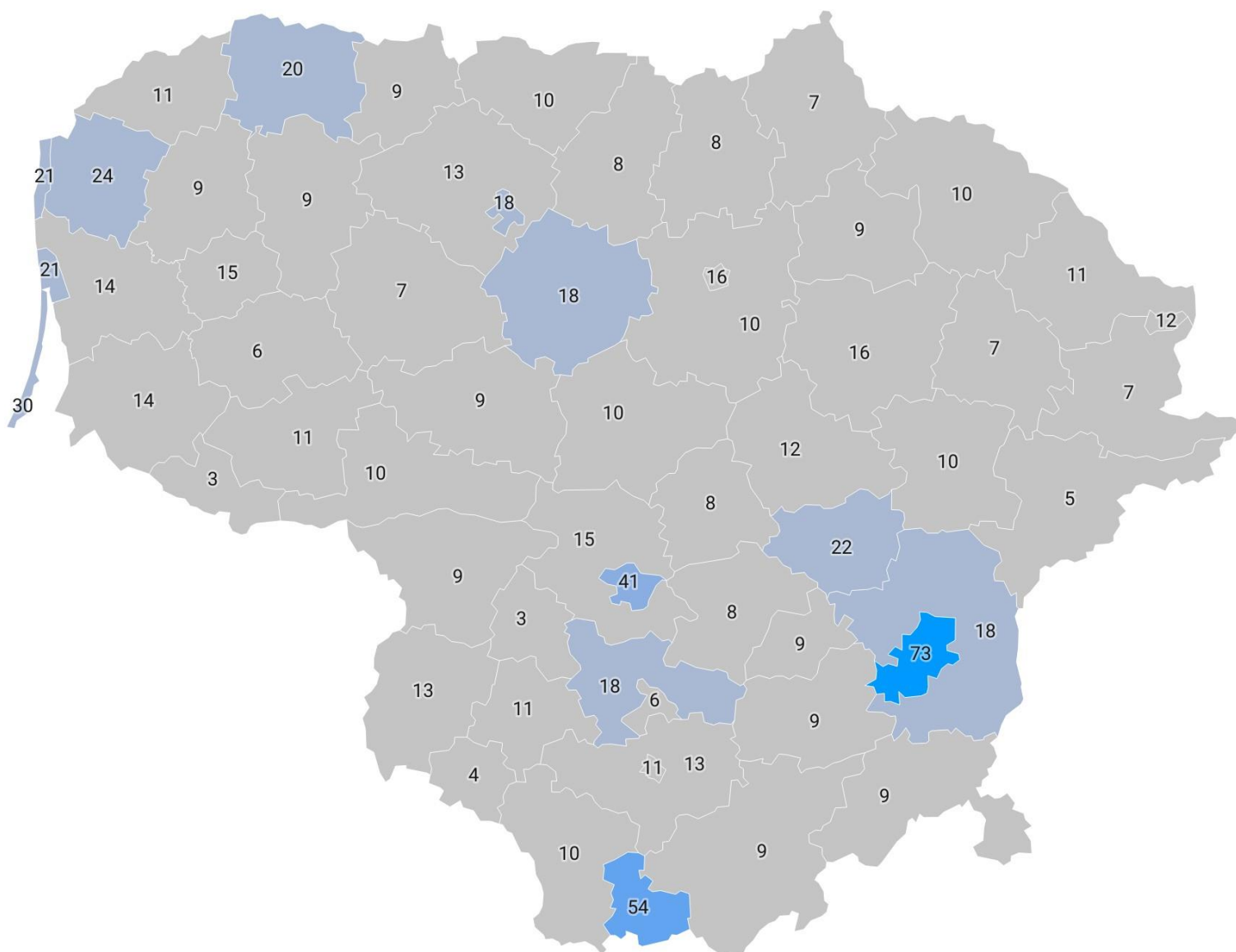
Pastaba: R 2021 ir R 2022 nurodo atitinkamai 2021 ir 2022 metų subindekso reitingą.

52 pav. Savivaldybių reitingas pagal kultūros makroekonomikos subindeksą, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

SKI: kultūros makroekonomika, 2022

■ < 16.85 ■ 16.85–30.85 ■ 30.85–44.84 ■ 44.84–58.84 ■ ≥ 58.84

53 pav. Savivaldybių reitingas pagal kultūros makroekonomikos subindeksą, 2022 m. Sugrupuoti rezultatai (sudaryta autorės)

Savivaldybių kultūros makroekonomikos subindekso reikšmės varijuoja nuo 2,85 Kazlų Rūdos sav. iki 72,84 Vilniaus m. sav. Tačiau didesnėje dalyje Lietuvos teritorijos dominuoja pilka spalva. Tai rodo, kad egzistuoja stiprus atotrūkis tarp Vilniaus m. sav., surinkusios didžiausią balą ir likusios Lietuvos savivaldybių, kurių dauguma priklauso žemiausio balo grupei (iki 16,85 balo). Kultūros makroekonomikos subindeksas vertina kultūrą kaip kultūros ir kūrybinių industrijų sektorių ir jo pasiektus ekonominius rezultatus. Žemėlapis atkleidžia, kad iš esmės kultūros ir kūrybinių industrijų sektorius egzistuoja tik Vilniaus m. sav.

Taip pat verta atkreipti dėmesį į kultūros makroekonomikos balų skirtumus tarp didžiųjų miestų ir jų rajoninių savivaldybių. Dominuoja bendra tendencija, kad didžiųjų miestų surinkti balai yra didesni negu rajoninių savivaldybių. Vienintelė išimtis yra Alytaus m. sav., kuri nestipriai, bet atsilieka nuo rajono. Tai kiek netikėta situacija, nes paprastai kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriai būna stipriau išreikšti miestų savivaldybėse. Kadangi ir kiti kultūros rodikliai gana žemi Alytaus m. sav., reikėtų atkreipti dėmesį į esamą padėtį ir ieškoti būdų esamos padėties gerinimui.

2.4. ■ FINANSĀVIMAS KULTŪRAI

FINANSAVIMAS KULTŪRAI 2022 METAIS LIETUVOJE

~ 235 mln. Eur

skirti iš savivaldybių biudžetų kultūros paslaugoms. Beveik 44 mln. Eur daugiau nei 2021 m.

~ 2 k.

daugiau Kauno m. sav. skyrė lėšų kultūros paslaugoms, lyginant su 2021 m.

27,87 Eur/ 1 gyv.

Vilniaus m. sav. išlaidos kultūros paslaugoms. Tai mažiausia išlaidų kultūros paslaugoms dalis (nesiekė 2 proc. bendrų biudžeto išlaidų).

20 496 705 Eur

kultūros organizacijoms skirtas LKT finansavimas

~12,7 mln. Eur

LKT skyrė Vilniaus m. sav. kūrėjams ir organizacijoms

28

savivaldybės skyrė finansavimą (stipendijas, premijas ar kt.) profesionalaus meno kūrėjams. Finansavimas pasiekė 233 menininkus. Iš viso skirta suma sudarė 303 913 Eur.

Finansavimo kultūrai rodiklių grupę sudaro:

1. **menininkams skiriamas LKT finansavimas**, tenkantis 1 gyv.;
2. **savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms**, tenkančios 1 gyv.;
3. **savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms dalis nuo visų išlaidų**, proc.;
4. **organizacijoms skiriamas LKT finansavimas**, tenkantis 1 gyv.;
5. **iš savivaldybės biudžeto skirto finansavimo profesionaliems menininkams dalis**, Eur / 1 gyv.

2.4.1. Savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms

2022 m. savivaldybės kultūros paslaugoms skyrė daugiau nei 234,5 mln. Eur, t. y. beveik 44 mln. Eur daugiau nei 2021 m.

8 lentelė. Savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LR FM duomenimis)

Savivaldybė	Savivaldybių biudžeto išlaidos kultūros paslaugoms, Eur, 2022	Savivaldybių biudžeto išlaidos kultūros paslaugoms, Eur, 2021	Skirtumas 2022-2021 (absoliutine prasme)
Akmenės r.	1 524 500,00	1 310 700,00	213 800,00
Alytaus m.	3 137 700,00	2 521 400,00	616 300,00
Alytaus r.	1 702 800,00	1 261 900,00	440 900,00
Anykščių r.	2 758 700,00	2 701 700,00	57 000,00
Birštono	1 259 900,00	972 200,00	287 700,00
Biržų r.	2 816 100,00	2 252 400,00	563 700,00
Druskininkų	4 701 300,00	6 751 100,00	- 2 049 800,00
Elektrėnų	2 276 800,00	1 773 800,00	503 000,00
Ignalinos r.	1 615 700,00	1 306 200,00	309 500,00
Jonavos r.	3 021 400,00	2 601 800,00	419 600,00
Joniškio r.	3 137 700,00	1 689 900,00	1 447 800,00
Jurbarko r.	3 810 400,00	3 556 700,00	253 700,00
Kaišiadorių r.	2 564 700,00	2 219 600,00	345 100,00
Kalvarijos	996 300,00	776 000,00	220 300,00
Kauno m.	27 498 200,00	14 163 100,00	13 335 100,00
Kauno r.	8 498 800,00	6 316 300,00	2 182 500,00
Kazlų Rūdos	824 500,00	631 500,00	193 000,00
Kėdainių r.	5 461 500,00	5 072 200,00	389 300,00
Kelmės r.	3 312 100,00	2 563 700,00	748 400,00
Klaipėdos m.	8 042 000,00	6 369 500,00	1 672 500,00
Klaipėdos r.	5 325 500,00	3 659 300,00	1 666 200,00
Kretingos r.	4 010 900,00	3 138 500,00	872 400,00
Kupiškio r.	2 528 500,00	1 854 100,00	674 400,00

Lazdijų r.	1 814 100,00	1 558 400,00	255 700,00
Marijampolės	4 576 100,00	3 866 000,00	710 100,00
Mažeikių r.	3 675 900,00	3 115 300,00	560 600,00
Molėtų r.	1 790 200,00	1 457 100,00	333 100,00
Neringos	3 627 600,00	4 210 200,00	- 582 600,00
Pagėgių	691 500,00	572 000,00	119 500,00
Pakruojo r.	2 049 100,00	1 599 000,00	450 100,00
Palangos m.	2 639 800,00	1 995 200,00	644 600,00
Panevėžio m.	13 029 900,00	7 577 800,00	5 452 100,00
Panevėžio r.	3 975 900,00	3 672 100,00	303 800,00
Pasvalio r.	3 757 600,00	2 962 600,00	795 000,00
Plungės r.	3 049 100,00	3 580 800,00	- 531 700,00
Prienų r.	2 213 900,00	1 935 700,00	278 200,00
Radviliškio r.	4 070 200,00	3 161 300,00	908 900,00
Raseinių r.	4 560 900,00	2 972 300,00	1 588 600,00
Rietavo	803 400,00	667 300,00	136 100,00
Rokiškio r.	3 214 200,00	2 727 500,00	486 700,00
Skuodo r.	1 518 900,00	1 912 900,00	- 394 000,00
Šakių r.	3 104 800,00	2 235 000,00	869 800,00
Šalčininkų r.	2 479 300,00	1 994 100,00	485 200,00
Šiaulių m.	6 317 200,00	6 581 100,00	- 263 900,00
Šiaulių r.	2 833 700,00	2 429 500,00	404 200,00
Šilalės r.	2 846 700,00	2 432 600,00	414 100,00
Šilutės r.	4 266 600,00	5 375 500,00	- 1 108 900,00
Širvintų r.	1 195 500,00	1 095 200,00	100 300,00
Švenčionių r.	2 015 700,00	1 704 300,00	311 400,00
Tauragės r.	3 332 100,00	2 782 800,00	549 300,00
Telšių r.	3 391 000,00	2 522 800,00	868 200,00
Trakų r.	2 828 000,00	2 496 200,00	331 800,00
Ukmergės r.	3 081 000,00	2 623 700,00	457 300,00
Utenos r.	3 073 100,00	2 737 200,00	335 900,00
Varėnos r.	2 468 700,00	2 113 900,00	354 800,00
Vilkaviškio r.	2 583 000,00	2 306 500,00	276 500,00
Vilniaus m.	16 059 300,00	14 709 900,00	1 349 400,00
Vilniaus r.	6 938 400,00	6 034 500,00	903 900,00
Visagino	1 652 300,00	1 233 400,00	418 900,00
Zarasų r.	2 157 300,00	2 600 800,00	- 443 500,00
Iš viso:	234 508 000,00	191 016 100,00	43 491 900,00

Pastaba: mėlyna spalva – aukštos reikšmės, raudona – žemos.

Ryšiausias finansavimo kultūrai pokytis tarp savivaldybių matomas Kauno m. sav., kuri 2022 m. buvo Europos kultūros sostinė. Lyginant su 2021 m., Kauno m. sav. 2022 m. skyrė beveik 2 k. daugiau lėšų ir tai sudarė apie 27,5 mln. Eur. Šiais metais Kauno m. sav. skyrė didžiausią sumą kultūrai, lyginant su kitomis savivaldybėmis, ir antroje vietoje buvusią

Vilniaus m., sav. aplenkė daugiau nei 1,5 karto (skirtumas apie 11 mln. Eur). Atitinkamai didesnę finansavimą kultūrai 2022 m. skyrė ir Kauno r. (pokytis daugiau nei 2 mln. Eur) – 8,5 mln. Eur.

Reikšmingas teigiamas pokytis matomas ir Panevėžio m. sav., kurios finansavimas 2022 m. kultūros paslaugoms išaugo beveik 5,5 mln. Eur ir siekė 13 mln. Eur. Tai susiję ir su Stasio Eidrigevičiaus menų centro kūrimu Panevėžio m. sav.

2022 m. Alytaus m. sav. buvo Lietuvos kultūros sostinė. Lyginant su 2021 m. matoma, kad papildomai kultūros paslaugoms buvo skirta apie 600 tūkst. Eur, o bendra savivaldybės biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms suma siekė apie 3,1 mln. Eur. Palyginimui su Neringos sav., 2022 m. Alytaus m. sav. skirto finansavimo suma buvo apie 0,5 mln. Eur mažesnė nei 2022 m. Neringos sav. išlaidos kultūros paslaugoms, bei daugiau nei 1 mln. mažesnė nei 2021 m., kai Neringos sav. turėjo Lietuvos kultūros sostinės titulą.

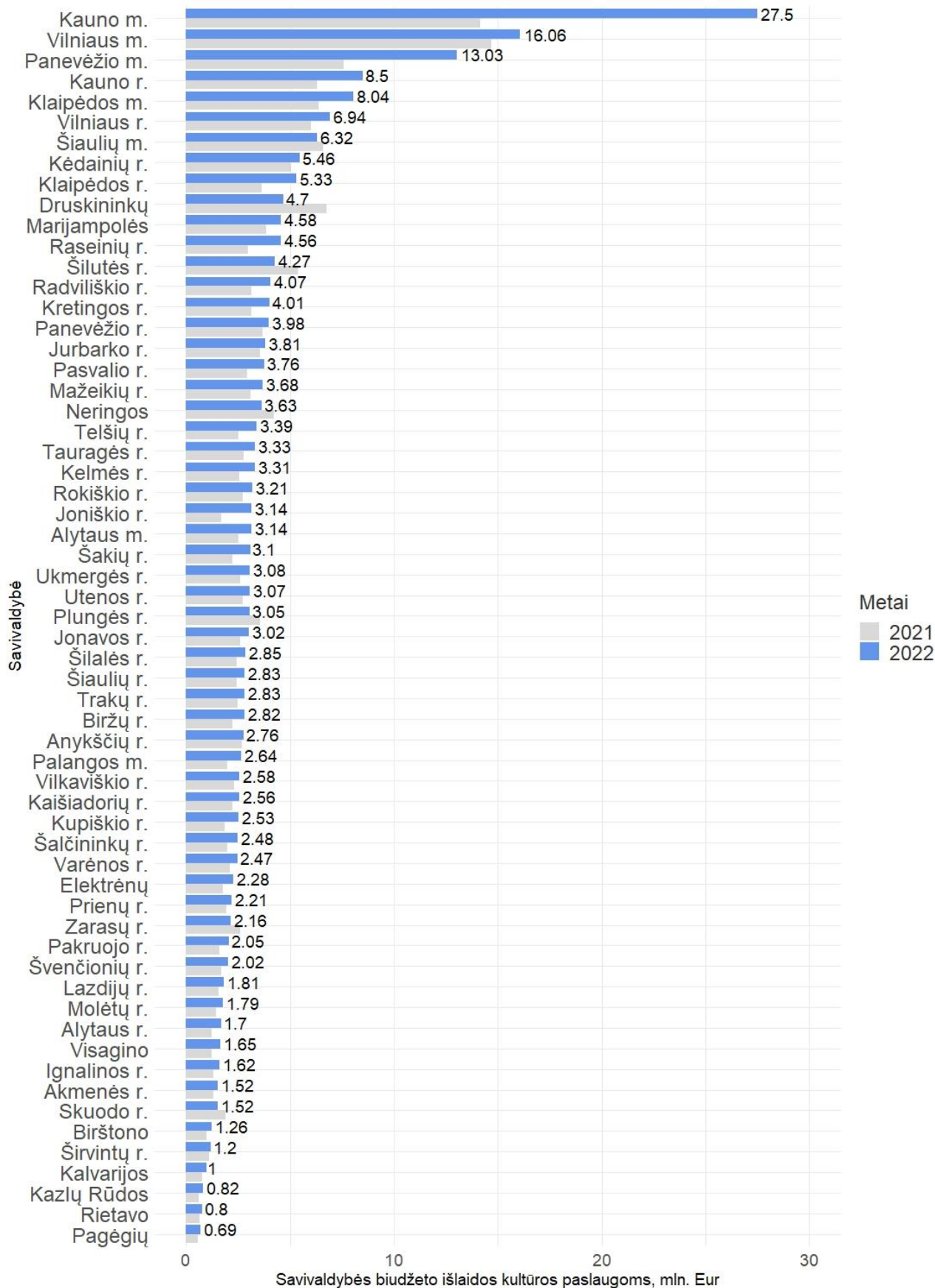
Didžiausias absoliutine prasme neigiamas finansavimo kultūrai pokytis fiksuotas Druskininkų sav. Nors pastaroji savivaldybė išliko aukštai reitinge pagal absoliutinėmis reikšmėmis skiriamą finansavimą kultūrai, kuris 2022 m. siekė 4,7 mln. Eur, neigiamas pokytis buvo daugiau nei 2 mln. Eur. Tai galimai susiję ir su pristabdytomis Druskininkų Kultūros ir kongresų rūmų statybomis. Statybos buvo finansuojamos savivaldybės ir vyriausybės, o pastarajai neskyrus finansavimo, statybos buvo pristabdytos. Visgi, kaip skelbiama Druskininkų savivaldybės administracijos, Kultūros ir kongresų rūmus planuojama pastatyti iki 2025 m., kai Druskininkų sav. bus Lietuvos kultūros sostine bei švęs M. K. Čiurlionio 150-ąsias metines.

Didžiausia išlaidų kultūros paslaugoms suma Eur / 1 gyv. tenka Neringos sav. 2021 m. buvo skirta 1 100 Eur / 1 gyv., 2022 m. – 900 Eur / 1 gyv. 2021 metais Neringos savivaldybė buvo Lietuvos kultūros sostinė, todėl, tikėtina, tai lėmė ir savivaldybės biudžeto reikšmingai didesnes išlaidas, lyginant su kitomis savivaldybėmis. 2022 m. finansavimo dalis vienam gyventojui sumažėjo, bet išliko aiški Neringos sav. lyderystė lyginant su kitomis savivaldybėmis. Antroje pozicijoje 2022 m. esanti Birštono sav. išlaidų kultūros paslaugoms suma yra beveik 3 k. mažesnė – apie 300 Eur / 1 gyv. 2021 m. antroje pozicijoje buvusi Druskininkų sav. kultūros paslaugoms išlaidas sumažino nuo 337,6 Eur / 1 gyv. iki 233 Eur / 1 gyv. ir nukrito į trečią poziciją.

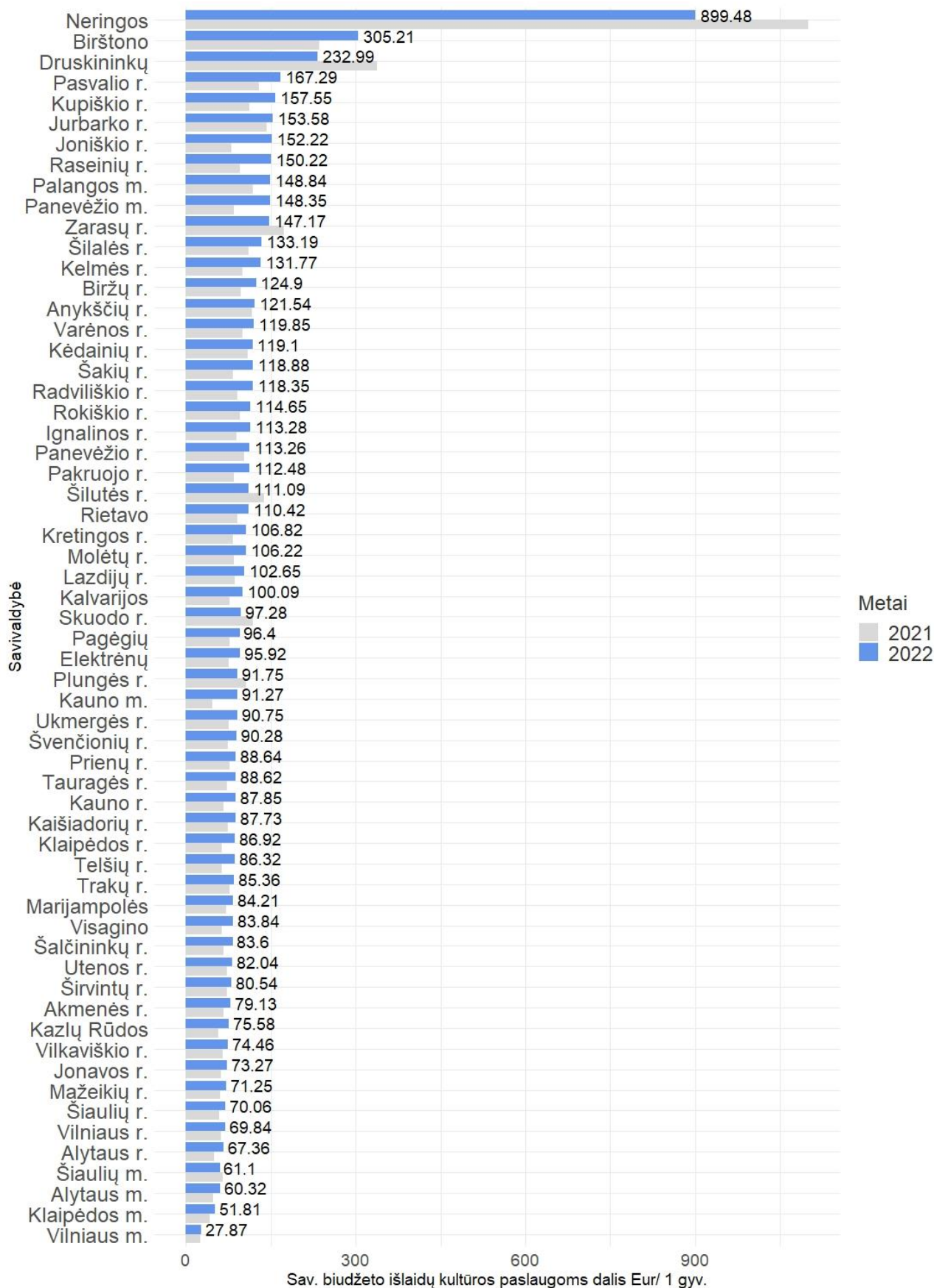
Mažiausiai išlaidų, tenkančių 1 gyv., kultūros paslaugoms skyrė Vilniaus m. sav. (26,31 Eur – 2021 m. ir 27,87 Eur – 2022 m.). Tai buvo apie 32 kartus mažesnės išlaidos, tenkančios 1 gyv., nei Neringos sav. ar beveik 11 kartų nei Birštono sav.

Reitingo apačioje taip pat esančių Alytaus m. sav., Šiaulių m. sav., Klaipėdos m. sav. išlaidos kultūros paslaugoms sudarė apie 50–60 Eur / 1 gyv. per metus. Jas kiek aplenkė Alytaus r. sav., skyrusi 67 Eur / 1 gyv.

Iš didžiųjų miestų išsiskiria Panevėžio m. sav., buvusi 25 reitingo pozicijoje 2021 m. (skyrė beveik 86 Eur / 1 gyv.) ir pakilusi į 10 reitingo poziciją 2022 m. (beveik 150 Eur / 1 gyv.). Kauno m. sav. 2022 m. pakilo į 39 poziciją iš 57. Finansavimas 1 gyv. Kauno m. sav. išaugo nuo 47 iki 91 Eur. Detalesni finansavimo 1 gyv. pokyčiai pateikiami 6 lentelėje.

54 pav. Savivaldybės biudžeto išlaidos kultūros paslaugoms, mln. Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LRFM duomenimis)

55 pav. Savivaldybės biudžeto išlaidos kultūros paslaugoms, Eur / 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LRFM duomenimis)

2.4.2. Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms dalis nuo visų išlaidų

Kitas svarbus savivaldybių biudžeto vertinimo būdas – pasižiūrėti, kokią dalį išlaidos kultūros paslaugoms sudaro visame savivaldybės biudžete. Gali susidaryti įspūdis, kad Neringos sav. finansavimas kultūros paslaugoms, tenkantis 1 gyv., yra didelis tik dėl to, kad joje yra itin mažas gyventojų skaičius. Todėl savivaldybės prioritetus prasmingai atskleidžia bendrame savivaldybės biudžete numatytos procentinės dalys.

2021 m. ir 2022 m. Neringos savivaldybės biudžete išlaidos kultūros paslaugoms sudarė didžiausią dalį, lyginant su kitomis savivaldybėmis (beveik 23 proc. ir beveik 21 proc. atitinkamais metais). Antroje pozicijoje yra Druskininkų sav. Visgi ji finansavimo kultūrai dalį biudžete sumažino nuo beveik 20 proc. iki 10 proc. Iš 7 pozicijos į 3 2022 m. pakilo Pasvalio r. sav., kurios biudžete finansavimo kultūrai dalis sudaro 9 proc. Tuo tarpu 2021 m. 3 pozicijoje buvusi Zarasų sav. nukrito į 10 poziciją (biudžeto dalis nuo 10,7 proc. sumažinta iki 8 proc.).

Verta atkreipti dėmesį į Panevėžio m. sav. Jos biudžete finansavimo kultūrai dalis išaugo nuo 6 iki beveik 9 proc. Taip pat išaugo ir Kauno m. sav. finansavimo dalis kultūrai – nuo 3,4 iki 5,3 proc.

Mažiausia išlaidų dalis kultūros paslaugoms visame savivaldybės biudžete buvo skirta Vilniaus m. sav. – ši dalis nesiekė 2 proc. (ir lyginant su 2021 m. dar nežymiai sumažėjo). Taip pat maža procentine dalimi išsiskyrė Akmenės r. sav., Klaipėdos m. sav., Alytaus m. sav., Šiaulių m. sav. Šiose savivaldybėse išlaidų kultūros paslaugoms dalis neviršijo 4 proc. Nors Alytaus m. sav. buvo Lietuvos kultūros sostinė, savivaldybės biudžete finansavimo kultūrai dalis padidėjo nežymiai – 0,26 p. p. Detalūs visų savivaldybių biudžetų dalies kultūros paslaugoms pokyčiai pateikiami lentelėje.

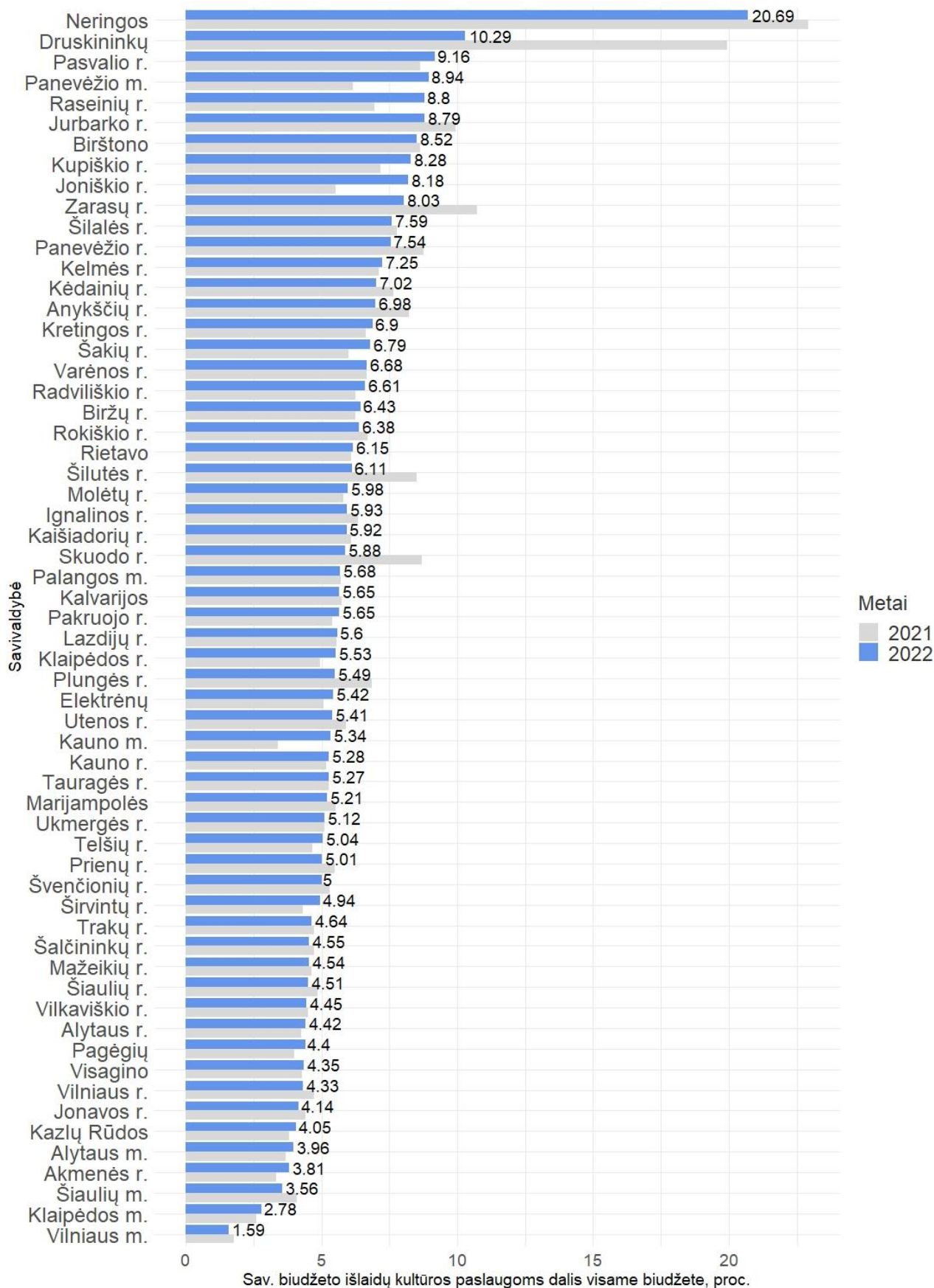
2022 m. savivaldybių skiriamo finansavimo kultūrai biudžeto dalies vidurkis buvo apie 6 proc. (2021 m. – 6,3 proc.). O vienam gyventojui tenkančios sumos vidurkis siekė 120 Eur (2021 m. – 107,5 Eur).

9 lentelė. Savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms: proc. dalis nuo viso biudžeto ir dalis, tenkanti 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LR FM duomenimis)

Savivaldybė	Savivaldybių biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms dalis nuo viso biudžeto, proc., 2022	Savivaldybių biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms suma Eur/ 1 gyv., 2022	Savivaldybių biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms dalis nuo viso biudžeto, proc., 2021	Savivaldybių biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms suma Eur/ 1 gyv., 2021	Proc. biudžeto dalies skirtumas, 2022-2021	Dalies 1 gyv. skirtumas, 2022-2021
Akmenės r.	3,81%	79,13	3,34%	67,29	0,47%	11,83
Alytaus m.	3,96%	60,32	3,69%	48,25	0,26%	12,07
Alytaus r.	4,42%	67,36	4,25%	49,46	0,18%	17,91
Anykščių r.	6,98%	121,54	8,22%	117,37	-1,24%	4,18
Birštono	8,52%	305,21	8,62%	236,14	-0,10%	69,07
Biržų r.	6,43%	124,90	6,26%	97,76	0,17%	27,15
Druskininkų	10,29%	232,99	19,94%	337,61	-9,66%	-104,61
Elektrėnų	5,42%	95,92	5,09%	75,68	0,32%	20,24
Ignalinos r.	5,93%	113,28	6,34%	89,30	-0,41%	23,98
Jonavos r.	4,14%	73,27	4,42%	62,83	-0,28%	10,44
Joniškio r.	8,18%	152,22	5,51%	79,90	2,66%	72,32
Jurbarko r.	8,79%	153,58	9,94%	142,60	-1,15%	10,98
Kaišiadorių r.	5,92%	87,73	6,09%	75,18	-0,17%	12,55
Kalvarijos	5,65%	100,09	5,74%	77,64	-0,09%	22,45
Kauno m.	5,34%	91,27	3,39%	47,41	1,96%	43,85
Kauno r.	5,28%	87,85	5,18%	67,45	0,10%	20,41
Kazlų Rūdos	4,05%	75,58	3,81%	57,38	0,24%	18,20
Kėdainių r.	7,02%	119,10	7,65%	109,88	-0,62%	9,22
Kelmės r.	7,25%	131,77	7,10%	99,57	0,15%	32,19
Klaipėdos m.	2,78%	51,81	2,61%	41,84	0,17%	9,96
Klaipėdos r.	5,53%	86,92	4,95%	63,06	0,59%	23,86
Kretingos r.	6,90%	106,82	6,63%	83,70	0,27%	23,12
Kupiškio r.	8,28%	157,55	7,18%	112,90	1,10%	44,65
Lazdijų r.	5,60%	102,65	5,55%	86,18	0,05%	16,47
Marijampolės	5,21%	84,21	5,51%	70,75	-0,30%	13,45
Mažeikių r.	4,54%	71,25	4,64%	60,07	-0,10%	11,18
Molėtų r.	5,98%	106,22	5,82%	85,24	0,16%	20,98
Neringos	20,69%	899,48	22,94%	1 100,42	-2,25%	-200,94
Pagėgių	4,40%	96,40	3,99%	78,02	0,41%	18,38
Pakruojo r.	5,65%	112,48	5,38%	85,60	0,27%	26,87
Palangos m.	5,68%	148,84	5,70%	118,33	-0,02%	30,51
Panevėžio m.	8,94%	148,35	6,16%	85,74	2,78%	62,60
Panevėžio r.	7,54%	113,26	8,75%	103,96	-1,21%	9,30
Pasvalio r.	9,16%	167,29	8,62%	129,10	0,54%	38,19
Plungės r.	5,49%	91,75	6,84%	106,79	-1,35%	-15,04
Prienų r.	5,01%	88,64	5,48%	77,17	-0,47%	11,47
Radviliškio r.	6,61%	118,35	6,26%	90,92	0,35%	27,43
Raseinių r.	8,80%	150,22	6,94%	96,08	1,86%	54,14
Rietavo	6,15%	110,42	6,08%	90,93	0,07%	19,49
Rokiškio r.	6,38%	114,65	6,71%	95,94	-0,33%	18,71
Skuodo r.	5,88%	97,28	8,69%	118,94	-2,80%	-21,65
Šakių r.	6,79%	118,88	6,01%	83,97	0,78%	34,92
Šalčininkų r.	4,55%	83,60	4,72%	66,77	-0,17%	16,83
Šiaulių m.	3,56%	61,10	4,09%	65,06	-0,53%	-3,96
Šiaulių r.	4,51%	70,06	4,86%	59,39	-0,35%	10,66
Šilalės r.	7,59%	133,19	7,78%	111,30	-0,19%	21,90

Šilutės r.	6,11%	111,09	8,51%	138,53	-2,41%	-27,45
Širvintų r.	4,94%	80,54	4,30%	73,20	0,64%	7,34
Švenčionių r.	5,00%	90,28	5,29%	74,93	-0,29%	15,36
Tauragės r.	5,27%	88,62	5,28%	73,62	-0,02%	15,00
Telšių r.	5,04%	86,32	4,67%	63,20	0,37%	23,12
Trakų r.	4,64%	85,36	4,74%	77,69	-0,09%	7,67
Ukmergės r.	5,12%	90,75	5,10%	76,39	0,01%	14,37
Utenos r.	5,41%	82,04	5,90%	73,11	-0,48%	8,93
Varėnos r.	6,68%	119,85	6,67%	100,94	0,02%	18,91
Vilkaviškio r.	4,45%	74,46	4,49%	65,46	-0,03%	9,00
Vilniaus m.	1,59%	27,87	1,77%	26,31	-0,18%	1,56
Vilniaus r.	4,33%	69,84	4,72%	62,40	-0,39%	7,44
Visagino	4,35%	83,84	4,29%	63,09	0,06%	20,75
Zarasų r.	8,03%	147,17	10,74%	173,97	-2,70%	-26,80
Vidurkis	6,11%	120,05	6,33%	107,49	-0,22%	

Pastaba: mėlyna spalva – aukštos reikšmės, raudona – žemos.

56 pav. Savivaldybės biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms dalis visame biudžete, proc., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LRFM duomenimis)

2.4.3. Finansavimas organizacijoms

Vertinamas LKT skirtas finansavimas kultūros ir meno organizacijoms atitinkamais metais. 2021 metais organizacijoms buvo skirta 18 574 909 Eur finansavimo iš LKT. Daugiausiai jo, per 11 mln. Eur, teko Vilniaus m. sav. organizacijoms. 2022 metais organizacijoms skirta 20 496 705 Eur finansavimo iš LKT. 12,7 mln. Eur 2022 m. buvo skirta Vilniaus m. sav.

Antroje pozicijoje, vertinant absoliutinėmis reikšmėmis, yra Kauno m. sav. kurios organizacijoms skiriamas finansavimas iš LKT padidėjo nuo maždaug 1,7 iki 1,9 mln. Eur. 2022 m. finansavimo iš LKT visai negavo Alytaus r. sav. organizacijos.

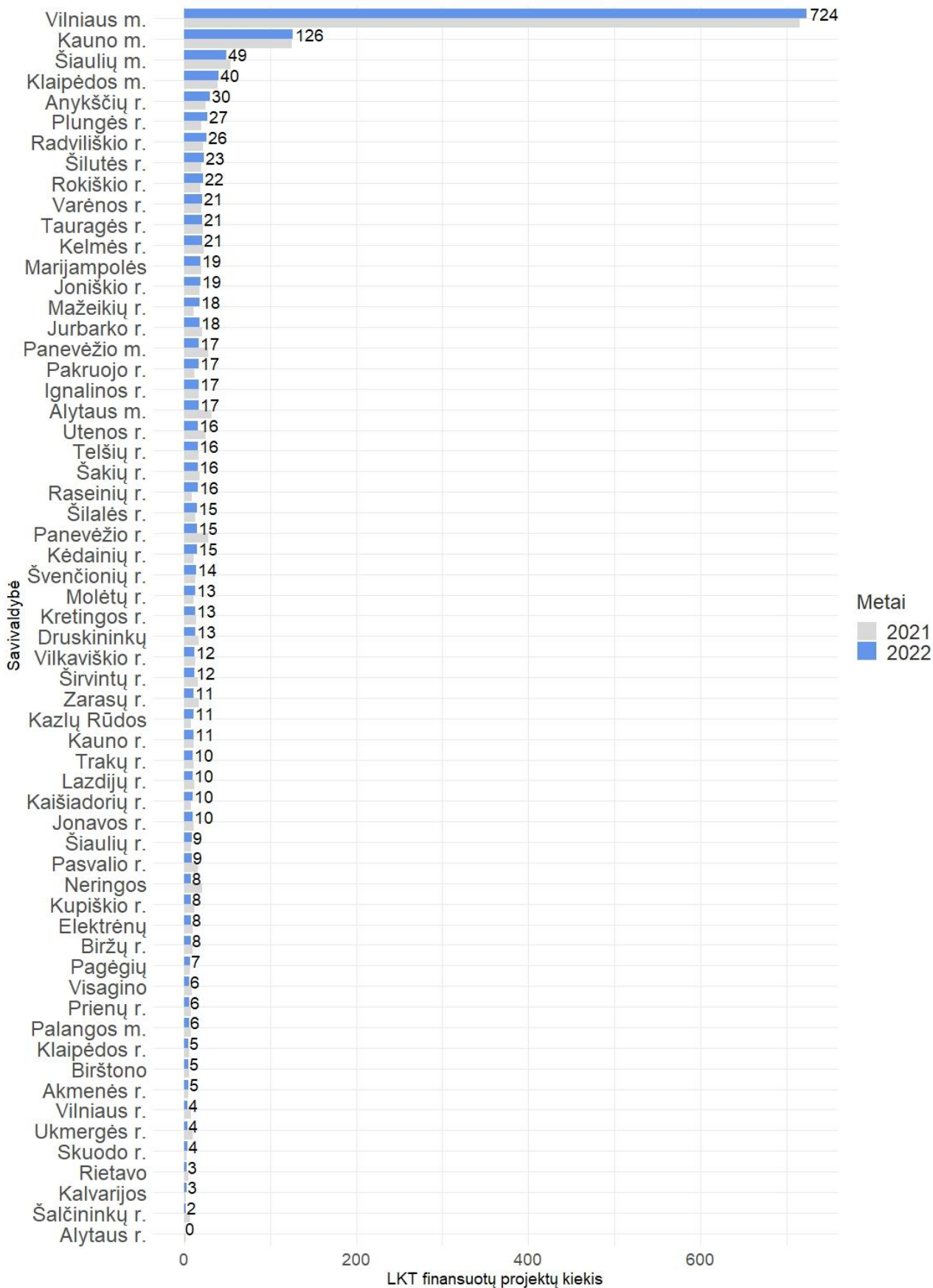
Finansavimo organizacijoms rodiklis standartizuojamas, organizacijų gautą finansavimą iš LKT perskaičiuojant 1 gyventojui. Didžiausia finansavimo suma 2022 m. 1 gyv. teko Neringos sav. – apie 70 Eur / 1 gyv. Antroje pozicijoje buvo Vilniaus m. sav. – apie 22 Eur / 1 gyv. Trečioje pozicijoje buvo Anykščių r. sav. – apie 10 Eur / 1 gyv. Mažiausiai lėšų 1 gyv. teko Šiaulių r., Prienų r., Ukmergės r., Jonavos r., Vilniaus r., Kauno r., Klaipėdos r., Šalčininkų r. sav. – mažiau nei 1 Eur / gyv. Detalūs duomenys apie kultūros organizacijų finansavimo pokyčius pateikiami tolimesnėje lentelėje.

10 lentelė. LKT finansavimas organizacijoms., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

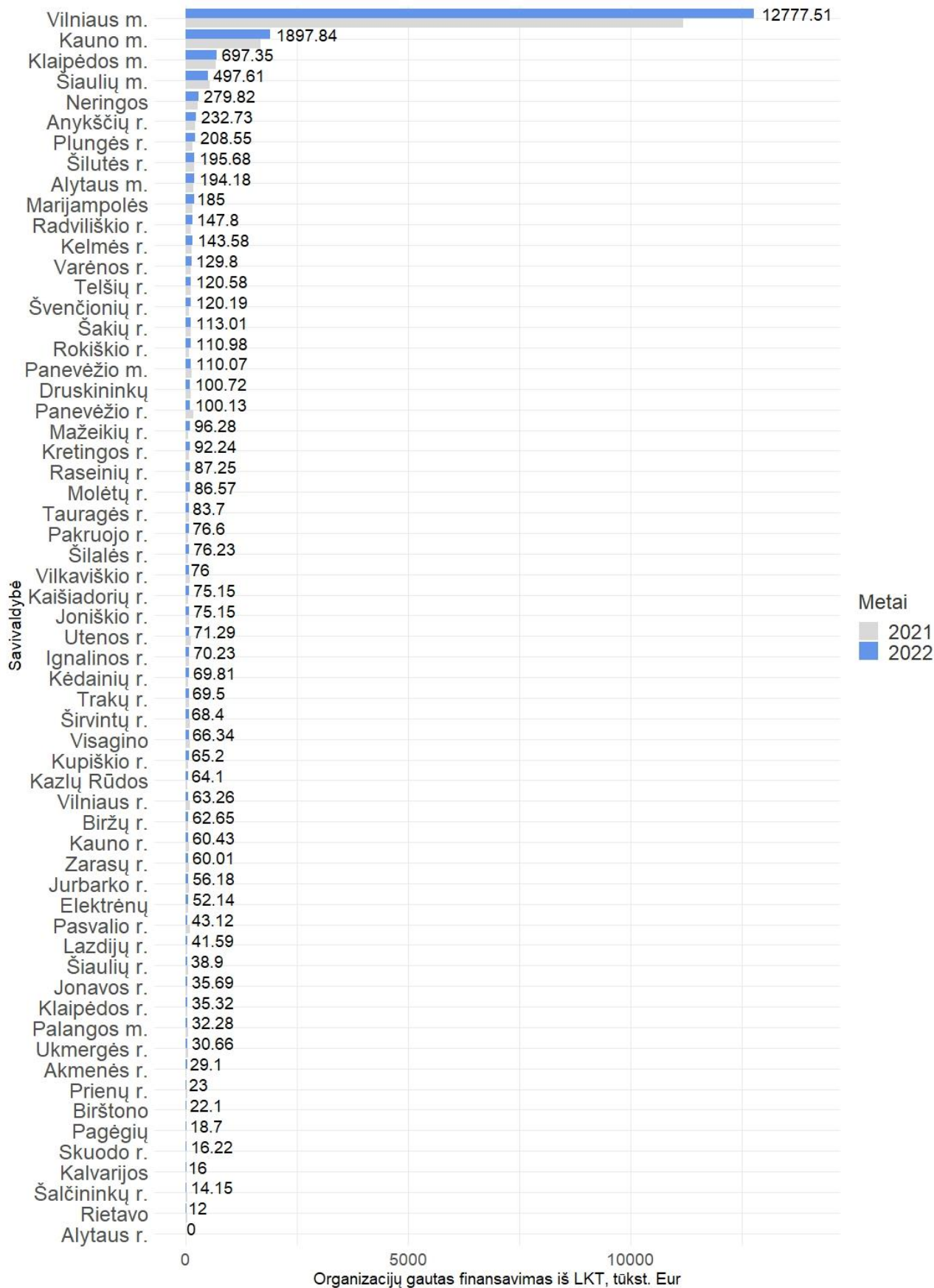
Savivaldybė	LKT finansavimas organizacijoms, 2021 m.	LKT finansuotų projektų kiekis, 2021 m.	LKT finansavimas organizacijoms, 2022 m.	LKT finansuotų projektų kiekis, 2022 m.
Akmenės r.	26 000,00	5	29 099,75	5
Alytaus m.	163 809,00	32	194 178,00	17
Alytaus r.	4 900,00	2	-	-
Ankščių r.	213 700,00	25	232 727,50	30
Birštono	23 500,00	6	22 100,00	5
Biržų r.	51 670,00	10	62 650,00	8
Druskininkų	104 970,00	17	100 723,00	13
Elektrėnų	50 865,00	10	52 140,00	8
Ignalinos r.	80 480,00	17	70 232,00	17
Jonavos r.	42 860,00	11	35 694,80	10
Joniškio r.	65 708,00	18	75 149,75	19
Jurbarko r.	68 989,00	21	56 178,00	18
Kaišiadorių r.	51 618,00	8	75 150,00	10
Kalvarijos	10 700,00	2	16 000,00	3
Kauno m.	1 681 852,00	125	1 897 841,00	126
Kauno r.	72 225,00	11	60 434,80	11
Kazlų Rūdos	45 200,00	8	64 100,00	11
Kėdainių r.	56 850,00	11	69 810,00	15
Kelmės r.	124 792,00	23	143 582,40	21
Klaipėdos m.	667 993,00	39	697 350,00	40
Klaipėdos r.	40 383,00	6	35 320,00	5
Kretingos r.	72 690,00	14	92 244,00	13
Kupiškio r.	63 150,00	12	65 200,00	8
Lazdijų r.	28 809,00	12	41 587,00	10
Marijampolės	154 737,00	20	185 000,00	19
Mažeikių r.	60 645,00	11	96 280,00	18
Molėtų r.	50 900,00	11	86 566,00	13
Neringos	263 591,00	21	279 820,00	8
Pagėgių	24 389,00	7	18 700,00	7
Pakruojo r.	46 400,00	12	76 600,00	17
Palangos m.	62 210,00	8	32 280,00	6
Panevėžio m.	127 761,00	28	110 073,00	17
Panevėžio r.	167 858,00	28	100 132,00	15
Pasvalio r.	92 300,00	16	43 125,00	9
Plungės r.	158 170,00	20	208 552,00	27
Prienų r.	37 157,00	8	23 000,00	6
Radviliškio r.	112 700,00	22	147 800,00	26
Raseinių r.	72 100,00	9	87 250,40	16
Rietavo	26 241,00	5	12 000,00	3
Rokiškio r.	78 220,00	19	110 983,00	22
Skuodo r.	17 600,00	3	16 224,00	4

Šakių r.	116 723,00	18	113 010,00	16
Šalčininkų r.	37 160,00	7	14 150,00	2
Šiaulių m.	540 179,00	54	497 613,10	49
Šiaulių r.	58 300,00	8	38 900,00	9
Šilalės r.	54 789,00	13	76 232,00	15
Šilutės r.	190 716,00	20	195 682,00	23
Širvintų r.	86 070,00	16	68 400,00	12
Švenčionių r.	68 392,00	13	120 190,00	14
Tauragės r.	83 993,00	22	83 700,00	21
Telšių r.	115 324,00	17	120 578,00	16
Trakų r.	65 174,00	11	69 500,00	10
Ukmergės r.	50 610,00	10	30 660,00	4
Utenos r.	115 500,00	25	71 292,00	16
Varėnos r.	105 792,00	20	129 800,00	21
Vilkaviškio r.	85 560,00	13	76 000,00	12
Vilniaus m.	11 180 895,00	716	12 777 512,10	724
Vilniaus r.	85 000,00	8	63 260,00	4
Visagino	90 500,00	9	66 337,00	6
Zarasų r.	77 540,00	17	60 011,50	11
Iš viso:	18 574 909,00	1 710	20 496 705,10	1 641

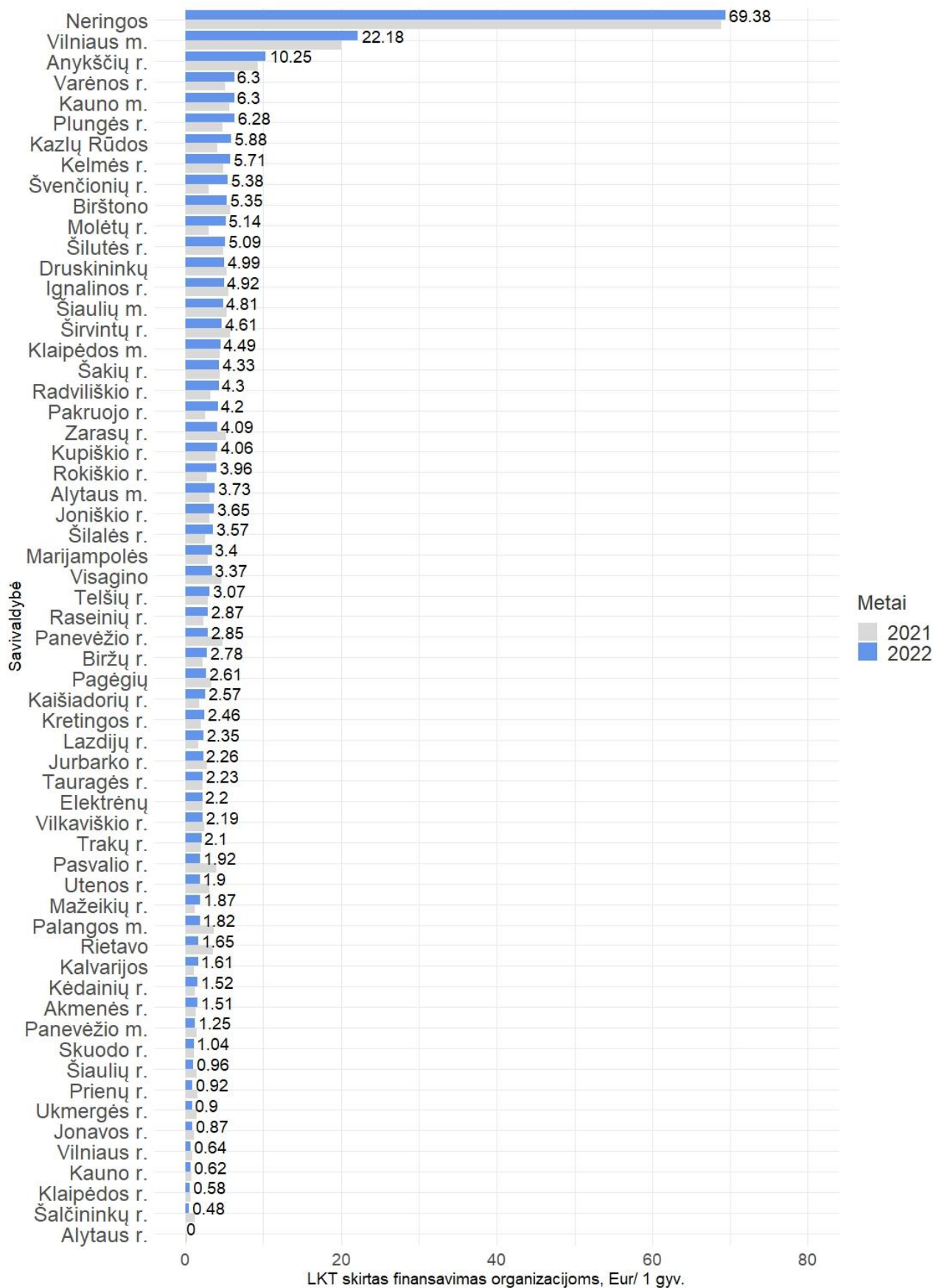
Pastaba: mėlyna spalva – aukštos reikšmės, raudona – žemos.

57 pav. LKT finansuotų projektų kiekis, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

58 pav. Organizacijų gautas finansavimas iš LKT, tūkst. Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

59 pav. Savivaldybių reitingas pagal LKT skirtą finansavimą organizacijoms, Eur / 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

2.4.4. Finansavimas profesionalaus meno kūrėjams

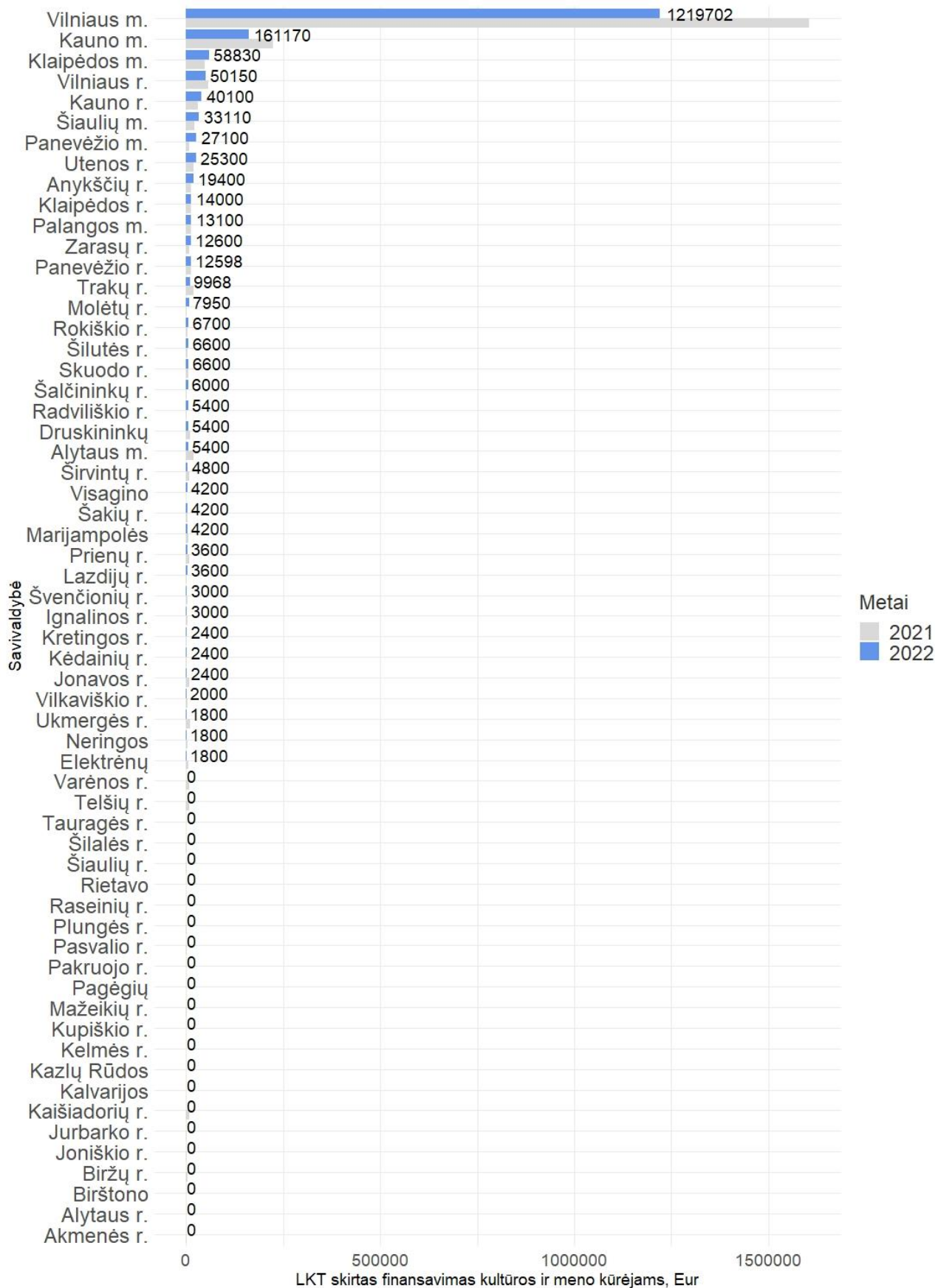
LKT skirtas finansavimas kultūros ir meno kūrėjams

Vertinant LKT finansavimą kultūros ir meno kūrėjams, skirtą per stipendijas, ir šio finansavimo pasiskirstymą savivaldybėse, matoma Vilniaus miesto lyderystė. Vilniaus m. sav. kūrėjams 2021 m. skirta apie 1,6 mln. Eur, o 2022 m. – 1,2 mln. Eur. Pridėjus ir organizacijų pritrauktą finansavimą iš LKT, gauta, kad LKT 2022 m. investavo į Vilniaus m. apie 14 mln. Eur, t. y. LKT skyrė beveik dar tiek (88 proc.), kiek sudarė pačios savivaldybės išlaidos kultūros paslaugoms (savivaldybė 2022 m. skyrė apie 16 mln. Eur). Palyginimui, į Kauno m. sav. organizacijų ir kūrėjų kūrybines veiklas 2022 m. LKT investavo apie 2 mln. Eur ir tai sudarė tik 7 proc. Kauno m. sav. biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms (Kauno m. sav. skyrė apie 27,5 mln. Eur).

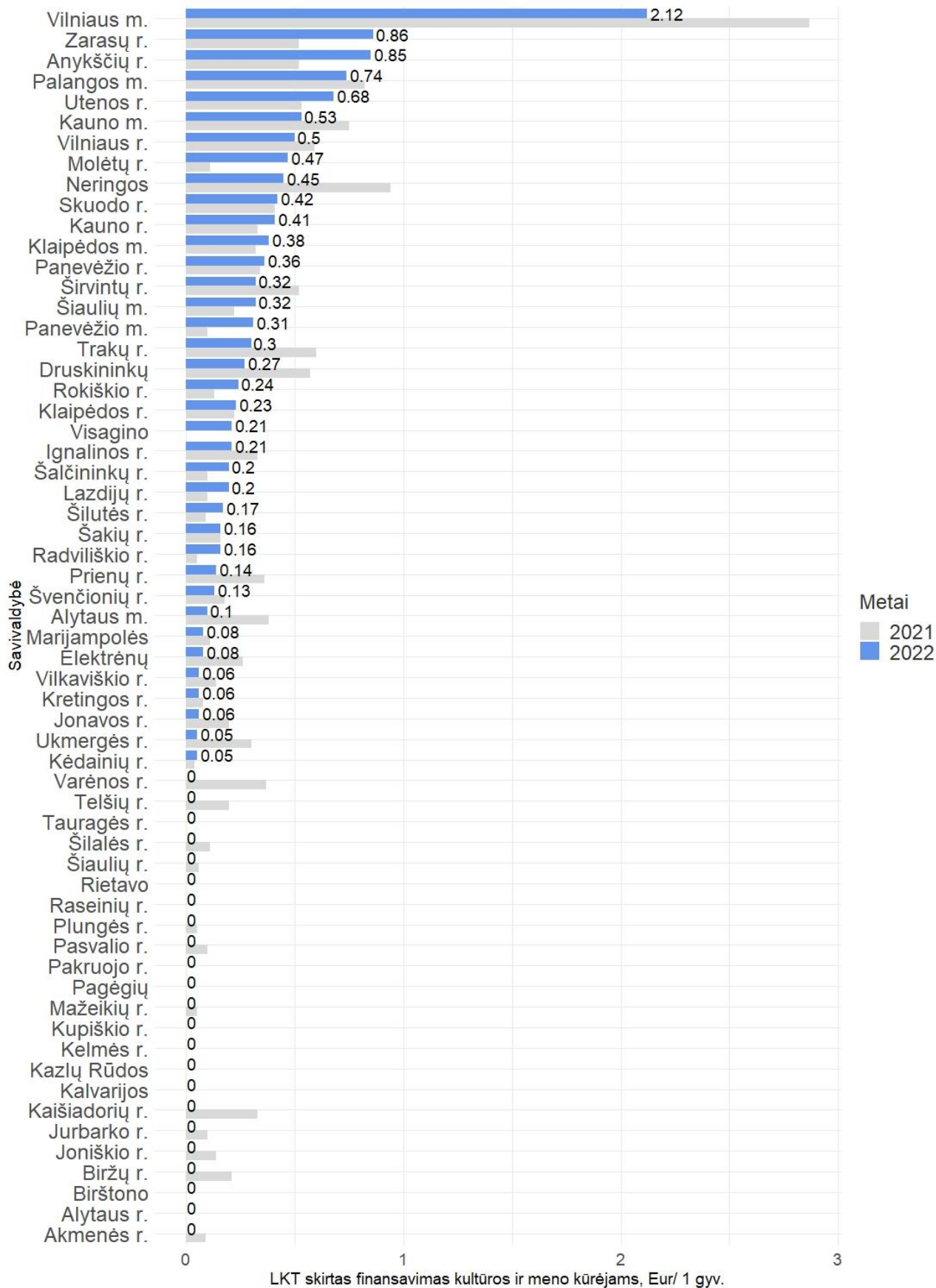
Pagal kūrėjų gautą finansavimo dalį, tenkančią 1 gyv., išlieka akivaizdi Vilniaus m. lyderystė. Vilniečiams tenka po 2,12 Eur. Kitų savivaldybių gyventojams tenka suma iki 1 Eur. Reitingo apačioje rikiuojasi 23 sav., kurių kūrėjai negavo (arba net nesikreipė) LKT stipendijų (savivaldybių sąrašas, lyginant su 2021 m. beveik padvigubėjo, nes 2021 m. finansavimo negavo tik 12 savivaldybių kūrėjai). Tai Varėnos r., Telšių r., Tauragės r., Šilalės r., Šiaulių r., Rietavo, Raseinių r., Plungės r., Pasvalio r., Pakruojo r., Pagėgių, Mažeikių r., Kupiškio r., Kelmės r., Kazlų Rūdos, Kalvarijos, Kaišiadorių r., Jurbarko r., Joniškio r., Biržų r., Birštono, Alytaus r., Akmenės r. sav.

Be LKT skirto finansavimo meno kūrėjai-paramos gavėjai gali gauti gyventojų ar įmonių paramą (iki 1,2 proc.). 2021 m., remiantis VMI duomenimis¹⁵, meno kūrėjai gavo 306 145 Eur (paramą skyrė 4 399 rėmėjai).

¹⁵ Šaltinis: <https://data.gov.lt/dataset/parama-1>

60 pav. Savivaldybių reitingas pagal LKT skirtą finansavimą kultūros ir meno kūrėjams, Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

61 pav. Savivaldybių reitingas pagal LKT skirtą finansavimą kultūros ir meno kūrėjams, Eur / 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

Iš savivaldybių biudžetų skirtas finansavimas profesionaliems menininkams

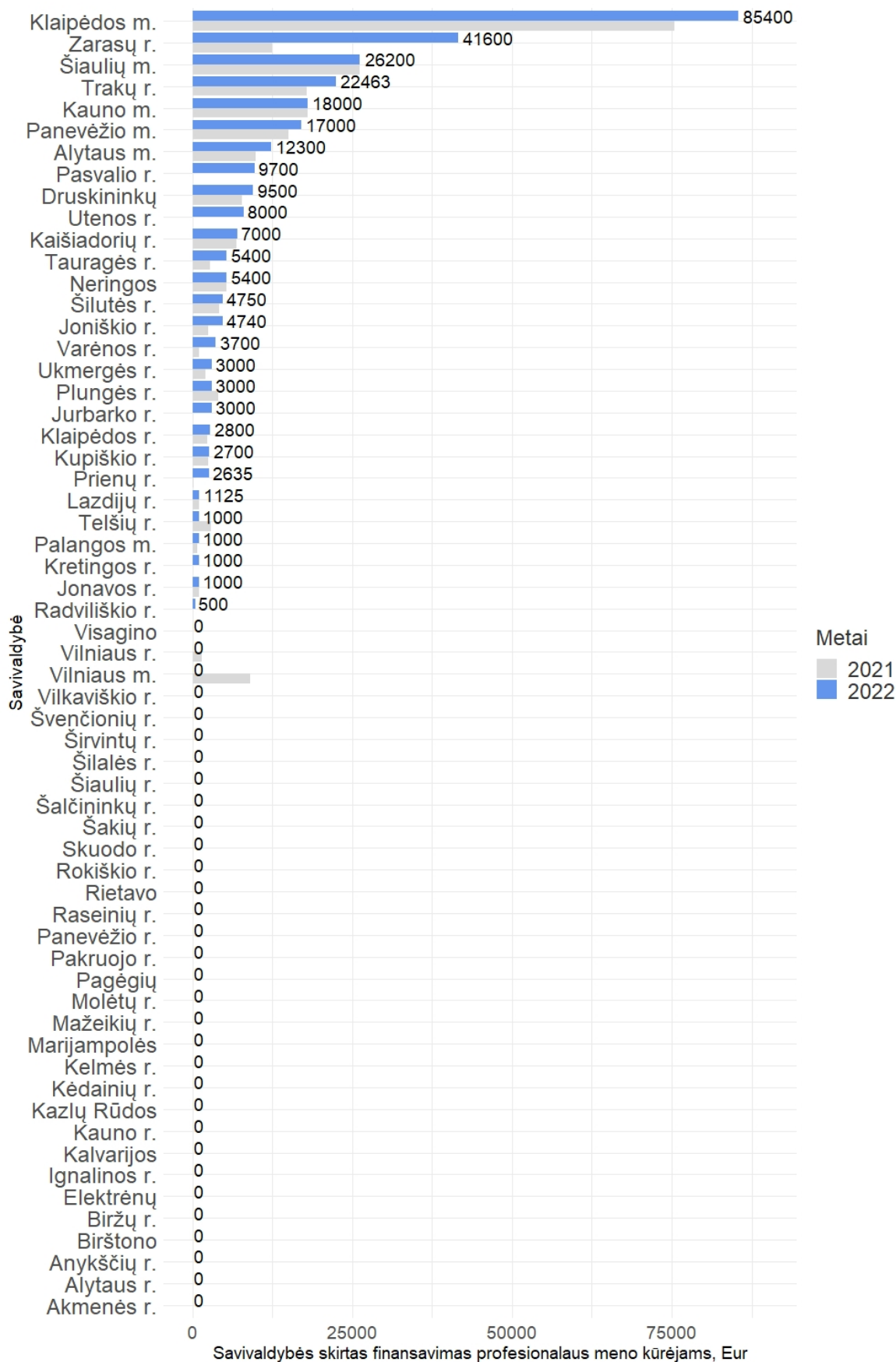
2022 m. 28 savivaldybės skyrė finansavimą profesionalaus meno kūrėjams. Iš viso skirta suma sudarė 303 913 Eur. Finansavimas pasiekė 233 menininkus.

Didžiausia suma profesionalaus meno kūrėjams skirta Klaipėdos m. sav. – 85 400 Eur (padidėjo lyginant su ankstesniais metais 10 000 Eur). Finansavimas skirtas 21 menininkui. Antroje pozicijoje yra Zarasų r. sav., kuri finansavimą skyrė 47 profesionaliems menininkams. Skirta suma sudarė 41 600 Eur ir buvo daugiau nei 3 kartus didesnė nei ankstesniais metais (2021 m. finansavimo suma buvo 12 500 Eur). Šiaulių m. sav. kaip ir ankstesniais metais skyrė 26 200 Eur 11 profesionalaus meno kūrėjų. Trakų r. sav. taip pat išlaikė aukštą finansavimo menininkams sumą – 22 463 Eur buvo skirta 4 menininkams (2021 m. skirta 17 904 Eur). Kauno m. sav. taip pat išlaikė tą pačią finansavimo sumą, kaip ir ankstesniais metais, – 18 000 Eur skirta 6 profesionalaus meno kūrėjams. Panevėžio ir Alytaus m. sav. finansavimą kūrėjams šiek tiek padidino: Panevėžio m. sav. nuo 15 000 Eur (2021 m.) iki 17 000 Eur (2022 m.), Alytaus m. sav. nuo 9 900 Eur (2021 m.) iki 12 300 Eur (2022 m.). Tai leido šioms savivaldybėms skirti finansavimą vienam papildomam menininkui: Panevėžio m. sav. 2022 m. finansavimą skyrė 12 menininkų, Alytaus m. sav. – 5.

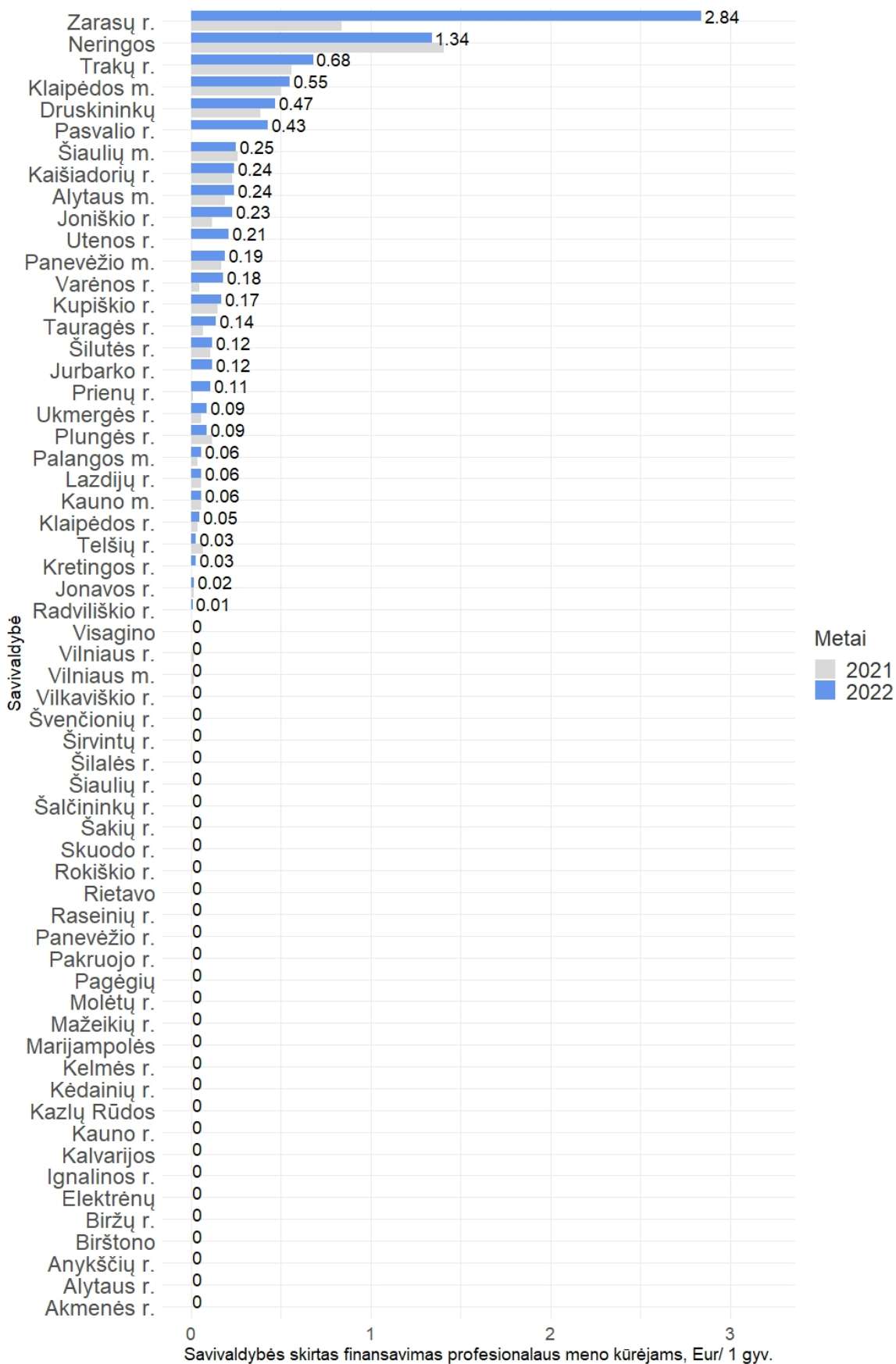
2019 ir 2020 m. finansavimą profesionalaus meno kūrėjams skyrė Vilniaus m. sav. (2021 m. – 112 500 Eur ir 2022 m. – 9000 Eur) ir Vilniaus r. sav. (2021 m. – 671,74 Eur ir 2022 m. – 1500 Eur). 2022 m. abi savivaldybės profesionaliems menininkams finansavimo nebeskyrė.

Iš anksčiau finansavimo neskyrusių savivaldybių galima paminėti Pasvalio r. sav. kuri 2022 m. finansavimą skyrė 30 menininkų, skirta suma buvo 9 700 Eur, Utenos r. sav., kuri skyrė 8 000 Eur 5 menininkams, Jurbarko r. sav., kuri skyrė 3000 Eur 2 menininkams, Kretingos r. ir Radviliškio r. sav., kurios skyrė finansavimą 1 menininkui, po 1000 ir 500 Eur atitinkamai.

Visgi dauguma savivaldybių nenumato finansavimo profesionalaus meno kūrėjams. O tos savivaldybės, kurios numato, skiria gana nedidelės apimties finansavimą, nedideliu skaičiumi profesionalaus meno kūrėjų. Stipriau išsiskiria Klaipėdos m., Zarasų r. sav., taip pat Šiaulių m. sav., Trakų r. sav.

62 pav. Savivaldybių skirtas finansavimas profesionalaus meno kūrėjams, Eur, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis savivaldybių apklausos duomenimis)

63 pav. Savivaldybių reitingas pagal jų skirtą finansavimą profesionalaus meno kūrėjams, Eur/ 1 gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis savivaldybių apklausos duomenimis)

2.4.5. SUBINDEKSAS: FINANSAVIMAS KULTŪRAI

Finansavimo kultūrai subindeksas sudarytas įvertinus menininkams skiriamo LKT finansavimo, organizacijoms skiriamo LKT finansavimo ir savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms dalį, tenkančią 1 gyv., bei procentinę dalį visame savivaldybės biudžete ir apskaičiuavus aritmetinių šių normalizuotų rodiklių vidurkį.

2022 ir 2021 m. aukščiausioje reitingo pozicijoje išlieka Neringos sav. (73,68 ir 86,5 balai atitinkamai). Antroje ir trečioje pozicijose 2022 m. – Zarasų r. ir Vilniaus m. sav., kurios surinko 39 ir 26 balus iš 100 galimų. Nors užimamos aukštos reitingo pozicijos, tačiau matomas stiprus atotrūkis nuo Neringos sav.

Tiek 2022 m., tiek 2021 m. žemiausiose reitingo pozicijose liko Mažeikių r., Šiaulių r., Akmenės r., Alytaus r. sav., kurios 2022 m. surinko nuo 3,8 iki 4,6 balų iš 100 galimų. Reitingo apačioje esančiose savivaldybėse silpnos abi finansavimo grandys: tiek savivaldybės biudžeto, tiek organizacijų ir kūrėjų pritraukiamas LKT finansavimas. Esant sunkesnei kultūrinei aplinkai pastarųjų savivaldybių organizacijoms ar kūrėjams gali būti sudėtinga konkuruoti LKT finansavimo konkursuose, todėl pirminė paskata turėtų būti skiriama iš savivaldybės biudžeto.

Finansavimo kultūrai subindekso didžiausia reikšmė yra 73,68 (Neringos sav.) iš 100 galimų balų. Silpnesnės Neringos sav. grandys buvo menininkų gaunamas finansavimas iš LKT, taip pat savivaldybės skiriamas finansavimas profesionalaus meno kūrėjams. Finansavimo kultūrai subindekso vidurkis yra 11,25 balo. Tai rodo egzistuojantį didelį atotrūkį tarp Neringos sav., kur ypatingai aukštos savivaldybės išlaidos kultūros paslaugoms, ir likusios Lietuvos savivaldybių.

Vertinant finansavimo kultūrai subindekso balų pokyčius nuo 2021 m. iki 2022 m. matoma, kad didžiausias teigiamas balų pokytis buvo Zarasų sav. – 10,6 p. p. (balas pakilo nuo 28 iki beveik 39 proc., o pati savivaldybė iš 3 pozicijos pakilo į 2 poziciją).

Visgi reitingo pozicijos stipriausiai teigiamai pasikeitė Molėtų r. sav. Ji iš 41 vietos pakilo į 16 (padvigubintas finansavimo kultūrai subindekso balas). Taip pat galima atkreipti dėmesį į Raseinių r. sav. (iš 36 pozicijos pakilo į 18), Panevėžio m. sav. (iš 23 pozicijos pakilo į 7), Joniškio r. sav. (iš 27 pozicijos pakilo į 13). Kauno m. sav. padvigubinusi savivaldybės biudžeto išlaidas kultūros paslaugoms, iš 20 pozicijos pakilo į 12.

Stipriausiai reitinge nukrito Kaišiadorių r. sav. (iš 14 pozicijos į 36), Plungės r. sav. (iš 18 pozicijos į 39), Alytaus m. sav. (iš 26 pozicijos į 46). Alytaus m. sav. finansavimas iš savivaldybės biudžeto šiek tiek augo, tačiau bendra suma, lyginant su kitomis savivaldybėmis buvo žema, o prieaugis nebuvo stiprus. Be to, santykinai žemo savivaldybės finansavimo kultūrai nekompensavo kultūros organizacijos ir kūrėjai – pastarieji nepritraukė reikšmingai daugiau LKT finansavimo.

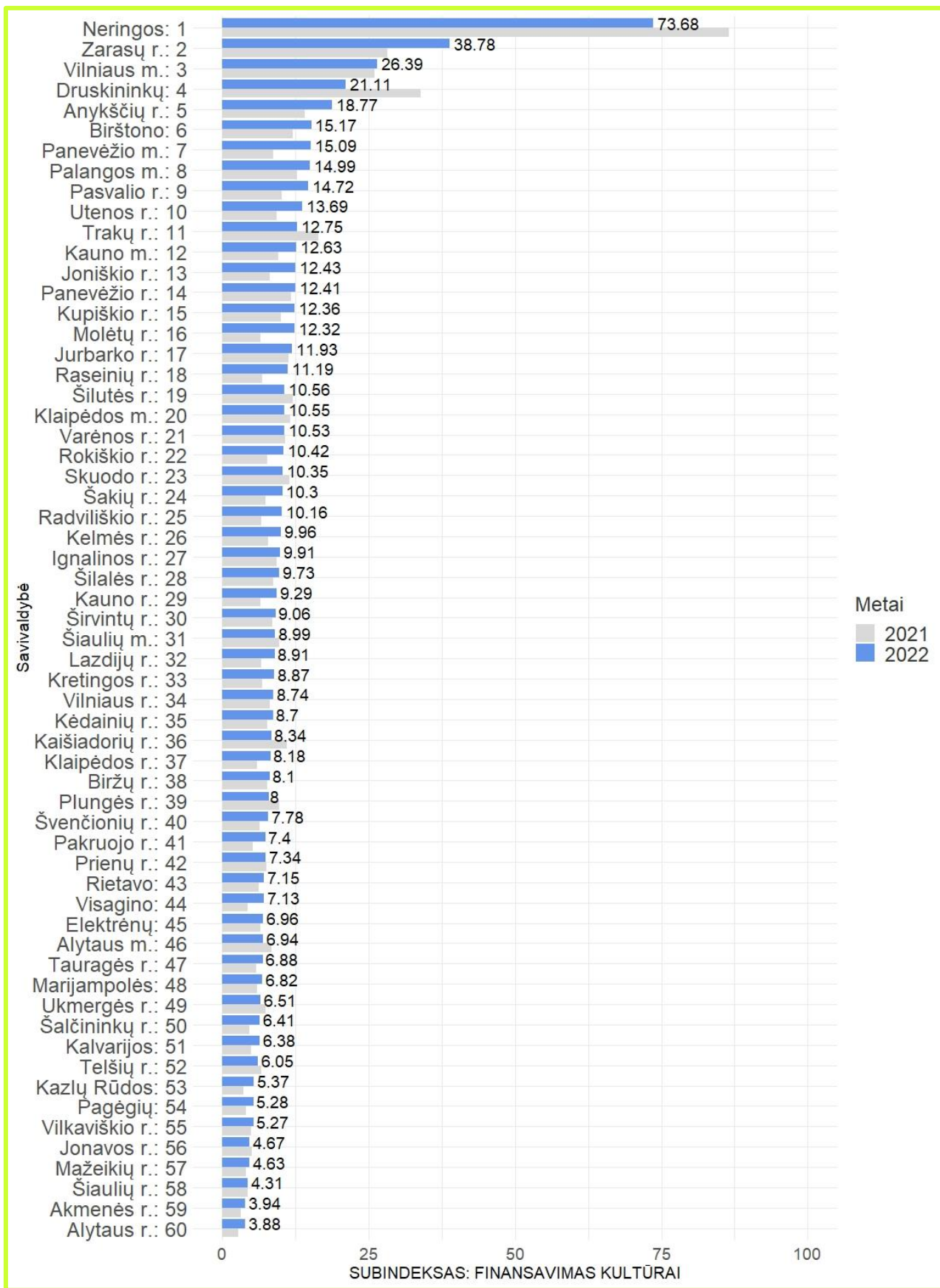
11 lentelė. Finansavimo kultūrai subindeksas ir normalizuoti rodikliai, 2022 m. (sudaryta autorės)

Savivaldybė	Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms dalis nuo visų išlaidų, proc.	Savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms / 1 gyv.	Organizacijoms skiriamas LKT finansavimas / 1 gyv.	Menininkams skiriamas LKT finansavimas / 1 gyv.	Iš savivaldybės biudžeto skirtas finansavimas profesionaliems menininkams dalis, Eur / 1 gyv.	SUBINDEKSAS: FINANSAVIMAS KULTŪRAI
Akmenės r.	11,63	5,88	2,18	0,00	0,00	3,94
Alytaus m.	12,43	3,72	5,38	4,72	8,45	6,94
Alytaus r.	14,86	4,53	0,00	0,00	0,00	3,88
Anykščių r.	28,26	10,75	14,77	40,09	0,00	18,77
Birštono	36,31	31,82	7,71	0,00	0,00	15,17
Biržų r.	25,38	11,13	4,01	0,00	0,00	8,10
Druskininkų	45,55	23,53	7,19	12,74	16,55	21,11
Elektrėnų	20,05	7,81	3,17	3,77	0,00	6,96
Ignalinos r.	22,73	9,80	7,09	9,91	0,00	9,91
Jonavos r.	13,38	5,21	1,25	2,83	0,70	4,67
Joniškio r.	34,50	14,27	5,26	0,00	8,10	12,43
Jurbarko r.	37,72	14,42	3,26	0,00	4,23	11,93
Kaišiadorių r.	22,67	6,87	3,70	0,00	8,45	8,34
Kalvarijos	21,29	8,29	2,32	0,00	0,00	6,38
Kauno m.	19,68	7,27	9,08	25,00	2,11	12,63
Kauno r.	19,35	6,88	0,89	19,34	0,00	9,29
Kazlų Rūdos	12,88	5,47	8,48	0,00	0,00	5,37
Kelmės r.	29,67	11,92	8,23	0,00	0,00	9,96
Klaipėdos m.	6,24	2,75	6,47	17,92	19,37	10,55
Klaipėdos r.	20,66	6,77	0,84	10,85	1,76	8,18
Kretingos r.	27,84	9,06	3,55	2,83	1,06	8,87
Kupiškio r.	35,06	14,88	5,85	0,00	5,99	12,36
Kėdainių r.	28,48	10,47	2,19	2,36	0,00	8,70
Lazdijų r.	21,03	8,58	3,39	9,43	2,11	8,91
Marijampolės	18,99	6,46	4,90	3,77	0,00	6,82
Mažeikių r.	15,46	4,98	2,70	0,00	0,00	4,63
Molėtų r.	23,01	8,99	7,41	22,17	0,00	12,32
Neringos	100,00	100,00	100,00	21,23	47,18	73,68
Pagėgių	14,76	7,86	3,76	0,00	0,00	5,28
Pakruojo r.	21,26	9,71	6,05	0,00	0,00	7,40
Palangos m.	21,44	13,88	2,62	34,91	2,11	14,99
Panevėžio m.	38,52	13,82	1,80	14,62	6,69	15,09
Panevėžio r.	31,16	9,80	4,11	16,98	0,00	12,41
Pasvalio r.	39,67	16,00	2,77	0,00	15,14	14,72
Plungės r.	20,44	7,33	9,05	0,00	3,17	8,00
Prienų r.	17,91	6,97	1,33	6,60	3,87	7,34
Radviliškio r.	26,31	10,38	6,20	7,55	0,35	10,16
Raseinių r.	37,78	14,04	4,14	0,00	0,00	11,19
Rietavo	23,92	9,47	2,38	0,00	0,00	7,15
Rokiškio r.	25,10	9,96	5,71	11,32	0,00	10,42
Skuodo r.	22,49	7,96	1,50	19,81	0,00	10,35
Tauragės r.	19,27	6,97	3,21	0,00	4,93	6,88
Telšių r.	18,08	6,71	4,42	0,00	1,06	6,05
Trakų r.	16,02	6,60	3,03	14,15	23,94	12,75
Ukmergės r.	18,49	7,21	1,30	2,36	3,17	6,51
Utenos r.	20,04	6,21	2,74	32,08	7,39	13,69
Varėnos r.	26,69	10,55	9,08	0,00	6,34	10,53
Vilkaviškio r.	15,01	5,34	3,16	2,83	0,00	5,27
Vilniaus m.	0,00	0,00	31,97	100,00	0,00	26,39
Vilniaus r.	14,39	4,81	0,92	23,58	0,00	8,74
Visagino	14,46	6,42	4,86	9,91	0,00	7,13
Zarasų r.	33,76	13,69	5,90	40,57	100,00	38,78
Šakių r.	27,26	10,44	6,24	7,55	0,00	10,30
Šalčininkų r.	15,52	6,39	0,69	9,43	0,00	6,41
Šiaulių m.	10,33	3,81	6,93	15,09	8,80	8,99
Šiaulių r.	15,33	4,84	1,38	0,00	0,00	4,31
Šilalės r.	31,44	12,08	5,15	0,00	0,00	9,73
Šilutės r.	23,68	9,55	7,34	8,02	4,23	10,56
Širvintų r.	17,54	6,04	6,64	15,09	0,00	9,06
Švenčionių r.	17,88	7,16	7,75	6,13	0,00	7,78
VIDURKIS	23,68	10,58	6,59	10,13	5,29	11,25

12 lentelė. Finansavimo kultūrai subindeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
1	1	Neringos	86,55	73,68	- 12,87
3	2	Zarasų r.	28,22	38,78	+ 10,57
4	3	Vilniaus m.	26,05	26,39	+ 0,34
2	4	Druskininkų	33,94	21,11	- 12,83
6	5	Ankščių r.	14,06	18,77	+ 4,71
9	6	Birštono	11,99	15,17	+ 3,18
23	7	Panevėžio m.	8,73	15,09	+ 6,36
7	8	Palangos m.	12,73	14,99	+ 2,26
16	9	Pasvalio r.	10,20	14,72	+ 4,52
22	10	Utenos r.	9,31	13,69	+ 4,38
5	11	Trakų r.	16,42	12,75	- 3,67
20	12	Kauno m.	9,58	12,63	+ 3,04
27	13	Joniškio r.	8,06	12,43	+ 4,37
10	14	Panevėžio r.	11,74	12,41	+ 0,67
17	15	Kupiškio r.	9,92	12,36	+ 2,44
41	16	Molėtų r.	6,50	12,32	+ 5,81
13	17	Jurbarko r.	11,33	11,93	+ 0,59
36	18	Raseinių r.	6,81	11,19	+ 4,38
8	19	Šilutės r.	12,02	10,56	- 1,46
11	20	Klaipėdos m.	11,63	10,55	- 1,08
15	21	Varėnos r.	10,72	10,53	- 0,19
32	22	Rokiškio r.	7,61	10,42	+ 2,81
12	23	Skuodo r.	11,38	10,35	- 1,03
34	24	Šakių r.	7,42	10,30	+ 2,88
38	25	Radviliškio r.	6,68	10,16	+ 3,47
29	26	Kelmės r.	7,76	9,96	+ 2,21
21	27	Ignalinos r.	9,33	9,91	+ 0,57
24	28	Šilalės r.	8,70	9,73	+ 1,03
42	29	Kauno r.	6,46	9,29	+ 2,83
25	30	Širvintų r.	8,51	9,06	+ 0,56
19	31	Šiaulių m.	9,64	8,99	- 0,65
39	32	Lazdijų r.	6,64	8,91	+ 2,27
37	33	Kretingos r.	6,73	8,87	+ 2,14
28	34	Vilniaus r.	8,06	8,74	+ 0,68
30	35	Kėdainių r.	7,69	8,70	+ 1,01
14	36	Kaišiadorių r.	11,01	8,34	- 2,67
46	37	Klaipėdos r.	5,94	8,18	+ 2,24
31	38	Biržų r.	7,64	8,10	+ 0,47
18	39	Plungės r.	9,65	8,00	- 1,66
44	40	Švenčionių r.	6,31	7,78	+ 1,48
49	41	Pakruojo r.	5,18	7,40	+ 2,22
33	42	Prienų r.	7,48	7,34	- 0,14
45	43	Rietavo	6,26	7,15	+ 0,89
54	44	Visagino	4,36	7,13	+ 2,77
43	45	Elektrėnų	6,45	6,96	+ 0,51
26	46	Alytaus m.	8,43	6,94	- 1,49
48	47	Tauragės r.	5,78	6,88	+ 1,09
47	48	Marijampolės	5,90	6,82	+ 0,93
35	49	Ukmergės r.	7,40	6,51	- 0,89
53	50	Šalčininkų r.	4,54	6,41	+ 1,86
51	51	Kalvarijos	4,96	6,38	+ 1,42
40	52	Telšių r.	6,60	6,05	- 0,55
58	53	Kazlų Rūdos	3,65	5,37	+ 1,72
56	54	Pagėgių	3,98	5,28	+ 1,30
52	55	Vilkaviškio r.	4,92	5,27	+ 0,34
50	56	Jonavos r.	5,11	4,67	- 0,44
57	57	Mažeikių r.	3,98	4,63	+ 0,65
55	58	Šiaulių r.	4,31	4,31	- 0,00
59	59	Akmenės r.	3,21	3,94	+ 0,73
60	60	Alytaus r.	2,77	3,88	+ 1,11

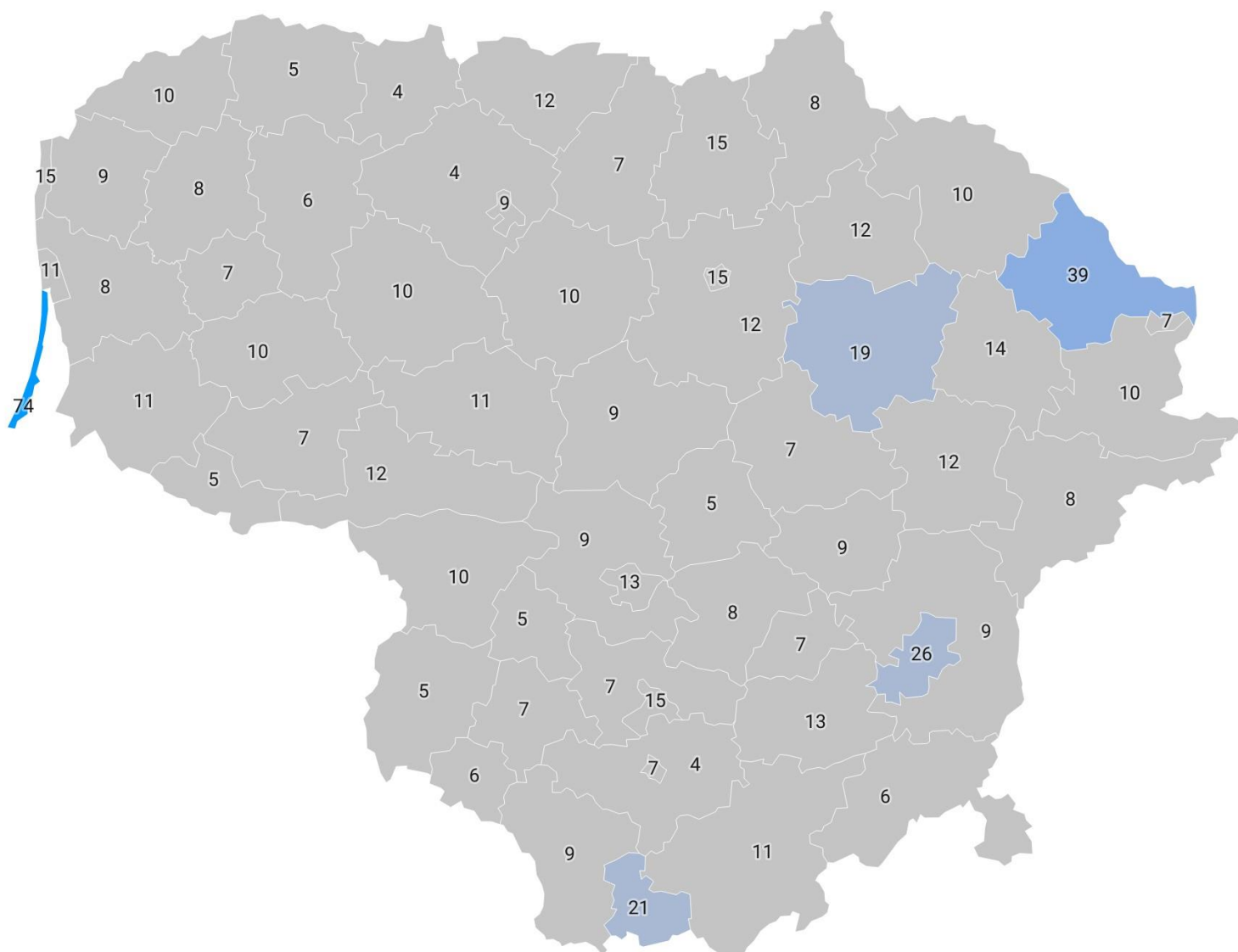
Pastaba: R 2021 ir R 2022 nurodo atitinkamai 2021 ir 2022 metų subindekso reitingą.

64 pav. Savivaldybių reitingas pagal finansavimo kultūrai subindeksą, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

SKI: finansavimas kultūrai, 2022

■ < 17.84 ■ 17.84–31.8 ■ 31.8–45.76 ■ 45.76–59.72 ■ ≥ 59.72

65 pav. Savivaldybių reitingas pagal finansavimo kultūrai subindeksą, 2022 m. Sugrupuoti rezultatai (sudaryta autorės)

Kultūros finansavimo subindekso reikšmės pasiskirsčiusios labai plačiame diapazone: nuo 3,88 (Alytaus r.) iki 73,68 (Neringos sav.). Tačiau didesnioji dalis reikšmių yra itin mažos, nesiekiančios nė 20 balų. Finansavimo kultūrai subindeksas atskleidžia opiausią situaciją, jei lygintume su kitomis sritimis. Ši situacija itin ryškiai matoma sugrupuotų duomenų žemėlapyje, kur beveik visą Lietuvos plotą dengia ta pati – pilka – spalva. Beveik visos Lietuvos savivaldybės neperžengia pirmojo subindekso reikšmių rėžio, t. y. negavo 18 balų.

2.5. DALYVAVIMAS KULTŪROJE IR SOCIALINIS KAPITALAS

**DALYVAVIMAS KULTŪROJE
IR SOCIALINIS KAPITALAS
2022 METAIS LIETUVOJE**

~ 4,9 mln. muziejų lankytojų.

48 859 kultūros centrų dalyvių.

450 869 registruoti bibliotekų vartotojai.

~ 7,5 mln. bibliotekų lankytojų.

10-27 % savivaldybių gyventojų galėtų pavadinti save tikrai kūrybiškais.

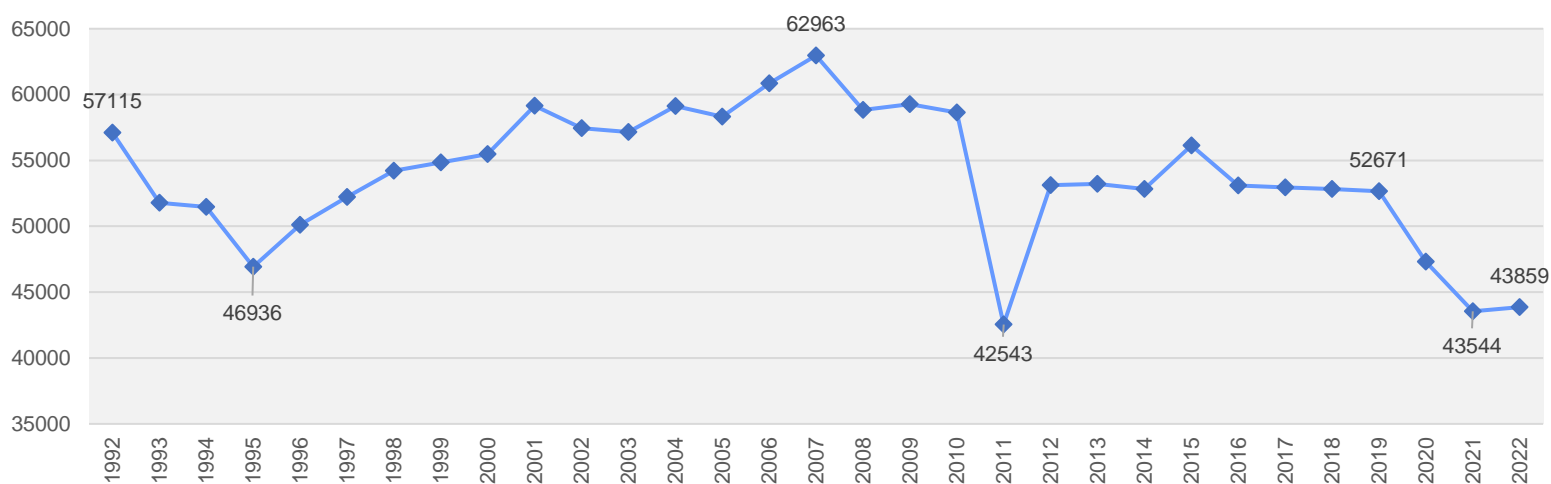

Dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo rodiklių grupę sudaro:

1. kultūros centrų dalyvių skaičius, tenkantis 1000 gyv.;
2. muziejų lankytojų skaičius, tenkantis 1000 gyv.;
3. bibliotekų vartotojų skaičius, tenkantis 1000 gyv.;
4. bibliotekų lankytojų (apsilankymų) skaičius, tenkantis 1000 gyv.;
5. gyventojai (≥ 15 m.), per pastaruosius 12 mėn. vartoję kultūros produktus / naudojęsi kultūros paslaugomis, proc.;
6. visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą, proc.;
7. visuomenės dalis, kuri save tikrai galėtų pavadinti kūrybingais žmonėmis, proc.;
8. visuomenės dalis, kuri visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių, proc.;
9. gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc.

2.5.1. Kultūros centrų dalyviai

Mėgėjų meno kolektyvų dalyviai¹⁶ (arba kultūros centrų dalyviai) – asmenys, priklausantys grupei, laisvalaikio užsiimančiai menine saviraiška, turinčiai savo repertuarą ir galinčiai jį pristatyti žiūrovams (Valstybės duomenų agentūra, 2022).

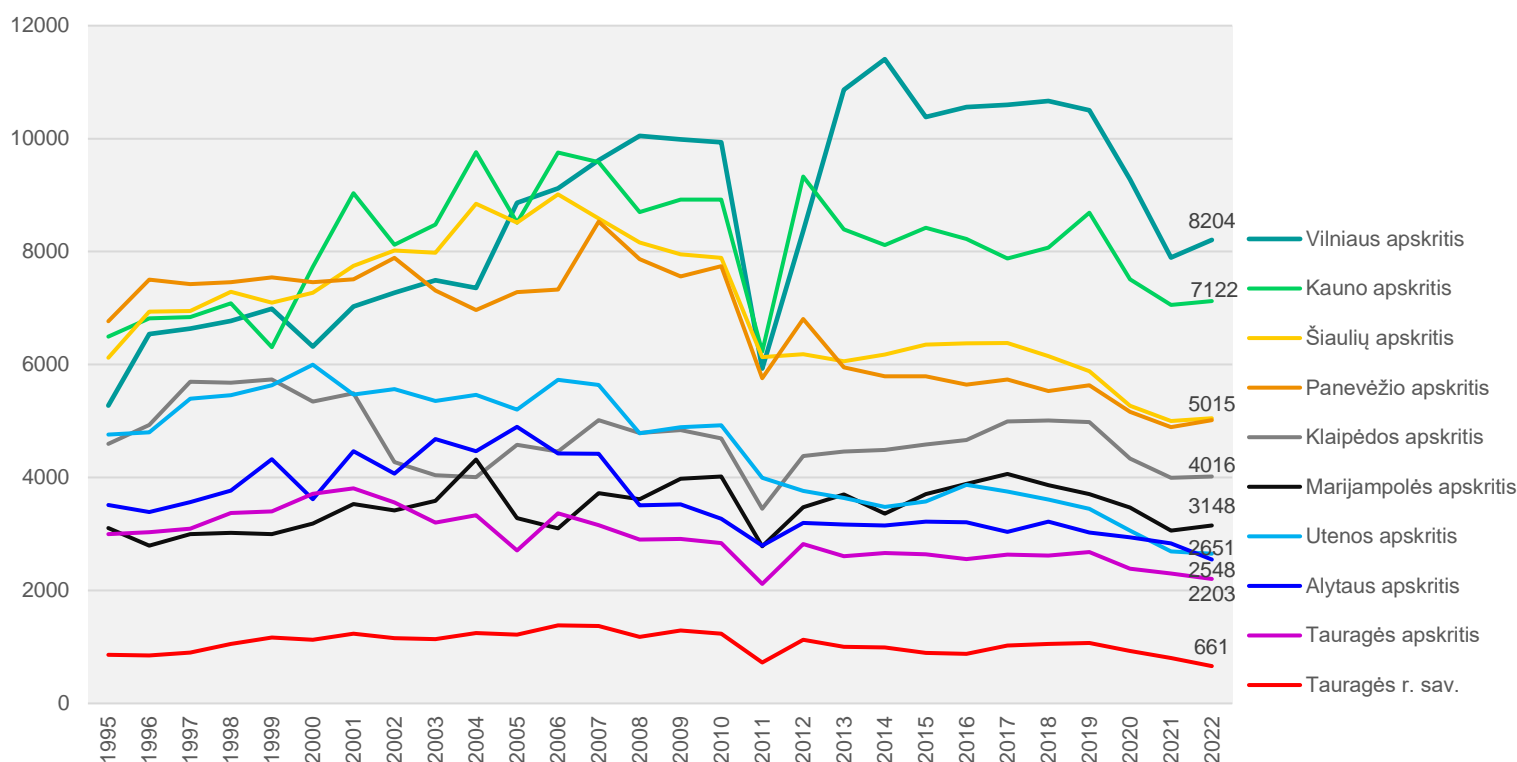

66 pav. Kultūros centrų dalyvių skaičius (asmenimis) Lietuvoje, 1992–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

¹⁶ Visi meno mėgėjų kolektyvų dalyviai, įskaitant studijų ir būrelių dalyvius.

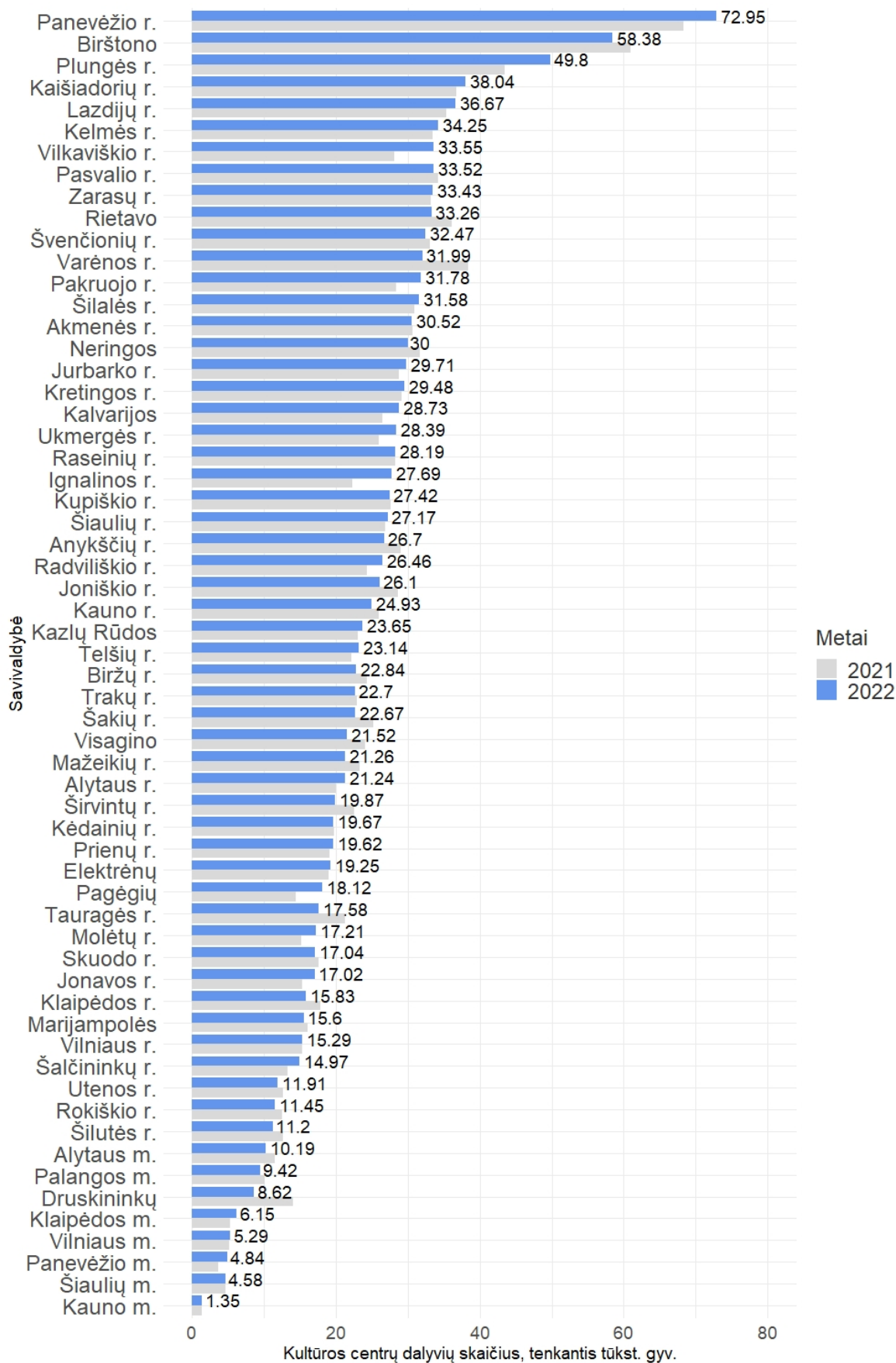
Kultūros centrų dalyvių skaičius nėra pastovus, reikšmingai sumažėjo Covid-19 pandemijos metu. Lyginant 2022 m. su 2021 m., matomas minimalus teigiamas pokytis nuo 43 544 iki 43 859 dalyvių, tačiau stipriai atsiliekiama nuo iki pandemijos fiksuoto dalyvių skaičiaus (daugiau nei 52 tūkst.).

Vertinant absoliutines reikšmes, daugiausiai kultūros centrų dalyvių suskaičiuojama Vilniaus apskrityje. Taip pat matoma, kad visose apskrityse per Covid-19 pandemiją nukritęs dalyvių skaičius negrįžo į buvusį lygį. Detalūs kultūros centrų dalyvių duomenys pagal pateikiami 4 priede.

67 pav. Kultūros centrų dalyvių skaičius (asmenimis) apskrityse, 1995–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

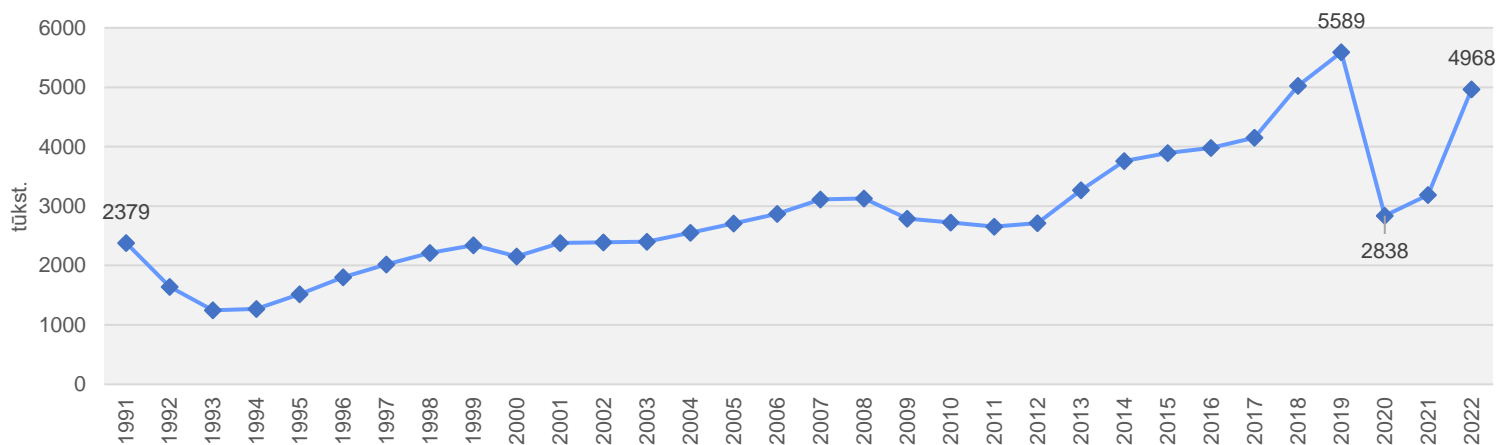
Įvertinus santykinį kultūros centrų dalyvių skaičiaus rodiklį matoma, kad tiek 2021 m., tiek 2022 m. daugiausiai dalyvių (santykinai, tenkančių 1 tūkst. gyv.) pritraukė Panevėžio r. sav. (73), Birštono sav. (58), Plungės r. sav. (50). Reitingo apačioje yra didžiųjų miestų savivaldybės. Mažiausiai tiek 2021 m., tiek 2022 m. kultūros centrų dalyvių pritraukė Kauno m. sav. – vos 1 kultūros centro dalyvis, tenkantis 1 tūkst. gyv.

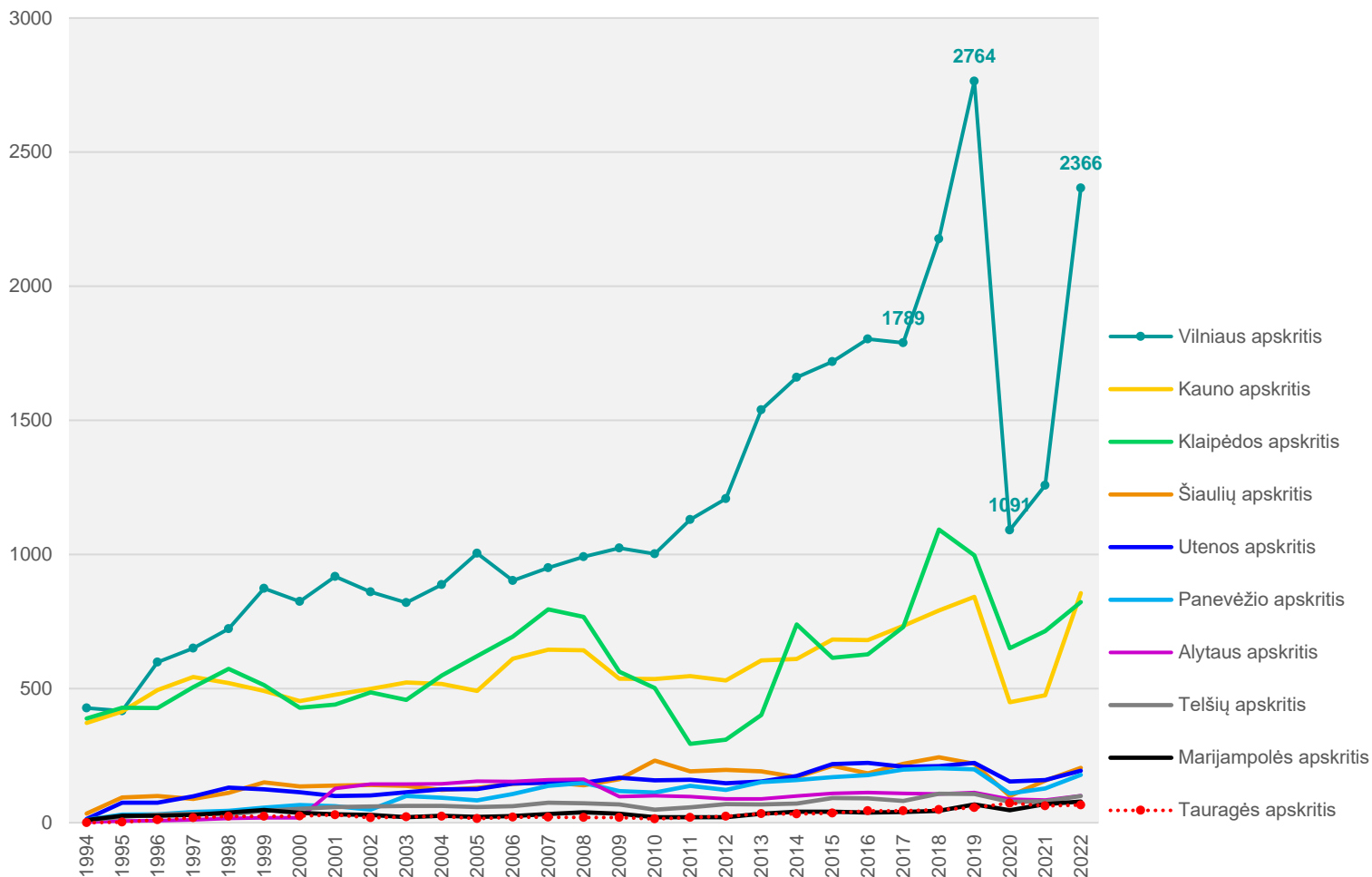
68 pav. Kultūros centrų dalyvių skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.5.2. Muziejų lankytojai

Lietuvoje 2022 m. muziejai sulaukė 4,9 mln. lankytojų. Šis skaičius reikšmingai paauugo nuo 2021 m. (2021 m. muziejai Lietuvoje sulaukė 3,18 mln. lankytojų). Nuoseklų muziejų lankytojų skaičiaus augimą nutraukė Covid-19 pandemija. Ši tendencija atsikartoja visose apskrityse. Nepaisant pastarųjų metų muziejų lankytojų skaičiaus staigaus augimo, visgi dar nebūtų galima sakyti, kad muziejai pilnai atsigavo ir grįžo į prieš Covid-19 pandemiją buvusį lygį. 2019 m. muziejai Lietuvoje pritraukė 5,589 mln. lankytojų ir tai yra daugiau nei puse milijonų lankytojų daugiau negu 2022 m.

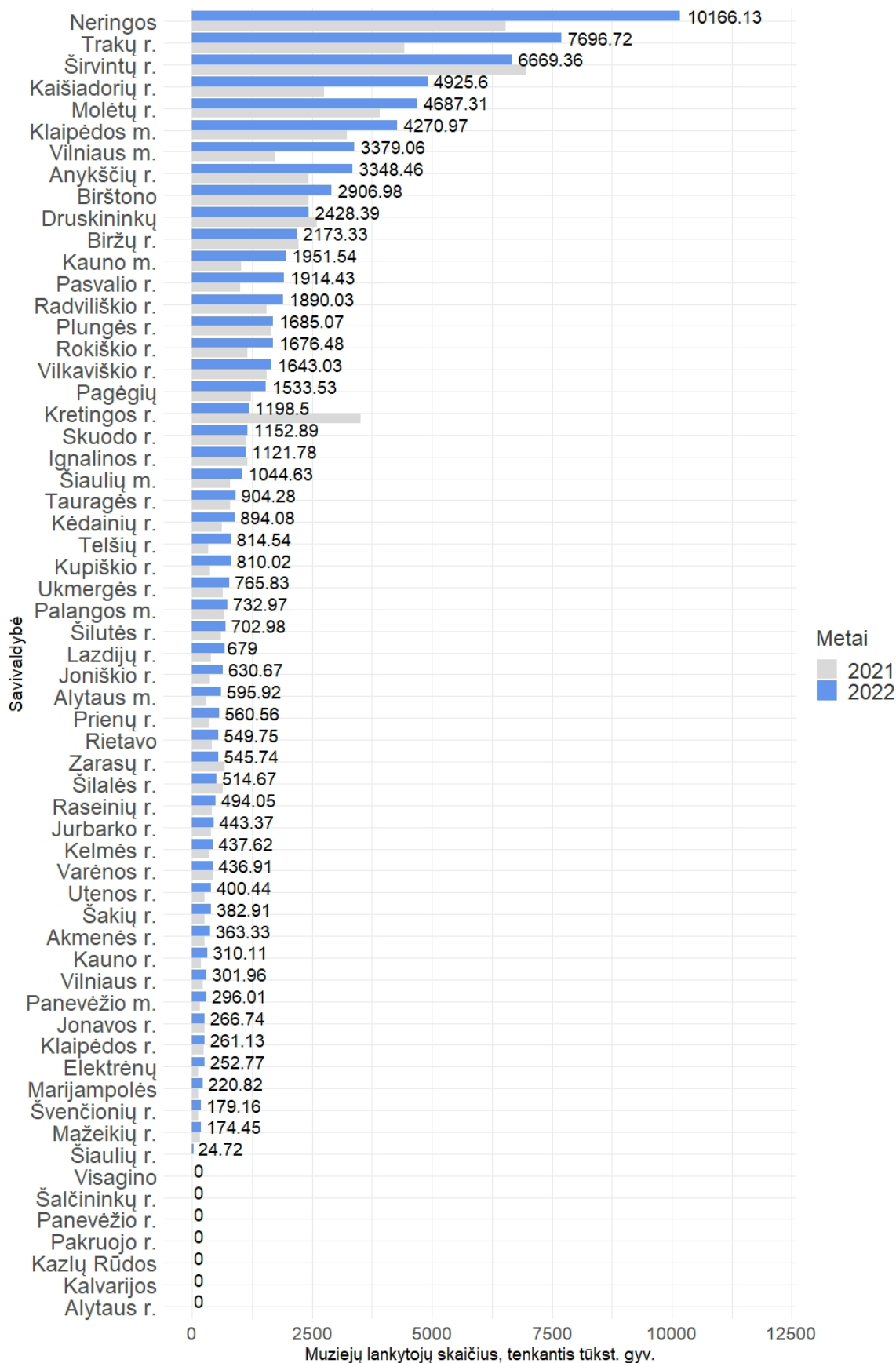

69 pav. Muziejų lankytojų skaičius tūkst. Lietuvoje, 1991–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

70 pav. Muziejų lankytojų skaičius tūkst. apskrityse, 1994–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

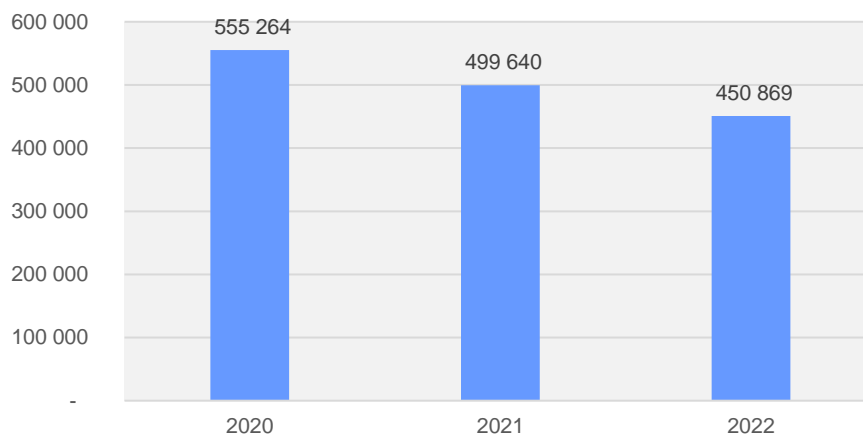
Vertinant muziejų lankytojų skaičių, tenkantį 1 tūkst. gyv., 2022 m. išsiskiria Neringos sav. – 10 166 lankytojai, tenkantys tūkst. gyv. (2021 m. tūkst. gyv. teko 6 951 lankytojai). Akivaizdu, kad muziejų lankytojų skaičius išaugo stipriau pritraukiant Neringoje poilsiaujančius, besilankančius asmenis. Antroje reitingo pozicijoje yra Trakų r. sav., kur 2022 m. tūkst. gyventojų teko 7 697 lankytojai (2021 m. – 4 419). Trečioje pozicijoje Širvintų r. sav. Pastarosios santykinis muziejų lankytojų skaičius šiek tiek nukrito, lyginant su 2021 m. (2021 m. Širvintų r. sav. buvo pirmoje reitingo pozicijoje). Stipriausiai atsilieka Šiaulių r. sav., kurioje tūkst. gyv. teko 24 muziejų lankytojai. Taip pat dalyje savivaldybių rodiklis nefiksuojamas, nes savivaldybėse nėra muziejų.

71 pav. Muziejų lankytojų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.5.3. Bibliotekų vartotojai

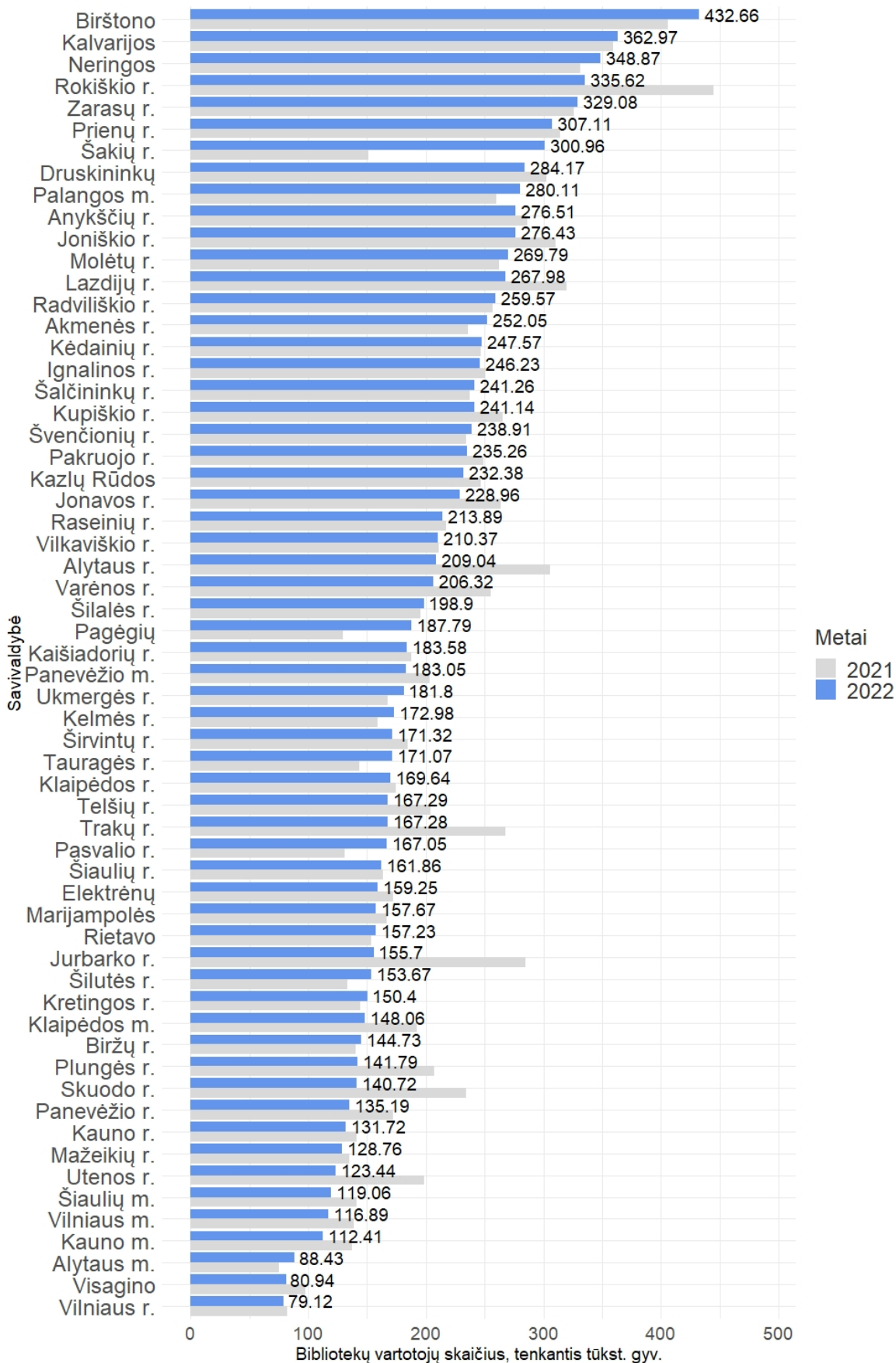
Vertinant 2020–2022 m. laikotarpį stebimas registruotų bibliotekų vartotojų skaičiaus mažėjimas. 2020 m. suskaičiuota 555 264, o 2022 m. – 450 869 registruotų bibliotekų vartotojų.

72 pav. Bibliotekų vartotojų skaičius Lietuvoje, 2020–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

Pagal bibliotekų vartotojų skaičių, tenkantį tūkst. gyv. 2022 m. reitingo viršuje atsidūrė Birštono sav. (vartotojų skaičius išaugo nuo 406 iki 432, tenkančių tūkst. gyv.). Antroje ir trečioje pozicijose yra Kalvarijos ir Neringos sav. Į ketvirtąją poziciją iš pirmos 2022 m. nukrito Rokiškio r. sav., kur registruotų bibliotekų vartotojų, tenkančių tūkst. gyv. sumažėjo nuo 445 iki 336.

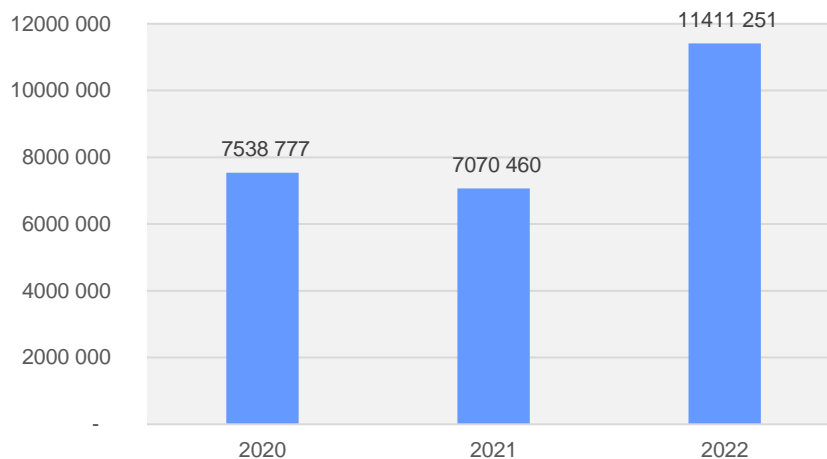
Mažiausiai vartotojų užfiksuota Alytaus m., Visagino ir Vilniaus r. sav. Pastarosiose tūkst. gyventojų tenka mažiau nei 100 registruotų bibliotekų vartotojų.

73 pav. Bibliotekų vartotojų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

2.5.4. Bibliotekų lankytojai

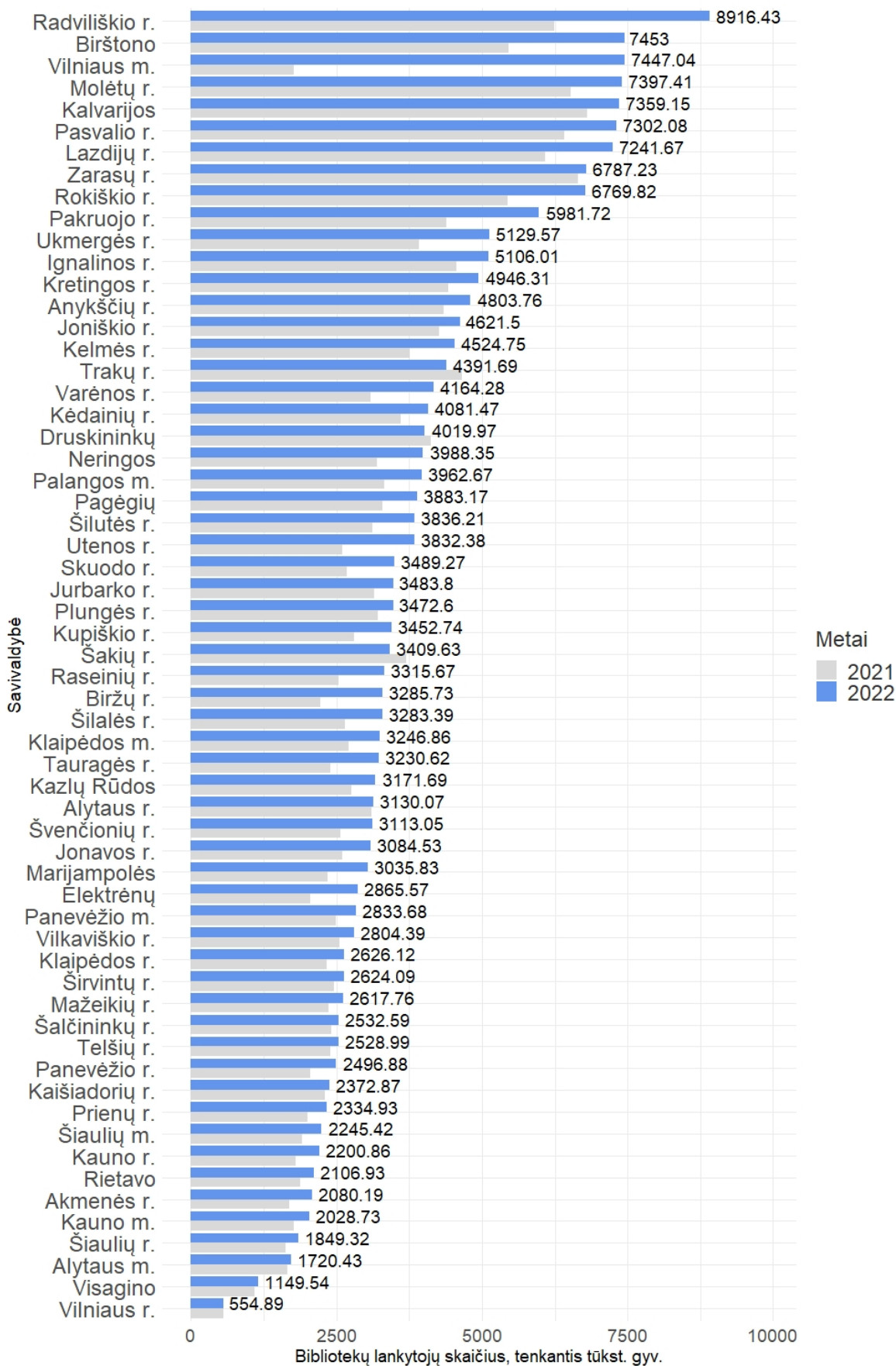
Vertinant 2020–2022 m. laikotarpį, stebimas bibliotekų lankytojų skaičiaus augimas: 2020 m. suskaičiuota 7,5 mln. bibliotekų lankytojų, o 2022 m. – 11,4 mln.

74 pav. Bibliotekų lankytojų skaičius Lietuvoje, 2020–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

1 tūkst. gyventojų daugiausiai bibliotekų lankytojų tenka Radviliškio r. sav. – 8 916, Birštono sav. – 7 453, Vilniaus m. sav. – 7 447.

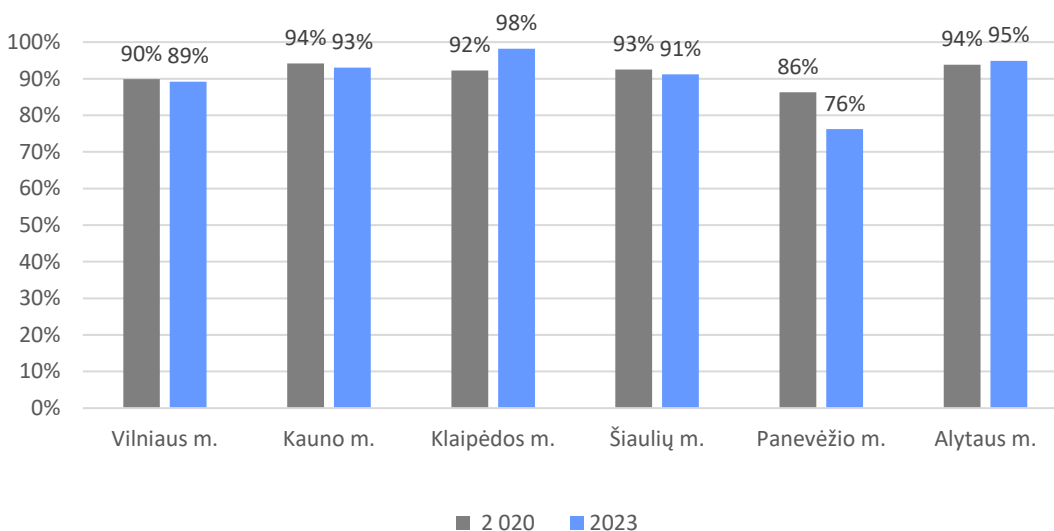
Mažiausiai bibliotekų lankytojų, tenkančių tūkst. gyv., yra Alytaus m., Visagino ir Vilniaus r. sav.

75 pav. Bibliotekų lankytojų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos duomenimis)

2.5.5. Gyventojai per pastaruosius 12 mėn., vartoję kultūros produktus / naudoję kultūros paslaugomis

Vertinamas rodiklis: gyventojai (≥ 15 m.), per pastaruosius 12 mėn. vartoję kultūros produktus / naudoję kultūros paslaugomis (neskaitant masinių medijų – TV, spaudos, radijo, interneto – ir virtualaus vartojimo). Skaiciuotas santykis tarp vartojusiųjų kultūrą ir visų gyventojų. Didžiausias kultūros vartojimas (lankymasis renginiuose, knygų skaitymas ir pan.) 2021 m. fiksuotas Alytaus apskrities savivaldybėse, išskyrus Alytaus m. sav. (apskrities centras kiek atsiliko nuo užfiksuoto kultūros vartojimo procento likusioje apskrityje) (96,12 proc.). Žemiausias kultūros vartojimo rodiklis 2021 m. fiksuotas Šiaulių apskrities savivaldybėse (79,01 proc.) (išskyrus Šiaulių m. sav. (92,52 proc.)). Nors pastarasis rodiklis kultūros vartojimą supranta labai plačiai ir gautos aukštos rodiklio reikšmės, visgi buvo matoma, kad net ir tokiu atveju esama nemenkų skirtumų tarp apskričių.

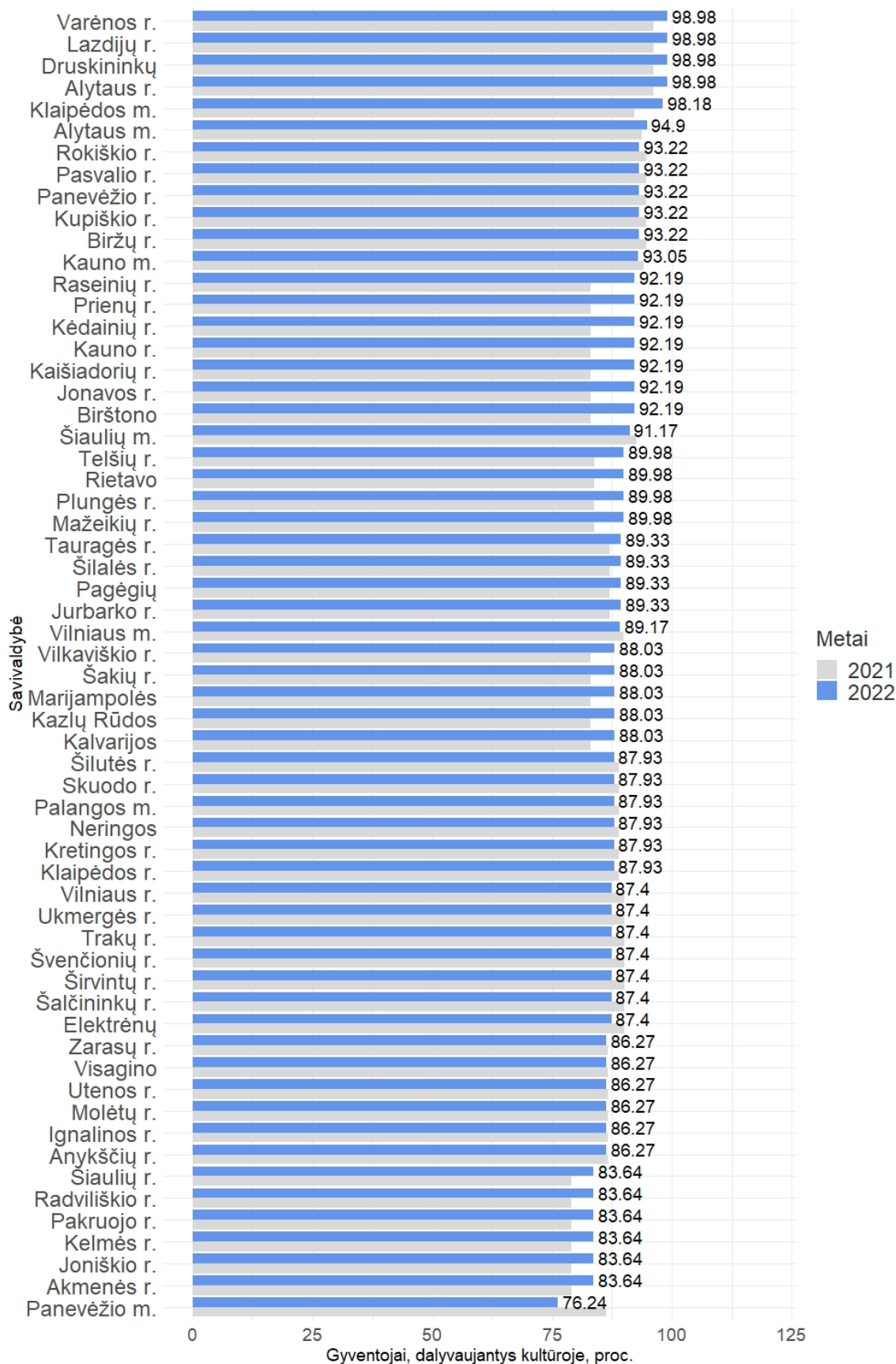

76 pav. Gyventojų (≥ 15 m.), per pastaruosius 12 mėn. vartojusių kultūros produktus / naudousių kultūros paslaugas (neskaitant masinių medijų – TV, spaudos, radijo, interneto – ir virtualaus vartojimo), proc. dalis didžiųjų miestų savivaldybėse, 2020–2023 m. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

Atlikus pakartotinę gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis apklausą, kuri vertino dalyvavimą kultūroje 2022–2023 m., gaunama, kad didžiuosiuose miestuose dalyvavimas kultūroje stipriausiai išaugo Klaipėdos m. sav. (iki 98 proc.), o stipriausiai sumažėjo – Panevėžio m. sav. (10 p. p., nuo 86 iki 76 proc.). Minimaliaai dalyvavimas kultūroje paaugo Alytaus m. sav. Kitose didžiųjų miestų sav. situacija, galima sakyti, nesikeitė. Vilniaus, Kauno, Šiaulių m. sav. kultūroje visai nedalyvavo, t. y. nesilankė renginiuose, kultūros paveldo objektuose ar neskaitė knygos nei 1 karto per metus, apie 1

gyventoją iš 10. Kitaip tariant, **daugiau nei 57 tūkst. gyventojų Vilniuje, daugiau nei 30 tūkst. gyventojų Kaune, daugiau nei 15 tūkst. gyventojų Klaipėdoje** prie kultūros per metus „neprisilietė“ visai.

Vertinant visas Lietuvos savivaldybes, 2020 m. stebėtos dalyvavimo kultūroje reikšmės nuo 79 iki 96 proc. 2023 m. – nuo 76 iki 99 proc. Galima sakyti, kad visi Alytaus apskrities gyventojai ar visi Klaipėdos m. sav. gyventojai bent 1 kartą per metus „prisilietė“ prie kultūros – skaitė knygą, lankė kultūros paveldo objektą ar lankėsi renginyje. Panevėžio m. sav. dalyvavusių kultūroje dalis buvo pati mažiausia – 76 proc. (virš 21 tūkst. gyventojų nei karto per metus nedalyvavo kultūros renginiuose ar neskaitė). Reitingo apačioje išlieka ir Šiaulių apskrities (be Šiaulių m. sav.) savivaldybės – jose kultūroje visai nedalyvauja daugiau nei 1 gyventojas iš dešimties.

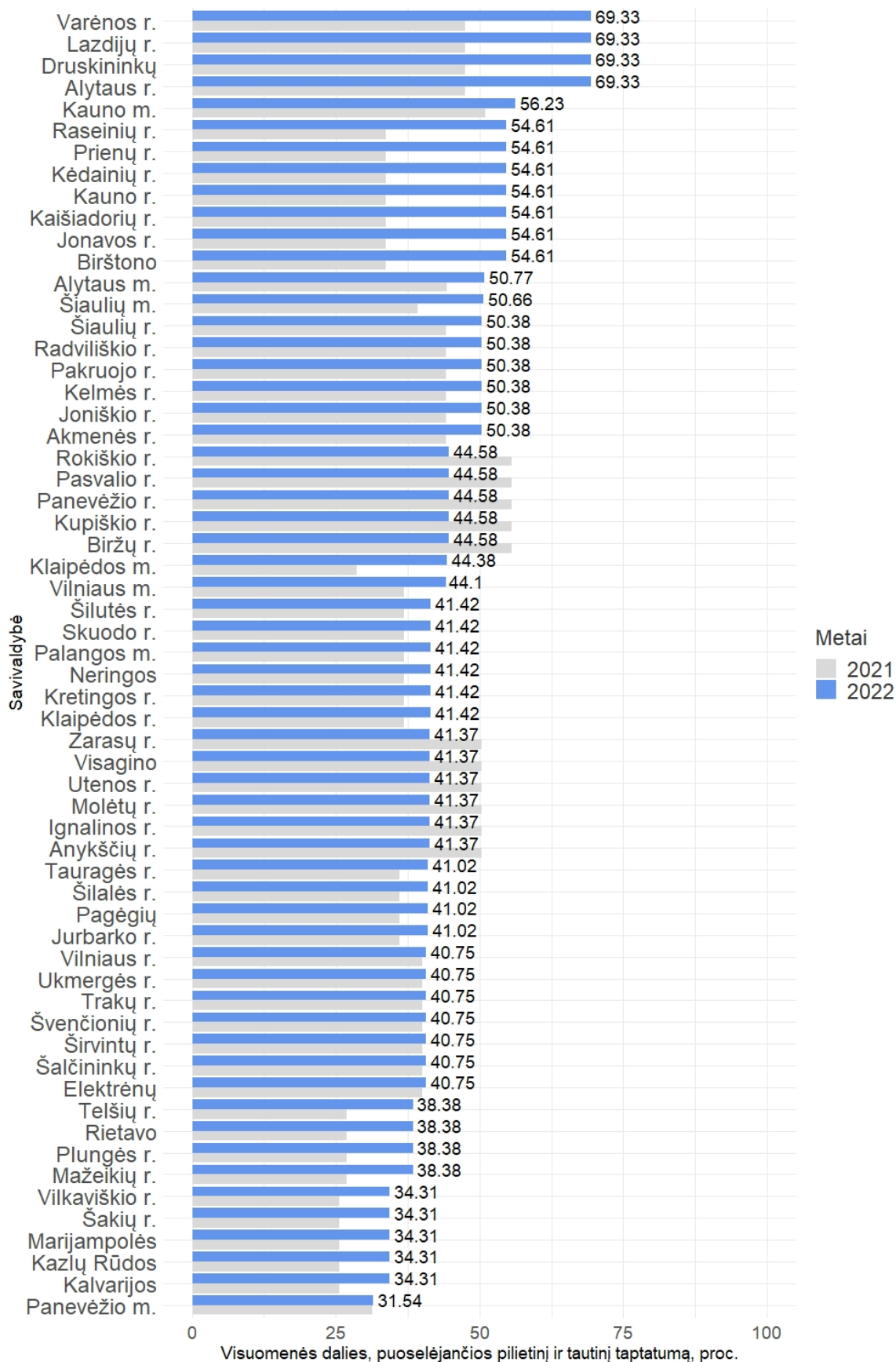

77 pav. Savivaldybių reitingas pagal gyventojų (≥ 15 m.), per pastaruosius 12 mėn. vartojusių kultūros produktus / naudojusią kultūros paslaugas (neskaitant masinių medijų – TV, spaudos, radijo, interneto – ir virtualaus vartojimo), proc. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

2.5.6. Visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą

Vertinamas rodiklis: visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą, proc. 2021 m. reitingo viršuje buvo Panevėžio apskrities savivaldybės (išskyrus Panevėžio m. sav.), reitingo apačioje – Marijampolės apskrities savivaldybės. Rodiklio reikšmės skirtingose savivaldybėse svyravo nuo 55,6 iki 25,6 proc. 2022 m. rodiklio reikšmės svyravo nuo 69 iki 32 proc. – Lietuvos savivaldybių gyventojai santykinai buvo pilietiškesni. 2022 m. reitingo viršuje buvo Alytaus apskrities savivaldybės (išskyrus Alytaus m. sav.). Reitingo apačioje buvo Panevėžio m. sav.

Daugelyje savivaldybių daugiau nei kas antras gyventojas nedalyvauja istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybės nepuoselėja pilietinio ir tautinio tapatumo, o Marijampolės apskrities savivaldybėse ar Panevėžio m. sav. yra beveik 7 pilietinio tapatumo nepuoselėjantys gyventojai iš 10. Tad didesnėje Lietuvos dalyje (išskyrus Alytaus ir Kauno apskritis) visuomenė nėra linkusi puoselėti pilietinio ir tautinio tapatumo kaip vertybės.

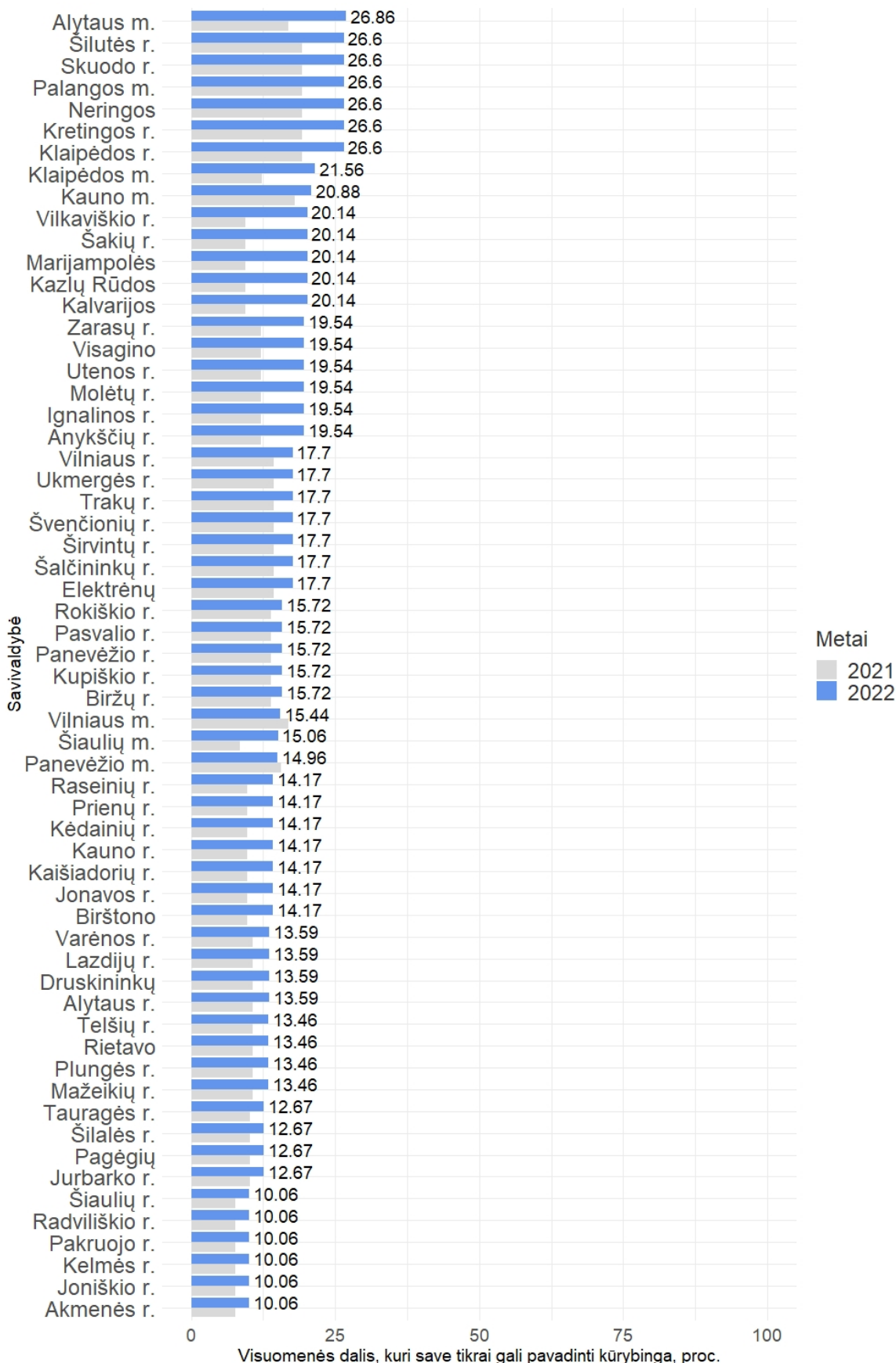
78 pav. Savivaldybių reitingas pagal visuomenės dalį, dalyvaujančią istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjančią pilietinį ir tautinį tapatumą, proc. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

2.5.7. Visuomenės dalis, kuri save tikrai galėtų pavadinti kūrybingais žmonėmis

Vertinamas rodiklis: asmenys, kurie save tikrai galėtų pavadinti kūrybingu žmogumi, proc. Nagrinėjamo rodiklio padidėjimas fiksuojamas visose savivaldybėse, išskyrus Vilniaus m. sav. 2021 m. tikrai save kūrybiškais laikė nuo 7 iki 19 procentų savivaldybių gyventojų, 2022 m. – nuo 10 iki 27 proc.

Pirmoje reitingo pozicijoje 2022 m. yra Alytaus m. sav., kurios gyventojų, galinčių pavadinti save tikrai kūrybingais žmonėmis, padidėjo nuo 17 iki 27 proc. Antroje pozicijoje yra Klaipėdos apskrities savivaldybės (išskyrus Klaipėdos m. sav.), trečioje – Klaipėdos, ketvirtoje – Kauno m. sav. Alytaus m. sav. kas 4 gyventojas sutiko, kad galėtų save pavadinti tikrai kūrybingu, Klaipėdos ir Kauno m. sav. – kas 5, Vilniaus ir Šiaulių m. sav. – kas 7. Tuo tarpu reitingo apačioje esančiose Šiaulių apskrities savivaldybėse (išskyrus Šiaulių m. sav.) tik kas 10 gyventojas sutiko, kad save galėtų pavadinti tikrai kūrybingu.

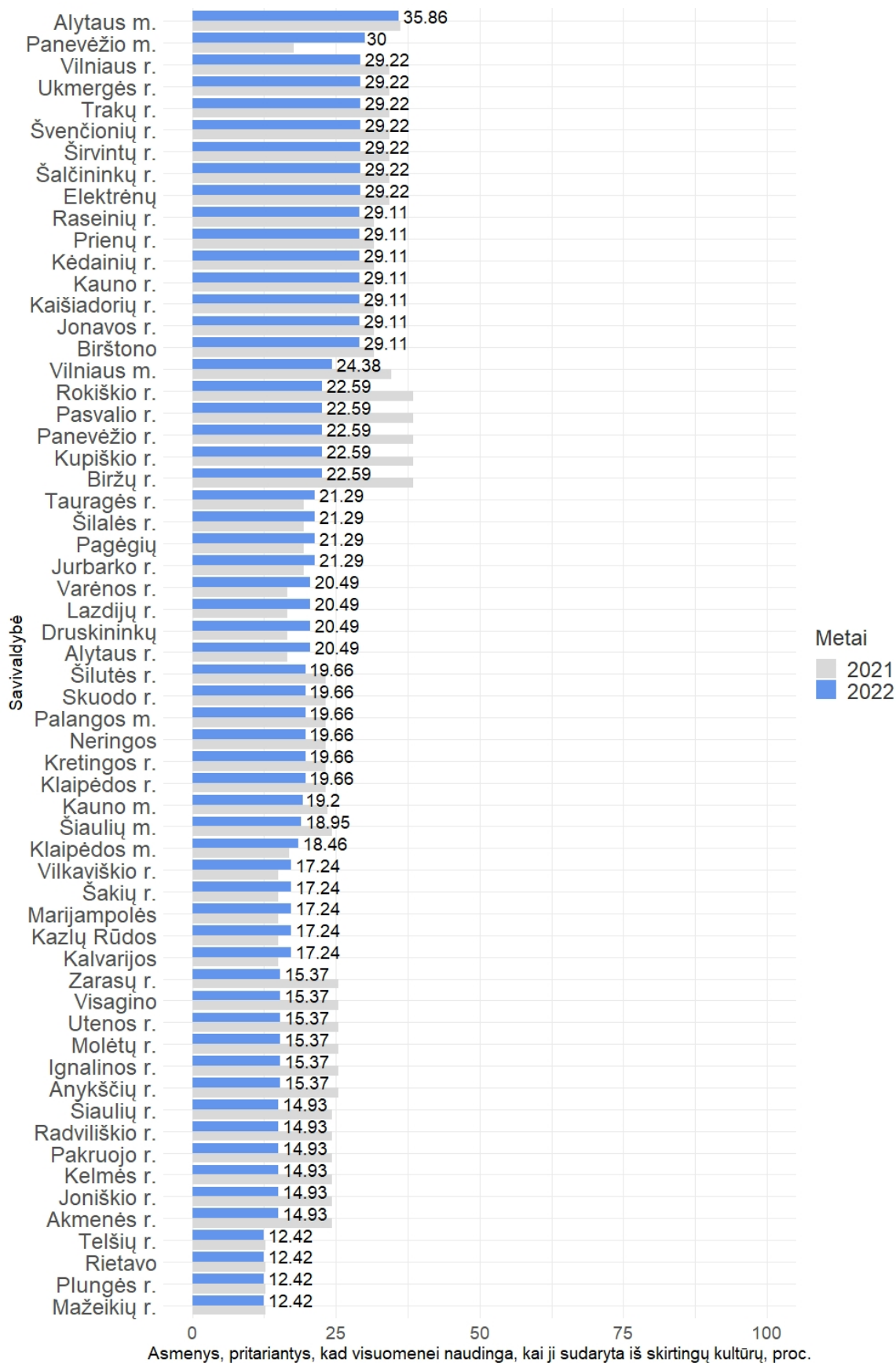
Šis rodiklis reprezentuoja ne tiek kūrybinį potencialą ar būsimų menininkų potencialą, bet gyventojų atvirumą naujovėms, gebėjimą spręsti kylančius iššūkius darbe ir kasdienybėje, kurti nestandartinius, inovatyvius sprendinius.

79 pav. Savivaldybių reitingas pagal visuomenės dalį, kuri save tikrai galėtų pavadinti kūrybingais žmonėmis, proc. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

2.5.8. Visuomenės dalis, kuri visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių

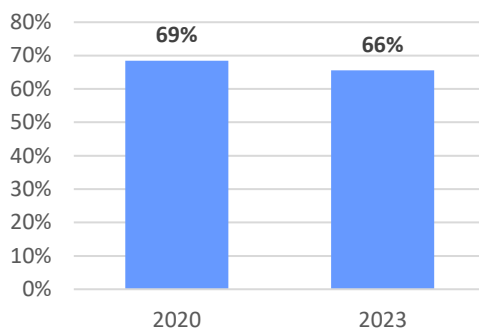
Vertinamas rodiklis: asmenys, kurie visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių, proc. 2021 m. reitingo viršuje – Panevėžio apskrities savivaldybės (išskyrus Panevėžio m. sav.), reitingo apačioje – Telšių apskrities savivaldybės. Rodiklio reikšmės svyravo nuo 38 iki 13 proc. 2022 m. reitingo viršuje – Alytaus m. sav. Pastarojoje nebuvo fiksuotas rodiklio augimas, tačiau rodiklio reikšmės nukrito dalyje savivaldybių. Antroje pozicijoje – Panevėžio m. sav. Rodiklis išaugo nuo 18 iki 30 proc. Žemiausiose reitingo pozicijose išlieka Telšių apskrities sav.

80 pav. Savivaldybių reitingas pagal visuomenės dalį, kuri sutinka, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūros priklausančių žmonių, proc., 2020–2023 m. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

2.5.9. Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc.

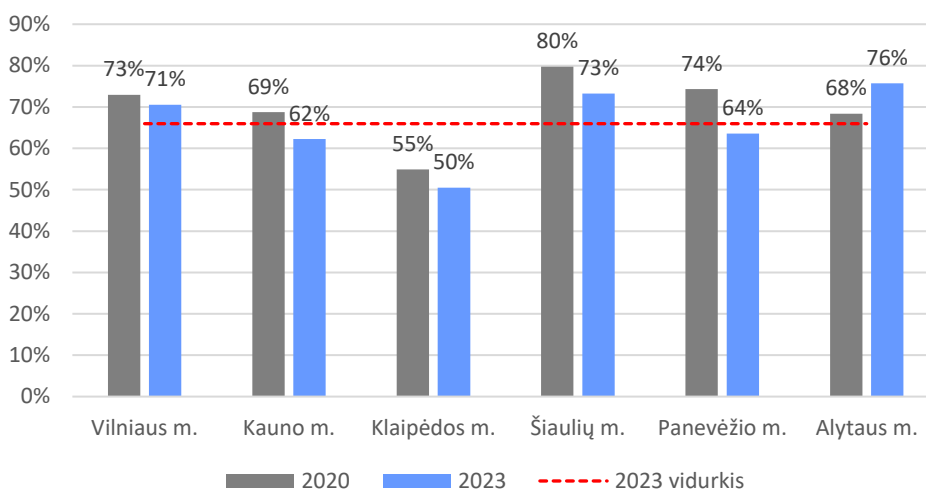
Vertinamas rodiklis: gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc. Matyti, kad nepaisant vykstančių investicijų į kultūrą, pastaraisiais metais gyventojai prieinamumą yra linkę vertinti kiek prasčiau nei 2020 m. **1 iš 3 Lietuvos gyventojų nėra patenkintas kultūros paslaugų prieinamumu.**

81 pav. Lietuvos gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc., 2020–2023 m. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

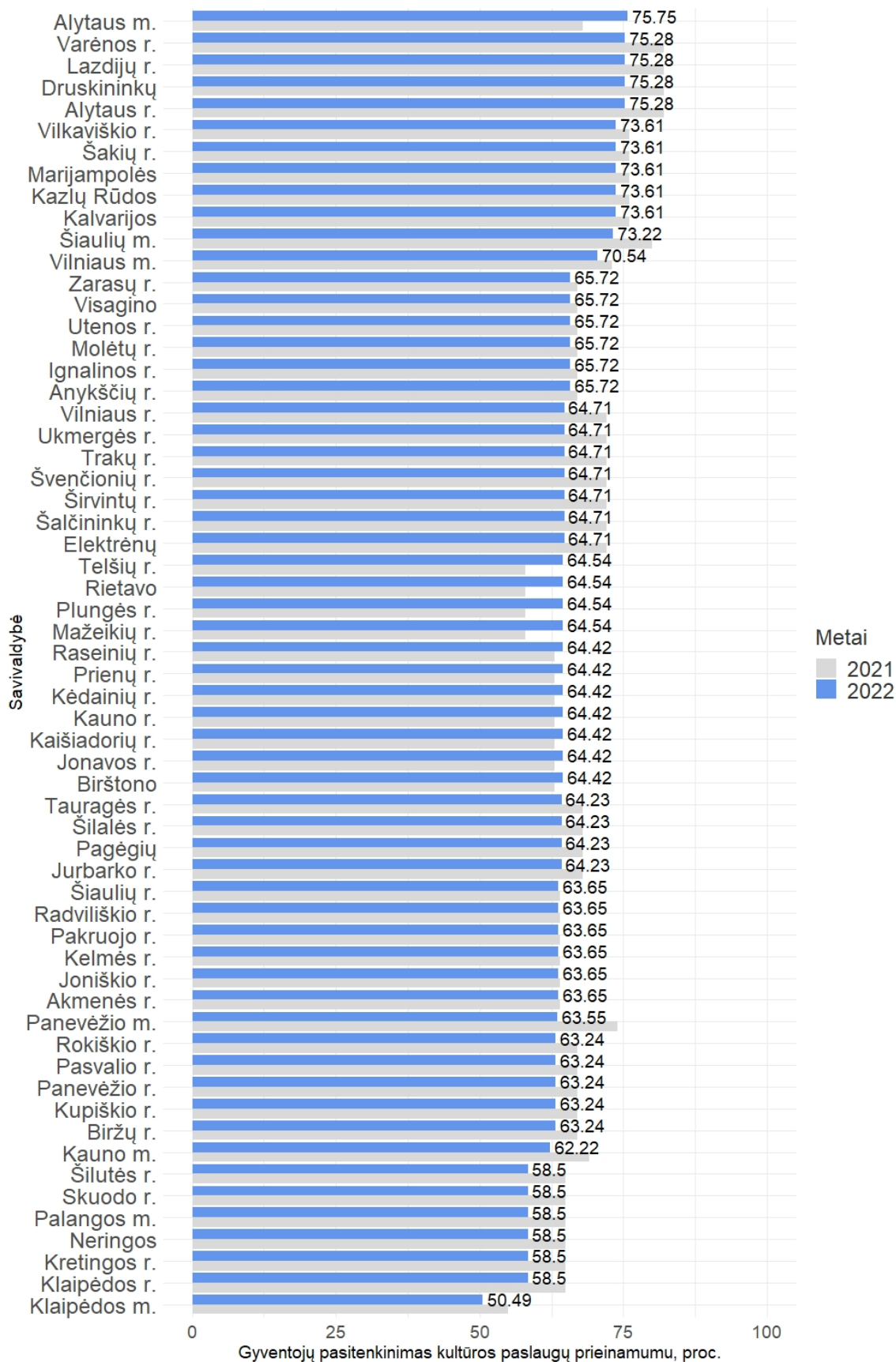
Didžiuosiuose miestuose (išskyrus Alytaus m. sav.) gyventojų dalis, kuri buvo patenkinta kultūros paslaugų prieinamumu, sumažėjo. Vilniaus m. sav. neigiamas pokytis buvo mažiausias – 2 p. p. Kitose savivaldybėse neigiamas pokytis buvo didesnis: Kauno m. sav. ir Šiaulių m. sav. – 7 p. p., Klaipėdos m. sav. – 5 p. p., Panevėžio m. sav. 9 p. p. Vienintelėje Alytaus m. sav. stebėtas rodiklio augimas 9 p. p.

Atkreiptinas dėmesys į Kauno m. sav., kuri buvo Europos kultūros sostine. Atrodytų, kad kultūros prieinamumas turėjo augti nagrinėjamu laikotarpiu, tačiau taip neįvyko. Atidžiau pažiūrėjus į Europos kultūros sostinės rezultatus (Šarūnas et al., 2022), matoma, kad maždaug kas antras kaunietis apsilankė bent viename Europos kultūros sostinės renginyje. Visgi dauguma jų, per visus metus apsilankė viename renginyje. Tokių kauniečių buvo 24,4 proc. 2–3 renginiuose apsilankė 16,7 proc., daugiau nei 3 renginiuose apsilankė 7,9 proc. kauniečių. Galima teigti, kad aktyviau Europos kultūros sostinės renginiuose dalyvavo santykinai maža dalis kauniečių, nesiekusi 10 proc. Todėl vertinant bendruosius pasitenkinimo kultūros paslaugomis prieinamumo rodiklius, matome atitinkamas tendencijas.

82 pav. Didžiųjų miestų gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc., 2020–2023 m. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

2021 m. reitingo viršuje buvo Alytaus apskrities savivaldybės be Alytaus m. sav. 2022 m. reitingo viršuje yra iš 25 pozicijos pakilusi Alytaus m. sav. Taip pat lyderiaujančiose pozicijose išliko ir kitos Alytaus apskrities savivaldybės. Reitingo apačioje, kaip ir anksčiau, išlika Klaipėdos m. sav. Pastarojoje kas antras gyventojas nėra patenkintas kultūros paslaugų prieinamumu.

83 pav. Savivaldybių reitingas pagal visuomenės dalį, kuri sutinka, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūros priklausančių žmonių, proc., 2020–2023 m. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

2.5.10. SUBINDEKSAS: DALYVAVIMAS KULTŪROJE IR SOCIALINIS KAPITALAS

Subindeksą „dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas“ sudaro 9 rodikliai, t. y. kultūros centrų dalyvių skaičius, muziejų lankytojų skaičius, bibliotekų vartotojų skaičius, bibliotekų lankytojų (apsilankymų) skaičius, gyventojų (≥ 15 m.), kurie per pastaruosius 12 mėn. vartojo kultūros produktus / naudojami kultūros paslaugomis, proc. dalis, visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą, visuomenės dalis, kuri save tikrai galėtų pavadinti kūrybingais žmonėmis, visuomenės dalis, kuri visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių, gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu. Normalizavus šiuos rodiklius suskaičiuojamas aritmetinis vidurkis ir gaunama galutinė subindekso reikšmė.

Pirmoje reitingo pozicijoje yra Birštono sav., kuri pakilo iš 15 vietos. Antroje reitingo pozicijoje yra Lazdijų r. sav., kuri pakilo iš 3 vietos. Trečioje pozicijoje yra Neringos sav., pakilusi iš 8 vietos.

2022 m. Lietuvos kultūros sostinė – Alytus pakilo iš 20 pozicijos į 6. Alytaus m. sav. rezultatai nevienareikšmiški. Remiantis „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis“ tyrimo apklausos rezultatais, gaunama, kad alytiškiai yra patenkinti kultūros paslaugų prieinamumu, jaučiasi, lyginant su kitomis savivaldybėmis, kūrybiškesni ir atviresni kultūrų įvairovei. Tačiau kartu yra pasyvūs bibliotekų vartotojai, kultūros centrų ir muziejų lankytojai.

Europos kultūros sostinė – Kaunas iš 22 pozicijos nukrito į 36. Kauno m. sav. gana žemos daugelio dalyvavimo kultūroje rodiklių reikšmės: lankymasis bibliotekose, muziejuose, kultūros centruose. Santykinai neaukštas ir gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu. Kiti didieji miestai išsidėstę šiose pozicijose: 19 vietoje – Vilniaus m. sav. (42,71 balo), 37 – Klaipėdos m. sav. (36,12 balo), 42 – Šiaulių m. sav. (34,46 balo), 60 – Panevėžio m. sav.

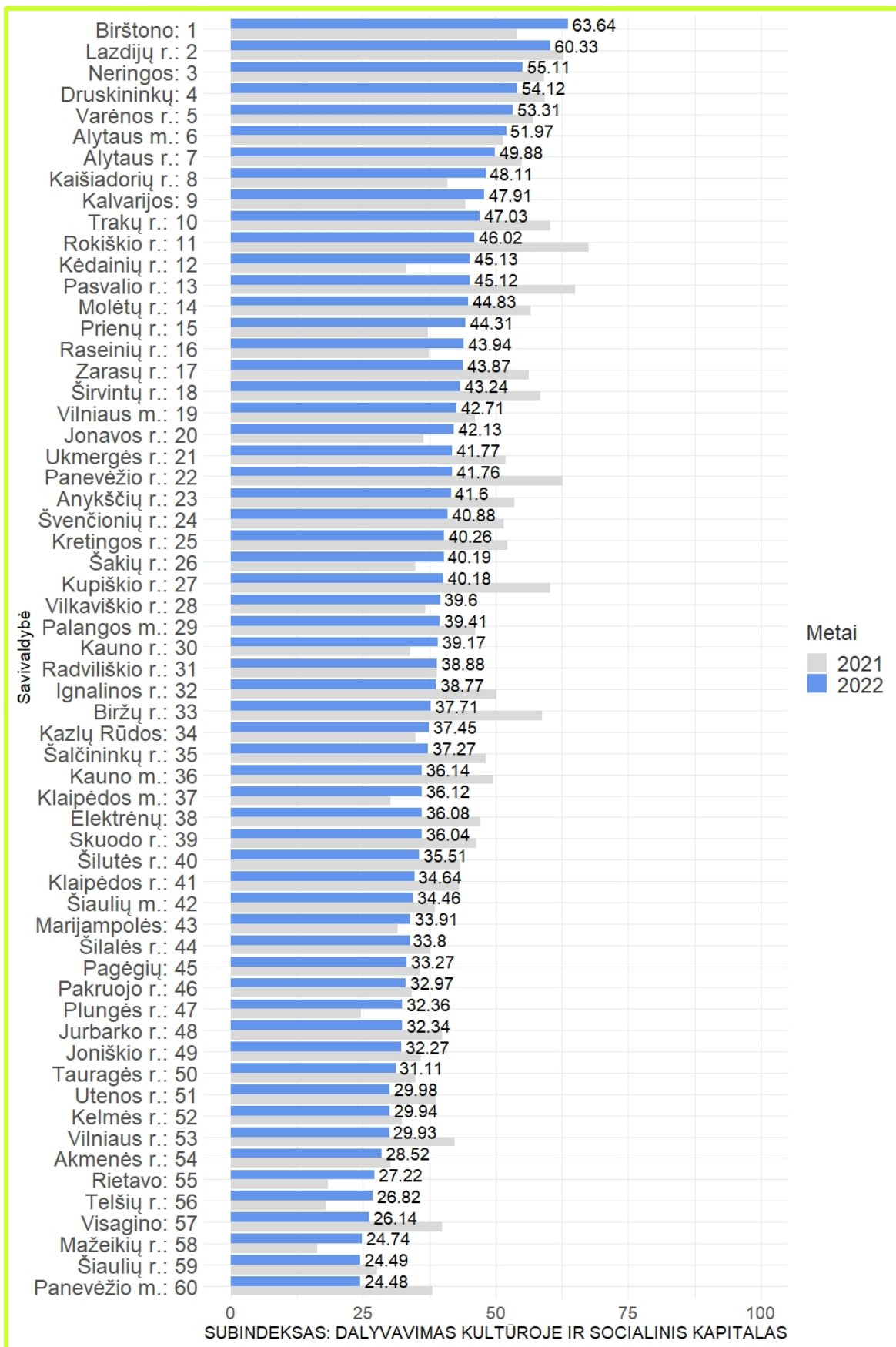
13 lentelė. Dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksas ir normalizuoti rodikliai, 2022 m. (sudaryta autorės)

Savivaldybė	Bibliotekų vartotojų skaičius / 1000 gyv.	Bibliotekų lankytojų skaičius / 1000 gyv.	Kultūros centrų dalyvių skaičius / 1000 gyv.	Muziejų lankytojų skaičius / 1000 gyv.	Gyventojai, per pastaruosius 12 mėn. vartoję kultūros produktus / naudoję kultūros paslaugomis, proc.	Visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą, proc.	Visuomenės dalis, kuri save tikrai galėtų pavadinti kūrybingais žmonėmis, proc.	Visuomenės dalis, kuri visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių, proc.	Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc.	SUB-INDEKSAS: dalyvavimo kultūroje ir socialinis kapitalas
Akmenės r.	48,91	18,24	40,74	3,57	32,54	49,85	0,00	10,71	52,10	28,52
Alytaus m.	2,63	13,94	12,35	5,86	82,06	50,89	100,00	100,00	100,00	51,97
Alytaus r.	36,75	30,80	27,78	0,00	100,00	100,00	21,01	34,43	98,14	49,88
Anykščių r.	55,83	50,81	35,41	32,94	44,11	26,01	56,43	12,59	60,29	41,60
Birštono	100,00	82,50	79,65	28,59	70,14	61,05	24,46	71,20	55,15	63,64
Biržų r.	18,56	32,66	30,01	21,38	74,67	34,51	33,69	43,39	50,48	37,71
Druskininkų	58,00	41,44	10,15	23,89	100,00	100,00	21,01	34,43	98,14	54,12
Elektrėnų	22,67	27,63	25,00	2,49	49,08	24,37	45,48	71,67	56,29	36,08
Ignalinos r.	47,27	54,43	36,79	11,03	44,11	26,01	56,43	12,59	60,29	38,77
Jonavos r.	42,38	30,25	21,89	2,62	70,14	61,05	24,46	71,20	55,15	42,13
Joniškio r.	55,81	48,63	34,57	6,20	32,54	49,85	0,00	10,71	52,10	32,27
Jurbarko r.	21,66	35,03	39,61	4,36	57,56	25,09	15,54	37,84	54,39	32,34
Kaišiadorių r.	29,55	21,74	51,24	48,45	70,14	61,05	24,46	71,20	55,15	48,11
Kalvarijos	80,29	81,38	38,24	0,00	51,85	7,33	60,00	20,56	91,53	47,91
Kauno m.	9,42	17,63	0,00	19,20	73,92	65,33	64,40	28,92	46,44	36,14
Kauno r.	14,88	19,69	32,93	3,05	70,14	61,05	24,46	71,20	55,15	39,17
Kazlų Rūdos	43,35	31,30	31,15	0,00	51,85	7,33	60,00	20,56	91,53	37,45
Kelmės r.	26,55	47,48	45,95	4,30	32,54	49,85	0,00	10,71	52,10	29,94
Klaipėdos m.	19,50	32,19	6,70	42,01	96,48	33,98	68,45	25,77	0,00	36,12
Klaipėdos r.	25,60	24,77	20,22	2,57	51,41	26,14	98,45	30,89	31,71	34,64
Kretingos r.	20,16	52,52	39,29	11,79	51,41	26,14	98,45	30,89	31,71	40,26
Kupiškio r.	45,83	34,66	36,41	7,97	74,67	34,51	33,69	43,39	50,48	40,18
Kėdainių r.	47,65	42,18	25,59	8,79	70,14	61,05	24,46	71,20	55,15	45,13
Lazdijų r.	53,42	79,97	49,33	6,68	100,00	100,00	21,01	34,43	98,14	60,33
Marijampolės	22,22	29,67	19,90	2,17	51,85	7,33	60,00	20,56	91,53	33,91
Mažeikių r.	14,04	24,67	27,81	1,72	60,42	18,10	20,24	0,00	55,62	24,74
Molėtų r.	53,93	81,83	22,15	46,11	44,11	26,01	56,43	12,59	60,29	44,83
Neringos	76,30	41,06	40,01	100,00	51,41	26,14	98,45	30,89	31,71	55,11
Pagėgių	30,74	39,80	23,42	15,08	57,56	25,09	15,54	37,84	54,39	33,27
Pakruojo r.	44,16	64,90	42,50	0,00	32,54	49,85	0,00	10,71	52,10	32,97
Palangos m.	56,85	40,76	11,27	7,21	51,41	26,14	98,45	30,89	31,71	39,41
Panevėžio m.	29,40	27,25	4,87	2,91	0,00	0,00	29,17	75,00	51,70	24,48
Panevėžio r.	15,86	23,23	100,00	0,00	74,67	34,51	33,69	43,39	50,48	41,76
Pasvalio r.	24,87	80,69	44,93	18,83	74,67	34,51	33,69	43,39	50,48	45,12
Plungės r.	17,73	34,89	67,67	16,58	60,42	18,10	20,24	0,00	55,62	32,36
Prienų r.	64,49	21,29	25,52	5,51	70,14	61,05	24,46	71,20	55,15	44,31
Radviliškio r.	51,04	100,00	35,07	18,59	32,54	49,85	0,00	10,71	52,10	38,88
Raseinių r.	38,12	33,02	37,49	4,86	70,14	61,05	24,46	71,20	55,15	43,94
Rietavo	22,09	18,56	44,57	5,41	60,42	18,10	20,24	0,00	55,62	27,22
Rokiškio r.	72,55	74,33	14,11	16,49	74,67	34,51	33,69	43,39	50,48	46,02
Skuodo r.	17,42	35,09	21,91	11,34	51,41	26,14	98,45	30,89	31,71	36,04
Tauragės r.	26,01	32,00	22,67	8,90	57,56	25,09	15,54	37,84	54,39	31,11
Telšių r.	24,94	23,61	30,43	8,01	60,42	18,10	20,24	0,00	55,62	26,82
Trakų r.	24,94	45,89	29,82	75,71	49,08	24,37	45,48	71,67	56,29	47,03
Ukmergės r.	29,04	54,71	37,77	7,53	49,08	24,37	45,48	71,67	56,29	41,77
Utenos r.	12,54	39,20	14,75	3,94	44,11	26,01	56,43	12,59	60,29	29,98
Varėnos r.	35,98	43,17	42,79	4,30	100,00	100,00	21,01	34,43	98,14	53,31
Vilkaviškio r.	37,12	26,90	44,97	16,16	51,85	7,33	60,00	20,56	91,53	39,60
Vilniaus m.	10,68	82,43	5,50	33,24	56,86	33,24	32,02	51,02	79,37	42,71
Vilniaus r.	0,00	0,00	19,47	2,97	49,08	24,37	45,48	71,67	56,29	29,93
Visagino	0,51	7,11	28,17	0,00	44,11	26,01	56,43	12,59	60,29	26,14
Zarasų r.	70,70	74,54	44,80	5,37	44,11	26,01	56,43	12,59	60,29	43,87
Šakių r.	62,75	34,14	29,78	3,77	51,85	7,33	60,00	20,56	91,53	40,19
Šalčininkų r.	45,86	23,65	19,02	0,00	49,08	24,37	45,48	71,67	56,29	37,27
Šiaulių m.	11,30	20,22	4,51	10,28	65,66	50,60	29,76	27,86	89,98	34,46
Šiaulių r.	23,40	15,48	36,06	0,24	32,54	49,85	0,00	10,71	52,10	24,49
Šilalės r.	33,88	32,63	42,22	5,06	57,56	25,09	15,54	37,84	54,39	33,80
Šilutės r.	21,09	39,24	13,76	6,91	51,41	26,14	98,45	30,89	31,71	35,51
Širvintų r.	26,08	24,75	25,87	65,60	49,08	24,37	45,48	71,67	56,29	43,24
Švenčionių r.	45,20	30,59	43,46	1,76	49,08	24,37	45,48	71,67	56,29	40,88
VIDURKIS	35,34	39,55	31,50	13,84	58,04	37,10	40,64	37,38	59,25	39,18

14 lentelė. Dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021	R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
15	1	Birštono	54,09	63,64	9,54	35	31	Radviliškio r.	38,94	38,88	-0,06
3	2	Lazdijų r.	62,87	60,33	-2,54	21	32	Ignalinos r.	50,28	38,77	-11,51
8	3	Neringos	59,18	55,11	-4,08	9	33	Biržų r.	58,76	37,71	-21,05
7	4	Druskininkų	59,34	54,12	-5,23	48	34	Kazlų Rūdos	34,82	37,45	2,63
11	5	Varėnos r.	57,14	53,31	-3,82	23	35	Šalčininkų r.	48,18	37,27	-10,91
20	6	Alytaus m.	51,33	51,97	0,64	22	36	Kauno m.	49,49	36,14	-13,35
14	7	Alytaus r.	54,94	49,88	-5,06	55	37	Klaipėdos m.	30,20	36,12	5,92
32	8	Kaišiadorių r.	40,98	48,11	7,13	24	38	Elektrėnų	47,19	36,08	-11,12
28	9	Kalvarijos	44,33	47,91	3,58	25	39	Skuodo r.	46,29	36,04	-10,25
6	10	Trakų r.	60,28	47,03	-13,25	29	40	Šilutės r.	43,22	35,51	-7,70
1	11	Rokiškio r.	67,48	46,02	-21,46	30	41	Klaipėdos r.	43,18	34,64	-8,54
51	12	Kėdainių r.	33,24	45,13	11,90	37	42	Šiaulių m.	38,61	34,46	-4,15
2	13	Pasvalio r.	65,03	45,12	-19,91	53	43	Marijampolės	31,50	33,91	2,41
12	14	Molėtų r.	56,63	44,83	-11,81	39	44	Šilalės r.	37,75	33,80	-3,94
41	15	Prienų r.	37,28	44,31	7,04	45	45	Pagėgių	35,68	33,27	-2,41
40	16	Raseinių r.	37,41	43,94	6,53	49	46	Pakruojo r.	34,17	32,97	-1,20
13	17	Zarasų r.	56,27	43,87	-12,40	57	47	Plungės r.	24,54	32,36	7,82
10	18	Širvintų r.	58,47	43,24	-15,22	34	48	Jurbarko r.	39,91	32,34	-7,56
26	19	Vilniaus m.	46,16	42,71	-3,45	44	49	Joniškio r.	35,90	32,27	-3,63
43	20	Jonavos r.	36,38	42,13	5,75	46	50	Tauragės r.	34,95	31,11	-3,84
18	21	Ukmergės r.	51,86	41,77	-10,09	36	51	Utenos r.	38,81	29,98	-8,83
4	22	Panevėžio r.	62,60	41,76	-20,84	52	52	Kelmės r.	32,38	29,94	-2,43
16	23	Anykščių r.	53,59	41,60	-11,99	31	53	Vilniaus r.	42,37	29,93	-12,44
19	24	Švenčionių r.	51,51	40,88	-10,63	54	54	Akmenės r.	30,25	28,52	-1,73
17	25	Kretingos r.	52,21	40,26	-11,94	58	55	Rietavo	18,35	27,22	8,87
47	26	Šakių r.	34,86	40,19	5,33	59	56	Telšių r.	18,12	26,82	8,70
5	27	Kupiškio r.	60,34	40,18	-20,16	33	57	Visagino	39,93	26,14	-13,80
42	28	Vilkaviškio r.	36,68	39,60	2,92	60	58	Mažeikių r.	16,43	24,74	8,31
27	29	Palangos m.	46,11	39,41	-6,70	56	59	Šiaulių r.	27,57	24,49	-3,09
50	30	Kauno r.	33,82	39,17	5,35	38	60	Panevėžio m.	38,01	24,48	-13,53

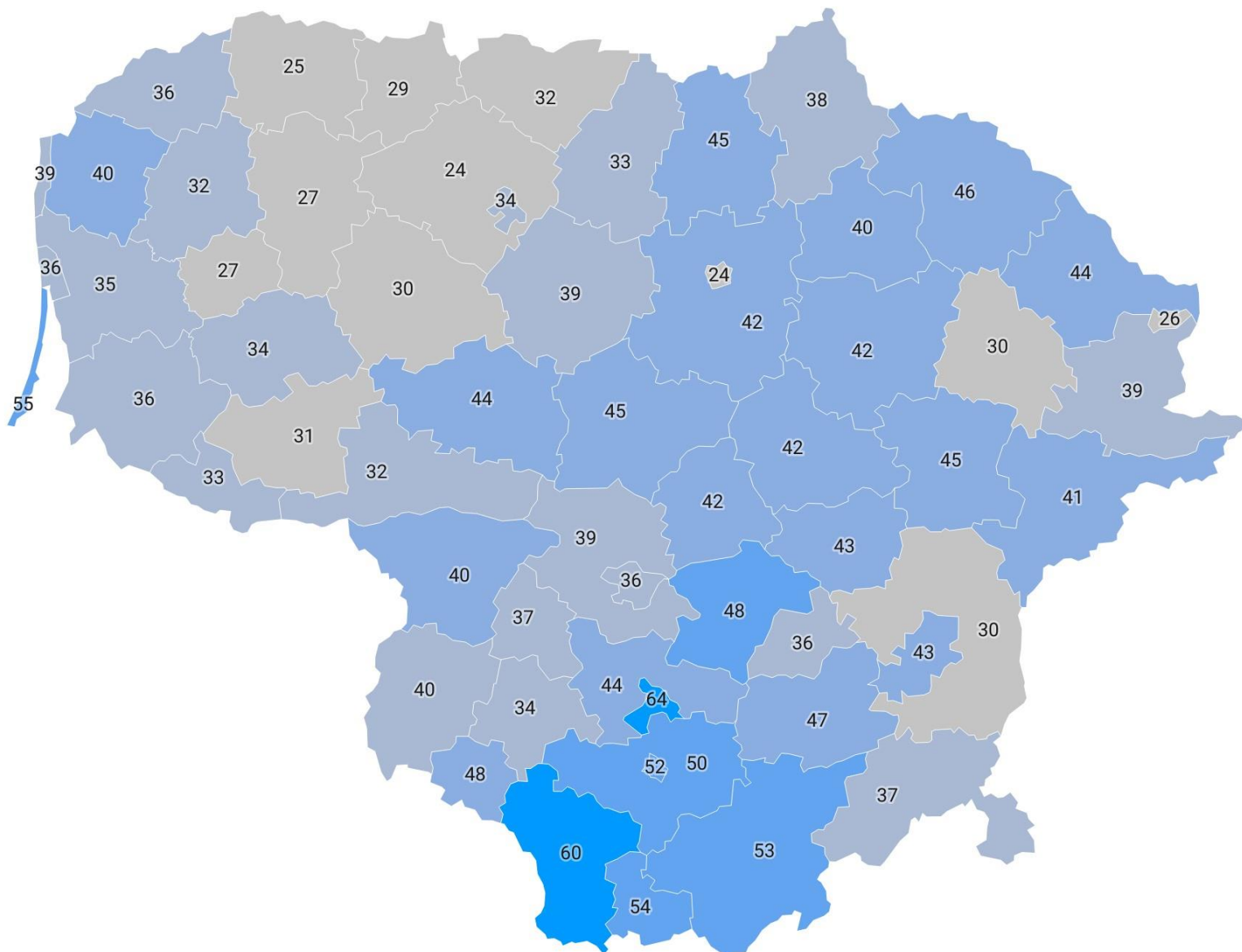
Pastaba: R 2021 ir R 2022 nurodo atitinkamai 2021 ir 2022 metų subindekso reitingą.

84 pav. Savivaldybių reitingas pagal dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksą, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

SKI: dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas, 2022

■ < 32.31
 ■ 32.31–40.14
 ■ 40.14–47.98
 ■ 47.98–55.81
 ■ ≥ 55.81

85 pav. Savivaldybių reitingas pagal dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksą, 2022 m. Sugrupuoti rezultatai (sudaryta autorės)

Dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekso vidurkis yra 39,18 balo. Reikšmės svyruoja nuo 63,64 Birštono sav. iki 24,48 Panevėžio m. sav. Šio subindekso rodikliai žemesni Telšių ir Šiaulių apskrityse. Visgi atotrūkiai tarp lyderiaujančios sav. ir likusių nėra tokie dideli, kaip, pavyzdžiui, finansavimo kultūrai subindekse. Be to, visos didžiųjų miestų savivaldybės, išskyrus Panevėžio m. sav., surinko bent šiek tiek daugiau balų negu jų rajoninės savivaldybės. Panevėžio m. sav. nuo rajoninės savivaldybės atsilieka beveik dvigubai.

2.6 ■ KULTŪROS PAVELDAS

**KULTŪROS PAVELDAS
2022 METAIS LIETUVOJE**

2 333 kultūros paveldo paminklai.

26 008 nekilnojamos kultūros vertybės.

9 131 kilnojamų kultūros vertybė.

> 33 mln. Eur skyrė savivaldybės iš savivaldybių biudžetų paveldo tvarkybai.

~ 17,6 mln. Eur savivaldybės pritraukė valstybės, tarptautinių ir kitų fondų finansavimo kultūros paveldo tvarkybai.

Kultūros paveldo rodiklių grupę sudaro:

1. kultūros paveldo paminklų skaičius, tenkantis 1 000 gyv.;
2. nekilnojamų kultūros vertybių skaičius, tenkantis 1 000 gyv.;
3. nekilnojamų kultūros vertybių, turinčių vertingąsias savybes, skaičius, tenkantis 1 000 gyv.;
4. kilnojamų kultūros vertybių skaičius, tenkantis 1 000 gyv.;
5. vidutinis finansavimas, skiriamas kultūros paveldo tvarkybai, 2020–2022 m., Eur / gyv.

2.6.1. Kultūros paveldo paminklai

86 pav. Raguvėlės dvaro sodybos koplyčia-mauzoliejus, Panevėžio r. sav.¹⁷

Lietuvoje 2022 metais suskaičiuojami 2 333 nekilnojami paminklai. Lyginant su 2021 m. paminklų skaičius padidėjo 6 vnt. Šį pokytį lėmė Klaipėdos pašto stoties statinių komplekso (5

¹⁷ Šaltinis: <https://www.pamatyklietuvoje.lt/details/raguvelės-dvaro-koplyciamauzoliejus/9290#!>

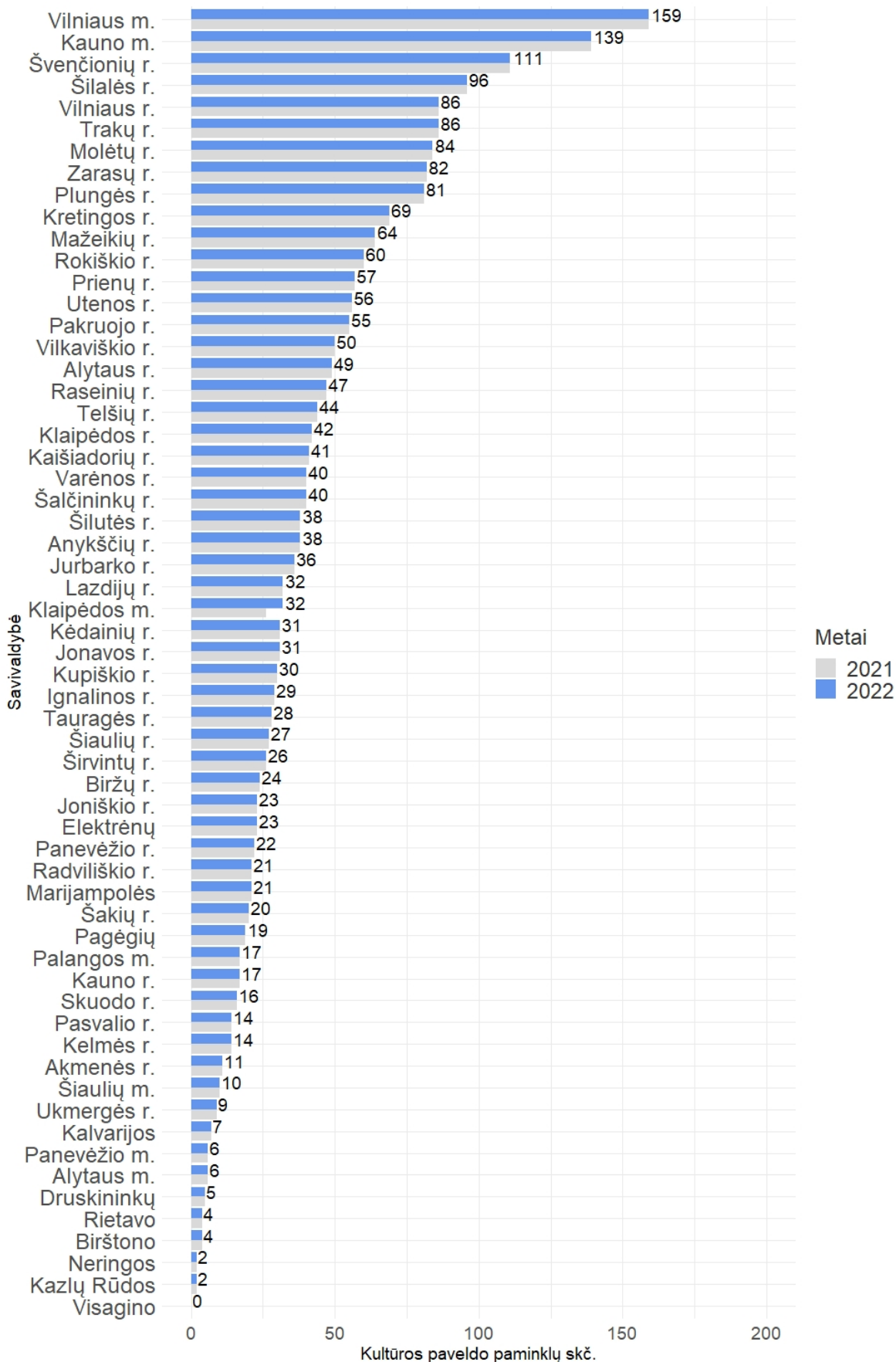
statiniai ir kompleksas) įtraukimas į nekilnojamų kultūros paveldo paminklų sąrašą. Kitose savivaldybėse, lyginant su praėjusiais metais, pokyčio nebuvo.

Daugiausiai kultūros paveldo paminklų suskaičiuojama Vilniaus m. sav. – 159. Mažiausiai – Kazlų Rūdos, Neringos, Birštono, Rietavo sav. (2–4). Nei vieno kultūros paveldo paminklo nėra Visagino sav.

87 pav. Klaipėdos pašto stoties statinių kompleksas¹⁸

¹⁸ Šaltinis: <https://architekturalietuvoje.lt/lankytinos-vietos/klaipedos-pasto-stoties-statiniu-kompleksas/#prettyPhoto/gallery80891/9/>; <https://architekturalietuvoje.lt/lankytinos-vietos/klaipedos-pasto-stoties-statiniu-kompleksas/>

88 pav. Kultūros paveldo paminklų skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis KPD duomenimis)

89 pav. Paverknių piliakalnis su gyvenviete, Birštono sav.¹⁹, ir Šiuraičių piliakalnis su gyvenviete, Rietavo sav.²⁰

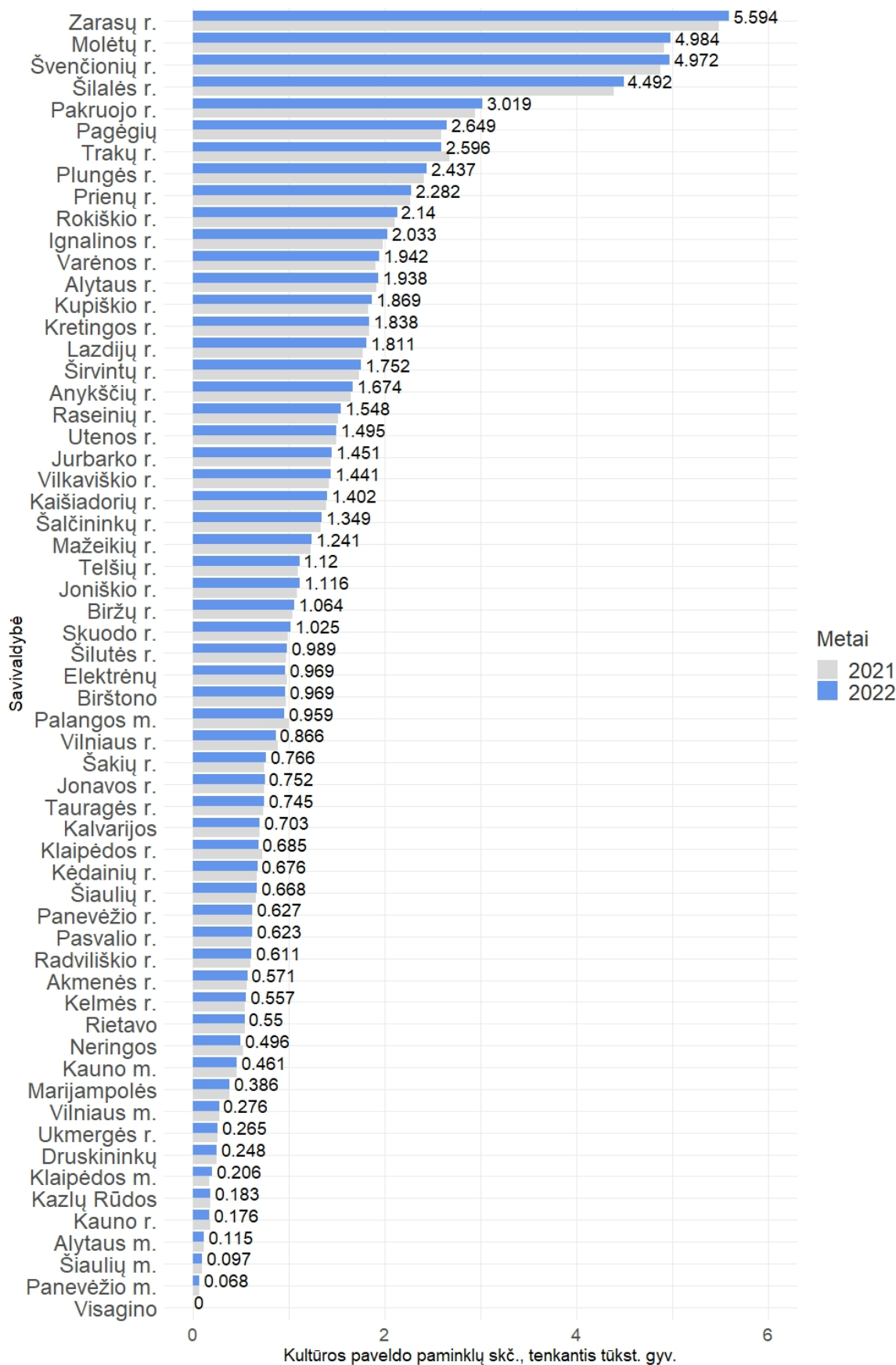

90 pav. Alytaus piliakalnis, Alytaus m. sav.²¹

¹⁹ Šaltinis: <https://www.pamatyklietuvoje.lt/details/paverkniu-piliakalnis/662>

²⁰ Šaltinis: <https://www.piliakalniai.lt/objektai/449>

²¹ Šaltinis: <https://www.alytusinfo.lt/pasivaiksciojimo-vietos-gryname-ore/>

91 pav. Kultūros paveldo paminklų skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis KPD duomenimis)

Perskaičiavus kultūros paveldo paminklų skaičių, tenkanti tūkst. gyv., pirmoje pozicijoje matome Zarasų r. sav. Šioje savivaldybėje dominuoja piliakalniai ir pilkapynai. Mažiausiai kultūros paveldo paminklų pagal gyventojų skaičių tenka Panevėžio, Šiaulių ir Alytaus m. sav. Turint mažiau kultūros paveldo paminklų, svarbu didesnę dėmesį skirti dabartinio kultūros vyksmo skatinimui – skatinti kultūros organizacijų įvairovę, ieškoti būdų, kuriais pavyktų pritraukti menininkus į vietovę.

92 pav. Zarasų r. sav. nekilnojami kultūros paveldo paminklai.²²

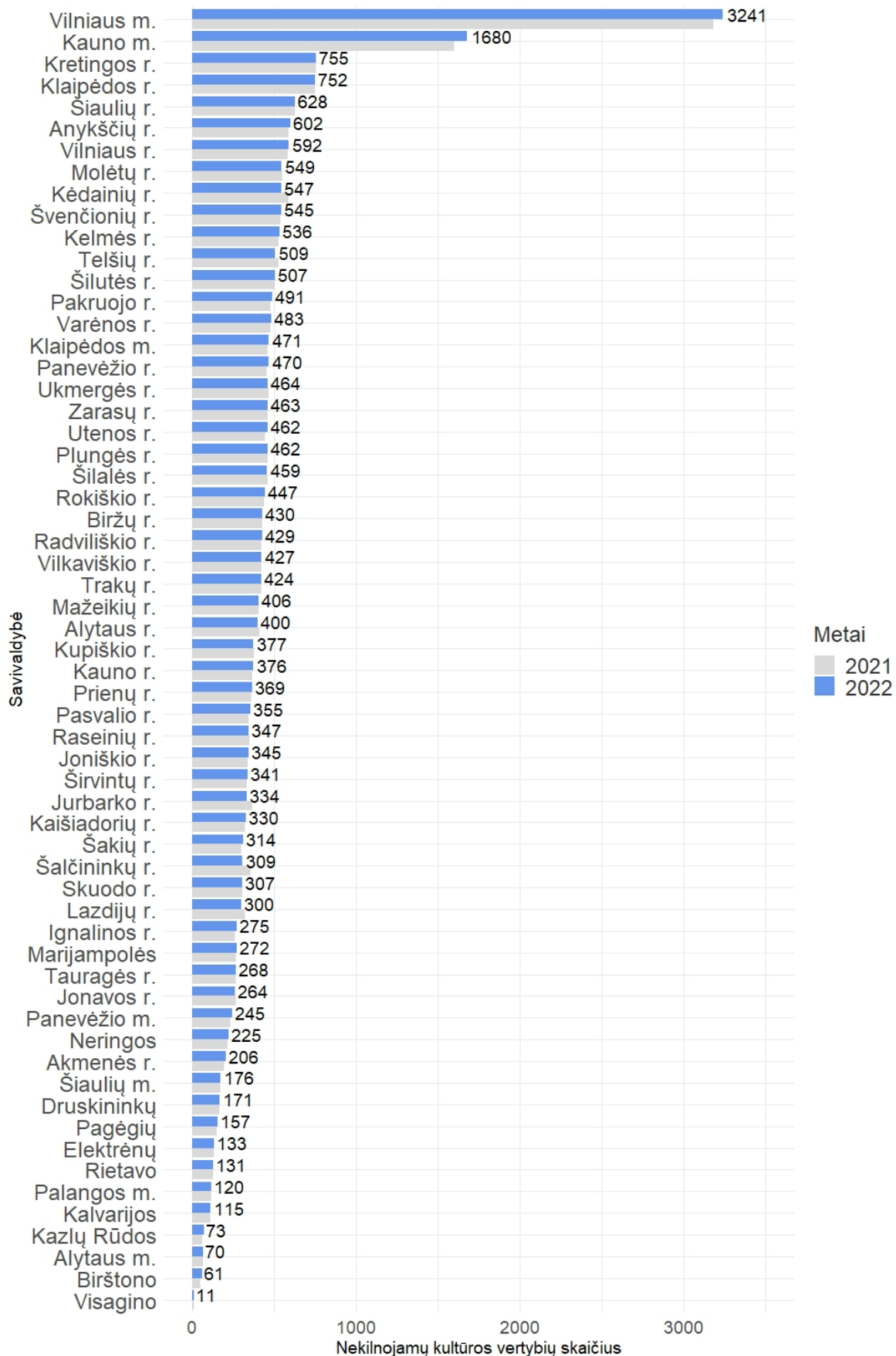
²² Šaltinis: <https://www.vietosdvasia.lt/item/gutauciu-piliakalnis/>, <https://www.utenago.lt/luzu-piliakalnis-ir-akmuo-su-dubeniu/>, <https://www.visitzarasai.lt/lt/lankytinos-vietos/gamtos-objektai-piliakalniai/verslavos-piliakalnis>, <http://wikimapia.org/34154455/lt/Zabi%C4%8Di%C5%ABn%C5%B3-piliakalnis>, <https://www.pamatyklietuvoje.lt/details/rusteikiu-pilkapynas/533>, <https://www.vle.lt/straipsnis/salako-pilkapynas/>, <https://www.pamatyklietuvoje.lt/details/zokoriu-piliakalnis/519>

2.6.2. Nekilnojamos kultūros vertybės

2021 metais Lietuvos savivaldybėse buvo priskirtos 25 885 nekilnojamos kultūros vertybės. Be jų dar 37 nekilnojamos kultūros vertybės yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, bet nepriklauso konkrečiai savivaldybei. 2022 metais savivaldybėse suskaičiuojamos 26 008 nekilnojamos kultūros vertybės, t. y. Teigiamas pokytis, lyginant su praėjusiais metais, yra 123 vertybės. Kauno m. sav. įtrauktos 79 naujos nekilnojamos kultūros vertybės, Vilniaus m. sav. – 56, Utenos r. sav. – 14, Panevėžio m. ir r. sav. bei Anykščių r. sav. – po 12. Taip pat atskirose savivaldybėse stebima atvirkštinė tendencija – nekilnojamų kultūros vertybių sąrašas sumažėjo – pvz., Šalčininkų r. sav. 2021 m. buvo 357 vertybės, o 2022 m. – 309.

Daugiausiai nekilnojamų vertybių suskaičiuojama Vilniaus m. sav. – 3 241, Kauno m. sav. – 1 680, Kretingos r. sav. – 755, Klaipėdos r. sav. – 752.

Mažiausiai nekilnojamų kultūros vertybių suskaičiuojama Visagino sav. – 11, Birštono sav. – 61, Alytaus m. ir Kazlų Rūdos sav. – 70 ir 73 atitinkamai.

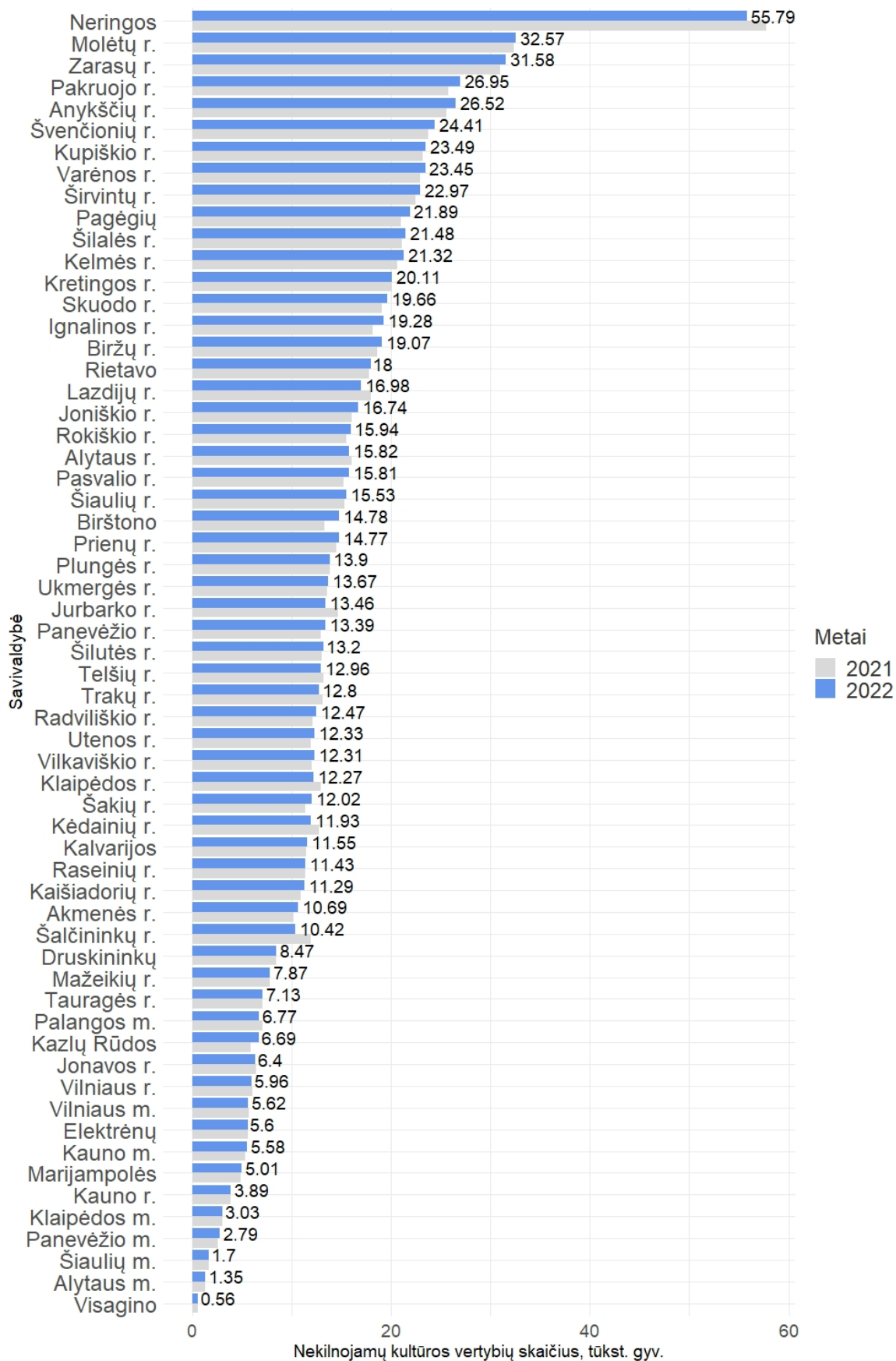

93 pav. Nekilnojamųjų kultūros vertybių skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

94 pav. Neringos sav. nekilnojamos kultūros vertybės²³

²³ Šaltinis: <https://www.neringosmuziejai.lt/lt/rasytojo-thomo-manno-memorialinis-muziejus/>, <https://indm.lt/wp-content/uploads/2017/11/57-82.pdf>, <https://www.pamatyklietuvoje.lt/details/hermano-blodes-viesbutismuziejus/10195>, <https://architekturalietuvoje.lt/lankytinos-vietos/juodkrantes-kurhauzas/>, <https://www.visitneringa.com/lt/ka-pamatyti/skulpturos-paminklai/dekoratyvine-skulptura-poilsis-16261.html>, https://lt.wikipedia.org/wiki/Pervalkos_gyvenviet%C4%97s_senosios_kapin%C4%97s

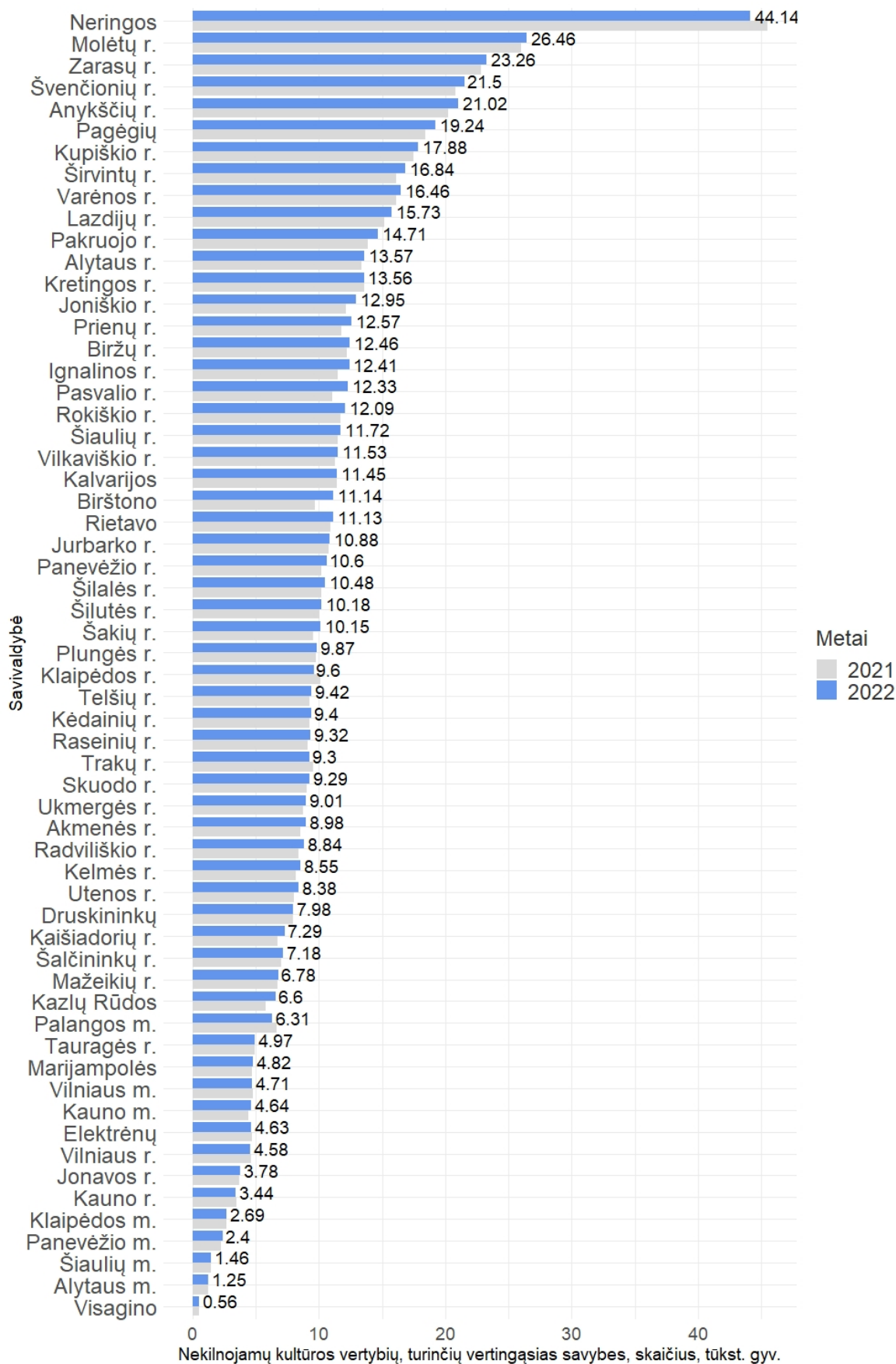
95 pav. Nekilnojamų kultūros vertybių skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.6.3. Nekilnojamos kultūros vertybės, turinčios vertingųjų savybių

Lyginant su 2021 m., 2022 metais Lietuvos savivaldybėse nekilnojamų kultūros vertybių, turinčių vertingąsias savybes, skaičius padidėjo 409 vnt.

Daugiausiai vertingųjų savybių buvo priskirta Kauno m. sav. esančioms nematerialaus kultūros paveldo vertybėms – lyginant su 2021 m. jų skaičius padidėjo 82. Vilniaus m. padidėjimas siekė 51. Taip pat išsiskyrė ir Pasvalio r., kuriame, lyginant su 2021 m. vertingųjų savybių turinčių nekilnojamų kultūros vertybių skaičius padidėjo 23 vnt. Dalyje likusių savivaldybių teigiamas pokytis svyravo nuo 1 iki 20.

Alytaus m. sav., Biržų r. sav., Elektrėnų sav., Kalvarijos sav., Klaipėdos r., Kretingos r., Kupiškio r., Palangos m., Plungės r., Skuodo r., Šilutės r., Tauragės r., Visagino, Zarasų r. sav. pokytis nefiksuotas, t. y. nebuvo naujų nekilnojamų kultūros vertybių, užregistruotų, kaip turinčių vertingąsias savybes.

96 pav. Nekilnojamos kultūros vertybių, turinčių vertingąsias savybes, skaičius, tenkantis tūkst. gyv., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis KPD duomenimis)

2.6.4. Kilnojamos kultūros vertybės

Lyginant su 2021 m., didžiausias kilnojamų kultūros vertybių skaičiaus pokytis fiksuojamas Prienų r. sav. – suskaičiuojama 61 nauja kilnojama kultūros vertybė. Kėdainių r. sav. suskaičiuojamos 56 naujos kilnojamos kultūros vertybės, Širvintų r. sav. – 32. Iš viso naujų kilnojamų kultūros vertybių į sąrašus įtraukta 17 savivaldybių. Teigiamas pokytis fiksuotas: Lazdijų r. sav. (29), Vilniaus m. sav. (26), Kaišiadorių r. sav. (25), Jurbarko r. sav. (22), Radviliškio r. sav. (18), Joniškio r. sav. (17), Pasvalio r. sav. (15), Šalčininkų r. (13), Telšių r. sav. (9), Kupiškio r. sav. (8), Kauno m. sav. ir Jonavos r. sav. (po 4), Raseinių r. sav. ir Šiaulių r. sav. (po 2).

Absoliutine išraiška daugiausiai kilnojamų kultūros vertybių 2022 m. buvo Vilniaus m. sav. – 3 255, Kauno m. sav. – 812, Telšių r. sav. – 309. Visai kilnojamų kultūros vertybių nėra Neringos, Visagino, ir Pagėgių sav. Taip pat galima atkreipti dėmesį į likusių didžiųjų miestų situaciją. Šiaulių m. sav. yra dvi kilnojamos kultūros vertybės (garvežiai), Panevėžio m. sav. – 33 (dominuoja religiniai paveikslai, pvz., Kryžiaus kelio stotys), Alytaus m. sav. – 49 (dominuoja religiniai paveikslai), Klaipėdos m. sav. – 12 (dominuoja burinės jachtos).

Daugiausiai tūkst. gyv. kilnojamų kultūros vertybių tenka Birštono, Pakruojo ir Varėnos r. sav. Mažiausiai – Šiaulių m., Klaipėdos m., Klaipėdos r. sav.

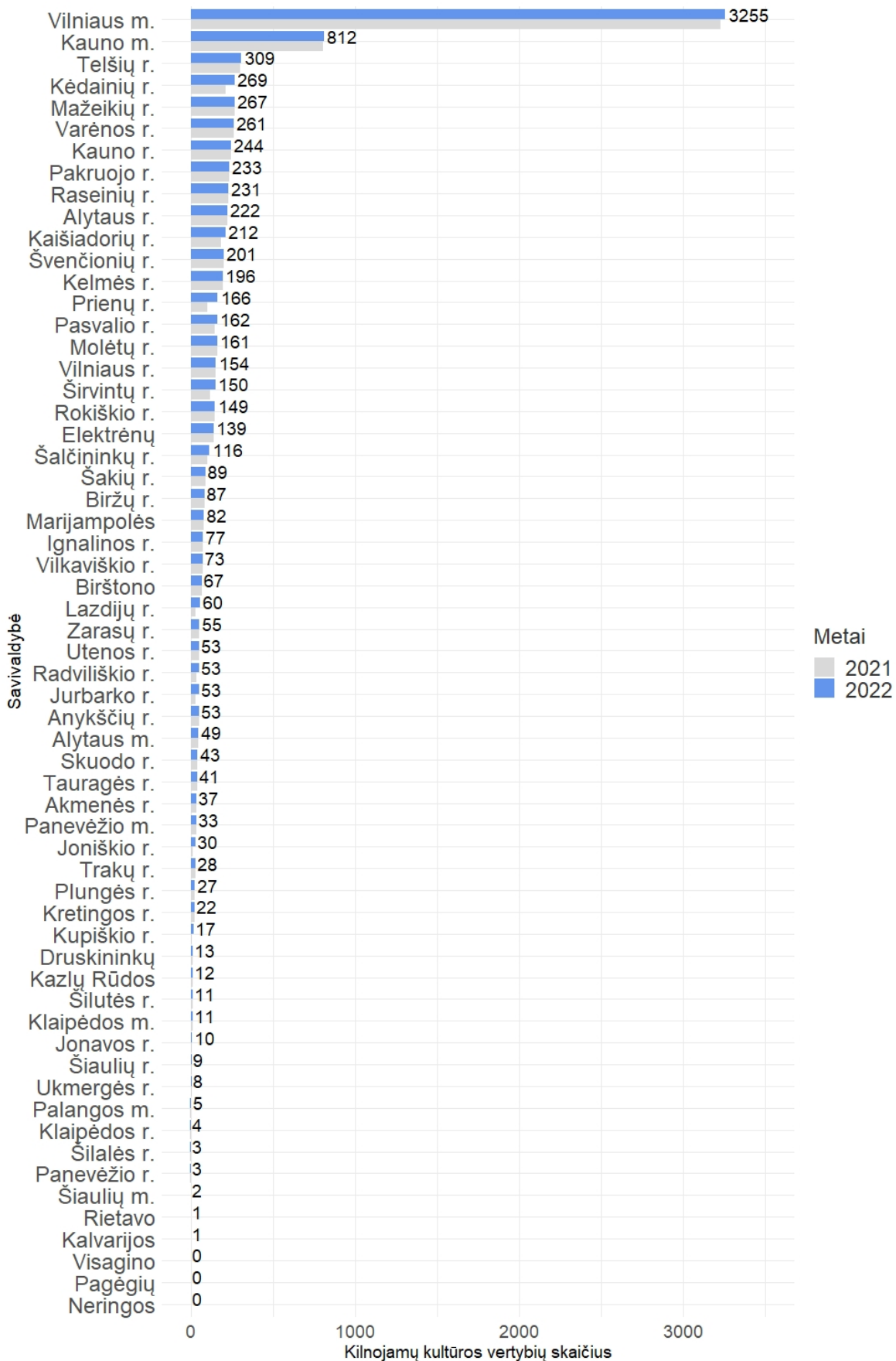

97 pav. Garvežys PT-4-153 ir garvežys L-0106, Šiaulių m. sav. kilnojama kultūros vertybės²⁴
98 pav. Burlaivis „Peer Gynt“, Klaipėdos m. sav. kilnojama kultūros vertybė²⁵

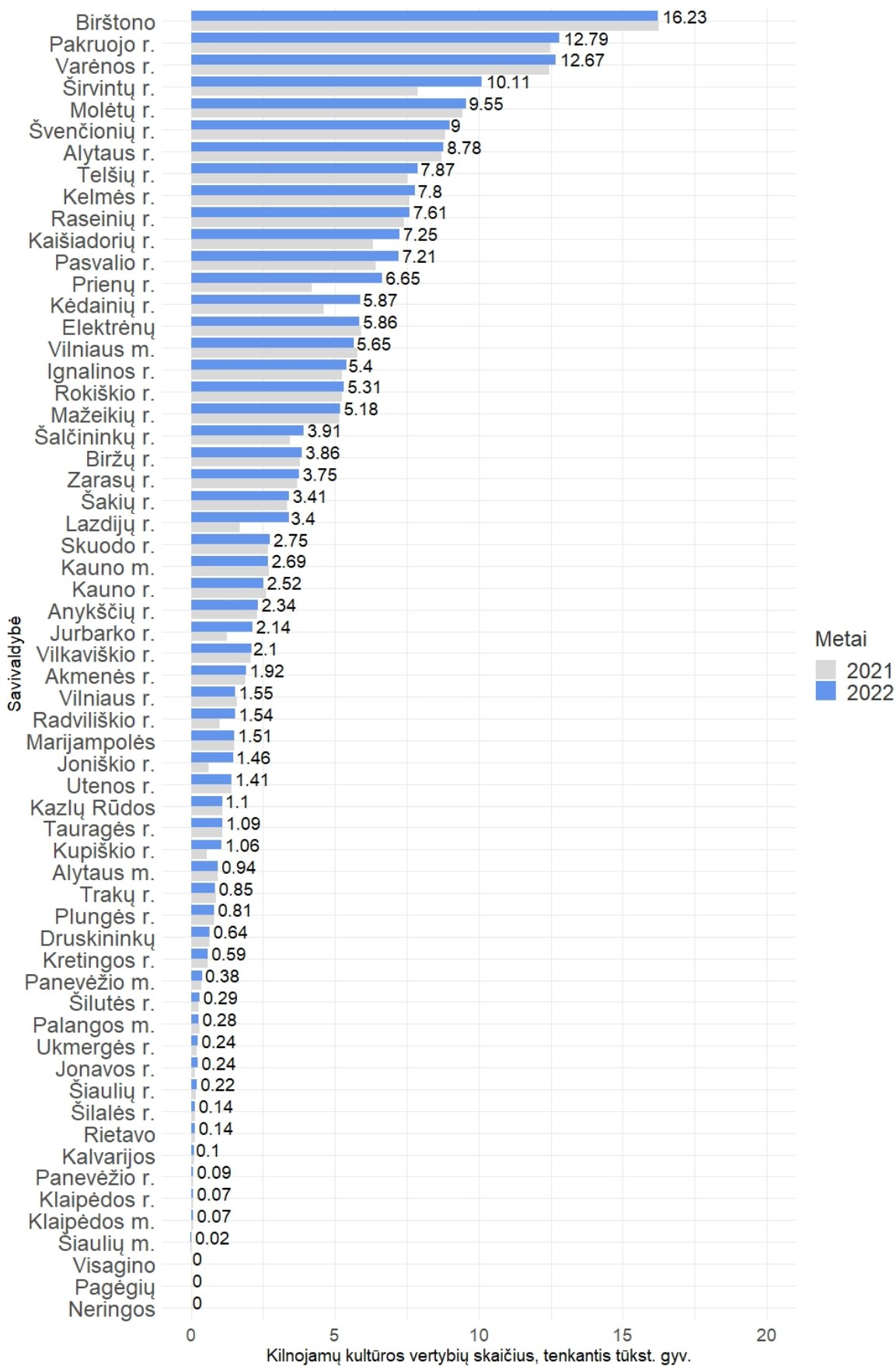
²⁴ Šaltinis: https://lt.m.wikipedia.org/wiki/Vaiždas:%D0%9F%D0%A24-153,%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B0,%D0%A8%D1%8F%D1%83%D0%BB%D1%8F%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9%D1%83%D0%B5%D0%B7%D0%B4,%D0%9F%D0%A7%D0%A8%D1%8F%D1%83%D0%BB%D1%8F%D0%B9%28Trainpix_121914%29.jpg; <https://www.sondeckis.lt/isvyka-i-siauliu-gelezinkeliu-muzieju>

²⁵ Šaltinis: https://www.omnia.ie/index.php?navigation_function=2&navigation_item=%2F2021802%2FLIMIS_391179362&repid=1

99 pav. Kilnojamų kultūros vertybių, skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis KPD duomenimis)

100 pav. Kilnojamų kultūros vertybių, tenkančių tūkst. gyv., skaičius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis KPD duomenimis)

2.6.5. Vidutinis finansavimas, skiriamas kultūros paveldo tvarkybai

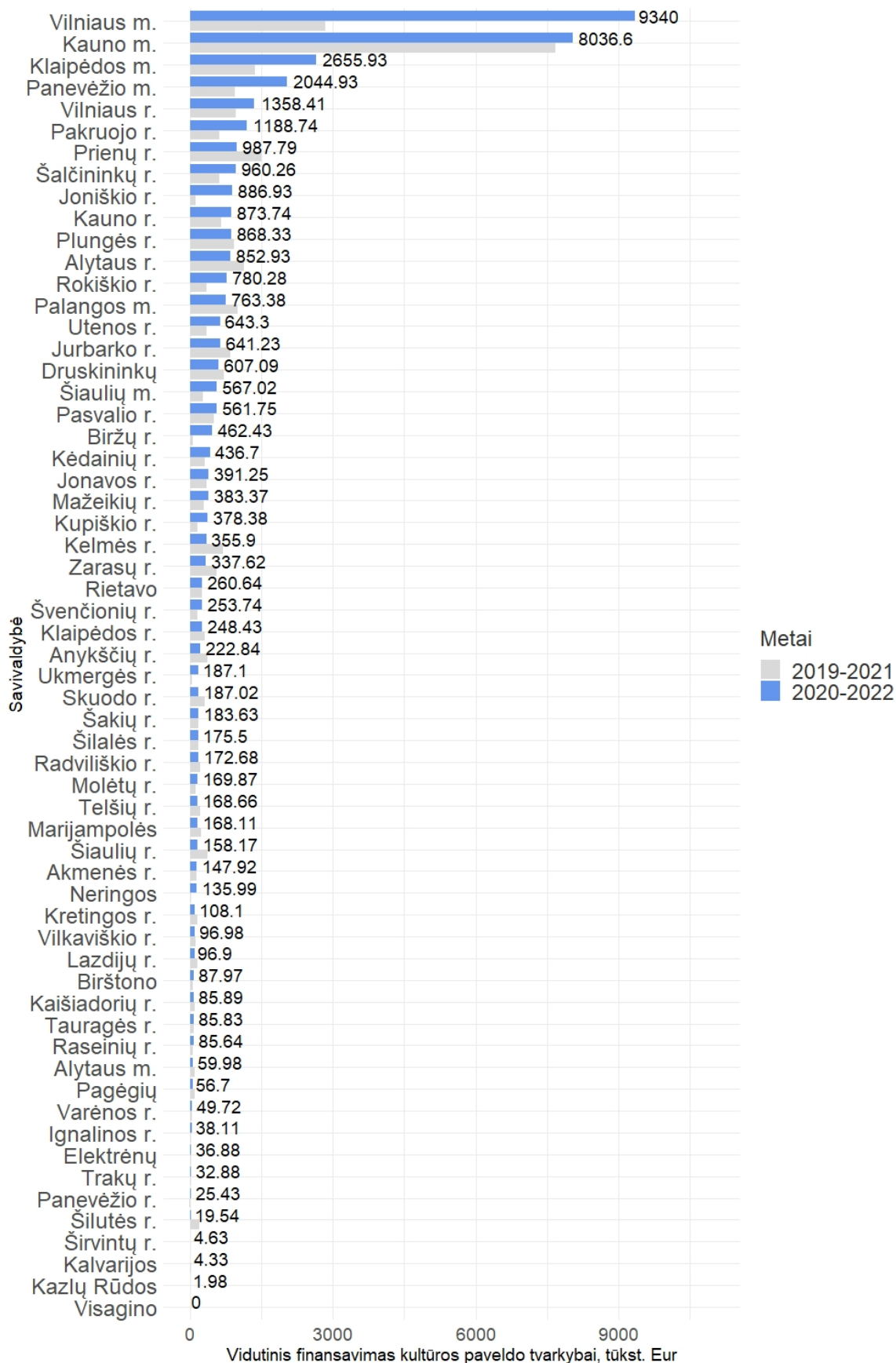
Valstybinė kultūros paveldo komisija kiekvienais metais atlieka savivaldybių apklausą, kurios metu surenkami duomenys apie skirtą finansavimą kultūros paveldo tvarkybai. Finansavimą sudaro savivaldybių biudžetų, valstybės, tarptautinių fondų ir kitų šaltinių lėšos. Bendrai 2019–2021 m. kultūros paveldo tvarkybai savivaldybėse buvo skirta 91,3 mln. Eur. O vertinant paskutinių trijų metų duomenis, 2020–2022 m., matome, kad finansavimas kultūros paveldo tvarkybai išaugo iki 123,55 mln. Eur.

Savivaldybių kultūros indekso kontekste vertinamas vidutinis 3 metų finansavimas, nes tikėtina, kad savivaldybės skiria didesnę finansavimą vienais metais, o kitais, pvz., užbaigus kultūros paveldo tvarkybos darbus, nėra poreikio vėl skirti didelės sumos. Kitaip tariant, taip sušvelninami finansavimo šuoliai, kurie būtų fiksuojami įtraukus metinius duomenis. Galiausiai ir paveldo tvarkybos darbai paprastai yra ilgesnės trukmės, tad pasirinktas 3 metų laikotarpis korektiškiau reprezentuoja savivaldybių dėmesį kultūros paveldo finansavimui.

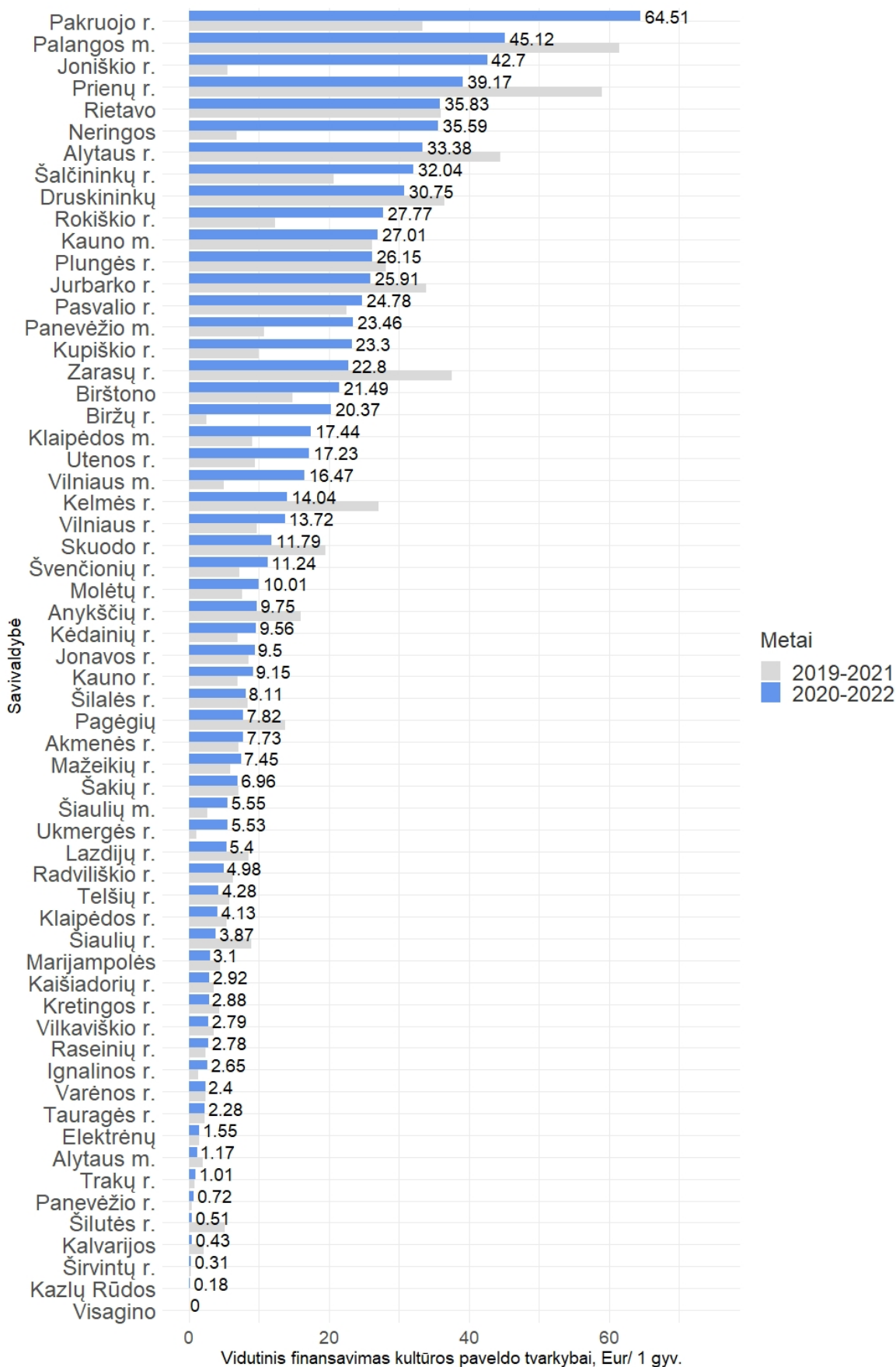
Vertinant atskirus metus, stebimos tokios tendencijos:

- 2022 metais savivaldybės iš savivaldybių biudžetų kultūros paveldo tvarkybai skyrė kiek daugiau nei 33 mln. Eur;
- 2022 m. didžiausią finansavimo sumą kultūros paveldo tvarkybai iš savivaldybės biudžeto skyrė Kauno m. sav. (apie 9,3 mln. Eur), Vilniaus m. sav. (apie 6,7 mln. Eur), Klaipėdos m. sav. (apie 4,3 mln. Eur) bei Panevėžio m. sav. (apie 3,2 mln. Eur);
- 2022 m. mažiausią finansavimą kultūros paveldo tvarkybai iš savivaldybės biudžeto skyrė Pagėgių sav. (1 000 Eur), Kelmės r. sav. (1 653 Eur), Lazdijų r. sav. (5 100 Eur). Visagino sav. finansavimo iš savivaldybės biudžeto neskyrė;
- 2022 m. savivaldybės taip pat pritraukė valstybės, tarptautinių ir kitų fondų finansavimo, kuris sudarė kiek daugiau nei 17,6 mln. Eur (iš kurių pagrindinę dalį sudarė tarptautinių fondų lėšos – apie 12,6 mln. Eur);
- 2021 m. savivaldybės iš savivaldybių biudžetų kultūros paveldo tvarkybai skyrė kiek daugiau nei 9,1 mln. Eur.

- 2021 m. valstybės, tarptautinių ir kitų fondų finansavimo suma kultūros paveldo tvarkybai sudarė apie 7,1 mln. Eur (iš kurių valstybės dalis siekė apie 3,45, o tarptautinių fondų – 3,5 mln. Eur).

101 pav. Vidutinis finansavimas kultūros paveldo tvarkybai, 2019–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LR VKPK duomenimis)

102 pav. Vidutinis finansavimas kultūros paveldo tvarkybai, Eur / 1 gyv., 2019–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis VKPD duomenimis)

2.6.6. SUBINDEKSAS: KULTŪROS PAVELDAS

Kultūros paveldo subindekso rodiklių grupę sudaro kultūros paveldo paminklų skaičiaus, nekilnojamųjų kultūros vertybių skaičiaus, nekilnojamųjų kultūros vertybių, turinčių vertingųjų savybių, kilnojamųjų kultūros vertybių skaičiaus ir vidutinio 3 m. finansavimo kultūros paveldo tvarkybai rodikliai. Visi 5 rodikliai normalizuojami ir skaičiuojamas jų aritmetinis vidurkis, kuris ir nurodo kultūros paveldo subindekso reikšmę.

Reitingo viršuje yra Pakruojo r. sav. Jos subindekso reikšmė pakilo nuo 52 iki beveik 63 balų (savivaldybė iš 3 vietos pakilo į pirmą). Antroje pozicijoje du metus iš eilės išliko Molėtų sav. Į trečią poziciją 2022 m. iš pirmosios nukrito Zarasų sav. Ketvirtoje ir penktoje pozicijose yra Neringos ir Švenčionių r. sav. Visos minėtos savivaldybės surinko daugiau nei 50 balų iš 100 galimų.

Reitingo apačioje yra jauniausias Lietuvos miestas – Visagino sav. Pirmą kartą, lyginant su kitais subindeksais, savivaldybė įgyja nulio reikšmę (situacija nesikeitė, lyginant su 2021 m.). Tai reiškia, kad pagal visus į šią grupę įtrauktus rodiklius Visagino sav. buvo žemiausioje pozicijoje. Nors nekilnojamųjų kultūros vertybių Visagino sav. santykinai nedaug (11), o kilnojamųjų neužfiksuota, savivaldybė galėtų skirti dėmesio esamų vertybių priežiūrai. Taip pat Visagino sav. gyventojai, palyginti su kitų savivaldybių gyventojais, „nukenčia“ dėl menkesnės kultūros paveldo aplinkos, taigi savivaldybė galėtų ieškoti būdų, kaip kompensuoti šią spragą. Taip pat kyla klausimas, ar tikrai Visagino sav. nėra nė vienos kilnojamosios kultūros paveldo vertybės, ar tiesiog nebuvo skirta žmogiškųjų resursų šioms vertybėms užfiksuoti.

Reitingo apačioje taip pat atsidūrė ir didžiųjų miestų savivaldybės: Alytaus m. sav., Šiaulių m. sav. Pastarosios surinko mažiau nei 3 balus, ir tai mažas pasiekimas, turint omeny, kad maksimalus balas yra 100.

Lyginant 2021 m. ir 2022 m. reitingo pozicijas, matoma, kad didžiausią teigiamą pokytį reitingo pozicijose pasiekė Joniškio r. sav. (iš 37 pozicijos pakilo į 15), Biržų r. sav. (iš 29 pozicijos pakilo į 19), bei Kupiškio r. sav. (iš 20 pozicijos pakilo į 12). Didžiausias neigiamas pokytis fiksuotas Palangos m. sav. Pastaroji iš 14 pozicijos nukrito į 28.

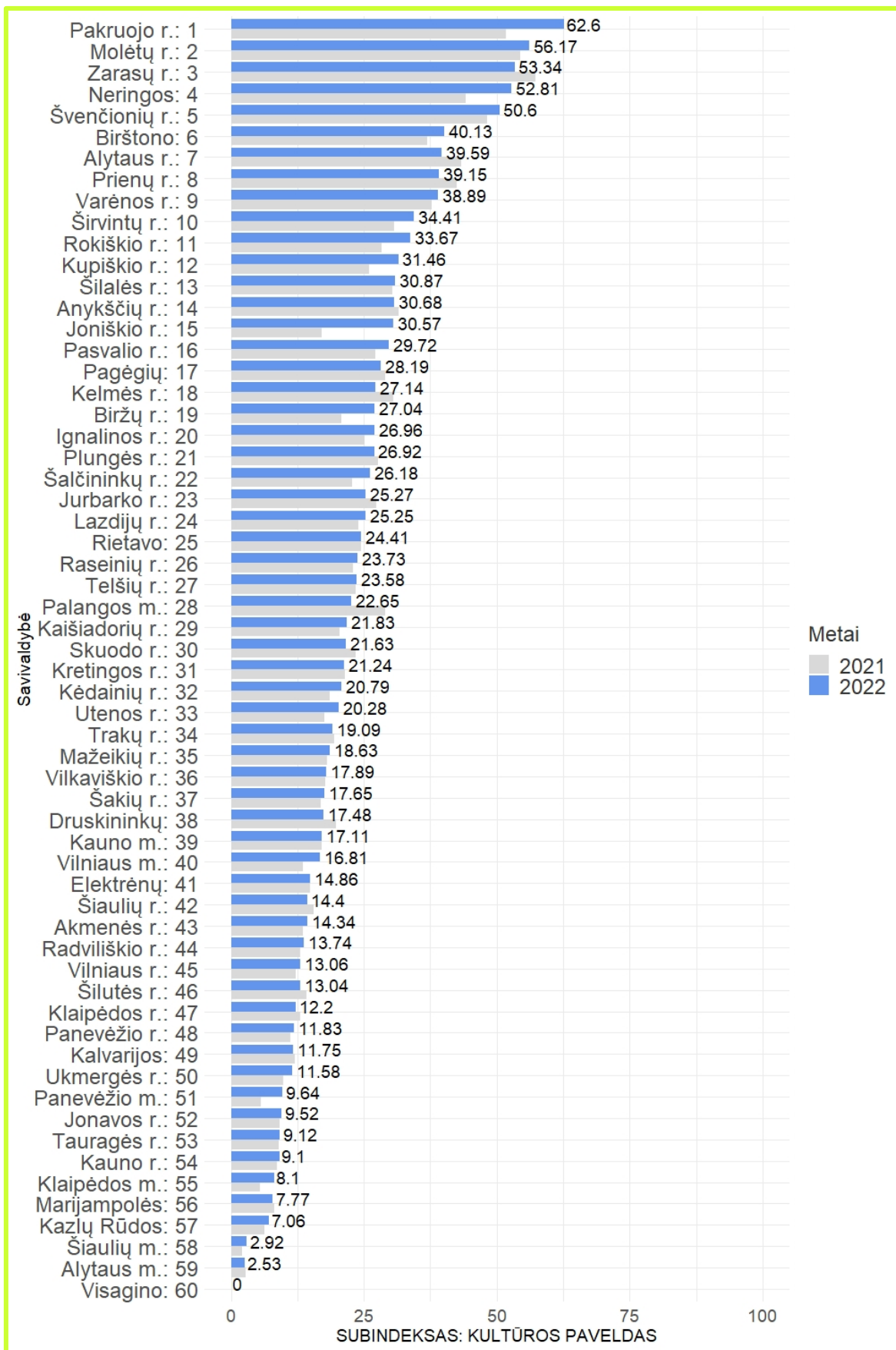
15 lentelė. Kultūros paveldo subindeksas ir normalizuoti rodikliai, 2022 m. (sudaryta autorės)

Savivaldybė	Vidutinis finansavimas, skiriamas kultūros paveldo tvarkybai, 2020–2022 m., Eur / gyv.	Kultūros paveldo paminklų skaičius / 1000 gyv.	Nekilnojamų kultūros vertybių skaičius / 1000 gyv.	Nekilnojamų kultūros vertybių, turinčių vertingąsias savybes, skaičius / 1000 gyv.	Kilnojamų kultūros vertybių skaičius / 1000 gyv.	SUBINDEKSAS: KULTŪROS PAVELDAS
Akmenės r.	11,98	10,21	18,34	19,32	11,83	14,34
Alytaus m.	1,81	2,06	1,43	1,58	5,79	2,53
Alytaus r.	51,74	34,64	27,63	29,85	54,10	39,59
Anykščių r.	15,11	29,92	47,00	46,95	14,42	30,68
Birštono	33,31	17,32	25,75	24,28	100,00	40,13
Biržų r.	31,58	19,02	33,51	27,31	23,78	27,04
Druskininkų	47,67	4,43	14,32	17,03	3,94	17,48
Elektrėnų	2,40	17,32	9,13	9,34	36,11	14,86
Ignalinos r.	4,11	36,34	33,89	27,19	33,27	26,96
Jonavos r.	14,73	13,44	10,57	7,39	1,48	9,52
Joniškio r.	66,19	19,95	29,30	28,43	9,00	30,57
Jurbarko r.	40,16	25,94	23,36	23,68	13,19	25,27
Kaišiadorių r.	4,53	25,06	19,43	15,44	44,67	21,83
Kalvarijos	0,67	12,57	19,90	24,99	0,62	11,75
Kauno m.	41,87	8,24	9,09	9,78	16,57	17,11
Kauno r.	14,18	3,15	6,03	6,61	15,53	9,10
Kazlų Rūdos	0,28	3,27	11,10	13,86	6,78	7,06
Kelmės r.	21,76	9,96	37,59	18,33	48,06	27,14
Klaipėdos m.	27,03	3,68	4,47	4,91	0,43	8,10
Klaipėdos r.	6,40	12,25	21,20	20,74	0,43	12,20
Kretingos r.	4,46	32,86	35,40	29,83	3,64	21,24
Kupiškio r.	36,12	33,41	41,52	39,74	6,53	31,46
Kėdainių r.	14,82	12,08	20,59	20,28	36,17	20,79
Lazdijų r.	8,37	32,37	29,73	34,81	20,95	25,25
Marijampolės	4,81	6,90	8,06	9,78	9,30	7,77
Mažeikių r.	11,55	22,18	13,24	14,27	31,92	18,63
Molėtų r.	15,52	89,10	57,96	59,43	58,84	56,17
Neringos	55,17	8,87	100,00	100,00	0,00	52,81
Pagėgių	12,12	47,35	38,62	42,86	0,00	28,19
Pakruojo r.	100,00	53,97	47,78	32,47	78,80	62,60
Palangos m.	69,94	17,14	11,24	13,19	1,73	22,65
Panevėžio m.	36,37	1,22	4,04	4,22	2,34	9,64
Panevėžio r.	1,12	11,21	23,23	23,04	0,55	11,83
Pasvalio r.	38,41	11,14	27,61	27,01	44,42	29,72
Plungės r.	40,54	43,56	24,15	21,36	4,99	26,92
Prienų r.	60,72	40,79	25,73	27,56	40,97	39,15
Radviliškio r.	7,72	10,92	21,56	19,00	9,49	13,74
Raseinių r.	4,31	27,67	19,68	20,10	46,89	23,73
Rietavo	55,54	9,83	31,58	24,25	0,86	24,41
Rokiškio r.	43,05	38,26	27,85	26,46	32,72	33,67
Skuodo r.	18,28	18,32	34,58	20,03	16,94	21,63
Tauragės r.	3,53	13,32	11,90	10,12	6,72	9,12
Telšių r.	6,63	20,02	22,45	20,33	48,49	23,58
Trakų r.	1,57	46,41	22,16	20,06	5,24	19,09
Ukmergės r.	8,57	4,74	23,74	19,39	1,48	11,58
Utenos r.	26,71	26,73	21,31	17,94	8,69	20,28
Varėnos r.	3,72	34,72	41,44	36,48	78,07	38,89
Vilkaviškio r.	4,32	25,76	21,27	25,17	12,94	17,89
Vilniaus m.	25,53	4,93	9,16	9,64	34,81	16,81
Vilniaus r.	21,27	15,48	9,78	9,22	9,55	13,06
Visagino	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zarasų r.	35,34	100,00	56,17	52,09	23,11	53,34
Šakių r.	10,79	13,69	20,75	22,01	21,01	17,65
Šalčininkų r.	49,67	24,12	17,85	15,19	24,09	26,18
Šiaulių m.	8,60	1,73	2,06	2,07	0,12	2,92
Šiaulių r.	6,00	11,94	27,10	25,61	1,36	14,40
Šilalės r.	12,57	80,30	37,88	22,76	0,86	30,87
Šilutės r.	0,79	17,68	22,89	22,07	1,79	13,04
Širvintų r.	0,48	31,32	40,58	37,36	62,29	34,41
Švenčionių r.	17,42	88,88	43,18	48,05	55,45	50,60
VIDURKIS	22,00	23,99	24,98	23,37	21,40	23,15

16 lentelė. Kultūros paveldo subindeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
3	1	Pakruojo r.	51,66	62,60	10,94
2	2	Molėtų r.	54,46	56,17	1,71
1	3	Zarasų r.	57,32	53,34	- 3,98
5	4	Neringos	44,12	52,81	8,69
4	5	Švenčionių r.	48,16	50,60	2,44
9	6	Birštono	36,93	40,13	3,20
6	7	Alytaus r.	43,30	39,59	- 3,71
7	8	Prienuų r.	42,48	39,15	- 3,33
8	9	Varėnos r.	37,80	38,89	1,08
11	10	Širvintų r.	30,74	34,41	3,67
16	11	Rokiškio r.	28,37	33,67	5,30
20	12	Kupiškio r.	26,02	31,46	5,45
13	13	Šilalės r.	30,37	30,87	0,50
10	14	Ankščių r.	31,58	30,68	- 0,90
37	15	Joniškio r.	17,12	30,57	13,45
19	16	Pasvalio r.	27,23	29,72	2,49
15	17	Pagėgių	29,02	28,19	- 0,83
12	18	Kelmės r.	30,54	27,14	- 3,40
29	19	Biržų r.	20,77	27,04	6,27
21	20	Ignalinos r.	25,15	26,96	1,81
17	21	Plungės r.	27,71	26,92	- 0,79
27	22	Šalčininkų r.	22,72	26,18	3,47
18	23	Jurbarko r.	27,30	25,27	- 2,04
23	24	Lazdijų r.	23,95	25,25	1,30
22	25	Rietavo	24,51	24,41	- 0,10
26	26	Raseinių r.	23,03	23,73	0,70
25	27	Telšių r.	23,43	23,58	0,15
14	28	Palangos m.	29,05	22,65	- 6,40
30	29	Kaišiadorių r.	20,38	21,83	1,45
24	30	Skuodo r.	23,51	21,63	- 1,88
28	31	Kretingos r.	21,48	21,24	- 0,24
33	32	Kėdainių r.	18,52	20,79	2,26
36	33	Utenos r.	17,58	20,28	2,69
32	34	Trakų r.	19,47	19,09	- 0,38
34	35	Mažeikių r.	18,02	18,63	0,61
35	36	Vilkaviškio r.	17,67	17,89	0,22
39	37	Šakių r.	16,96	17,65	0,69
31	38	Druskininkų	19,68	17,48	- 2,20
38	39	Kauno m.	17,00	17,11	0,11
44	40	Vilniaus m.	13,48	16,81	3,33
41	41	Elektrėnų	14,96	14,86	- 0,10
40	42	Šiaulių r.	15,57	14,40	- 1,17
43	43	Akmenės r.	13,61	14,34	0,72
46	44	Radviškio r.	13,05	13,74	0,69
47	45	Vilniaus r.	12,11	13,06	0,95
42	46	Šilutės r.	14,21	13,04	- 1,17
45	47	Klaipėdos r.	13,10	12,20	- 0,90
49	48	Panevėžio r.	11,13	11,83	0,70
48	49	Kalvarijos	12,05	11,75	- 0,30
50	50	Ukmergės r.	9,77	11,58	1,82
56	51	Panevėžio m.	5,70	9,64	3,94
51	52	Jonavos r.	9,12	9,52	0,40
52	53	Tauragės r.	9,03	9,12	0,09
53	54	Kauno r.	8,61	9,10	0,49
57	55	Klaipėdos m.	5,47	8,10	2,63
54	56	Marijampolės	8,11	7,77	- 0,34
55	57	Kazlų Rūdos	6,22	7,06	0,84
59	58	Šiaulių m.	2,08	2,92	0,84
58	59	Alytaus m.	2,79	2,53	- 0,25
60	60	Visagino	0,00	0,00	0,00

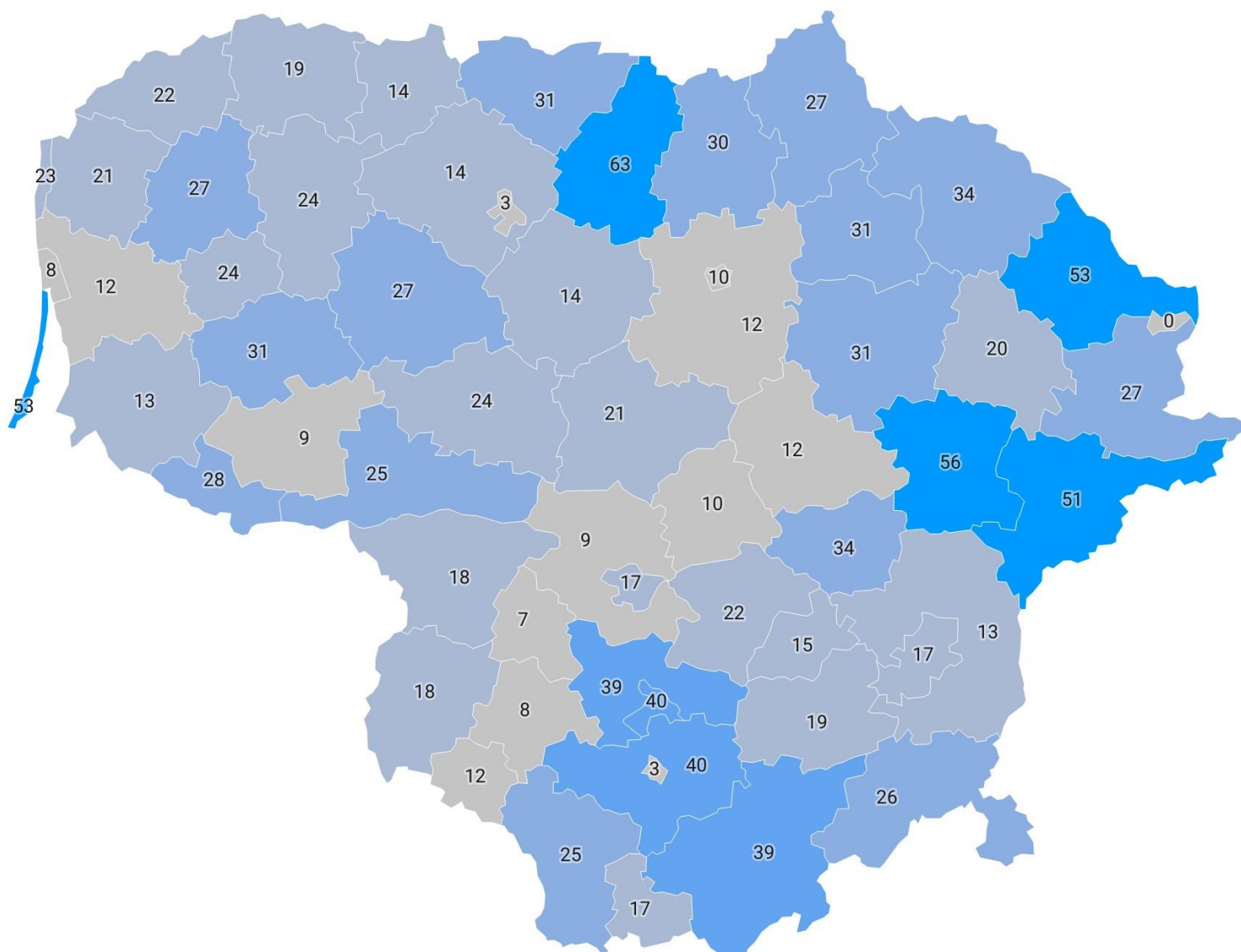
Pastaba: R 2021 ir R 2022 nurodo atitinkamai 2021 ir 2022 metų subindekso reitingą.

103 pav. Savivaldybių reitingas pagal kultūros paveldo subindeksą, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

SKI: kultūros paveldas, 2022

■ < 12.52 ■ 12.52–25.04 ■ 25.04–37.56 ■ 37.56–50.08 ■ ≥ 50.08

104 pav. Savivaldybių reitingas pagal kultūros paveldo subindeksą, 2022 m. Sugrupuoti rezultatai (sudaryta autorės)

Kultūros paveldo subindekso reikšmės svyruoja nuo 0 (Visagino sav.) iki 62,6 balo Pakruojo r. sav. Kultūros paveldo subindekso vidurkis – 23,15 (2021 m. vidurkis buvo 22,09). Didesnėmis subindekso balo reikšmėmis išsiskiria atskiros Tauragės, Utenos, Alytaus, Šiaulių apskričių savivaldybės, – tad galima daryti išvadą, kad pagal kultūros paveldo grupės kintamuosius nėra koncentracijos tik keliose savivaldybėse ar vienoje Lietuvos dalyje, kaip buvo matoma kitų subindeksų atveju.

2.7 ■ POKYČIŲ GRUPĖ

Pokyčių grupės rodiklius sudaro:

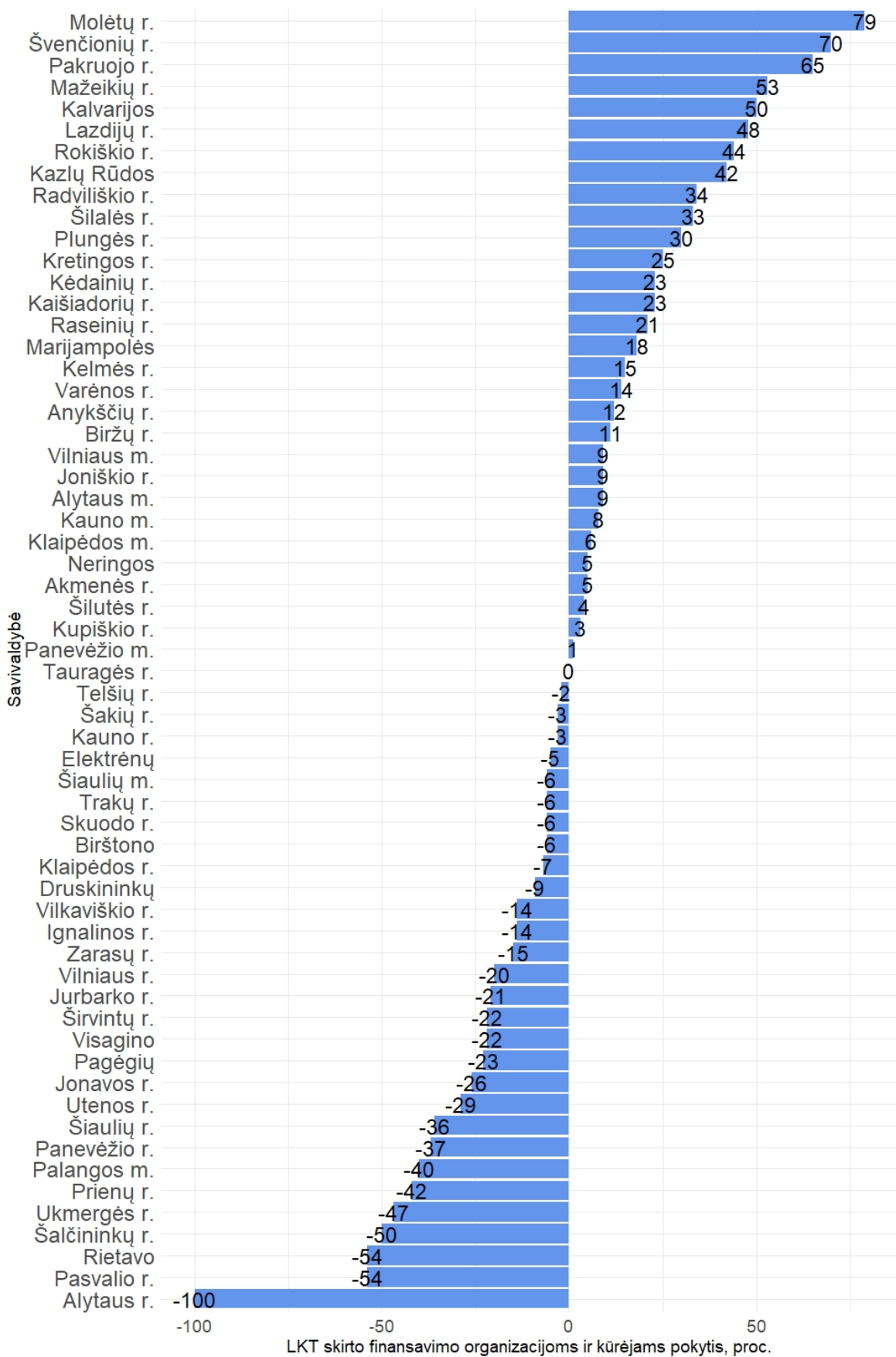
1. **LKT skirto finansavimo organizacijoms bei kultūros ir meno kūrėjams pokytis 2021–2022 m., proc.;**
2. **tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis 2021–2022 m., proc.;**
3. **naujasias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis 2021–2022 m., proc.;**
4. **savivaldybių biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms pokytis 2020–2021 m., proc.**

Pasirinkti pokyčių grupės rodikliai nurodo, kad prie savivaldybės kultūrinės aplinkos turėtų prisidėti tiek kultūros organizacijos ir kūrėjai (generuodami aktualias ir profesionalias kultūros projektų idėjas ir taip pritraukdami LKT skiriamą finansavimą arba kurdami pridėtinę vertę per įmonių veiklą), tiek savivaldybės finansiškai skatindamos kultūros sritį. Pokyčių grupėje nekreipiamas dėmesys į buvusias absoliutines reikšmes, ir net turėjusios labai žemą rodiklio reikšmę, bet užfiksavusios teigiamus pasikeitimus, savivaldybės galėjo atsidurti reitingo viršuje. Pokyčių grupės rodikliai leidžia atkreipti dėmesį į vykstančias pozityvias slinktis, kurias palaikant, ilguoju laikotarpiu būtų galima tikėtis ir bendros kultūrinės aplinkos augimo savivaldybėje.

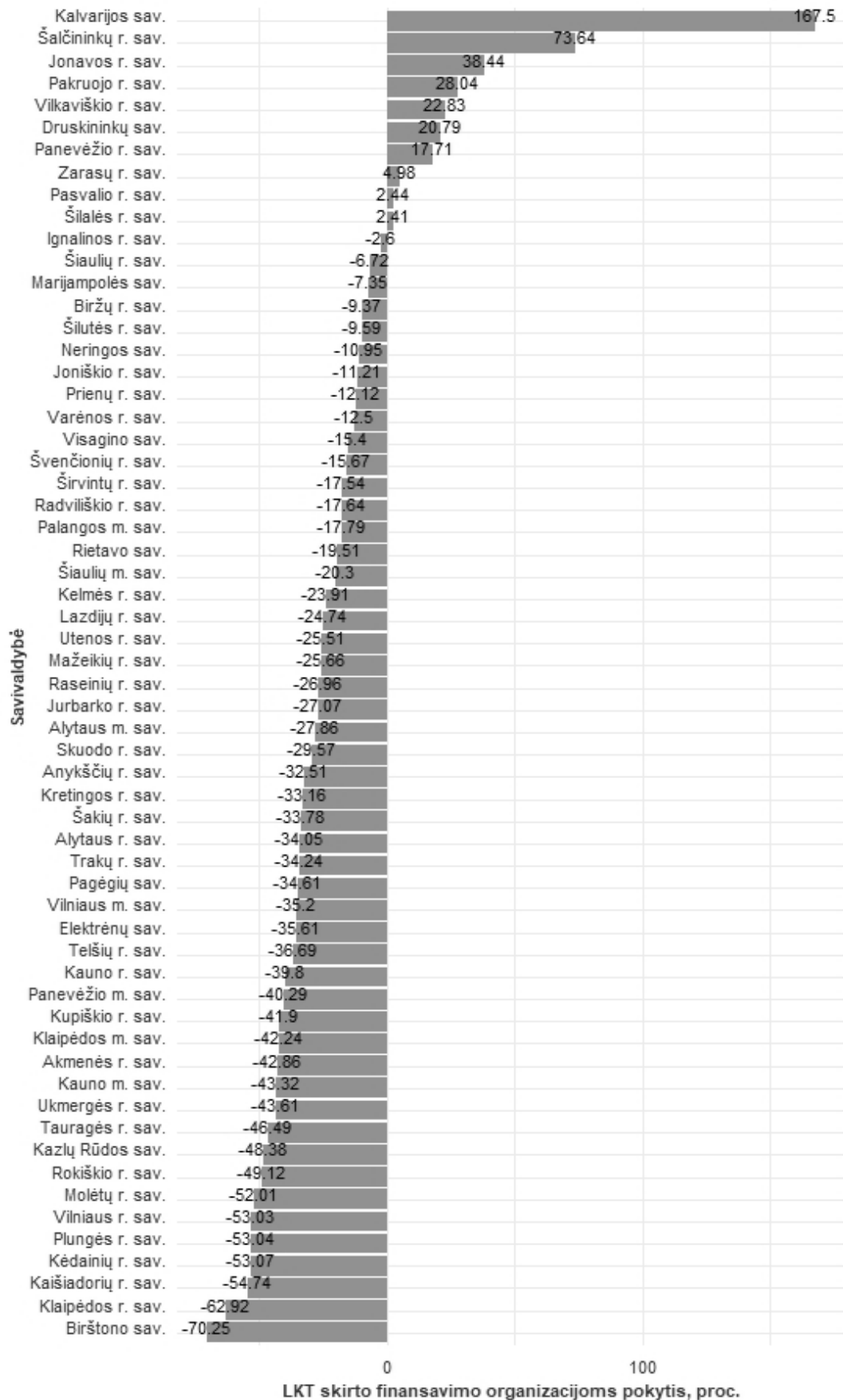
2.7.1. LKT skirto finansavimo organizacijoms ir kūrėjams pokytis

Vertinant LKT skirto finansavimo kultūros organizacijoms bei kultūros ir meno kūrėjams pokytį 2020–2021 metais buvo gauta, kad finansavimas augo tik 10 savivaldybių. Tai buvo Kalvarijos sav., Šalčininkų r. sav., Jonavos r. sav., Pakruojo r. sav., Vilkaviškio r. sav., Druskininkų sav., Panevėžio r. sav., Zarasų r. sav., Pasvalio r. sav., Šilalės r. sav. Likusiose savivaldybėse 2021 m. LKT finansavimo suma, palyginti su 2020 m., mažėjo. Pozityvesnė situacija gauta 2022 m., 2022 m. finansavimo rezultatus lyginant su 2021 m. Daugmaž pusėje savivaldybių fiksuotas teigiamas pokytis. Didžiausias pokytis fiksuotas Molėtų r. sav., Švenčionių r. sav., Pakruojo r. sav. Didžiausias neigiamas pokytis – Alytaus r. sav. Pastarosios savivaldybės organizacijos ir kūrėjai 2022 m. negavo LKT finansavimo išvis.

Vertinant LKT finansavimo pokytį galima atkreipti dėmesį į Alytaus m. sav., ir Kauno m. sav. Kaunas buvo Europos kultūros sostinė, Alytus – Lietuvos, tačiau finansavimo pokytis nėra didelis. Vertinant LKT finansavimo rezultatus, matyti, kad „sostinės titulo“ atsakomybės didesnioji dalis tenka pačiai savivaldybei. Pavyzdžiui, gavus Lietuvos kultūros sostinės vardą, kiekvienos savivaldybės pasirengimui ir programų įgyvendinimui LR KM numato skirti iki 100 tūkst. Eur. Ši suma nėra didelė, kad pilnai padengtų metų laikotarpio kultūrinės veiklas, tad likęs finansavimas turi būti numatomas savivaldybių biudžete.

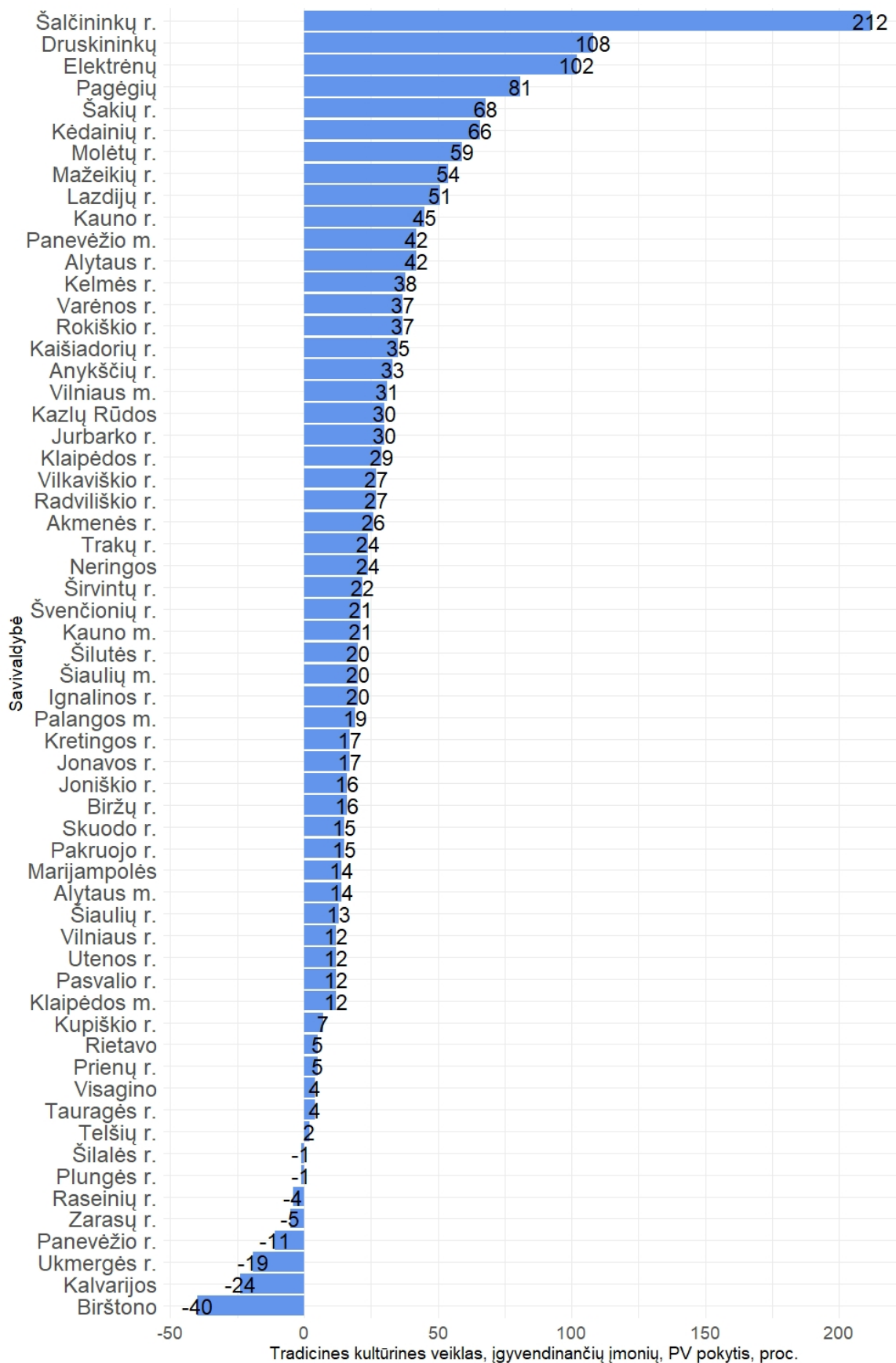
105 pav. LKT skirto finansavimo organizacijoms pokytis, proc., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

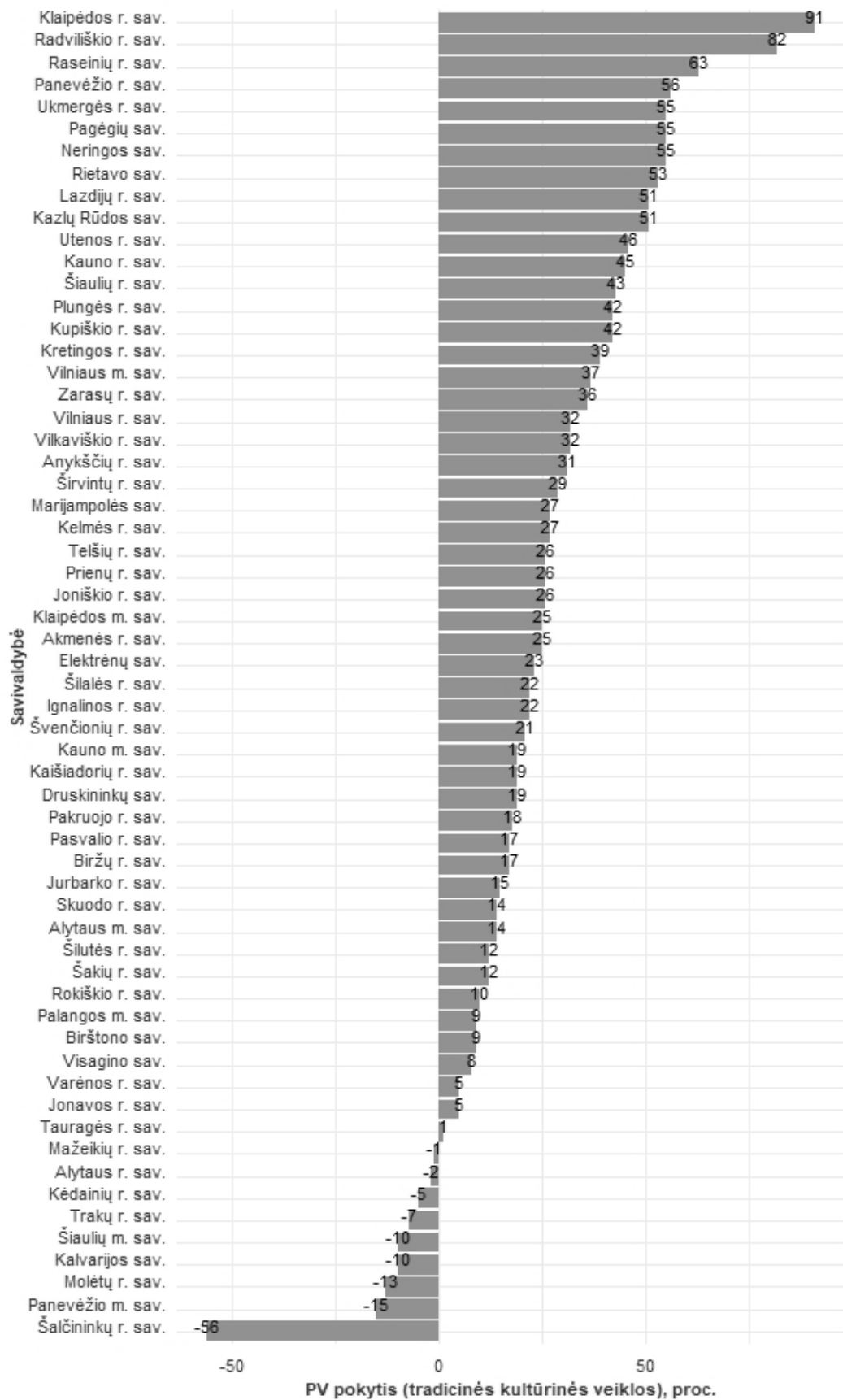
106 pav. LKT skirto finansavimo organizacijoms pokytis, proc., 2020–2021 m. (sudaryta autorės, remiantis LKT duomenimis)

2.7.2. Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis

Vertinant tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių sukurtos pridėtinės vertės procentinį pokytį 2020–2021 metais bei 2021–2022 metais, daugelyje savivaldybių regimos pozityvios tendencijos. Pastaraisiais metais didžiausias teigiamas pridėtinės vertės pokytis užfiksuotas Šalčininkų r. sav., Druskininkų ir Elektrėnų sav. Galima atkreipti dėmesį į Šalčininkų r. sav. 2021 m. ji pagal šį rodiklį buvo reitingo apačioje (neigiamas pokytis siekė 56 proc.). 2022 m. reitingo apačioje yra Ukmergės r., Kalvarijos ir Birštono sav.

107 pav. Sukuriamos pridėtinės vertės (tradicines kultūrinės veiklas vykdančios įmonės ir jų padaliniai) pokytis, proc., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

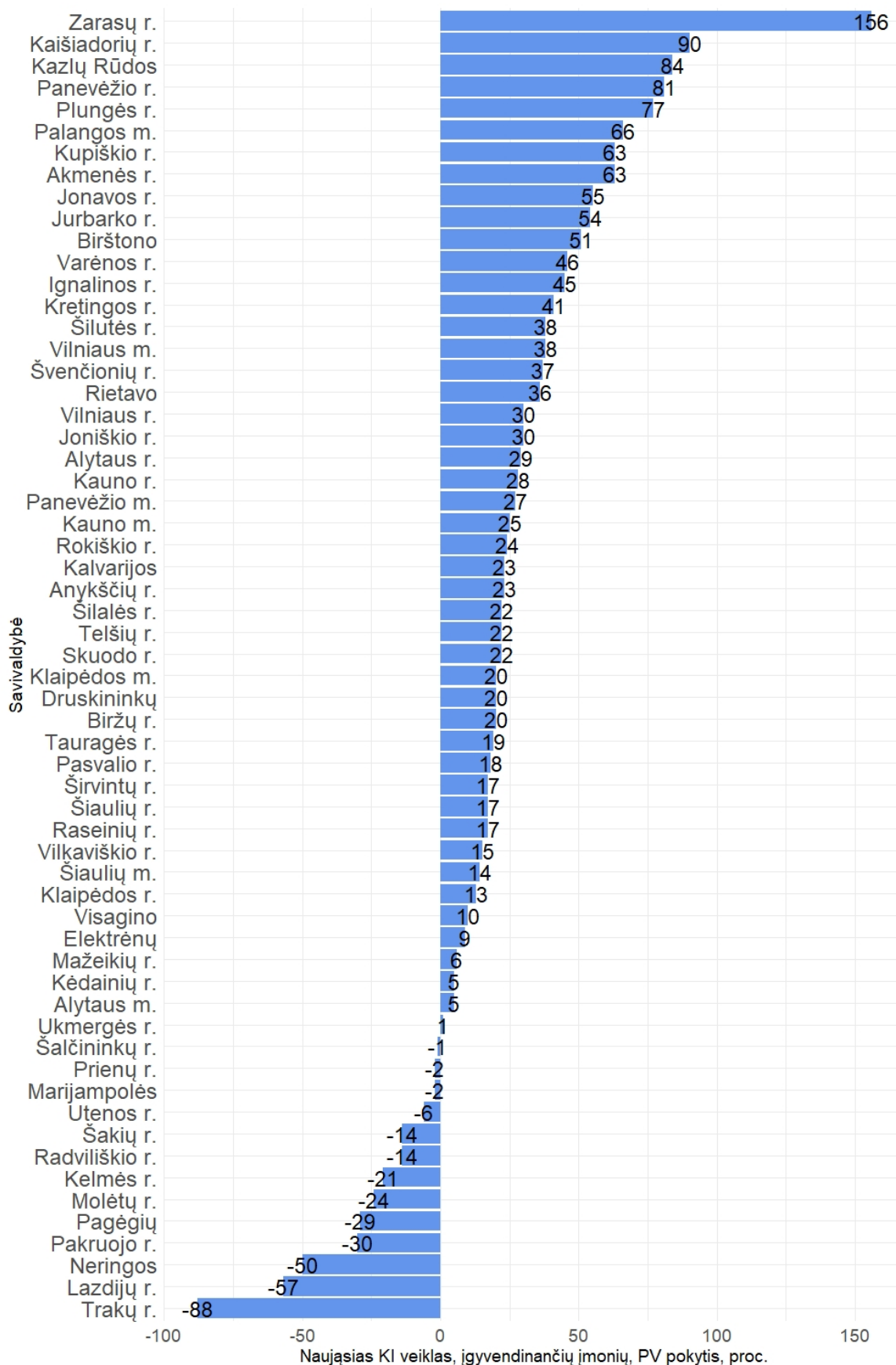

108 pav. Sukuriamos pridėtinės vertės (tradicines kultūrines veiklas vykdančios įmonės ir jų padaliniai) pokytis, proc., 2020–2021 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.7.3. Naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytis

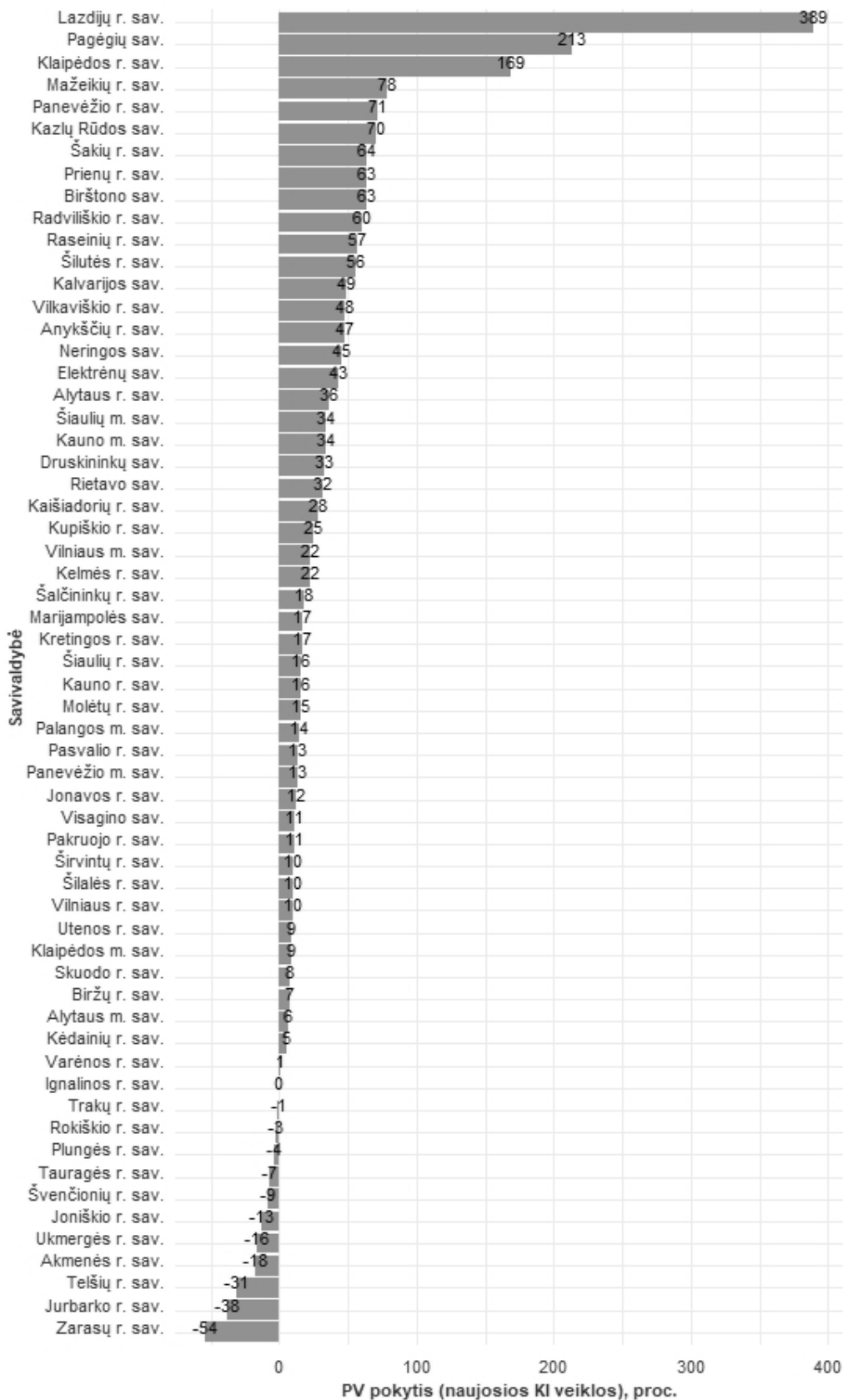
Vertinant naujasis kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių pridėtinės vertės pokytį 2020–2021 m. ir 2021–2022 m. matyti, kad daugelyje savivaldybių vyko PV augimas. 2022 m. didžiausias teigiamas augimas užfiksuotas Zarasų r. sav. (156 proc.), Kaišiadorių r. (90 proc.), Kazlų Rūdos r. (84 proc.), Panevėžio r. sav. (81 proc.). Zarasų r. sav. 2021 m. išsiskyrė stipriausiu neigiamu pokyčiu (-54 proc.), todėl džiugina tai, kad pastaraisiais metais kritimą pakeitė teigiamas pokytis..

Neigiamas pokytis užfiksuotas 13 savivaldybių. Stipriausias neigiamas pokytis – Trakų r. sav. (-88 proc.). Stiprus neigiamas pokytis fiksuotas Neringos ir Lazdijų r. sav. (-50 ir -57 proc. atitinkamai).

109 pav. Sukuriamos pridėtinės vertės (naujasias KI veiklas vykdančios įmonės ir jų padaliniai) pokytis, proc., 2021–2022 m.

(sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

110 pav. Sukuriamos pridėtinės vertės (naujasias KI veiklas vykdančios įmonės ir jų padaliniai) pokytis, proc., 2020–2021 m. (sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

2.7.4. Savivaldybės biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms pokytis

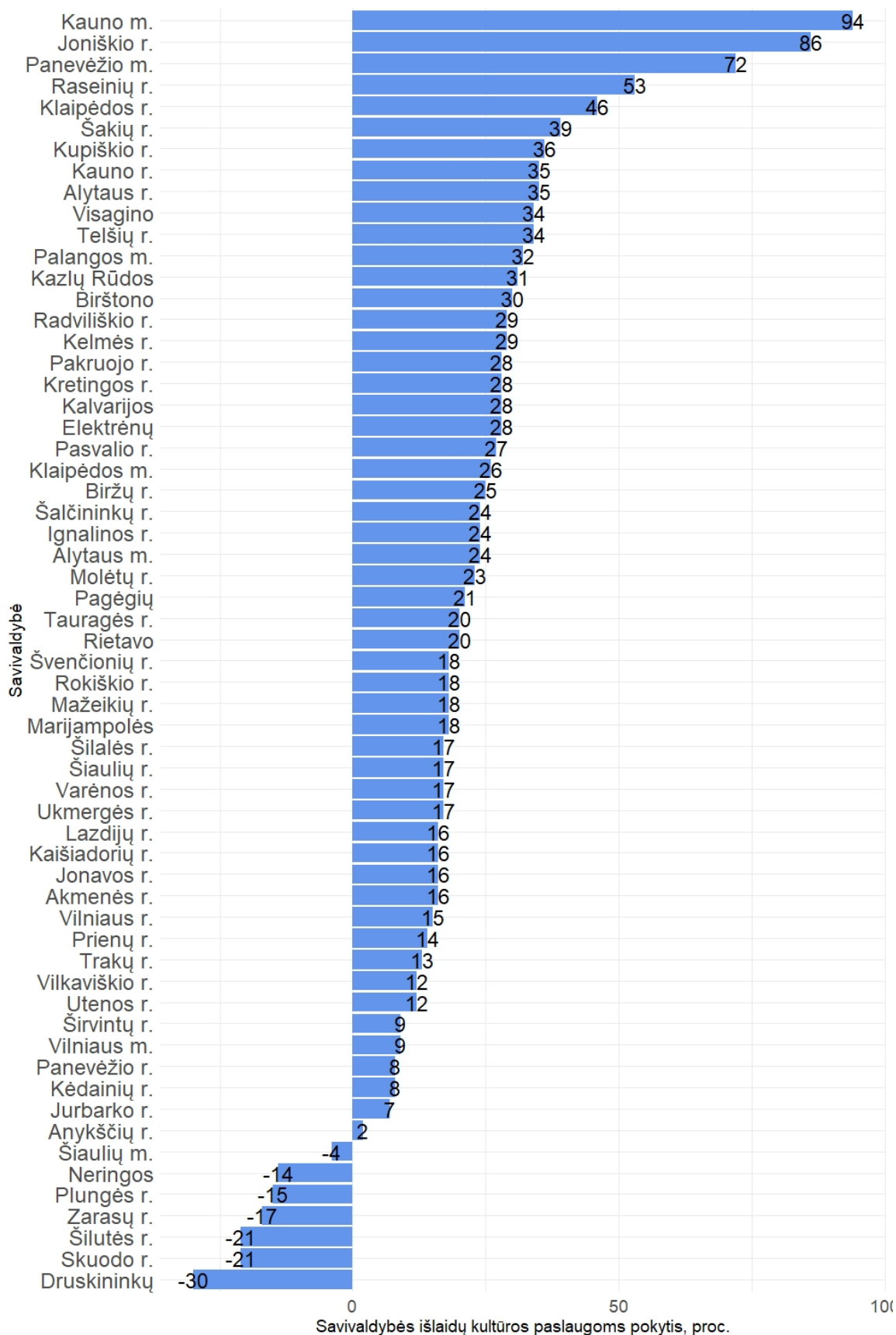
Vertinant savivaldybės biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms pokytį 2021–2022 m., didesnėje savivaldybių dalyje stebima augimo tendencija. Tik 7 savivaldybėse fiksuotas neigiamas pokytis. Vidutinis pokytis 2021–2022 m. buvo apie 21 proc.

Didžiausias teigiamas pokytis užfiksuotas Kauno m. sav. – pastaroji savivaldybė beveik padvigubino išlaidas kultūros paslaugoms (pokytis siekė 94 proc.). Antroje savivaldybių reitingo pozicijoje yra Joniškio r. sav. (86 proc.), trečioje – Panevėžio m. sav. Atkreiptinas dėmesys, kad Panevėžio m. sav. ir ankstesnių metų šio rodiklio reitinge buvo trečioje pozicijoje (2020–2021 m. savivaldybės biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms teigiamas pokytis siekė 37 proc.). Tad Panevėžio m. sav. matomas nuoseklus išlaidų kultūros paslaugoms augimas.

Reitingo apačioje yra Druskininkų sav. Pastarojoje fiksuotas neigiamas 30 proc. pokytis. Druskininkų savivaldybė kelis metus iš eilės atsiduria šio rodiklio reitingo apačioje (2020–2021 m. savivaldybės biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms neigiamas pokytis siekė 54 proc.).

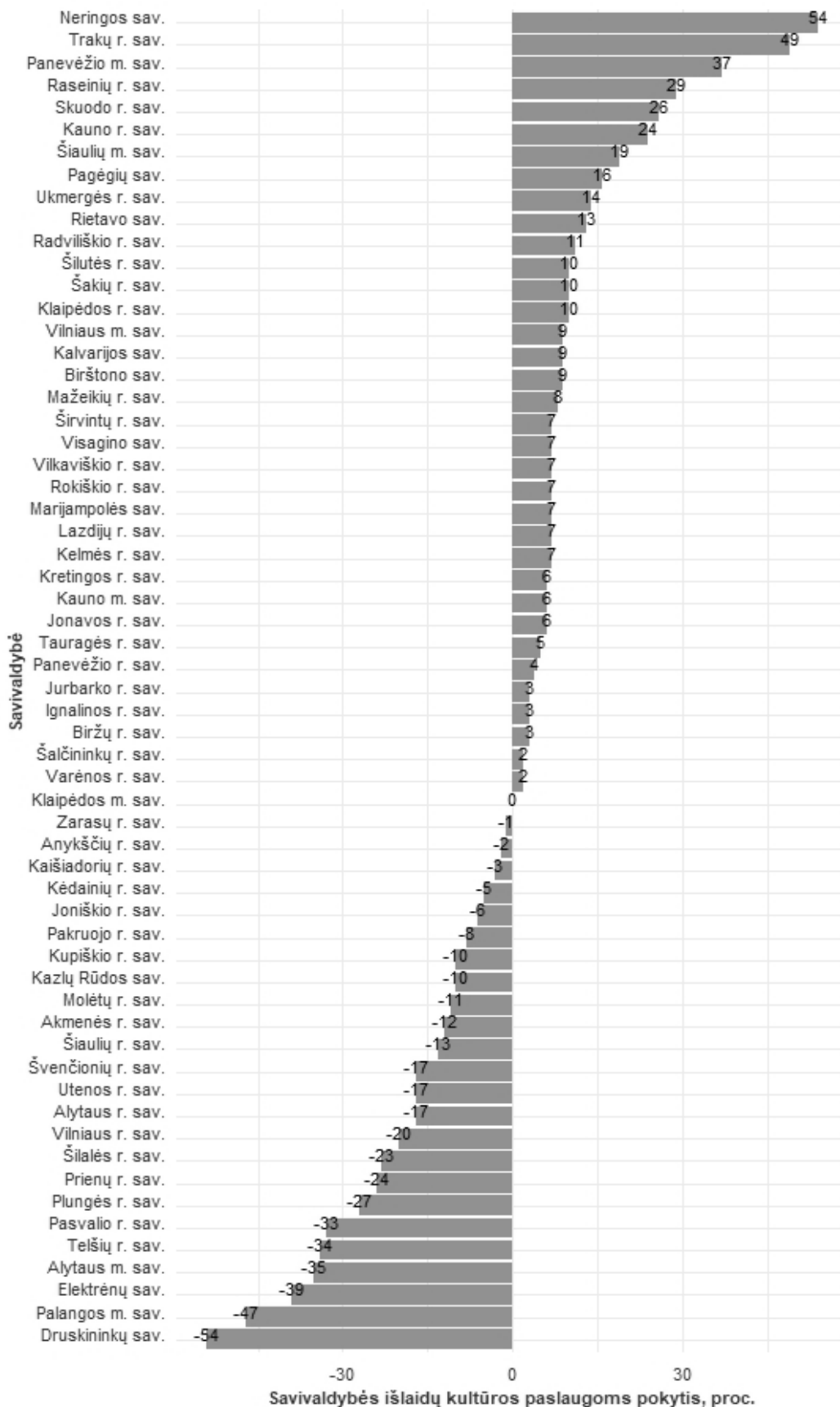
Vertinant pokyčius didžiuosiuose miestuose, matyti, kad be minėtos Kauno m. sav., stipriau augo absoliutinė išlaidų kultūros paslaugoms suma Klaipėdos m. sav. – 26 proc., Alytaus m. sav. – 24 proc. Šiose savivaldybėse pokytis buvo artimas savivaldybių vidurkiui. Tuo tarpu Vilniaus m. sav. pokytis sudarė 9 proc., Šiaulių m. sav. buvo neigiamas pokytis (-4 proc.).

Vertinant 2020–2021 m. laikotarpį, reitingo viršuje buvo Neringos sav. (fiksuotas 54 proc. teigiamas pokytis). Tuo tarpu 2021–2022 m. Neringos sav. yra reitingo apačioje – biudžeto augimas kultūrai pristabdytas.

111 pav. Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms pokytis, proc., 2021–2022 m. (sudaryta autorės, remiantis LR

FM duomenimis)

112 pav. Savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms pokytis, proc., 2020–2021 m. (sudaryta autorės, remiantis LR

FM duomenimis)

2.7.5. SUBINDEKSAS: POKYČIŲ GRUPĖ

Pokyčių grupę sudaro keturi rodikliai, kuriais vertinamas procentinis pokytis 2021–2022 m. Vertinamas savivaldybių pritraukto LKT finansavimo pokytis, pridėtinės vertės (dviejų tipų įmonių ir jų padalinių: naujasis KI veiklas vykdančių ir tradicines kultūrinės veiklas vykdančių) pokytis ir savivaldybių biudžetų išlaidų kultūros paslaugoms pokytis. Apskaičiavus pokyčius rodikliai yra normalizuojami. Normalizuotų rodiklių aritmetinis vidurkis sudaro subindekso reikšmes.

2022 m. pokyčių grupės subindekso vidurkis – 42,23 (2021 m. – 35,93). Reikšmės varijuoja nuo 28,08 iki 57,72.

Pokyčių grupės subindekso reitingo viršuje yra Kauno m. sav., kuri iš 2021 m. fiksuotos 36 pozicijos 2022 m. pakilo į 1. Tai lėmė, kad Kauno m. tapus „Europos kultūros sostine 2022“, savivaldybė beveik padvigubino finansavimą kultūros paslaugoms.

Reitingo viršuje taip pat yra Kazlų Rūdos sav. (56,7 balo), Joniškio r. sav. (56,3 balo), Panevėžio m. sav. (54,6 balo), Švenčionių r., Kaišiadorių r., Molėtų r., Šalčininkų r. sav. (po 52 balus). Reitingo apačioje yra Trakų r., Neringos ir Ukmergės sav., surinkusios mažiau nei 30 balų.

Vertinant pasikeitimus reitingo pozicijose, stipriausiu teigiamu pokyčiu išsiskyrė Molėtų r. sav. pakilusi iš 58 į 7 poziciją. Taip pat stipriai teigiamai išsiskyrė Elektrėnų sav., pakilusi iš 54 pozicijos į 10, Švenčionių r. sav., pakilusi iš 46 į 5 poziciją, Šalčininkų r. sav., pakilusi iš 48 į 8 poziciją, Kaišiadorių r. sav., pakilusi iš 43 pozicijos į 6.

2021 m. buvusi savivaldybių kultūros indekso reitingo viršuje Neringos sav. 2022 m. pokyčių grupėje išsiskyrė neigiamomis tendencijomis. Pastaroji savivaldybė nukrito iš 2 pozicijos į 59. Tai rodo, kad nors pagal daugelį rodiklių, tenkančių 1 gyv., Neringa vis dar yra lyderiaujančiose pozicijose, bet finansavimo bei kultūros įmonių rezultatai nebe augo, o krito. Natūralu, kad Neringos sav. pokyčių grupėje pozityviais rodiklių augimas išsiskyrė 2021 m., kuomet ji buvo Lietuvos kultūros sostine, o po metų augimai nebefiksuoti.

17 lentelė. Pokyčių grupės subindeksas ir normalizuoti rodikliai, 2022 m. (sudaryta autorės)

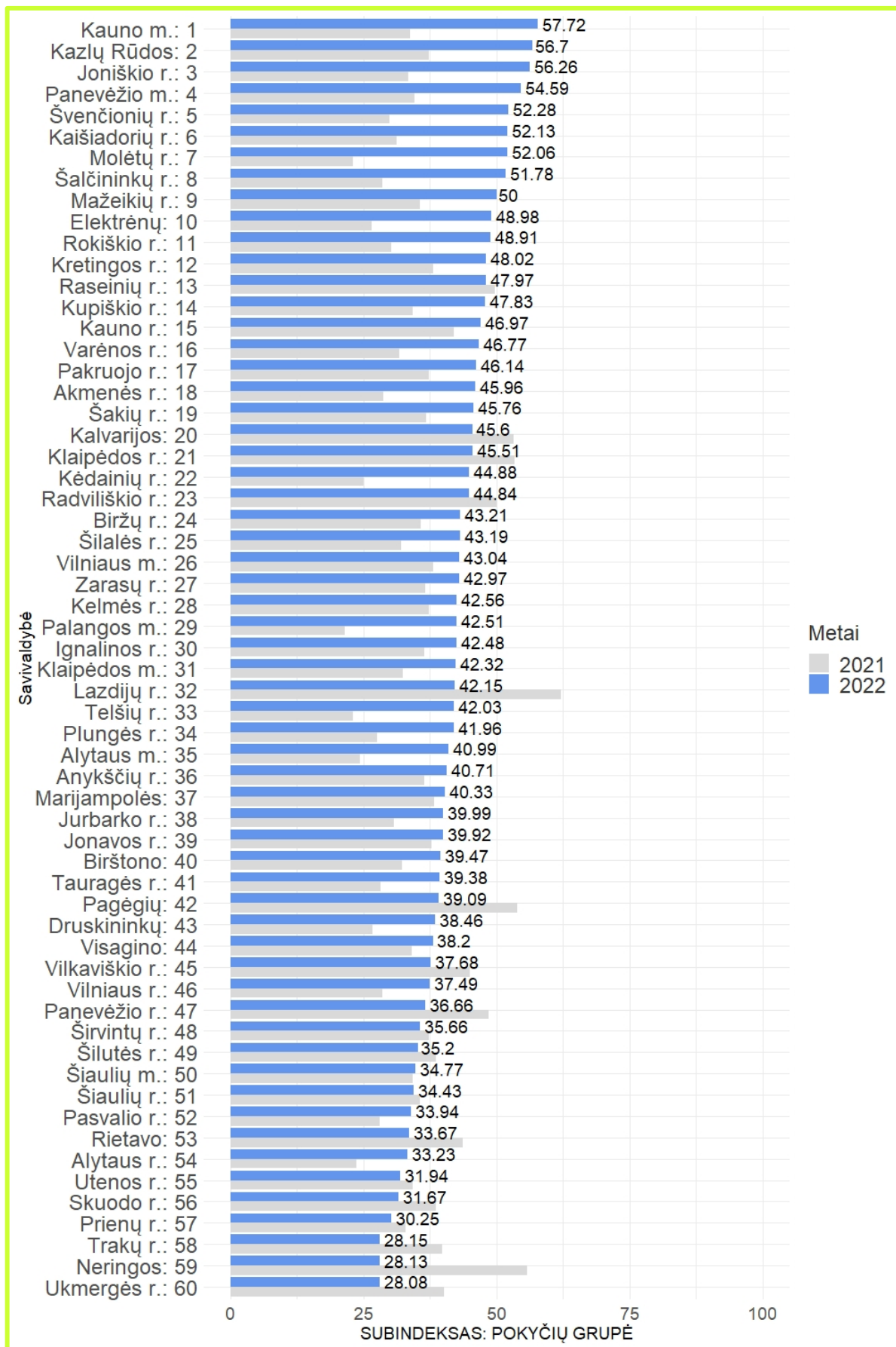
Savivaldybė	LKT skirto finansavimo organizacijoms bei kultūros ir meno kūrėjams pokytis 2021–2022 m., proc.	Savivaldybių biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms pokytis 2020–2021 m., proc.	Tradicines kultūrinės veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių PV pokytis 2021–2022 m., proc.	Naujasias KI veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių PV pokytis 2021–2022 m., proc.	SUBINDEKSAS: POKYČIŲ GRUPĖ
Akmenės r.	58,66	37,10	26,19	61,89	45,96
Alytaus m.	60,89	43,55	21,43	38,11	41,00
Alytaus r.	0,00	52,42	32,54	47,95	33,23
Anykščių r.	62,57	25,81	28,97	45,49	40,71
Birštono	52,51	48,39	0,00	56,97	39,47
Biržų r.	62,01	44,35	22,22	44,26	43,21
Druskininkų	50,84	0,00	58,73	44,26	38,46
Elektrėnų	53,07	46,77	56,35	39,75	48,99
Ignalinos r.	48,04	43,55	23,81	54,51	42,48
Jonavos r.	41,34	37,10	22,62	58,61	39,92
Joniškio r.	60,89	93,55	22,22	48,36	56,26
Jurbarko r.	44,13	29,84	27,78	58,20	39,99
Kaišiadorių r.	68,72	37,10	29,76	72,95	52,13
Kalvarijos	83,80	46,77	6,35	45,49	45,60
Kauno m.	60,34	100,00	24,21	46,31	57,72
Kauno r.	54,19	52,42	33,73	47,54	46,97
Kazlų Rūdos	79,33	49,19	27,78	70,49	56,70
Kelmės r.	64,25	47,58	30,95	27,46	42,56
Klaipėdos m.	59,22	45,16	20,63	44,26	42,32
Klaipėdos r.	51,96	61,29	27,38	41,39	45,51
Kretingos r.	69,83	46,77	22,62	52,87	48,02
Kupiškio r.	57,54	53,23	18,65	61,89	47,83
Kėdainių r.	68,72	30,65	42,06	38,11	44,89
Lazdijų r.	82,68	37,10	36,11	12,70	42,15
Marijampolės	65,92	38,71	21,43	35,25	40,33
Mažeikių r.	85,47	38,71	37,30	38,52	50,00
Molėtų r.	100,00	42,74	39,29	26,23	52,07
Neringos	58,66	12,90	25,40	15,57	28,13
Pagėgių	43,02	41,13	48,02	24,18	39,09
Pakruojo r.	92,18	46,77	21,83	23,77	46,14
Palangos m.	33,52	50,00	23,41	63,11	42,51
Panevėžio m.	56,42	82,26	32,54	47,13	54,59
Panevėžio r.	35,20	30,65	11,51	69,26	36,66
Pasvalio r.	25,70	45,97	20,63	43,44	33,94
Plungės r.	72,63	12,10	15,48	67,62	41,96
Prienų r.	32,40	35,48	17,86	35,25	30,25
Radviliškio r.	74,86	47,58	26,59	30,33	44,84
Raseinių r.	67,60	66,94	14,29	43,03	47,97
Rietavo	25,70	40,32	17,86	50,82	33,68
Rokiškio r.	80,45	38,71	30,56	45,90	48,91
Skuodo r.	52,51	7,26	21,83	45,08	31,67
Tauragės r.	55,87	40,32	17,46	43,85	39,38
Telšių r.	54,75	51,61	16,67	45,08	42,03
Trakų r.	52,51	34,68	25,40	0,00	28,15
Ukmergės r.	29,61	37,90	8,33	36,48	28,08
Utenos r.	39,66	33,87	20,63	33,61	31,94
Varėnos r.	63,69	37,90	30,56	54,92	46,77
Vilkaviškio r.	48,04	33,87	26,59	42,21	37,68
Vilniaus m.	60,89	31,45	28,17	51,64	43,04
Vilniaus r.	44,69	36,29	20,63	48,36	37,49
Visagino	43,58	51,61	17,46	40,16	38,20
Zarasų r.	47,49	10,48	13,89	100,00	42,97
Šakių r.	54,19	55,65	42,86	30,33	45,76
Šalčininkų r.	27,93	43,55	100,00	35,66	51,79
Šiaulių m.	52,51	20,97	23,81	41,80	34,77
Šiaulių r.	35,75	37,90	21,03	43,03	34,43
Šilalės r.	74,30	37,90	15,48	45,08	43,19
Šilutės r.	58,10	7,26	23,81	51,64	35,20
Širvintų r.	43,58	31,45	24,60	43,03	35,67
Švenčionių r.	94,97	38,71	24,21	51,23	52,28
VIDURKIS	56,33	41,02	26,51	45,04	42,23

18 lentelė. Pokyčių grupės subindeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
36	1	Kauno m.	33,83	57,72	23,89
22	2	Kazlų Rūdos	37,28	56,70	19,42
37	3	Joniškio r.	33,38	56,26	22,87
31	4	Panevėžio m.	34,67	54,59	19,92
46	5	Švenčionių r.	29,90	52,28	22,39
43	6	Kaišiadorių r.	31,30	52,13	20,84
58	7	Molėtų r.	23,06	52,07	29,01
48	8	Šalčininkų r.	28,63	51,79	23,16
30	9	Mažeikių r.	35,59	50,00	14,42
54	10	Elektrėnų	26,50	48,99	22,49
45	11	Rokiškio r.	30,23	48,91	18,68
18	12	Kretingos r.	38,06	48,02	9,96
7	13	Raseinių r.	49,72	47,97	- 1,76
32	14	Kupiškio r.	34,26	47,83	13,57
11	15	Kauno r.	41,93	46,97	5,05
42	16	Varėnos r.	31,72	46,77	15,05
23	17	Pakruojo r.	37,24	46,14	8,90
47	18	Akmenės r.	28,80	45,96	17,16
24	19	Šakių r.	36,73	45,76	9,03
5	20	Kalvarijos	53,22	45,60	- 7,62
4	21	Klaipėdos r.	53,46	45,51	- 7,95
55	22	Kėdainių r.	25,03	44,89	19,85
6	23	Radviškio r.	50,12	44,84	- 5,28
28	24	Biržų r.	35,80	43,21	7,41
41	25	Šilalės r.	32,18	43,19	11,02
17	26	Vilniaus m.	38,07	43,04	4,97
25	27	Zarasų r.	36,67	42,97	6,30
20	28	Kelmės r.	37,38	42,56	5,18
60	29	Palangos m.	21,47	42,51	21,04
26	30	Ignalinos r.	36,47	42,48	6,01

R 2021	R 2022	Savivaldybė	2021	2022	Skirtumas: 2022-2021
39	31	Klaipėdos m.	32,36	42,32	9,96
1	32	Lazdijų r.	62,17	42,15	- 20,02
59	33	Telšių r.	23,04	42,03	18,99
52	34	Plungės r.	27,53	41,96	14,43
56	35	Alytaus m.	24,44	41,00	16,56
27	36	Anykščių r.	36,44	40,71	4,28
16	37	Marijampolės	38,36	40,33	1,97
44	38	Jurbarko r.	30,71	39,99	9,28
19	39	Jonavos r.	37,80	39,92	2,12
40	40	Birštono	32,24	39,47	7,23
50	41	Tauragės r.	28,33	39,38	11,05
3	42	Pagėgių	53,84	39,09	- 14,75
53	43	Druskininkų	26,74	38,46	11,72
35	44	Visagino	34,16	38,20	4,05
9	45	Vilkaviškio r.	44,97	37,68	- 7,29
49	46	Vilniaus r.	28,56	37,49	8,94
8	47	Panevėžio r.	48,49	36,66	- 11,84
21	48	Širvintų r.	37,36	35,67	- 1,69
14	49	Šilutės r.	38,71	35,20	- 3,50
33	50	Šiaulių m.	34,22	34,77	0,55
29	51	Šiaulių r.	35,66	34,43	- 1,23
51	52	Pasvalio r.	28,12	33,94	5,81
10	53	Rietavo	43,75	33,68	- 10,08
57	54	Alytaus r.	23,67	33,23	9,56
34	55	Utenos r.	34,22	31,94	- 2,27
15	56	Skuodo r.	38,67	31,67	- 7,00
38	57	Prienų r.	32,87	30,25	- 2,63
13	58	Trakų r.	39,81	28,15	- 11,66
2	59	Neringos	55,69	28,13	- 27,56
12	60	Ukmergės r.	40,14	28,08	- 12,06

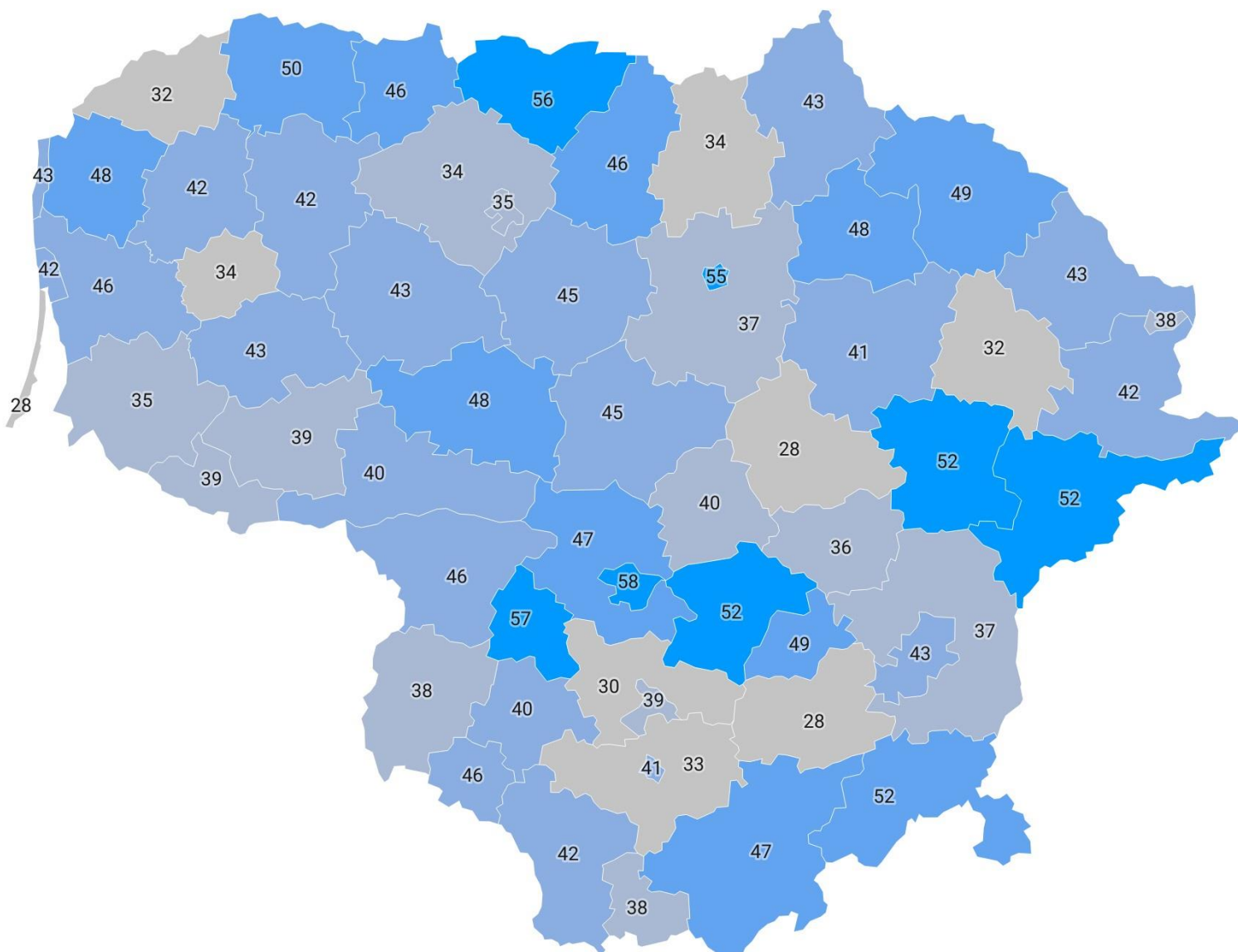
Pastaba: R 2021 ir R 2022 nurodo atitinkamai 2021 ir 2022 metų subindekso reitingą.

113 pav. Savivaldybių reitingas pagal subindeksą „pokyčių grupė“ (sudaryta autorės)

SKI: pokyčių grupė, 2022

■ < 34.01 ■ 34.01–39.94 ■ 39.94–45.86 ■ 45.86–51.79 ■ ≥ 51.79

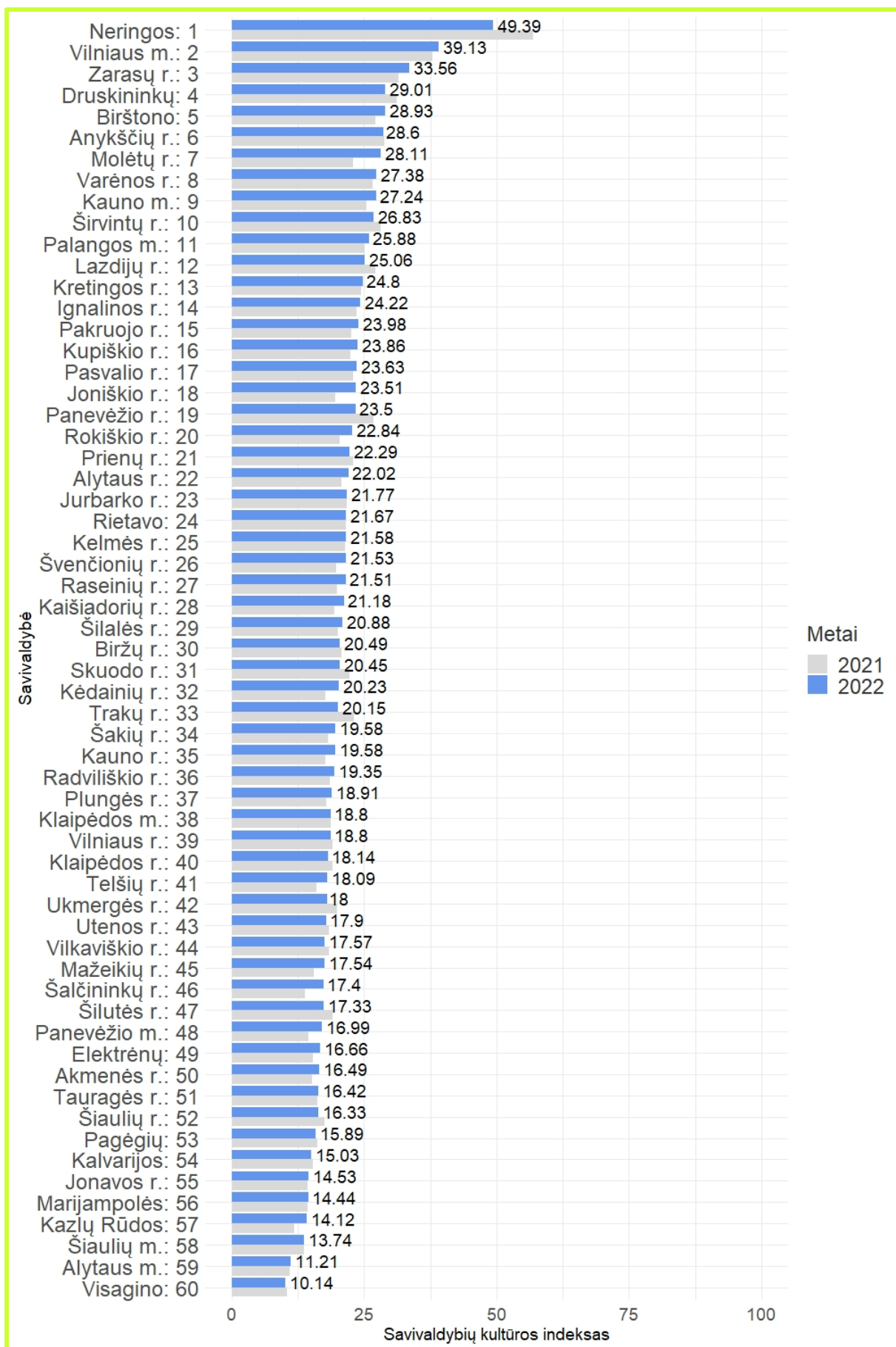
114 pav. Savivaldybių reitingas pagal pokyčių grupės subindeksą, 2022 m. Sugrupuoti rezultatai (sudaryta autorės)

2021 m. pozityvesnėmis reikšmėmis šiame subindekse išsiskyrė Vakarų Lietuvos dalis, o 2022 m. – atvirkščiai. Iš esmės tai nurodo, kad savivaldybėse nuoseklus nagrinėjamų rodiklių augimas nevyksta. Jeigu vienais metais savivaldybės stipriai padidino finansavimą kultūros paslaugoms, tai didesnė tikimybė, kad kitais metais finansavimas vėl nebeaugs arba net mažės. Todėl būtent šiame subindekse fiksuojami didžiausi savivaldybių reitingų skirtumai, lyginant 2021 m. ir 2022 m.

3

■ SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS

115 pav. Savivaldybių kultūros indekso reitingas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

19 lentelė. Savivaldybių kultūros indeksas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės) (pateikiama kitame puslapyje)

R 2021	R 2022	Savivaldybė	SKI, 2021	SKI, 2022	Balų skirtumas: 2022-2021	Reitingo skirtumas
1	1	Neringos	56,91	49,39	-7,52	0
2	2	Vilniaus m.	37,91	39,13	1,22	0
3	3	Zarasų r.	31,54	33,56	2,02	0
4	4	Druskininkų	31,22	29,01	-2,21	0
7	5	Birštono	27,12	28,93	1,81	2
5	6	Anykščių r.	28,77	28,6	-0,17	-1
18	7	Molėtų r.	22,95	28,11	5,16	11
10	8	Varėnos r.	26,72	27,38	0,66	2
11	9	Kauno m.	25,5	27,24	1,74	2
6	10	Širvintų r.	28,19	26,83	-1,36	-4
12	11	Palangos m.	25,17	25,88	0,71	1
8	12	Lazdijų r.	27,08	25,06	-2,02	-4
13	13	Kretingos r.	24,47	24,8	0,33	0
14	14	Ignalinos r.	23,59	24,22	0,63	0
19	15	Pakruojo r.	22,58	23,98	1,4	4
20	16	Kupiškio r.	22,41	23,86	1,45	4
17	17	Pasvalio r.	22,96	23,63	0,67	0
32	18	Joniškio r.	19,65	23,51	3,86	14
9	19	Panevėžio r.	26,83	23,5	-3,33	-10
27	20	Rokiškio r.	20,35	22,84	2,49	7
16	21	Prienų r.	22,99	22,29	-0,7	-5
26	22	Alytaus r.	20,73	22,02	1,29	4
22	23	Jurbarko r.	21,7	21,77	0,07	-1
23	24	Rietavo	21,59	21,67	0,08	-1
24	25	Kelmės r.	21,34	21,58	0,24	-1
31	26	Švenčionių r.	19,77	21,53	1,76	5
29	27	Raseinių r.	19,92	21,51	1,59	2
33	28	Kaišiadorių r.	19,44	21,18	1,74	5
28	29	Šilalės r.	20,12	20,88	0,76	-1
25	30	Biržų r.	20,83	20,49	-0,34	-5
21	31	Skuodo r.	22,21	20,45	-1,76	-10
43	32	Kėdainių r.	17,67	20,23	2,56	11
15	33	Trakų r.	23,17	20,15	-3,02	-18
40	34	Šakių r.	18,16	19,58	1,42	6
42	35	Kauno r.	17,78	19,58	1,8	7
37	36	Radviliškio r.	18,51	19,35	0,84	1
41	37	Plungės r.	17,91	18,91	1	4
44	38	Klaipėdos m.	17,48	18,8	1,32	6
34	39	Vilniaus r.	19,06	18,8	-0,26	-5
35	40	Klaipėdos r.	19,03	18,14	-0,89	-5
48	41	Telšių r.	16,09	18,09	2	7
30	42	Ukmergės r.	19,88	18	-1,88	-12
38	43	Utenos r.	18,46	17,9	-0,56	-5
39	44	Vilkaviškio r.	18,35	17,57	-0,78	-5
49	45	Mažeikių r.	15,47	17,54	2,07	4
56	46	Šalčininkų r.	13,86	17,4	3,54	10
36	47	Šilutės r.	19,02	17,33	-1,69	-11
53	48	Panevėžio m.	14,48	16,99	2,51	5
51	49	Elektrėnų	15,31	16,66	1,35	2
52	50	Akmenės r.	15,24	16,49	1,25	2
47	51	Tauragės r.	16,18	16,42	0,24	-4
45	52	Šiaulių r.	17,48	16,33	-1,15	-7
46	53	Pagėgių	16,22	15,89	-0,33	-7
50	54	Kalvarijos	15,36	15,03	-0,33	-4
54	55	Jonavos r.	14,41	14,53	0,12	-1
55	56	Marijampolės	14,39	14,44	0,05	-1
58	57	Kazlų Rūdos	11,9	14,12	2,22	1
57	58	Šiaulių m.	13,67	13,74	0,07	-1
59	59	Alytaus m.	10,91	11,21	0,3	0
60	60	Visagino	10,48	10,14	-0,34	0

Apskaičiavus savivaldybių kultūros indeksą, 2022 metų reitingo viršuje – Neringos sav., kuri surinko 49,39 balus iš 100 galimų balų. Neringos sav. pirmoje pozicijoje yra antrus metus iš eilės. Visgi 2021 m. savivaldybių kultūros indekso reikšmė buvo didesnė, t. y. 56,91 balo. Tad nors išliekama pirmoje pozicijoje, atotrūkis nuo maksimalaus savivaldybių kultūros indekso balo nemažėja. Atotrūkis nuo maksimalaus galimo balo nurodo, kiek dar erdvės yra savivaldybėms gerinti kultūros situaciją.

Antroje pozicijoje yra Vilniaus m. sav., kuri surinko kiek daugiau nei trečdalį galimų balų, t. y. 39,13 (2021 m. – 37,91). Vilniaus m. sav. taip pat buvo antroje reitingo pozicijoje ir pagal ankstesnių metų savivaldybių kultūros indeksą. Visgi bendra situacija ir surinktas savivaldybių kultūros indekso balas, galima sakyti, išliko reikšmingai nepakitęs, kas nurodo, kad reikšmingų pokyčių kultūrinėje Vilniaus m. sav. aplinkoje, paveikusių platesnę visuomenę, nebuvo. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad Lietuvos sostinė surenka mažiau nei pusę galimų savivaldybių kultūros indekso balų.

Trečioje vietoje taip pat išliko ta pati savivaldybė kaip ir 2021 m. Tai – Zarasų r. sav., surinkusi 33,56 balo (2021 m. – 31,54). 2021 m. nuo Zarasų r. sav. nedaug atsiliko Druskininkų sav. (2021 m. surinkusi 31,22 balo). 2022 m. Druskininkų sav. taip pat išlieka 4 pozicijoje, bet atotrūkis ryškėja. 2022 m. Druskininkų sav. surinko 29,01 balo. 5–7 pozicijose trys savivaldybės, surinkusios labai panašius balus. Tai – Birštono sav. (5 pozicija, 28,93 balo), Anykščių r. sav. (6 pozicija, 28,6 balo), Molėtų r. sav. (7 pozicija (28,11 balo).

2021 m. net trys didžiųjų miestų savivaldybės rikiavosi reitingo apačioje. Panevėžio m. sav. – 53 pozicijoje, surinkusi tik 14,48 balo, Šiaulių m. sav. – 57 pozicijoje, surinkusi 13,67 balo, Alytaus m. sav. – 59 pozicijoje, surinkusi 10,91 balo. **2022 m. Panevėžio m. sav. pakilo į 48 poziciją ir surinko 16,99 balo. Tai pozityvi slinktis, ir būtų galima tikėtis, kad Panevėžio m. sav. einant laikui po truputį vis kils indekso reitinge. Tačiau laukia nemenkas iššūkis, nes šiuo metu visuomenė, lyginant su kitomis savivaldybėmis, pasyviai dalyvauja kultūroje.** Visgi Šiaulių ir Alytaus m. sav. ir 2022 m. liko reitingo apačioje. Alytaus m. sav. surinko 11,21 balo ir užėmė 59 poziciją. Šiaulių m. sav. surinko 13,74 balo ir liko 58 pozicijoje. Įvertinus gyventojų skaičių, šiuose miestuose pasigendama didesnės kultūrinių veiklų pasiūlos, kurią turėtų sudaryti daugiau kultūros įmonių, daugiau kultūros ir meno kūrėjų. Šiose savivaldybėse aktualus ir stipresnis savivaldybių įsitraukimas su finansavimu kultūrai, nes gyventojams neužtikrinamas kultūrinės įvairovės pasirinkimas.

Antrus metus iš eilės paskutinėje reitingo pozicijoje yra Visagino sav., surinkusi apie 10 balų (2021 m. – 10,48). Visaginas patenka į mažiausių pagal gyventojų skaičių savivaldybių dvidešimtuką, taip pat yra jauniausia savivaldybė Lietuvoje. Vertinant LKT paraiškas teikusių organizacijų skaičiaus dinamiką nuo 2014 iki 2022 m., gauta, kad kiekvienais metais LKT sulaukdavo paraiškų iš 6–12 Visagino sav. organizacijų. Visgi reikšmingo proveržio per visą aptariamą laikotarpį neįvyko: 2014 m. LKT paraiškas teikė 8 organizacijos, 2022 m. – 6. Nepaisant organizacijų skaičiaus, aktyviausiai Visagino sav. veikia Visagino kultūros centras (tai matoma ir iš LKT finansavimo statistikos: iki 2020 m., Visagino kultūros centrui skirtas finansavimas neviršijo 12 500 Eur, o nuo 2020 m., skiriamas finansavimas išaugo 4–5 kartus). Stebint Visagino kultūros centro veiklas, pristatomas šiuolaikinio šokio ir cirko sritis, renginius nestandartinėse lokacijose, inicijuojamas rezidencijas, būtų galima tikėtis, kad ilgesnėje laiko perspektyvoje tai darys įtaką ir savivaldybių kultūros indekso rodikliams. Visgi, kad procesas būtų spartesnis, reikėtų didesnio savivaldybės dėmesio kultūros sričiai bei dar bent kelių aktyvesnių kultūros organizacijų, kurios kurtų įvairesnį Visagino sav. kultūrinį gyvenimą.

Savivaldybių kultūros indekso vidurkis yra 21,4 balo. Lyginant su 2021 m. savivaldybių kultūros indeksu vidutinė reikšmė mažai pasikeitė (2021 m. – 20,97 balo). Didesnes nei vidurkio SKI reikšmes surinko 27 savivaldybės: Neringos, Vilniaus m., Zarasų r., Druskininkų, Birštono, Anykščių r., Molėtų r., Varėnos r., Kauno m., Širvintų r., Palangos m., Lazdijų r., Kretingos r., Ignalinos r., Pakruojo r., Kupiškio r., Pasvalio r., Joniškio r., Panevėžio r., Rokiškio r., Prienų r., Alytaus r., Jurbarko r., Rietavo, Kelmės r., Švenčionių r., Raseinių r. sav. **Savivaldybių kultūros indekso reikšmės varijuoja nuo 10,14 (Visagino sav.) iki 49,39 (Neringos sav.).**

Vertinant indekso reitingo pozicijų pasikeitimus, matoma, kad didžiausias pozityvus pokytis buvo pasiektas Joniškio r. sav., kuri pakilo per 14 pozicijų (iš 32 į 18), Molėtų r. sav., kuri pakilo per 11 pozicijų (iš 18 į 7). Tikėtina, kad prie geresnių SKI reikšmių Molėtuose prisidėjo ir „Teltonikos“ technologijų centro, kuris reikšmingai suaktyvino gyvenimą savivaldybėje, atidarymas. Be to, Molėtuose yra patraukli turistams / poilsiautojams kultūrinė aplinka – pagal kultūros paveldo subindeksą Molėtai užima net antrą reitingo poziciją – bei geografinė aplinka – Molėtų rajone telkšo 242 ežerai, kas skatina gyventojus įsigyti poilsio sodybas. **Kėdainių r. sav., kuri taip pat pakilo per 11 pozicijų (iš 43 į 32), Šalčininkų r. sav., kuri pakilo per 10 pozicijų (iš 56 į 46).** Per 9 pozicijas reitinge pakilo Rokiškio r., Kauno r., Telšių r. sav.

9 savivaldybių kultūros indekso reitingas nepasikeitė. Tai: Neringos (1), Vilniaus m. (2), Zarasų r.(3), Druskininkų (4), Kretingos r. (13), Ignalinos r. (14), Pasvalio r. (17), Alytaus m. (59), Visagino sav. (60).

26 savivaldybės pakilo savivaldybių kultūros indekso reitingo pozicijose: iš 32 į 18 poziciją pakilo Joniškio r., iš 18 į 7 – Molėtų r., iš 43 į 32 – Kėdainių r., iš 56 į 46 – Šalčininkų r., iš 27 į 20 – Rokiškio r., iš 42 į 35 – Kauno r., iš 48 į 41 – Telšių r., iš 40 į 34 – Šakių r., iš 31 į 26 – Švenčionių r., iš 33 į 28 – Kaišiadorių r., iš 44 į 38 – Klaipėdos m., iš 53 į 48 – Panevėžio m., iš 19 į 15 – Pakruojo r., iš 20 į 16 – Kupiškio r., iš 26 į 22 – Alytaus r., iš 41 į 37 – Plungės r., iš 49 į 45 – Mažeikių r., iš 7 į 5 – Birštono, iš 10 į 8 – Varėnos r., iš 11 į 9 – Kauno m., 29 į 27 – Raseinių r., iš 51 į 49 – Elektrėnų, iš 52 į 50 – Akmenės r., iš 12 į 11 – Palangos m., iš 37 į 36 – Radviliškio r., iš 58 į 57 – Kazlų Rūdos sav.

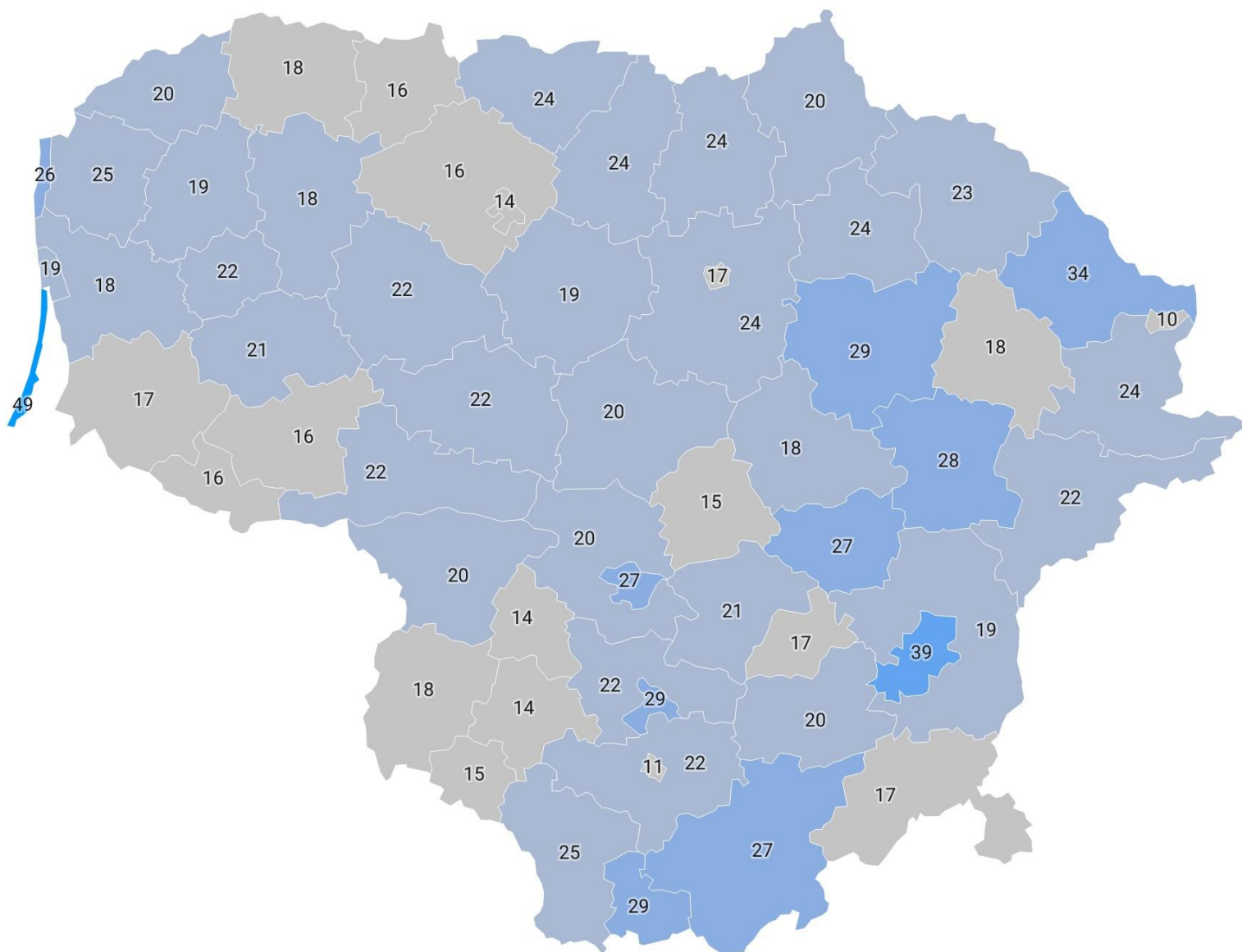
25 savivaldybės savivaldybių kultūros indekso reitinge nukrito: iš 5 į 6 poziciją nukrito Anykščių r. sav., iš 22 į 23 – Jurbarko r., iš 23 į 24 – Rietavo, iš 24 į 25 – Kelmės r., iš 28 į 29 – Šilalės r., iš 54 į 55 – Jonavos r., iš 55 į 56 – Marijampolės, iš 57 į 58 – Šiaulių m., iš 6 į 10 – Širvintų r., iš 8 į 12 – Lazdijų r., iš 34 į 39 – Vilniaus r., iš 47 į 51 – Tauragės r., iš 50 į 54 – Kalvarijos, iš 16 į 21 – Prienų r., iš 25 į 30 – Biržų r., iš 35 į 40 – Klaipėdos r., iš 38 į 43 – Utenos r., iš 39 į 44 – Vilkaviškio r., iš 45 į 52 – Šiaulių r., iš 46 į 53 – Pagėgių, iš 9 į 19 – Panevėžio r., iš 21 į 31 – Skuodo r., iš 36 į 47 – Šilutės r., iš 30 į 42 – Ukmergės r., iš 15 į 33 – Trakų r. sav.

Vertinant savivaldybių kultūros indekso sugrupuotus rezultatus žemėlapyje matyti, kad didesnioji Lietuvos dalis patenka į žemesnių savivaldybių kultūros indekso reikšmių diapazoną, t. y. dominuoja savivaldybės, surinkusios iki 26 balų iš 100 galimų (pilka ir šviesiai mėlyna spalva). Teigiamai pagal savivaldybių kultūros indekso reikšmes išsiskiria visi Lietuvos kurortai: Neringos sav., Birštono, Druskininkų, Palangos m. savivaldybės (visos surinko daugiau nei 25 balus) bei kelios kurortinės teritorijos – Zarasai ir Anykščiai (> 28 balai)²⁶. Taip pat galima išskirti Širvintų r. sav., kuri lenkia visas likusias Vilniaus apskrities savivaldybes ir tik apie 12 balų atsilieka nuo sostinės.

²⁶ Terminas pagal LR ekonomikos ir inovacijų ministeriją: <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/turizmas/kurortai-ir-kurortines-teritorijos>

Savivaldybių kultūros indeksas, 2022

< 17.99
 17.99–25.84
 25.84–33.69
 33.69–41.54
 ≥ 41.54

116 pav. Savivaldybių kultūros indekso reitingas, 2022 m. (sudaryta autorės)

3.1

■ SUBINDEKSŲ
APIBENDRINIMAS

Finansavimo kultūrai subindeksas atskleidė egzistuojančius stiprius atotrūkius tarp savivaldybių. Neringos sav. surinko daugiau nei 73 balus iš šimto galimų, o pusė savivaldybių neperžengė 9 balų ribos. Tai lėmė ir žemiausią **subindekso vidurkį (11,25)**, lyginant su kitais subindeksais. Visgi lyginant su 2021 m., matoma kad finansavimo kultūrai subindeksas šiek tiek paaugo – 2021 m. buvęs vidurkis siekė 10,25 balo.

Ne daug aukštesnis vidurkis nei finansavimo kultūrai subindekso buvo pasiektas **kultūros makroekonomikos rodiklių grupėje. Kultūros makroekonomikos subindekso vidurkis yra 13,91**. Vidurkio reikšmė, lyginant su 2021 m., sumažėjo (2021 m. vidurkis siekė 15,12). Maksimalią šio subindekso reikšmę 2022 m. įgijo Vilniaus m. sav. (72,48), o likusios savivaldybės stipriai atsiliko nuo sostinės. Pusė Lietuvos savivaldybių šiame subindekse neperžengė 10,5 balų ribos. Tai iš esmės rodo, kad kultūros ir kūrybinių industrijų sektorius aktyviai veikia tik Vilniaus m.

Kultūros pasiūlą reprezentuoja **kultūros organizacijų ir kūrėjų subindeksai**. Jų vidurkiai yra panašūs. **Kultūros organizacijų subindekso vidurkis yra 24,7**. Šiame subindekse dominuoja Neringos sav., surinkusi beveik 82 balus (tai aukščiausia visų subindeksų reikšmė). Pusė Lietuvos savivaldybių šiame subindekse surinko mažiau nei 23 balus. **Kūrėjų subindekso vidurkis siekia 23,33 balus**. Kaip ir kultūros organizacijų subindekso atveju, pusė savivaldybių neperžengė 23 balų ribos. Lyginant su 2021 m., abiejų subindeksų reikšmės 2022 m. yra šiek tiek mažesnės. Kultūros organizacijų subindekso vidurkis 2021 m. buvo 25,14, kūrėjų – 23,79.

Dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekso vidurkis yra kiek aukštesnis, lyginant su kitais subindeksais. 2022 m. jis buvo 39,18. Tačiau lyginant su 2021 m. jis sumažėjo (2021 m. vidurkis buvo 43,80²⁷). 2022 m. aukščiausią reikšmę įgijo Birštono sav. (63,64 balai). Žemiausią reikšmę įgijo Panevėžio m. sav., beveik tris kartus atsilikdama nuo Birštono sav. Panevėžio m. sav. surinko 24,48 balus.

Kultūros paveldo subindekso vidurkis 2022 m. siekia 23,17 balo. Pastarasis šiek tiek paaugo nuo 2021 m. (buvusi reikšmė – 22,10). Maksimalią reikšmę 2022 m. įgijo Pakruojo r. sav. (62,6). Žemiausią subindekso reikšmę įgijo Visagino sav., kuri normalizavus rodiklius

²⁷ Atkreiptinas dėmesys, kad dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis subindeksų detalesnis palyginimas yra apribotas pasikeitusių rodiklių kiekiu. Detaliau aptarta potemėje „Rodikliai“.

surinko 0 balų²⁸. Pusė Lietuvos savivaldybių nesurinko daugiau nei 21,4 balo. Nors tarp savivaldybių egzistuoja atotrūkiai, jie nėra tokie stiprūs kaip finansavimo kultūrai ar kultūros makroekonomikos subindeksuose.

Aukščiausias vidurkis pasiektas pokyčių grupės subindekse – 42,23. Atotrūkiai tarp savivaldybių nėra tokie dideli, tą parodo ir mažesnė subindekso reikšmių variacija, kuri šiuo atveju yra nuo 28 iki 58 balų. Pusė savivaldybių surinko daugiau nei 42 balus.

20 lentelė. Subindeksų ir SKI palyginimas, 2022 m. (sudaryta autorės)

Savivaldybė	sub-indeksas: kultūros organizacijos	sub-indeksas: kūrėjai	sub-indeksas: kultūros makroekonomika	sub-indeksas: finansavimas kultūrai	sub-indeksas: dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas	sub-indeksas: kultūros paveldas	sub-indeksas: pokyčių grupė	savivaldybių kultūros indeksas	SKI rangas
Neringos	81,93	49,07	29,55	73,68	55,11	52,81	28,13	49,39	1
Vilniaus m.	46,14	51,24	72,84	26,39	42,71	16,81	43,04	39,13	2
Zarasų r.	31,65	35,53	10,93	38,78	43,87	53,34	42,97	33,56	3
Druskininkų	25,24	16,45	54,28	21,11	54,12	17,48	38,46	29,01	4
Birštono	42,02	42,99	6,14	15,17	63,64	40,13	39,47	28,93	5
Anykščių r.	37,09	27,91	15,50	18,77	41,60	30,68	40,71	28,60	6
Molėtų r.	35,38	23,19	10,48	12,32	44,83	56,17	52,07	28,11	7
Varėnos r.	36,64	34,11	9,04	10,53	53,31	38,89	46,77	27,38	8
Kauno m.	24,07	25,12	40,88	12,63	36,14	17,11	57,72	27,24	9
Širvintų r.	39,30	23,71	22,36	9,06	43,24	34,41	35,67	26,83	10
Palangos m.	29,29	21,81	21,38	14,99	39,41	22,65	42,51	25,88	11
Lazdijų r.	31,51	33,34	10,32	8,91	60,33	25,25	42,15	25,06	12
Kretingos r.	24,26	27,29	23,96	8,87	40,26	21,24	48,02	24,80	13
Ignalinos r.	53,54	30,78	6,75	9,91	38,77	26,96	42,48	24,22	14
Pakruojo r.	28,24	29,61	7,74	7,40	32,97	62,60	46,14	23,98	15
Kupiškio r.	23,22	28,87	8,79	12,36	40,18	31,46	47,83	23,86	16
Pasvalio r.	28,53	27,02	7,96	14,72	45,12	29,72	33,94	23,63	17
Joniškio r.	22,34	25,48	10,13	12,43	32,27	30,57	56,26	23,51	18
Panevėžio r.	30,66	54,83	10,48	12,41	41,76	11,83	36,66	23,50	19
Rokiškio r.	28,21	14,60	9,97	10,42	46,02	33,67	48,91	22,84	20
Prienų r.	21,12	18,37	18,30	7,34	44,31	39,15	30,25	22,29	21
Alytaus r.	26,37	28,71	13,02	3,88	49,88	39,59	33,23	22,02	22
Jurbarko r.	24,98	23,08	10,30	11,93	32,34	25,27	39,99	21,77	23
Rietavo	35,31	26,22	15,12	7,15	27,22	24,41	33,68	21,67	24
Kelmės r.	25,60	35,77	6,91	9,96	29,94	27,14	42,56	21,58	25
Švenčionių r.	23,09	24,41	4,52	7,78	40,88	50,60	52,28	21,53	26
Raseinių r.	14,50	28,08	9,36	11,19	43,94	23,73	47,97	21,51	27
Kaišiadorių r.	23,02	22,31	8,16	8,34	48,11	21,83	52,13	21,18	28
Šilalės r.	25,59	23,82	6,47	9,73	33,80	30,87	43,19	20,88	29
Biržų r.	20,66	27,98	7,34	8,10	37,71	27,04	43,21	20,49	30
Skuodo r.	29,13	17,56	11,46	10,35	36,04	21,63	31,67	20,45	31
Kėdainių r.	20,19	18,93	9,90	8,70	45,13	20,79	44,89	20,23	32
Trakų r.	22,85	19,90	9,22	12,75	47,03	19,09	28,15	20,15	33
Kauno r.	20,79	22,64	15,08	9,29	39,17	9,10	46,97	19,58	34

²⁸ Kad būtų galima apskaičiuoti SKI reikšmę, taikant geometrinį vidurkį, Visaginiui priskirta minimali reikšmė lygi 1.

Šakių r.	18,94	18,37	9,48	10,30	40,19	17,65	45,76	19,58	35
Radviliškio r.	14,68	16,18	17,58	10,16	38,88	13,74	44,84	19,35	36
Plungės r.	16,85	20,47	8,59	8,00	32,36	26,92	41,96	18,91	37
Klaipėdos m.	15,46	19,35	21,27	10,55	36,12	8,10	42,32	18,80	38
Vilniaus r.	22,23	16,26	17,92	8,74	29,93	13,06	37,49	18,80	39
Klaipėdos r.	18,94	15,74	13,80	8,18	34,64	12,20	45,51	18,14	40
Telšių r.	18,29	22,87	9,43	6,05	26,82	23,58	42,03	18,09	41
Ukmergės r.	21,45	27,31	11,83	6,51	41,77	11,58	28,08	18,00	42
Utenos r.	20,21	16,43	6,67	13,69	29,98	20,28	31,94	17,90	43
Vilkaviškio r.	16,22	17,49	12,94	5,27	39,60	17,89	37,68	17,57	44
Mažeikių r.	12,56	18,94	20,15	4,63	24,74	18,63	50,00	17,54	45
Šalčininkų r.	15,31	11,12	8,77	6,41	37,27	26,18	51,79	17,40	46
Šilutės r.	16,79	11,50	14,13	10,56	35,51	13,04	35,20	17,33	47
Panevėžio m.	12,07	10,82	16,10	15,09	24,48	9,64	54,59	16,99	48
Elektrėnų	17,30	12,45	9,03	6,96	36,08	14,86	48,99	16,66	49
Akmenės r.	20,34	25,91	8,50	3,94	28,52	14,34	45,96	16,49	50
Tauragės r.	23,19	16,48	10,96	6,88	31,11	9,12	39,38	16,42	51
Šiaulių r.	16,47	28,43	12,65	4,31	24,49	14,40	34,43	16,33	52
Pagėgių	28,16	15,43	3,04	5,28	33,27	28,19	39,09	15,89	53
Kalvarijos	14,10	20,15	3,73	6,38	47,91	11,75	45,60	15,03	54
Jonavos r.	13,43	16,43	8,28	4,67	42,13	9,52	39,92	14,53	55
Marijampolės	16,18	10,37	10,78	6,82	33,91	7,77	40,33	14,44	56
Kazlų Rūdos	28,57	17,10	2,85	5,37	37,45	7,06	56,70	14,12	57
Šiaulių m.	13,25	12,42	17,89	8,99	34,46	2,92	34,77	13,74	58
Alytaus m.	12,48	4,28	11,13	6,94	51,97	2,53	41,00	11,21	59
Visagino	7,36	17,09	12,30	7,13	26,14	1,00	38,20	10,14	60
Vidurkis	24,72	23,33	13,91	11,25	39,18	23,17	42,23	21,40	
Mediana	22,93	22,47	10,48	9,03	39,03	21,43	42,40	20,47	
Maksimali reikšmė	81,93	54,83	72,84	73,68	63,64	62,60	57,72	49,39	
Minimali reikšmė	7,36	4,28	2,85	3,88	24,48	1,00	28,08	10,14	

Pastaba: ryškesnė mėlyna spalva nurodo aukštesnes reikšmes.

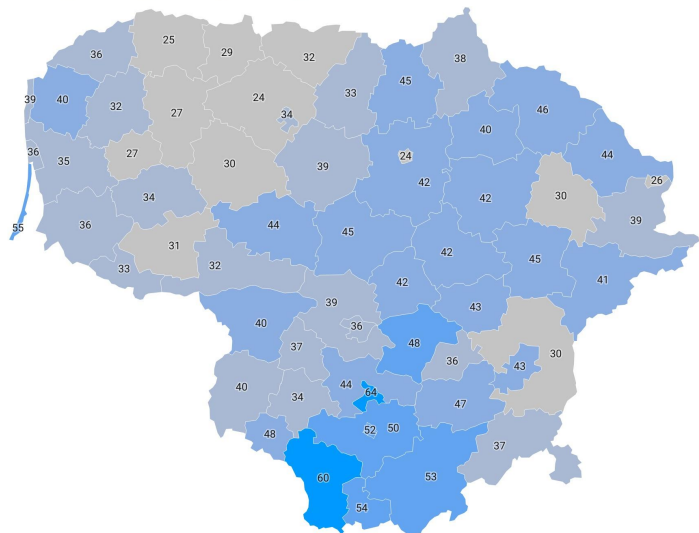
Atotrūčiai tarp savivaldybių pagal kiekvieną indeksą reprezentatyviai atsiskleidžia žemėlapių palyginimuose.

21 lentelė. Subindeksų ir SKI palyginimas (sudaryta autorės)

<p>Subindeksas: kultūros organizacijos</p>	<p>Subindeksas: kūrėjai</p>
<p>Maksimalus balas: 81,93 (Neringos sav.) ↓</p>	<p>Maksimalus balas: 54,83 (Panevėžio r. sav.) ↑</p>
<p>Vidurkis: 24,72 ↓</p>	<p>Vidurkis: 23,33 ↓</p>
<p>Minimalus balas: 7,36 (Visagino sav.) ↓</p>	<p>Minimalus balas: 4,28 (Alytaus m. sav.) ↑</p>
<p>Subindeksas: kultūros makroekonomika</p>	<p>Subindeksas: finansavimas kultūrai</p>
<p>Maksimalus balas: 72,84 (Vilniaus m. sav.) ↓</p>	<p>Maksimalus balas: 73,68 (Neringos sav.) ↓</p>
<p>Vidurkis: 13,91 ↓</p>	<p>Vidurkis: 11,25 ↑</p>
<p>Minimalus balas: 2,85 (Kazlų Rūdos sav.) ↑</p>	<p>Minimalus balas: 3,88 (Alytaus r. sav.) ↑</p>

SKI: dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas, 2022

■ < 32,31 ■ 32,31–40,14 ■ 40,14–47,98 ■ 47,98–55,81 ■ ≥ 55,81

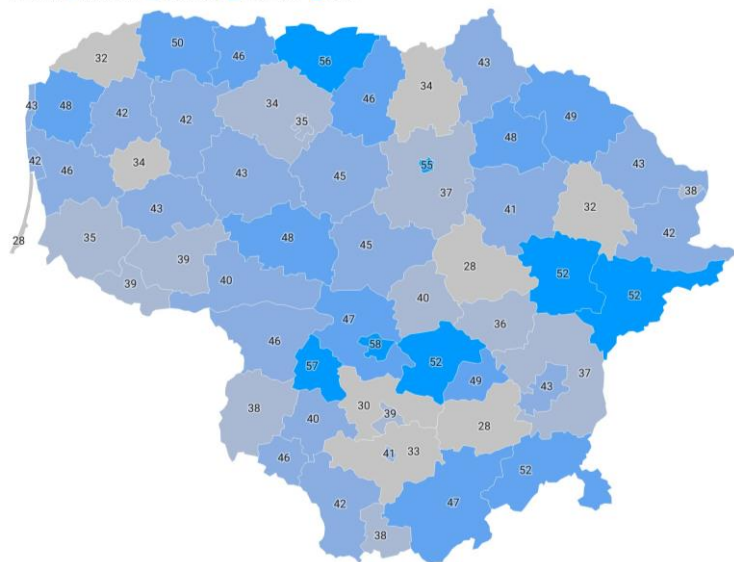
Subindeksas: **dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas**

Maksimalus balas: 63,64 (Birštono sav.) ↓

Vidurkis: **39,18** ↓

Minimalus balas: 24,48 (Panevėžio m. sav.) ↑

■ < 34,01 ■ 34,01–39,94 ■ 39,94–45,86 ■ 45,86–51,79 ■ ≥ 51,79

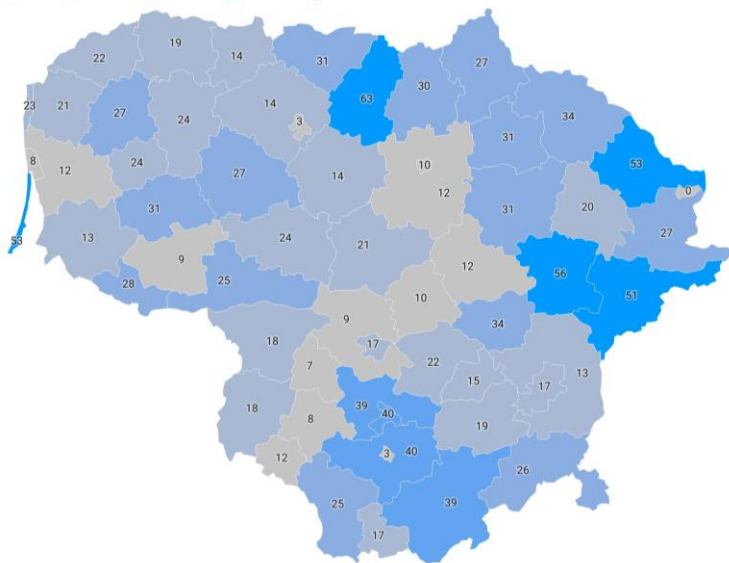
Subindeksas: **pokyčių grupė**

Maksimalus balas: 57,72 (Kauno m. sav.) ↓

Vidurkis: **42,23** ↑

Minimalus balas: 28,08 (Ukmergės r. sav.) ↑

■ < 12,52 ■ 12,52–25,04 ■ 25,04–37,56 ■ 37,56–50,08 ■ ≥ 50,08

Subindeksas: **kultūros paveldas**

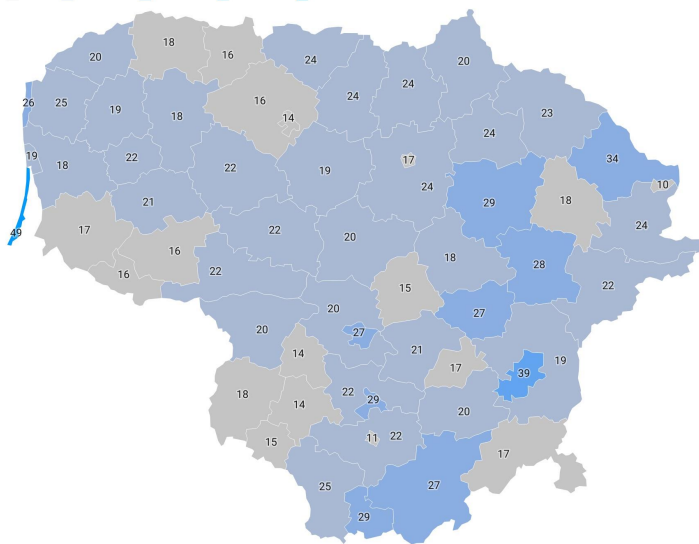
Maksimalus balas: 62,6 (Pakruojo r. sav.) ↑

Vidurkis: **23,17** ↑

Minimalus balas: 0 (Visagino sav.) ↔

Savivaldybių kultūros indeksas, 2022

■ < 17,99 ■ 17,99–25,84 ■ 25,84–33,69 ■ 33,69–41,54 ■ ≥ 41,54

Savivaldybių kultūros indeksas

Maksimalus balas: 49,39 (Neringos sav.) ↓

Vidurkis: **21,4** ↑

Minimalus balas: 10,14 (Visagino sav.) ↓

Pastaba: ↑ – subindekso / indekso reikšmės, lyginant su 2021 m., augo. ↓ – subindekso / indekso reikšmės, lyginant su 2021 m. krito.

↔ – subindekso / indekso reikšmės, lyginant su 2021 m. nesikeitė.

Geriau suprasti, kas lėmė vieną ar kitą savivaldybės kultūros indekso reitingo poziciją, galima panagrinėjus savivaldybių reitingus pagal kiekvieną subindeksą. Matoma, kad antrus metus iš eilės pirmoje SKI pozicijoje esanti Neringos pozicija lyderiauja pagal daugelį subindeksų: visuose subindeksuose, išskyrus pokyčių grupės, užima 1–4 vietas.

22 lentelė. Subindeksų ir SKI reitingų palyginimas, 2022 m. (sudaryta autorės)

Savivaldybė	sub-indeksas: kultūros organizacijos	sub-indeksas: kūrėjai	sub-indeksas: kultūros makroekonomika	sub-indeksas: finansavimas kultūrai	sub-indeksas: dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas	sub-indeksas: kultūros paveldas	sub-indeksas: pokyčių grupė	savivaldybių kultūros indeksas	SKI rangas
Akmenės r.	38	21	46	59	54	43	18	16,49	50
Alytaus m.	58	60	26	46	6	59	35	11,21	59
Alytaus r.	20	12	20	60	7	7	54	22,02	22
Anykščių r.	6	16	15	5	23	14	36	28,60	6
Birštono	4	4	56	6	1	6	40	28,93	5
Biržų r.	37	15	51	38	33	19	24	20,49	30
Druskininkų	23	46	2	4	4	38	43	29,01	4
Elektrėnų	44	54	42	45	38	41	10	16,66	49
Ignalinos r.	2	9	53	27	32	20	30	24,22	14
Jonavos r.	55	47	47	56	20	52	39	14,53	55
Joniškio r.	32	22	34	13	49	15	3	23,51	18
Jurbarko r.	24	28	33	17	48	23	38	21,77	23
Kaišiadorių r.	30	31	48	36	8	29	6	21,18	28
Kalvarijos	54	34	58	51	9	49	20	15,03	54
Kauno m.	26	23	3	12	36	39	1	27,24	9
Kauno r.	36	30	17	29	30	54	15	19,58	34
Kazlų Rūdos	15	43	60	53	34	57	2	14,12	57
Kėdainių r.	40	38	36	35	12	32	22	20,23	32
Kelmės r.	21	5	52	26	52	18	28	21,58	25
Klaipėdos m.	50	36	8	20	37	55	31	18,80	38
Klaipėdos r.	41	51	19	37	41	47	21	18,14	40
Kretingos r.	25	18	5	33	25	31	12	24,80	13
Kupiškio r.	27	11	43	15	27	12	14	23,86	16
Lazdijų r.	11	8	32	32	2	24	32	25,06	12
Marijampolės	49	59	29	48	43	56	37	14,44	56
Mažeikių r.	57	37	9	57	58	35	9	17,54	45
Molėtų r.	8	27	31	16	14	2	7	28,11	7
Neringos	1	3	4	1	3	4	59	49,39	1
Pagėgių	19	52	59	54	45	17	42	15,89	53
Pakruojo r.	17	10	50	41	46	1	17	23,98	15
Palangos m.	13	32	7	8	29	28	29	25,88	11
Panevėžio m.	59	58	14	7	60	51	4	16,99	48
Panevėžio r.	12	1	30	14	22	48	47	23,50	19
Pasvalio r.	16	19	49	9	13	16	52	23,63	17
Plungės r.	45	33	45	39	47	21	34	18,91	37
Prienų r.	35	39	10	42	15	8	57	22,29	21
Radviliškio r.	52	50	13	25	31	44	23	19,35	36
Raseinių r.	53	14	39	18	16	26	13	21,51	27

Rietavo	9	20	16	43	55	25	53	21,67	24
Rokiškio r.	18	53	35	22	11	11	11	22,84	20
Skuodo r.	14	41	25	23	39	30	56	20,45	31
Šakių r.	42	40	37	24	26	37	19	19,58	35
Šalčininkų r.	51	57	44	50	35	22	8	17,40	46
Šiaulių m.	56	55	12	31	42	58	50	13,74	58
Šiaulių r.	47	13	22	58	59	42	51	16,33	52
Šilalės r.	22	25	55	28	44	13	25	20,88	29
Šilutės r.	46	56	18	19	40	46	49	17,33	47
Širvintų r.	5	26	6	30	18	10	48	26,83	10
Švenčionių r.	29	24	57	40	24	5	5	21,53	26
Tauragės r.	28	45	27	47	50	53	41	16,42	51
Telšių r.	43	29	38	52	56	27	33	18,09	41
Trakų r.	31	35	40	11	10	34	58	20,15	33
Ukmergės r.	34	17	24	49	21	50	60	18,00	42
Utenos r.	39	48	54	10	51	33	55	17,90	43
Varėnos r.	7	7	41	21	5	9	16	27,38	8
Vilkaviškio r.	48	42	21	55	28	36	45	17,57	44
Vilniaus m.	3	2	1	3	19	40	26	39,13	2
Vilniaus r.	33	49	11	34	53	45	46	18,80	39
Visagino	60	44	23	44	57	60	44	10,14	60
Zarasų r.	10	6	28	2	17	3	27	33,56	3

Pastaba: ryškesnė žalia spalva nurodo aukštesnes reitingo pozicijas.

Antroje SKI reitingo pozicijoje esanti Vilniaus m. sav., lyderiauja 4 subindeksuose, kurie yra susiję su kultūros organizacijomis ir kūrėjais, kitaip tariant, gyvąja kultūra ir kultūros pasiūla. Tačiau atkreiptinas dėmesys į gyventojų dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksą, kur Vilniaus m. sav. užima tik 19 poziciją. Vadinasi, nepaisant didžiausios kultūros pasiūlos visoje Lietuvoje, vilniečiai nebūtinai aktyviai dalyvauja ar yra patenkinti kultūros pasiūla. Vertinant dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekso dedamąsias, Vilniaus m. sav. atveju fiksuotos žemos bibliotekų vartotojų ir kultūros centrų dalyvių reikšmės. Vilniaus m. atveju žemas ir socialinio kapitalo rodiklis, susijęs su kūrybiškumu. Tik 15 proc. Vilniaus m. sav. gyventojų sutinka, kad yra tikrai kūrybingi. Įdomu būtų įvertinti, kokie dalyvavimo kultūroje įpročiai egzistuoja skirtinguose Vilniaus m. sav. rajonuose. Tikėtina, kad atskirtis tarp centrinės miesto dalies ir vadinamų „miegamųjų“ rajonų būtų reikšminga.

Kauno m. sav., tapus Europos kultūros sostine, stipriai išaugo finansavimas kultūrai, kas lėmė aukštą finansavimo kultūrai subindekso poziciją (12). Taip pat Kauno m. sav. užėmė aukštą poziciją kultūros makroekonomikos rodiklių grupėje (3). Visgi kituose subindeksuose, kuriais reprezentuojama kultūros pasiūla ir paklausa, Kauno m. sav. užėmė vidutines pozicijas (kultūros organizacijų subindeksas – 26 vieta, kūrėjų subindeksas – 23 vieta, dalyvavimo

kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksas – 36 vieta). Tad įvertinus gyventojų skaičių, šios grandys turėtų būti stiprinamos.

Žemiausiose pozicijose esančiose savivaldybėse matome, kad dauguma arba visos grandys nėra stiprios. Šiaulių m. sav. užima žemas reitingo pozicijas pagal kultūros pasiūlos rodiklius: 56 vieta kultūros organizacijų subindekse, 55 vieta – kūrėjų, 58 vieta – kultūros paveldo. Bet gana žema reitingo pozicija yra ir gyventojų dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekse – 42. Tad norint pakeisti situaciją, reikėtų ilgalaikės kultūros strategijos (identifikuojant, kuri kultūros srities komponentė būtų stiprinama) ir didesnių tikslinių lėšų. Gali būti, kad Šiaulių m. sav. kultūrinė situacija yra nulemta bendros socialinės-ekonominės aplinkos: pastaruoju metu uždaromos aukštosios mokyklos, mažėja jaunų gyventojų, nėra didelės pasiūlos aukštesnių pajamų darbo pozicijoms.

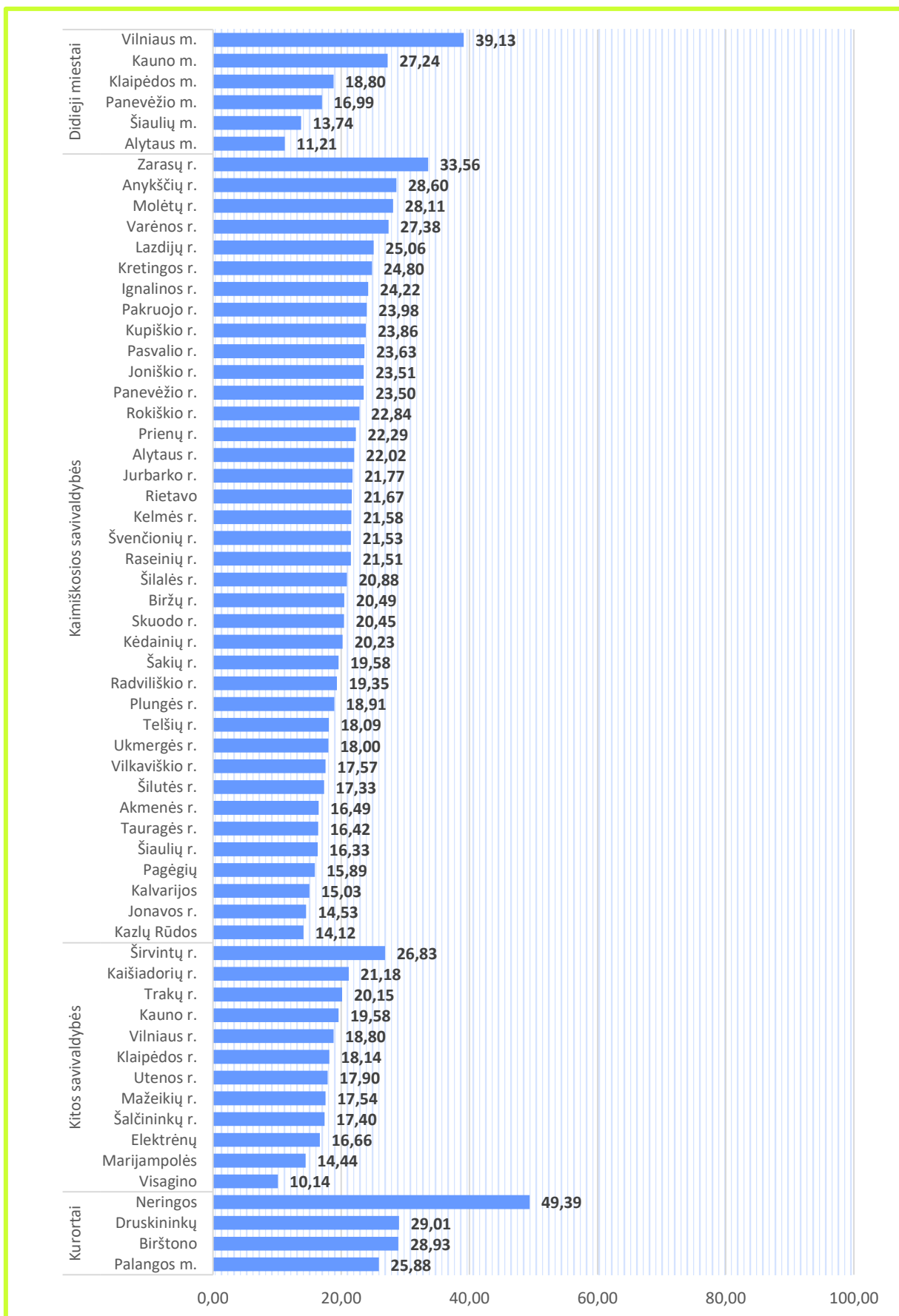
Gana panaši situacija yra susiklosčiusi ir Alytaus m. sav. Alytuje stokojama kultūros pasiūlos, kuri turėtų atitikti miesto dydį (kultūros organizacijų subindeksas – 58 vieta, kūrėjų subindeksas – 60 vieta). Tačiau santykinai palanki yra dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekso pozicija (Alytaus m. sav. užima 6 vietą). Visgi, nors užimama aukšta reitingo pozicija, dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekse, surinktas balų kiekis yra tik 52 iš 100 galimų. Tad erdvės potencialui yra ir šioje rodiklių grupėje.

Galiausiai žemiausioje reitingo pozicijoje esanti Visagino sav. net keliuose subindeksuose užėmė paskutinę vietą: kultūros organizacijų ir kultūros paveldo. Čia stokojama tiek didesnės kultūros pasiūlos, tiek didesnio gyventojų dalyvavimo kultūroje (dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksas – 57 vieta). Kitaip tariant, visos kultūros ekosistemos grandys pilnai neveikia arba veikia prasčiau nei kitose savivaldybėse.

3.2

■ SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS SAVIVALDYBIŲ KLASTERIUOSE

117 pav. Savivaldybių kultūros indekso reitingas pagal savivaldybių klasterius, 2022 m. (sudaryta autorės)

Sudarant savivaldybių kultūros indekso reitingą, papildomai klasifikuojamos savivaldybės. Išskiriami šių savivaldybių grupių reitingai: didžiųjų miestų savivaldybės (6 savivaldybės), kaimiškosios savivaldybės (38 sav.), kurortų savivaldybės (4 sav.), kitos savivaldybės (12 sav.). Savivaldybių klasterizavimas paremtas LR FM²⁹ siūlomu principu. Savivaldybių klasteriai sudaromi laikantis principo, kad klasterio viduje būtų kuo mažesni skirtumai, o tarp skirtingų klasterių – kuo didesni.

Tiek 2021 m., tiek 2022 m. vertinant kultūros situaciją klasteriuose, matyti kurortų dominavimas. Kurortinėse savivaldybėse pasiekiami vidutiniškai aukščiausia savivaldybių kultūros indekso reikšmė – 33,3 (2021 m. – 35,11), taip pat kurortinė savivaldybė (Neringos sav.) kelis metus iš eilės pasiekė aukščiausią SKI reikšmę (2022 m. – 49,39), jei lygintume su visomis savivaldybėmis.

Atkreiptinas dėmesys, kad vertinant klasterių vidutines SKI reikšmes nebelieka reikšmingų skirtumų tarp didžiųjų miestų ir kaimiškų savivaldybių – abiejuose klasteriuose vidutinė SKI reikšmė sudaro 21,19 balo, reikšmingai nesiskiria ir maksimalios bei minimalios surinktų indeksų reikšmės. Kitų savivaldybių pasiektas SKI vidurkis yra žemiausias (18,23), žemiausia ir maksimali SKI reikšmė (26,83). Tuo tarpu minimali SKI reikšmė panaši kaip ir didžiųjų miestų bei kaimiškų savivaldybių. Vertinant minimalias SKI reikšmes ypatingai išsiskiria kurortinių savivaldybių klasteris. Šio klasterio minimali SKI reikšmė du metus iš eilės išlieka virš 25 balų.

23 lentelė. Savivaldybių kultūros indekso reikšmės pagal savivaldybių klasterius, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

	SKI vidurkis		SKI maksimalus balas		SKI minimalus balas	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Didieji miestai	21,19	19,99	39,13	37,91	11,21	10,91
Kaimiškosios savivaldybės	21,19	20,62	33,56	31,54	14,12	11,9
Kitos savivaldybės	18,23	17,89	26,83	28,19	10,14	10,48
Kurortai	33,30	35,11	49,39	56,91	25,88	25,17

Didžiųjų miestų klasteris nelenkia kurortinių savivaldybių, kurios sukuria patrauklesnę kultūrinę aplinką. Klasterio viduje išsiskiria tik Vilniaus m. sav., surinkusi 39,13 (2021 m. – 37,9), ir Kauno m. sav., surinkusi 27,24 (2021 m. – 25,5). Kitos savivaldybės neperžengė 20 balų (klasterio vidurkio) ribos ir neretai kultūrinė aplinka, tenkanti jų gyventojams, nėra palankesnė nei kaimiškosiuose savivaldybėse. Skaičiuojant SKI buvo ribotos galimybės pilnai

²⁹ Šaltinis: <https://lietuvosfinansai.lt/gki/savivaldybiu-klasterizavimas/>

įvertinti kokybinius kultūros parametrus (pavyzdžiui, renginių profesionalumą, jų įvairovę ar pan.), ir suprantama, kad didieji miestai gali pasiūlyti kokybiškesnius renginius, tačiau vertinant tokius rodiklius kaip kultūros organizacijų ar kūrėjų skaičiai, kultūros dalyvių skaičiai nustatyta, kad didžiosios savivaldybės, atsižvelgusios į jose gyvenančių žmonių skaičių, turėtų kurti didesnę kultūros pasiūlą, siekti didesnio gyventojų dalyvavimo. Taip pat atskirais atvejais kaimiškų savivaldybių biudžetuose skiriamas didesnis finansavimas kultūros paslaugoms (procentinė biudžeto dalis) nei didžiųjų miestų savivaldybėse. Tai nurodo savivaldybių prioritetus ir daro įtaką indekso rezultatams. Visgi vertinant didžiųjų miestų potencialą, kultūrinės aplinkos skirtumas nuo kaimiškų savivaldybių galėtų būti reikšmingesnis.

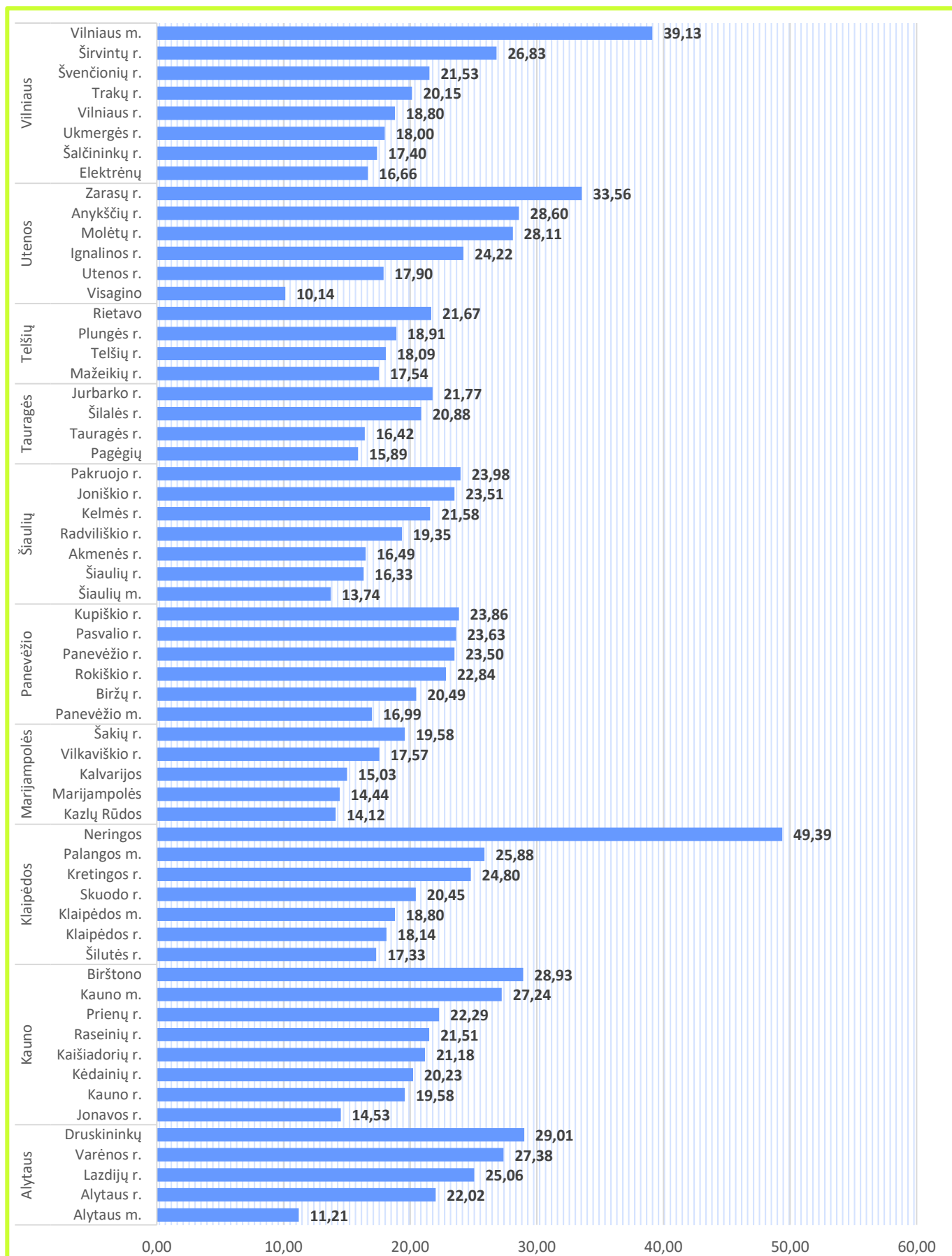
Iš kaimiškų savivaldybių klasterio išsiskiria Zarasų r. sav., kuri surinko 33,56 balus (2021 m. – 31,54) ir yra klasterio lyderė. Bendrame savivaldybių reitinge Zarasų r. užima 3 vietą. Taip pat išsiskiria Anykščių r. ir Molėtų r. sav., surinkusios po daugiau nei 28 balus ir esančios 6 ir 7 reitingo pozicijose. Žemiausiose pozicijoje tarp kaimiškų savivaldybių antrus metus iš eilės išliko Kazlų Rūdos sav. (2021 m. – 11,9 balo), bendrame reitinge likusi 57 pozicijoje.

Kitų savivaldybių grupės rezultatai gana panašūs į kaimiškų savivaldybių. Čia pirmoje pozicijoje yra Širvintų r. sav., surinkusi 26,83 balo (2021 m. – 23,19). Bendrame reitinge Širvintų r. sav. yra 10-oje pozicijoje. Kitų savivaldybių klasterio bei bendro savivaldybių reitingo apačioje yra Visagino sav., vos peržengusi 10 balų ribą.

3.3

SAVIVALDYBIŲ KULTŪROS INDEKSAS APSKRITYSE

118 pav. Savivaldybių kultūros indekso reitingas pagal apskritis, 2022 m. (sudaryta autorės)

24 lentelė. Savivaldybių kultūros indekso vidutinės reikšmės apskrityse, 2022 m. (sudaryta autorės)

Apskritis	SKI vidurkis	Maksimali SKI reikšmė	Minimali SKI reikšmė
Alytaus	22,94	29,01	11,21
Kauno	21,94	28,93	14,53
Klaipėdos	24,97	49,39	17,33
Marijampolės	16,15	19,58	14,12
Panevėžio	21,89	23,86	16,99
Šiaulių	19,28	23,98	13,74
Tauragės	18,74	21,77	15,89
Telšių	19,05	21,67	17,54
Utenos	23,76	33,56	10,14
Vilniaus	22,31	39,13	16,66

Vertinant apskričių situaciją, pozityviausiai išsiskiria Klaipėdos apskritis. Joje SKI vidurkis (24,97) yra didžiausias. Visgi Klaipėdos apskrityje stipriai išsiskiria tik Neringos sav. – SKI lyderė. Taip pat tarp apskričių pozityviai išsiskiria Utenos ir Alytaus apskritys. Utenos apskrityje yra net 3 savivaldybės, patekusios į SKI dešimtuką: Zarasų r., Anykščių r. ir Molėtų r. sav. Visgi Utenos apskrityje užfiksuota ir žemiausia SKI reikšmė (Visagino sav. – 10,14). Atrodytų, kad Visaginas galėtų stipriau išnaudoti kultūrinį bendradarbiavimą su kaimyninėmis apskrities savivaldybėmis, pavyzdžiui, Zarasais, Anykščiais ar Molėtais. Alytaus apskrityje išsiskiria Druskininkų sav., taip pat esanti SKI dešimtuke.

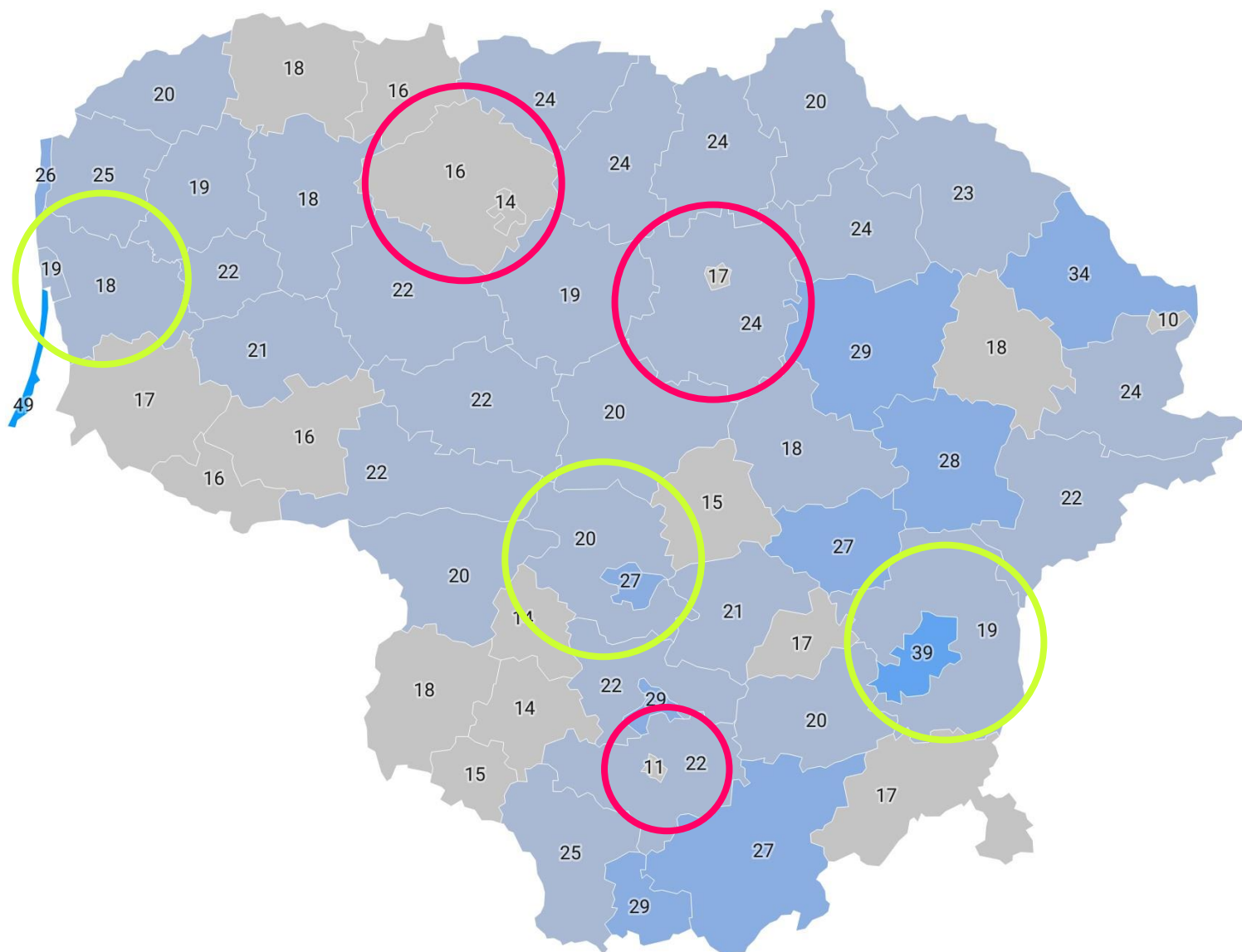
Vakarų Lietuvoje (išskyrus Neringos sav. atvejį) kultūros situacija yra nepalankesnė. Didesnėje dalyje Telšių (SKI vidurkis – 18,74), Tauragės (SKI vidurkis – 18,74), Šiaulių (SKI vidurkis – 19,28) bei Marijampolės (SKI vidurkis – 15,55) apskričių kultūrinė situacija, palyginti su kitomis apskritimis, yra prastesnė.

3.4. DIDIEJI MIESTAI

Savivaldybių kultūros indeksas, 2022

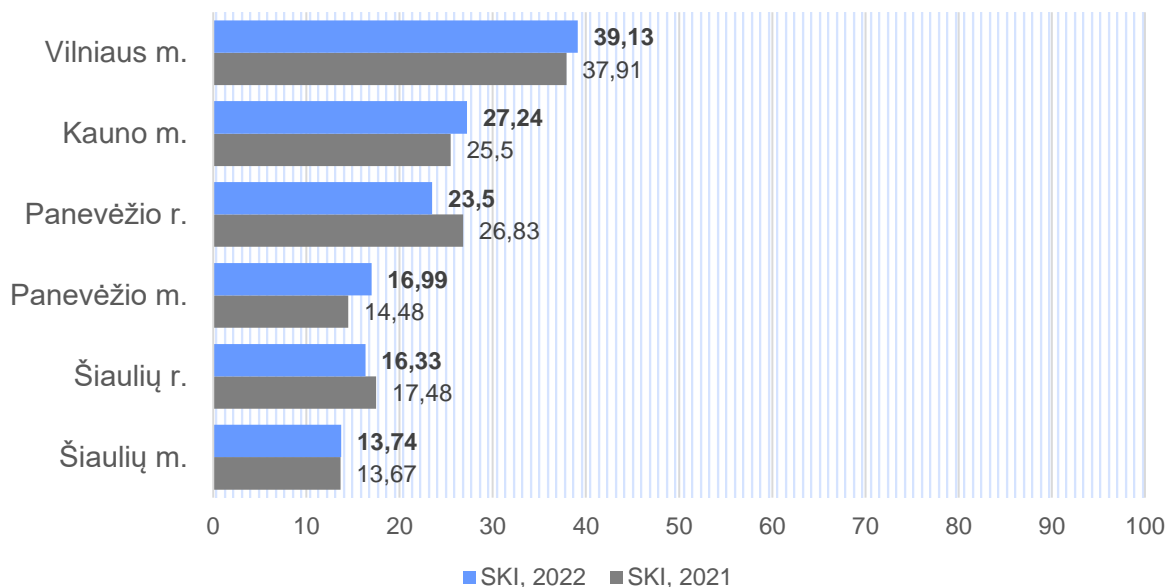
■ < 17.99 ■ 17.99–25.84 ■ 25.84–33.69 ■ 33.69–41.54 ■ ≥ 41.54

119 pav. Savivaldybių kultūros indeksas. Didžiųjų miestų ir rajoninių savivaldybių palyginimas (sudaryta autorės)

Pastaba: geltona spalva žymi tas situacijas, kur didžiųjų miestų SKI balas yra didesnis nei jų rajoninių savivaldybių, raudona spalva žymi tas situacijas, kur didžiųjų miestų SKI balas yra mažesnis nei jų rajoninių savivaldybių.

Sudarius savivaldybių kultūros indeksą, aktualu atkreipti dėmesį į didžiųjų miestų savivaldybes ir jų pozicijas SKI reitinge. Vilniaus m. sav. – 2 pozicija, Kauno m. sav. – 9, Klaipėdos m. sav. – 38, Panevėžio m. sav. – 48, Šiaulių m. sav. – 58, Alytaus m. sav. – 59.

120 pav. Savivaldybių kultūros indeksas. Didžiųjų miestų palyginimas, 2021–2022 m. (sudaryta autorės)

Vilniaus miestas, jei lygintume su praėjusiais metais, išlaikė daugiau mažiau pastovų balą ir tą pačią reitingo poziciją. Vilniuje, palyginti su kitomis savivaldybėmis, ypač palanki situacija, nes būtent šiame mieste yra didžiausia visų sričių Lietuvos menininkų koncentracija (apie 60 proc. profesionalių meno kūrėjų gyvena ir kuria Vilniuje), čia daugiausiai kultūros organizacijų, aktyvus nevyriausybinis sektorius. Tačiau Vilniaus miesto savivaldybės finansavimas kultūros paslaugoms yra pats mažiausias, jei lygintume su kitomis savivaldybėmis. Savivaldybės biudžete išlaidos kultūros paslaugoms kelerius metus iš eilės sudaro mažiau nei 2 proc., o vienam gyventojui tenkanti suma neviršija 30 Eur. Palyginimui, vidutiniškai savivaldybės skiria daugiau nei 6 proc. biudžeto kultūros paslaugoms, o vienam gyventojui tenkanti vidutinė suma sudaro apie 120 Eur. Jei Vilniaus m. sav. norėtų pagerinti reitingo poziciją, pirmu jos žingsniu galėtų tapti didesnės savivaldybės išlaidos kultūros paslaugoms.

Lyginant Vilniaus m. ir r. sav. balus matoma, kad Vilniaus r. sav. daugiau nei du kartus atsilieka nuo Vilniaus m. sav. Be to, tikėtina, kad dalis kultūros organizacijų ir kūrėjų yra deklaravę savo lokaciją Vilniaus r., o iš tikrųjų veiklą vykdo Vilniaus m. sav., tad tikrasis atotrūkis galėtų būti ir didesnis. **Visgi Vilniaus r. sav. kultūros veiklų organizatoriai galėtų stipriau išnaudoti Vilniaus m. kaimynystę ir planuoti renginius numatydami, kad vilniečiai galėtų sudaryti dalį tikslinės auditorijos.**

Kauno r. sav. atotrūkis nuo Kauno m. sav. nėra toks stiprus kaip Vilniaus atveju (20 ir 27 balai atitinkamai). Visgi Kauno r. sav. atsidūrė tarp vieną mažiausių indekso balų gavusių savivaldybių, tad panašu, kad ir šiuo atveju, partnerystė tarp savivaldybių yra ribota.

Kauno m. sav., 2022 m. buvusi Europos kultūros sostinė, pakilo SKI reitinge ir dabar yra SKI dešimtuoke. Visgi indekso reitingo ir balų pokytis nebuvo labai didelis – iš 11 pozicijos Kauno m. sav. pakilo į 9-ąją (balas padidėjo ~ 1,7). Savivaldybių kultūros indeksas vertina ne tik trumpalaikes intervencijas, t. y. tas, kurios gali stipriau varijuoti kiekvienais metais, pavyzdžiui, savivaldybės finansavimas kultūrai, bet ir ilgalaikes, pavyzdžiui, kultūros organizacijų ar profesionalaus meno kūrėjų skaičių. Tai reiškia, kad vienu metų didelės investicijos į kultūrą negali iškart labai stipriai pakeisti kultūrinės situacijos. Tai galima pagrįsti ir gyventojų dalyvavimo kultūroje įpročiais, kuriems susiformuoti reikia laiko. Remiantis „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis“ tyrimo 2023 m. duomenimis, 2022–2023 m. kultūros renginiuose lankėsi gyvai (arba vartojo bent 4 kultūros produktus) apie 65 proc. kauniečių. Vadinasi, beveik kas trečias gyventojas kultūros renginiuose gyvai nesilankė arba nepatyrė kultūros veiklų sritinės įvairovės. Šie rezultatai turi sąsają su „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022. Tyrimo išvada“ ataskaitoje skelbiamais gyventojų dalyvavimo rodikliais. Kaip minėta, tik kiek daugiau nei 24 proc. kauniečių apsilankė vos viename Europos kultūros sostinės renginyje, 2–3 renginiuose apsilankė iki 17 proc., o 4-iuose ir daugiau – iki 8 proc. kauniečių (Šarūnas et al., 2022). Kitaip tariant, 50 proc. kauniečių nedalyvavo nė viename Europos kultūros sostinės renginyje. Paradoksalu ir tai, kad vykstant Europos kultūros sostinės metams, kai kauniečiams ir Kauno r. sav. gyventojams buvo pristatyta per 1 300 kultūrinių iniciatyvų, patys kauniečiai buvo linkę prasčiau vertinti kultūros prieinamumą, nei buvo prieš Covid-19 pandemiją. Būtų prasminga išsamiau panagrinėti, kodėl Kauno m. sav. gyventojai neišnaudojo galimybės intensyviau dalyvauti pristatomoje kultūrinėje įvairovėje. Galbūt susiduriama su situacija, kai į renginius ateina įprastai kultūroje dalyvaujantys gyventojai, o kultūra nesidomintieji ar tik itin retai joje dalyvaujantieji į renginius neina, kad ir kokia būtų jų kokybė ar įvairovė. Panaši išvada buvo gauta ir analizuojant „nemokamų sekmadienių muziejų lankytojus“. Nustatyta, kad šia iniciatyva naudojasi kultūroje jau dalyvaujantys asmenys, o nedalyvaujantieji kultūroje iš esmės nepasinaudoja sudaryta galimybe (Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021).

Kita vertus, per 2022 m. buvo sukurta platesnė Europos kultūros sostinės programos vertė, kuri atsispindėjo ne tik savivaldybių kultūros indekse. Tai ir Kauno miesto paminėjimai

užsienio žiniasklaidoje, matomumas tarptautiniame kontekste, atvykusių į Kauno miestą turistų skaičius (Kauno turizmo informacijos centro vertinimu, Europos kultūros sostinės programa prie išaugusio turistų skaičiaus prisidėjo apie 5 proc., turistų dinamika pateikiama 7-ame priede). Kartu tai ir bendrai kūrybai suburti menininkai, – apie 18 tūkst. jų aktyviai kūrė per tuos metus. Tad toliau prioretizuojant kultūros sritį Kauno m. sav. būtų galima tikėtis ilgalaikės slinkties. Be to, vertėtų atkreipti dėmesį į Kauno m. sav. stiprų neigiamą atotrūkį nuo Vilniaus m. sav. Atotrūkis tarp šių savivaldybių sudaro daugiau nei 10 balų.

Vertinant Klaipėdos m. ir Klaipėdos r. sav. situaciją, matomas mažas balų skirtumas. 2021 m. didesnę balą buvo gavusi Klaipėdos r. sav. 2022 m. Klaipėdos m. sav. surinko 18,8, o Klaipėdos r. sav. – 18,14 balo. Visgi abi savivaldybės neperžengė 20 balų ribos ir atsilieka nuo Vilniaus m. ir Kauno m. savivaldybių, o kartu ir neviršija SKI vidurkio.

Vertinant kitus didžiuosius miestus ir jų santykį su rajoninėmis savivaldybėmis, matoma tendencija, kad rajoninės savivaldybės lenkia miestų savivaldybes kultūros indekso reikšmėmis (žemėlapyje pažymėta raudonais apskritimais). Skirtumai itin ryškūs tarp Alytaus m. ir Alytaus r. savivaldybių. Alytaus r. sav. miesto savivaldybę lenkia apie 10 balų. Situacijos nepakeitė ir tai, kad 2022 m. Alytaus m. sav. buvo Lietuvos kultūros sostine. Visgi vertinant finansavimo rodiklius buvo matomi minimalūs pokyčiai – jei lygintume su Neringos sav. (kuri 2021 m. buvo Lietuvos kultūros sostine), Alytaus m. sav. investicijos buvo santykinai nedidelės. Atkreiptinas dėmesys, kad 2022 m. Alytaus r. sav. skyrė didesnę biudžeto dalį kultūros paslaugoms negu Alytaus m. sav. (4,42 ir 3,96 proc. atitinkamai). Be to, nors Alytaus m. sav. kultūros organizacijos pritraukė šiek tiek daugiau finansavimo iš LKT 2022 m., pats finansuotų projektų kiekis buvo mažesnis nei 2021 m. Tai rodo, kad vienalaikė intervencija nebuvo tokia stipri ir bendros kultūrinės situacijos, vertinamos savivaldybių kultūros indekso kontekste, reikšmingai nepakeitė.

Panevėžio m. sav. taip pat atsilieka nuo Panevėžio r. sav. (atotrūkis siekia apie 6 balus). Visgi Panevėžio m. sav., jei lygintume su 2021 m., reitinge pakilo iš 53 į 48 poziciją, nuo 14,5 iki 17 pakilo ir SKI balas. Tuo metu Panevėžio r. sav. reitinge nukrito iš 9 į 19 poziciją, jos balas sumažėjo nuo 26,8 iki 23,5.

Visgi Panevėžio miesto situacija paradoksali. Viena vertus, juntamas Panevėžio kultūrinės situacijos augimas dėl kuriamo Stasio Eidrigevičiaus menų centro, kuris duris atvers 2024 m. ir suaktyvins Panevėžio kultūrinę aplinką. Matomas nuosekliai augantis savivaldybės finansavimas kultūrai, bet gyventojai kol kas pasyviai dalyvauja kultūros veiklose ir pagal

atnaujintą dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksą Panevėžys lieka tarp žemiausią balą surinkusių savivaldybių. Ši situacija dar kartą patvirtina, kad kultūros situacijos gerinimas yra lėtas procesas ir net išaugus finansavimui turi praeiti ne vieni metai, kol poveikis persiduoda ir kitoms sritims, pvz., gyventojų dalyvavimui kultūroje.

Šiaulių m. sav. taip pat atsilieka nuo rajoninės savivaldybės. Tiesa, atotrūkis nėra didelis – 16,33 ir 13,67 balų atitinkamai. Visgi pati indekso reikšmė yra labai žema.

Verta atkreipti dėmesį ir į atotrūkius tarp didžiųjų miestų. Tik Vilniaus ir Kauno m. sav. surinko didesnę nei vidurkis savivaldybių kultūros indekso balą. Klaipėdos m. sav. SKI balas yra artimas savivaldybių vidurkiui. Visgi kitos didžiųjų miestų savivaldybės reikšmingai atsilieka nuo SKI vidurkio. Tai dar kartą patvirtina, kad Tolygios kultūrinės raidos modelyje taikomas regionų apibrėžimas, iš visų Lietuvos savivaldybių išskiriant tik Vilniaus m., Kauno m. ir Klaipėdos m. sav., yra prasmingas. Kitos didžiųjų miestų savivaldybės savo kultūrine aplinka neišsiskiria iš likusios Lietuvos bendro kultūrinio konteksto.

Darytina išvada, kad didieji miestai nepakankamai įvertina gyventojų skaičių, mat pagal jį kultūros infrastruktūra turėtų būti didesnė. *Bet ar tikrai, pavyzdžiui, Alytaus mieste „mažiau kultūros“ nei Akmenėje ar Kazlų Rūdoje?* Panašus klausimas skambėjo 2021 m. savivaldybių kultūros indekso pristatyme. Būtų galima atsakyti, kad didžiojo miesto kategorija įpareigoja. Ir tai reiškia, kad lūkesčiai šiam miestui, įvertinus gyventojų skaičių, turėtų būti ir yra didesni. Tai reiškia, kad mažoms savivaldybėms dėl mažo gyventojų skaičiaus atskirais atvejais yra santykinai lengviau gauti didesnę reikšmę, tenkančią vienam gyventojui. Bet tik turėdami santykinus dydžius galime objektyviai lyginti savivaldybes tarpusavyje, ir tai, deja, atskleidžia egzistuojančias problemas. Alytaus m. sav. iš 1 000 gyventojų bibliotekų vartotojais tapo 88, tuo metu daugiau nei 5 kartus pagal gyventojų skaičių mažesnėje Kazlų Rūdos savivaldybėje – 232. Alytaus m. sav. iš 10 000 gyventojų yra bent 7 profesionalaus meno kūrėjai, o daugiau nei perpus pagal gyventojų skaičių mažesnėje Alytaus r. sav. – bent 16. Alytaus m. sav. 1 000 gyventojų tenka 1,67 kultūros įmonės, tuo tarpu daugiau nei 7 kartus mažesnėje Rietavo sav. – 1,79. Atidžiai peržiūrėję savivaldybių kultūros indekso dedamąsias suprantame, kodėl visgi didieji miestai atsiduria santykinai žemose pozicijose.

4. METODIKA

Detaliai savivaldybių kultūros indekso metodika ir sudarymo koncepcija pristatoma 2021 m. savivaldybių kultūros indekso tyrimo ataskaitoje (Mažeikaitė, 2023). Šioje dalyje pateikiami pagrindiniai metodologiniai akcentai, didelio dėmesio nebeskiriant pačių duomenų atrankai ir subindeksų sudarymo logikai.

Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (angl. *the European Commission's Joint Research Centre (JRC)*) ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. *the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)*) (Barbieri et al., 2017; Commission, 2008) yra parengę tarptautiniu mastu pripažintą 10-ies žingsnių sudėtinių indeksų sudarymo metodiką:

1. Teorinės sistemos, kuri apibrėžia ir struktūruoja tai, kas matuojama, ir suteikia pagrindą atrinkti ir susieti rodiklius į prasmingą indeksą, sukūrimas.
2. Kintamųjų atranka pagal rodiklių analitinį pagrindumą, išmatuojamumą, nagrinėjamą teritorinę aprėptį, palyginamumą tarp nagrinėjamų teritorinių vienetų.
3. Duomenų interpoliacijos taikymas: trūkstamų duomenų užpildymas siekiant gauti išsamų visų teritorinių vienetų duomenų rinkinį.
4. Daugiamatės analizės atlikimas siekiant ištirti bendrą duomenų rinkinio struktūrą, įvertinti jo tinkamumą ir turėti gaires tolesniems metodiniams sprendimams.
5. Duomenų normalizavimas, jei reikia, siekiant užtikrinti kintamųjų palyginamumą.
6. Rodiklių svorių nustatymas ir apibendrinimas atsižvelgiant tiek į teorines prielaidas, tiek į daugiamatės analizės rezultatus.
7. Neapibrėžtumo ir jautrumo analizavimas siekiant įvertinti indekso patikimumą, atsižvelgiant į visus galimus neapibrėžtumo šaltinius, susijusius su indekso kūrimu.
8. Grįžimas prie duomenų, siekiant išanalizuoti, kokios sritys ir rodikliai lemia indekso rezultatus.
9. Galimų sąsajų su kitais kintamaisiais ir esamais žinomais rodikliais nustatymas.
10. Aiškus ir tikslus indekso rezultatų pateikimas ir sklaida.

Sudarant indeksą buvo atsižvelgta į išvadas, gautas po egzistuojančių indeksų analizės, taip pat laikytasi tarptautinių indeksų sudarymo metodologinių rekomendacijų (Barbieri ir kt., 2017; Commission, 2008). Toliau detaliau aptariami svarbiausi metodologiniai aspektai.

Teorinis pagrindimas

Sudarant SKI koncepciją bei atrenkant rodiklius iš esmės laikomasi aprašytos indeksų sudarymo metodikos. Pirmiausia atsispiriama nuo kultūros politikos strateginių dokumentų analizės, nes būtent ji nurodo pagrindines komponentes prasmingam indekso turiniui. Taip pat įvertinama jau paruošta kultūros statistikos koncepcija (Mažeikaitė et al., 2022). Ji aktuali, nes buvo sudaryta siekiant išsamiai reprezentuoti kultūros lauką.

Duomenų atranka ir interpoliacija

Sudarant indeksą, vienas pirmųjų žingsnių buvo įvertinti kultūros duomenis bei jų prieinamumą ir galimybes įtraukti į savivaldybių kultūros indeksą. Kaip atrankos kriterijus būtų galima išskirti: aktualumą / reprezentatyvumą, analitinį patikimumą, galimą laiko eilutę (užtikrinamas metinis periodiškumas³⁰), prieinamumą.

Peržiūrėjus duomenis ir pastebėjus reikšmingų trūkumų, duomenys į SKI neįtraukiami. Taip pat neįtraukiami tie rodikliai, kurie papildomai ir per stipriai „nubaustų“ savivaldybes dėl atitinkamos infrastruktūros neturėjimo. Pavyzdžiui, yra įtraukiamas rodiklis, susijęs su muziejų skaičiumi. Ne visos savivaldybės turi muziejus, todėl papildomi detalūs muziejų statistikos rodikliai, pavyzdžiui, apie nuolatinės ekspozicijas, muziejų darbuotojus, nebeįtraukiami, nes tos savivaldybės, kurios neturi muziejų, gautų nulines indekso reikšmes ir stipriai nukristų reitingo suvestinėje. Taip pat įvertinus galimus rodiklius pasirenkami tiksliausiai reprezentuojantys kultūros situaciją: pavyzdžiui, yra prieinamas rodiklis – savivaldybių biudžetų išlaidos sportui, kultūrai ir religijai, o greta kitas rodiklis – savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms. Tokiu atveju pasirenkamas rodiklis – savivaldybių išlaidos kultūros paslaugoms, nes jis siauresnis ir tikslesnis kalbant apie kultūros situaciją.

Atskirais atvejais pagal galimybes duomenys buvo interpoliuoti, siekiant užpildyti duomenų spragas. Duomenys interpoliuoti priskiriant praėjusių metų reikšmes. Visi rodikliai į indeksą įtraukiami standartizuoti ir normalizuoti.

Rodikliai skirstomi į grupes vadovaujantis principu, kad vieną grupę sudarytų kuo giminingesni rodikliai (sprendimas priimamas remiantis Pearsono koreliacijos koeficientu,

³⁰ Pritaikyta išimtis tik dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo rodiklių grupei dėl prieinamų duomenų stygiaus. Šiuo atveju remiamasi *Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis* tyrimo duomenimis, kurio periodiškumas yra treji metai.

sklaidos diagramomis ir skirstiniais). Tai leidžia įvertinti rodiklių poveikį subindeksui. Atskirais atvejais įtraukiami ir koreliaciniu ryšiu susiję rodikliai, tai sustiprina jų poveikį indeksui, tačiau kiekvienas rodiklio pasirinkimas yra konceptualiai pagrįstas. Kitaip tariant, rodiklis indekse paliekamas, nepaisant koreliacinio ryšio su kitais rodikliais, jei reprezentuoja aktualų informacijos pjūvį.

Standartizavimas

Rodikliai standartizuojami, susiejant su gyventojų skaičiumi ar kitu nurodytu matu (priklausomai nuo gaunamų skaitinių reikšmių patogumo interpretuoti perskaičiuojami rodikliai 1 gyv. arba 1 000 gyv.), taip siekiama, kad jie būtų vienodai palyginami tarp savivaldybių. Atskirais atvejais pasirenkami kiti standartizavimo rodikliai, pvz., rodiklis, tenkantis vienam darbuotojui (pvz., išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą, Eur / 1 darbuotojui) arba savivaldybių biudžetų išlaidos kultūros paslaugoms nuo viso biudžeto. Visais atvejais užtikrinamos galimybės rodiklius palyginti tarp savivaldybių pagal vienodas kategorijas.

Rodiklius taip pat galima standartizuoti pagal plotą, pavyzdžiui, kiek kultūros įstaigų tenka 1 kvadratiniam metrui. Visgi kuriant savivaldybių kultūros indeksą pasirinkta rodiklius standartizuoti daugiausia siejant su gyventojų skaičiumi. Taip aktualiau atskleidžiama kultūrinė situacija ir kultūros pasiūla, kuri yra prieinama visuomenei (kiek įstaigų ar kūrėjų tenka gyventojui).

Normalizavimas

Standartizuoti rodikliai yra normalizuojami 100 balų skalėje. Vienas iš galimų variantų būtų normalizuoti taip, kad didžiausią atitinkamo rodiklio reikšmę turinčiai savivaldybei būtų skiriama 100 balų, o kitoms proporcingai nuo atitinkamo rodiklio pasiektų reikšmių. Tokiu atveju nulio reikšmė būtų įgyjama tik tada, kai atskiro rodiklio reikšmės savivaldybėje yra nulinės, o kitais atvejais bent minimali normalizuota rodiklio reikšmė būtų fiksuota. Tačiau kadangi yra rodiklių, kuriais atskirose savivaldybėse fiksuojamos neigiamos reikšmės, šis normalizavimo metodas nėra tinkamas, – minėtais atvejais skalė išsikreipia ir tampa neigiama.

Todėl normalizuojama pasitelkiant *Min-Max* funkciją (Commission, 2008). Normalizavimas atliekamas pagal šią formulę:

$$I_{i,s,t} = \frac{X_{i,s,t} - \min(X_{i,t})}{\max(X_{i,t}) - \min(X_{i,t})}, \quad (1)$$

kur:

$X_{i,s,t}$ – rodiklio (standartizuotas arba absoliutine reikšme) reikšmė, kur i – rodiklio pavadinimas ($i = 1, \dots, I$), s – savivaldybė ($s = 1, \dots, S$), t – metai (t – *einamieji metai*).

$I_{i,s,t}$ – rodiklio normalizuota reikšmė, kur i – rodiklio pavadinimas ($i = 1, \dots, I$), s – savivaldybė ($s = 1, \dots, S$), t – metai (t – *einamieji metai*).

Normalizuoti rodikliai įgyja reikšmes nuo 0 iki 100. Tad maksimali indekso arba subindeksų reikšmė yra 100.

Svoriai

Savivaldybių kultūros indeksas sudaromas įtraukiant rodiklius be svorių. Pagrindinė motyvacija – taip norima atsieti kultūros rodiklį nuo politinių įtakų ir maksimaliai išlaikyti jo objektyvumą. Be to, rodikliai atrinkti atliepiant kultūros politikos strateginius dokumentus, kuriuose nesuspecifikuojami aukštesni ar žemesni prioritetai. Paprastai visi kultūros aspektai suprantami kaip svarbūs, nenuneigiant kitų kultūros dedamųjų reikšmės. Tai pagrindžia ir UNESCO kultūros samprata, paremta kūrybos, sklaidos ir suvokimo ciklu (svarbūs ir vienas kitą papildo visi elementai, sukūrimas netektų prasmės, jei nebūtų žiūrovo, kuris patirs tą meno kūrinį, ir pan.). Tad, kaip ir Kanados gerovės indekso atveju (Michalos et al., 2011), remiamasi Laplaso abejingumo principu, nurodančiu, kad nesant objektyvių priešasčių, kuriomis remiantis galėtume išskirti konkrečius rodiklius kaip svarbesnius, visi rodikliai turi būti traktuojami kaip lygiaverčiai.

Be to, buvo atlikta kiekvienos srities statistinė analizė bei sudarytos koreliacijų matricos. Iš jų buvo matyti, kad dalis rodiklių yra labiau susiję koreliaciniu ryšiu, kita dalis ne arba turi neigiamą koreliaciją. Suteikiant vienodus svorius, gali atsirasti rizika, kad dėl verčių sklaidos skirtumų ar aukštos koreliacijos tarp atskirų rodiklių kai kurie elementai turės didesnę poveikį galutinei indekso reikšmei (Barbieri et al., 2017). Tad, įtraukdami teigiamu koreliaciniu ryšiu

susijusius kintamuosius, gauname statistinį svorį atitinkamai rodiklių grupei. Kaip minėta, rodikliai įtraukti pagal koncepcinį krūvį, t. y. reprezentuojamą informaciją.

Agregacija

Subindeksai apskaičiuojami pasitelkiant aritmetinį vidurkį, t. y. prieš įtraukiant į subindeksą rodikliai yra standartizuojami ir normalizuojami, o į bendrą subindeksą agreguojami skaičiuojant aritmetinį vidurkį. Pastarasis leidžia kompensacijas tarp rodiklių. Pavyzdžiui, jei atitinkama savivaldybė turi mažą reikšmę pagal profesionalaus meno kūrėjų skaičių, bet aukštą pagal meno mėgėjų kolektyvų skaičių, gavus šių rodiklių vidurkį, turėsime vidutinę situaciją, nes menka vieno rodiklio reikšmė bus kompensuota aukšta kito rodiklio reikšme. Tokia praktika paprastai taikoma ir kituose sudaromuose indeksuose, pavyzdžiui, lyčių lygybės indekso atveju, pasitelkiant analogišką motyvaciją, aritmetinis vidurkis buvo pasitelkiamas agreguojant rodiklius į subindeksus, o geometrinis – subindeksus į sritis ir sritis į indeksą (Barbieri et al., 2017).

$$SUB_SKI_s = (\sum_{i=1}^I I_{i,s,t})/I, \quad (2)$$

kur:

SUB_SKI_s – savivaldybių kultūros indekso subindeksas,

$I_{i,s,t}$ – rodiklio normalizuota reikšmė, kur i – rodiklio pavadinimas ($i = 1, \dots, I$), s – savivaldybė ($s = 1, \dots, S$), t – metai (t – einamieji metai).

Visgi skaičiuojant galutinį indeksą, subindeksai agreguojami pasitelkiant geometrinį vidurkį. Pastarasis sumažina kompensacinį poveikį, ir tai yra aktualu gaunant galutinę indekso reikšmę, kitaip tariant, kultūros paveldo objektų trūkumas ar lėšų kultūros paveldo tvarkybai trūkumas negalės būti visiškai kompensuotas, pavyzdžiui, kūrėjų skaičiumi. Savivaldybių kultūros indeksas apskaičiuojamas iš subindeksų geometrinio vidurkio pagal pateikiamą formulę:

$$SKI_s = \sqrt[n]{SKI_SUB_{1,s} \cdot SKI_SUB_{2,s} \cdot \dots \cdot SKI_SUB_{n,s}}, \quad (3)$$

kur:

SKI_s – savivaldybių kultūros indeksas,

$SUB_SKI_{1,s}$ – savivaldybių kultūros indekso subindeksas,

n – subindeksų skaičius,

s – savivaldybė.

Atkreiptinas dėmesys dėl Visagino sav. Sudarius kultūros paveldo subindeksą gauta nulinė Visagino sav. reikšmė. Esant nulinėms reikšmėms negalimas geometrinio vidurkio suskaičiavimas. Todėl Visagino sav. šio subindekso reikšmei priskirta vieneto reikšmė (kaip mažiausia, jei lygintume su kitomis savivaldybėmis, bei minimali reikšmė).

Subindeksai

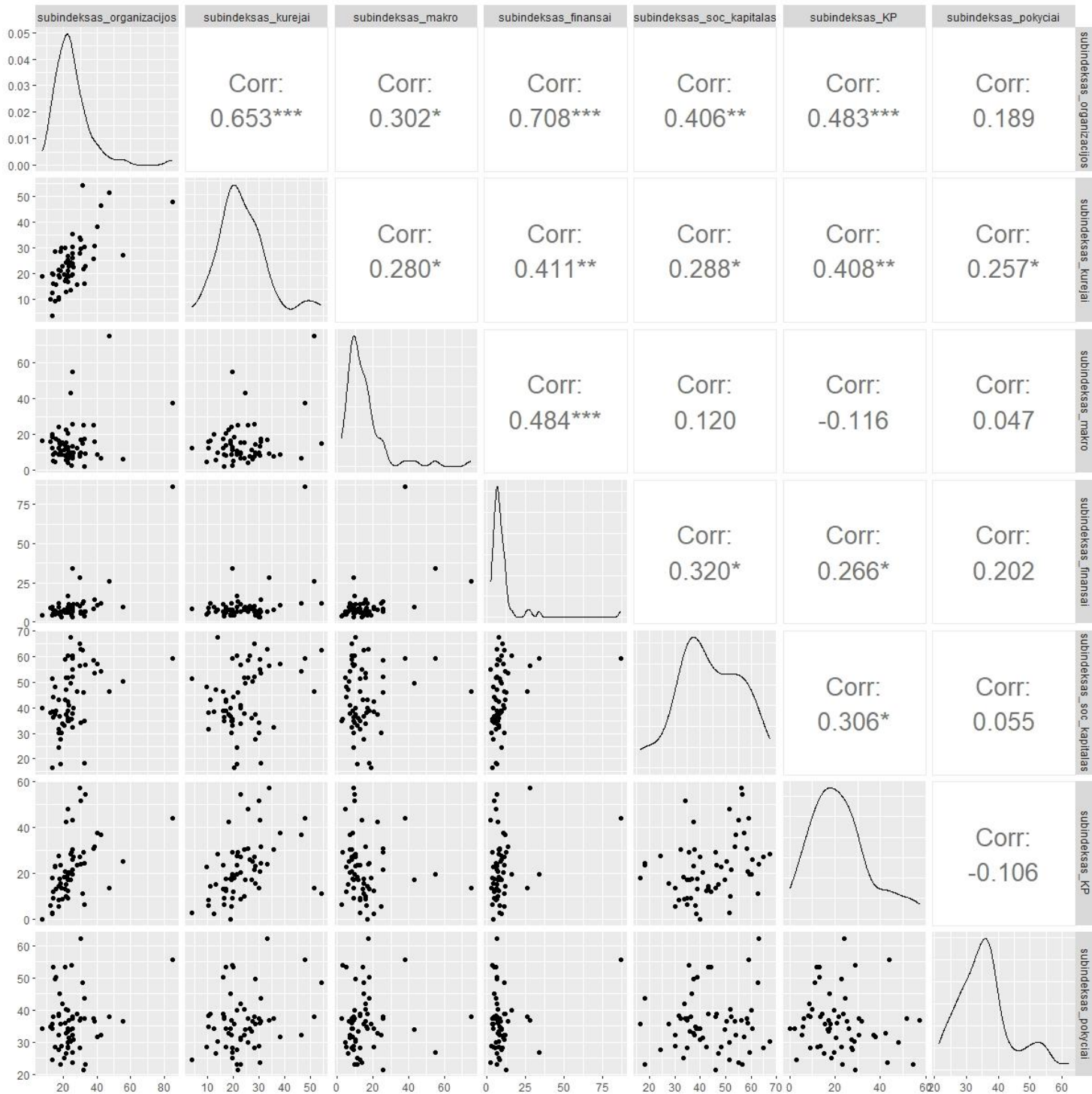
Sudarant savivaldybių kultūros indeksą, pasirinkta 40 rodiklių (2021 m. buvo 41 rodiklis), sugrupuojami į 7 subindeksus. Kaip minėta, siekta, kad kiekviename subindekse būtų kuo panašesnės tematikos rodikliai. Kiekvieną subindeksą sudaro nuo 2 iki 8 skirtingų rodiklių, vidutiniškai po 5 rodiklius. Toks pasirinkimas yra optimalus, nes dar didesnis rodiklių kiekis apsunkintų kiekvieno subindekso prasmę ir interpretaciją. Sudaromi šie subindeksai:

1. kultūros organizacijos (7 rodikliai),
2. kūrėjai (2 rodikliai),
3. kultūros makroekonomika (8 rodikliai),
4. finansavimas kultūrai (5 rodikliai),
5. dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas (9 rodikliai),
6. kultūros paveldas (5 rodikliai),
7. pokyčių grupė (4 rodikliai).

Subindeksų grupės turi būti statistiškai nepriklausomos viena nuo kitos, o egzistuojantys ryšiai teoriškai ir empiriškai aprašyti (Commission, 2008). Savivaldybių kultūros indekso atveju gaunama, kad statistiškai reikšmingas ir stiprus teigiamas koreliacinis ryšys egzistuoja tik tarp dviejų subindeksų, t. y. subindekso „finansavimas kultūrai“ ir subindekso „kultūros organizacijos“ (8 pav.). Taip yra dėl to, kad abiejuose yra įtraukta informacija, susijusi su organizacijų skaičiumi. Didesnis organizacijų skaičius paprastai lemia ir didesnę pritraukiamą finansavimą (ypač vertinant LKT finansavimą). Tad šių subindeksų tendencijos viena kitą pastiprina ir sudaro didesnę svorį bendrame indekse. Tarp kitų subindeksų egzistuojantis statistiškai reikšmingas ryšys yra silpnas arba apskritai nereikšmingas. Tad kiekvienas

subindeksas prideda indeksui papildomos informacijos, kuri nėra dubliuojama kitais įtrauktais subindeksais.

Taip pat iš pateiktų skirstinių su 2021 m. duomenimis matoma, kad egzistuoja teigiama asimetrija, kitaip tariant, daugumoje savivaldybių yra pasiektos mažesnės reikšmės ir tik kelios išsiskiria aukštesniais rezultatais. Rodikliai, sudarant indeksą, nebuvo papildomai „išlyginti“, siekiant sumažinti asimetriją. Tai neturi įtakos galutiniam savivaldybių reitingui, be to, tai gerai reprezentuoja esamą situaciją ir reikšmių pasiskirstymus tarp savivaldybių. Todėl buvo pasirinkta papildomų statistinių pakeitimų rodikliams netaikyti.

121 pav. Subindeksų sklaidos diagramos, skirstiniai ir koreliacijų matrica (sudaryta autorės).

Pastaba: * žymi koreliacijos statistinį reikšmingumą pagal p reikšmę („***“ – 0.001, „**“ – 0.01, „*“ – 0.05, „.“ – 0.1)

Testavimas

Testuojant metodiką sudaromos skirtingos SKI variacijos:

1. Visiems rodikliams priskiriamas vienodas svoris ir skaičiuojamas aritmetinis vidurkis negrupuojant į atskirus subindeksus.
2. Rodikliai skiriami į atskirus subindeksus. Skaičiuojami subindeksai ir jų aritmetiniai vidurkiai.
3. Rodikliai skiriami į atskirus subindeksus skaičiuojant aritmetinį vidurkį ir subindeksai agreguojami į galutinį savivaldybių kultūros indeksą skaičiuojant geometrinį vidurkį.
4. Tikrinamos atskiros indekso variacijos, keičiant pradinių rodiklių skaičių.

Įvertinus visas modifikacijas, pasirenkamas agregavimas taikant aritmetinį ir geometrinį vidurkius. Taip pat fiksuojamas 41 rodiklio sąrašas (37 rodiklių sąrašas 2022 m.). Atliekant indekso skaičiavimo modifikacijas nustatyta, kad reitingo lyderiai ir savivaldybės, užimančios žemiausias reitingo pozicijas, nesikeičia, o bendras poveikis reitingo sąrašui nėra reikšmingas. Be to, aprašytos metodikos pasirinkimas yra pagrįstas ir konceptualiai. Kiekvienas rodiklis taip pat įtrauktas dėl jo reprezentuojamo kultūros lauko dalies.

Be to, indekso dedamųjų sąrašas buvo pristatytas kultūros politikos ekspertų grupei: LKT ir LR prezidentūros atstovams. Ekspertai galėjo susipažinti su pateiktu rodiklių sąrašu, papildomai įvertinti jų aktualumą ir prasmingumą. Po ekspertų rekomendacijų buvo praplėstas subindekso „kultūros paveldas“ rodiklių sąrašas, papildomai įtraukiant kokybinius kultūros paveldo aspektus bei finansavimo kultūros paveldo tvarkybai rodiklį.

Įvertinus visus testavimo rezultatus manoma, kad sudarytas savivaldybių kultūros indeksas yra stabilus ir patikimas.

Papildomi komentarai

Sudarytas savivaldybių kultūros indeksas galės paprastai ir aiškiai reprezentuoti esamą kultūros situaciją savivaldybėje. Kadangi autoriai atkreipia dėmesį, kokie galimi indeksų sudarymo ne tik pranašumai, bet ir trūkumai, papildomai pateikiama komentarų, kaip savivaldybių kultūros indekso sudarymo metu buvo išspręstos galimos rizikos.

25 lentelė. Indekso sudarymo galimi pranašumai ir trūkumai (Commission, 2008)

Indekso sudarymo pranašumai	Indekso sudarymo rizikos
Gali apibendrinti daugiamatę situaciją, prisidėti prie pasiūlymų politikos formuotojams.	Netinkamai sukonstruotas indeksas gali prisidėti prie neteisingų akcentų, perduodamų politikos formuotojams.
Lengviau interpretuoti negu atskirus rodiklius.	Gali paskatinti pernelyg paprastas / supaprastintas politines išvadas.
Gali įvertinti lokacijos progresą laike.	Gali būti neteisingai panaudojamas, pavyzdžiui, siekiant pagrįsti norimą politikos kryptį (ypač tais atvejais, kai sudarymo principas neskaidrus, stokojama statistinių ar konceptualių principų).
Sumažinamas matomų rodiklių rinkinys, nepašalinant aktualios informacijos.	Svorių ir rodiklių pasirinkimas gali tapti politikų diskusijų objektu.
Leidžia įtraukti daugiau informacijos neviršijant nustatyto rodiklių kiekio.	Gali nuslėpti probleminius aspektus ir apsunkinti būtinų veiksmų identifikavimą (ypač tais atvejais, kai indekso sudarymo principas neskaidrus).
Aktualizuoja, išryškina nagrinėjamos lokacijos pagrindines problemas / iššūkius, gali iškelti juos į politinį lauką.	Gali paskatinti neteisingus politinius sprendimus, jei ignoruojamos svarbios dimensijos, kurias sunku išmatuoti.
Sudaro galimybes komunikuoti su visuomene (žiniasklaida, gyventojais) ir skatina atskaitomumą. Padeda parengti pagrįstus naratyvus tiek plačiajai, tiek profesionaliajai auditorijai.	
Leidžia efektyviai palyginti sudėtingą / daugiamatę aplinką.	

Savivaldybių kultūros indeksu įvertinus galimas rizikas, daug dėmesio skiriama esamų kultūros duomenų vertinimui ir atrankai. Kad būtų aiški indekso sandara, 1 skyriuje pateikiami detalūs rodiklių aprašai, nurodoma jų sandara ir duomenų šaltiniai. Taip pat daug dėmesio skiriama metodikos pristatymui ir savivaldybių reitingams pagal kiekvieną įtrauktą rodiklį (2 skyrius). Detalus kiekvieno rodiklio pristatymas leis kiekvienos savivaldybės atstovui geriau suprasti, kodėl buvo gauta atitinkama indekso reikšmė. Nesant objektyvių ir pagrįstų kriterijų dėl svorio suteikimo rodikliams ar subindeksams, svoriai netaikomi. Taip užkertamos bet kokios galimybės politiniams interesams, o indeksas tampa validus nepriklausomai nuo tuo metu dominuojančių politinių pažiūrų. Atkreiptinas dėmesys, kad vienas iš kriterijų, pasirenkant rodiklius, buvo kultūros politikos strateginių dokumentų apžvalga. Visgi dokumentai apima platų laikotarpį nuo 2010 metų iki šių dienų, tad tai dar kartą patvirtina, kad indeksas nėra priklausomas nuo politinių interesų. Indekso rodiklių sąrašas taip pat buvo pristatytas kultūros politikos ekspertams, o tai taip pat patvirtina jo validumą. Galiausiai

sudarant indeksą siekta maksimaliai plačiai reprezentuoti kultūros situaciją, įvertinant tiek pasiūlą, tiek paklausą ir kuriamą naudą visuomenei, tiek skiriamą finansavimą bei dėmesį praeities kultūros palikimui – kultūros paveldui. Iš viso indeksą sudaro net 7 skirtingos rodiklių grupės, kurios padaro galimą visapusišką kultūros situacijos reprezentaciją, tad indeksas pakankamai gerai nurodys kiekvienos savivaldybės problematiką ir padės išskirti prioritetus sprendimų priėmėjams.

IŠVADOS

- 1.** Indeksą sudaro kiekybiniai rodikliai. Pristatant pirmąjį indeksą buvo ne kartą sulaukta klausimo dėl kokybės parametro, apie tai, kodėl jis nėra įtrauktas į indeksą. Kokybinis kultūros vertinimas turėtų remtis ekspertine nuomone: teoriškai būtų galima sudaryti ekspertų grupę, kuri bandytų įvertinti kiekvienos savivaldybės kultūrinių veiklų kokybę. Suprantama, kad tai gali būti ne tik sunkiai įgyvendinama, bet galiausiai net ir neobjektyvu, – vertinimai skirtųsi priklausomai nuo ekspertų grupės ir laikotarpio. Sudarant savivaldybių kultūros indeksą akcentuota, kad įtraukiami tik objektyvūs, patikimi ir reprezentatyvūs duomenys. Be to, kultūros kokybės parametras atsispindi per rodiklių gausą ir visapusiškumą. Kultūros kokybės reprezentaciją galime apčiuopti per profesionalaus meno kūrėjų skaičių, LKT skirtą finansavimą organizacijoms ir kūrėjams (sprendimus dėl finansavimo priima ekspertai, o tai iš dalies reprezentuoja kultūros kokybės vertinimą savivaldybėse), nevyriausybinių sektoriaus aktyvumo (tai gali reprezentuoti kultūrinės pasiūlos įvairovę) ir gyventojų dalyvavimo kultūroje rodiklius (pvz., muziejų lankytojų skaičių, kultūros vartojimą), gyventojų pasitenkinimą kultūros paslaugų prieinamumu ir pan. **Tad nors patį savivaldybių kultūros indeksą sudaro kiekybiniai rodikliai, bendras indekso rezultatas iš dalies reprezentuoja ir kokybinius kultūrinės situacijos parametrus.**
- 2.** Savivaldybių kultūros indekso vidurkis yra 21,4 balo iš 100 galimų. Savivaldybių kultūros indekso reikšmės varijuoja nuo 10,14 (Visagino sav.) iki 49,39 (Neringos sav.). Jei lygintume su 2021 m. savivaldybių kultūros indeksu, vidutinė reikšmė beveik nepasikeitė (2021 m. – 20,97 balo). Tai rodo, kad nuo 2021 iki 2022 m. bendrai savivaldybėse kultūros situacija reikšmingai nekito. Kartu tai liudija, kad nėra savivaldybės, kurioje būtų stiprios visos septynios savivaldybių kultūros indekso grupės: kultūros organizacijos, kūrėjai, kultūros makroekonomika, finansavimas kultūrai, dalyvavimas kultūroje ir socialinis kapitalas, kultūros paveldas ir pokyčių grupė.
- 3.** Finansavimo kultūrai subindeksas atskleidė egzistuojančius stipriausius atotrūkius tarp savivaldybių. Šio subindekso reikšmės varijavo nuo 73 balų (Neringos sav.) iki 3,88 balo (Alytaus r. sav.), o vidurkis buvo mažiausias lyginant su kitais subindeksais (11,25 balo). Daugelyje savivaldybių kultūros organizacijos yra nepakankamai stiprios, kad galėtų pritraukti didesnę LKT finansavimą, o savivaldybės to nekompensuoja didesnėmis išlaidomis kultūros paslaugoms.

4. Nedaug aukštesnis nei finansavimo kultūrai subindekso vidurkis buvo pasiektas **kultūros makroekonomikos rodiklių grupėje. Kultūros makroekonomikos subindekso vidurkis buvo 13,91.** Maksimalią šio subindekso reikšmę 2022 m. įgijo Vilniaus m. sav. (72,48), o likusios savivaldybės stipriai atsiliko nuo sostinės. Tai rodo, kad kultūros ir kūrybinių industrijų sektorius aktyviai veikia tik Vilniaus m.
5. **2022 m. savivaldybių kultūros indekso reitingo viršuje yra Neringos sav., surinkusi 49,39 balo iš 100 galimų.** Neringos savivaldybė pirmoje pozicijoje atsiduria antrus metus iš eilės. Visgi 2021 m. savivaldybių kultūros indekso reikšmė buvo didesnė, t. y. 56,91 balo. Tad nors išliekama pirmojoje pozicijoje, atotrūkis nuo maksimalaus savivaldybių kultūros indekso balo nemažėja. Be to, net ir lyderiaujančioje savivaldybėje nėra stipriai išreikštos visos septynios savivaldybių kultūros indekso grupės.
6. Antrus metus iš eilės antrojoje pozicijoje atsiduria Vilniaus m. sav., kuri surinko kiek daugiau nei trečdalį galimų balų, t. y. 39,13 (2021 m. – 37,91). Visgi bendra situacija ir surinktas savivaldybių kultūros indekso balas, galima sakyti, išliko reikšmingai nepakitęs, o tai rodo, kad reikšmingų pokyčių kultūrinėje Vilniaus m. sav. aplinkoje, paveikusių platesnę visuomenę, neįvyko. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad Lietuvos sostinė surenka mažiau nei pusę galimų savivaldybių kultūros indekso balų.
7. Vienas stipriausių neigiamų pokyčių užfiksuotas Trakų r. sav. Buvusi Lietuvos kultūros sostinė (2020 m., 8 priedas) savivaldybių kultūros indekso reitinge nukrito iš 15 pozicijos į 33. Gali būti, kad praėjus metams po buvimo kultūros sostine dėmesys kultūrai čia kiek sumenko. Tai liudija ir finansavimo kultūrai subindekso pokyčiai: Trakų r. sav. iš 2021 m. pasiektos 5 pozicijos 2022 m. nukrito į 11 poziciją.
8. Žemiausioje pozicijoje išlieka Visagino sav. Kita vertus, net trys Utenos apskrities savivaldybės patenka į savivaldybių kultūros indekso dešimtuką. Atrodytų, kad Visaginas galėtų stipriau išnaudoti kultūrinį bendradarbiavimą su kaimyninėmis apskrities savivaldybėmis, pavyzdžiui, Zarasais, Anykščiais ar Molėtais.
9. Kauno m. sav. tapus Europos kultūros sostine, stipriai išaugo finansavimas kultūrai, o tai savo ruožtu lėmė aukštą finansavimo kultūrai subindekso poziciją. Taip pat Kauno m. sav. užėmė aukštą vietą kultūros makroekonomikos rodiklių grupėje. Visgi kituose subindeksuose, kuriais reprezentuojama kultūros pasiūla ir paklausa, Kauno m. sav.

užėmė vidutines pozicijas. Ypač reikėtų atkreipti dėmesį į Kauno m. sav. gyventojų kultūrinės nuostatos. Remiantis „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis“ tyrimo duomenimis, kauniečių pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo nuo 69 iki 62 proc. Vadinas, miestui tapus Europos kultūros sostine, patys miestiečiai nemanė, kad kultūros prieinamumas padidėjo. Kultūra yra viena inertiškiausių ir lėtai besikeičiančių sričių, todėl, matyt, vienu metų stipri intervencija negali tuoj pat performuoti miestiečių kultūrinių įpročių. Be to, reikėtų atkreipti dėmesį į Kauno m. sav. gyvosios kultūros pasiūlos (kultūros organizacijų kiekio ar menininkų skaičiaus) stiprius atotrūkius nuo Vilniaus m. sav. Kitaip tariant, būtų svarbu stiprinti šiuos kultūros rodiklius.

10. Kelerius metus iš eilės savivaldybių kultūros indekso reitinguose pozityviai išsiskiria kurortinės savivaldybės. Kurortinėse savivaldybėse pasiekiami vidutiniškai aukščiausia savivaldybių kultūros indekso reikšmė – 33,3 (2021 m. – 35,11), taip pat kurortinė savivaldybė (Neringos sav.) kelerius metus iš eilės pasiekė aukščiausią SKI reikšmę (2022 m. – 49,39), jei lygintume su visomis savivaldybėmis. Be to, didžiųjų miestų klasteris nelenkia kurortinių savivaldybių.

11. Atkreiptinas dėmesys, kad **vertinant savivaldybių klasterių vidutines SKI reikšmes nebelieka reikšmingų skirtumų tarp didžiųjų miestų ir kaimiškų savivaldybių, – abiejuose klasteriuose vidutinė SKI reikšmė sudaro apie 21 balą, reikšmingai nesiskiria ir maksimalios bei minimalios surinktų indeksų reikšmės.** Didžiųjų miestų klasteryje išsiskiria tik Vilniaus m. sav., surinkusi 39,13 (2021 m. – 37,9), ir Kauno m. sav., surinkusi 27,24 (2021 m. – 25,5). Skaiciuojant SKI buvo ribotos galimybės įvertinti kokybinius kultūros parametrus (pavyzdžiui, renginių profesionalumą, jų įvairovę ar pan.), ir suprantama, kad didieji miestai gali pasiūlyti kokybiškesnių renginių, tačiau vertinant tokius rodiklius kaip kultūros organizacijų ar kūrėjų skaičiai, kultūros dalyvių gausa nustatyta, kad didžiosios savivaldybės, atsižvelgusios į savo gyventojų skaičių, turėtų kurti didesnę kultūros pasiūlą, siekti gausesnio gyventojų dalyvavimo. Taip pat atskirais atvejais kaimiškų savivaldybių biudžetuose skiriamas didesnis finansavimas kultūros paslaugoms nei didžiųjų miestų savivaldybėse. Tai rodo savivaldybių prioritetus ir daro įtaką indekso rezultatams. Siekdami pokyčio didieji miestai turėtų skirti daugiau dėmesio kultūros sričiai.

12. Reikėtų atkreipti dėmesį ir į atotrūkius tarp didžiųjų miestų. **Tik Vilniaus ir Kauno m. sav. surinko didesnį nei vidurkis savivaldybių kultūros indekso balą. Klaipėdos m. sav. savivaldybių kultūros indekso balas yra artimas savivaldybių vidurkiui.** Visgi kitos didžiųjų miestų savivaldybės reikšmingai atsilieka nuo savivaldybių kultūros indekso vidurkio. Tai patvirtina, kad Tolygios kultūrinės raidos modelyje taikomas regionų apibrėžimas, iš visų Lietuvos savivaldybių išskiriant tik Vilniaus m., Kauno m. ir Klaipėdos m. sav., yra prasmingas. Kitos didžiųjų miestų savivaldybės savo kultūrine aplinka neišsiskiria iš likusios Lietuvos bendro kultūrinio konteksto ir yra panašesnės į regionines, o ne į Vilnių ar Kauną. Tai patvirtina ir faktas, kad dalis rajoninių savivaldybių surinko didesnius SKI balus nei atitinkamos miestų savivaldybės.

13. Žvelgdami į 2022 metų savivaldybių kultūros indeksą, pamažu galime vertinti atsigavimo po Covid-19 pandemijos tendencijas. Tačiau kol kas **negalima daryti išvados, kad atsigavimas įvyko, nes negrįžtama prie buvusių prieš Covid-19 pandemijos laikotarpį kultūros rezultatų.** Pavyzdžiui, 2019 m. muziejai Lietuvoje pritraukė 5,589 mln. lankytojų, ir tai yra daugiau nei puse milijono lankytojų daugiau negu 2022 m., kultūros centrų dalyvių skaičius 2022 m. nuo buvusio 2019 m. atsilieka daugiau nei 52 tūkst. dalyvių ir pan.

REKOMENDACIJOS

1. Savivaldybių kultūros indeksas pateikia objektyvų, kiekybiniais rodikliais pagrįstą žvilgsnį į savivaldybių kultūros situaciją. Indekse pristatoma 40 rodiklių apie 60 savivaldybių – vadinasi, pristatoma 2 400 situacijų, kurias būtų galima aptarti ir nagrinėti toliau bei giliau. Šios apimties ir galimų klausimų detalumo apimti tyrimu nebūtų prasminga. Tačiau tikimasi, kad atsispirdami nuo tyrime pristatytų duomenų kiekvienos savivaldybės kultūros ekspertai galėtų matomus kiekybinius rezultatus papildyti konteksto išmanymu ir kokybiniu turiniu. Susiejus kiekvienos savivaldybės ekspertų žinias ir savivaldybių kultūros indekso rodiklių rezultatus, būtų galima planuoti tolesnes kultūros raidos kryptis ir tikslus kiekvienoje savivaldybėje.
2. Savivaldybių kultūros indeksas galėtų būti taikomas kultūros situacijos stebėsenai savivaldybėse. Vertinant indekso reikšmes, galėtų būti matuojami kultūros politikos, investicijų į kultūrą ir kitų intervencijų, siekiant aktyvinti kultūrinę aplinką, rezultatai.
3. Reikėtų ieškoti susitarimo su Vilniaus m. sav. Dabar Vilniaus m. sav. išnaudoja susiklosčiusias tendencijas, kai Vilniaus miesto kūrėjams ir organizacijoms skiriamas reikšmingas nacionalinis finansavimas. Pavyzdžiui, apie 70 proc. LKT skiriamo finansavimo kūrėjams ir organizacijoms tenka Vilniaus m. sav. 2022 m. LKT investavo į Vilniaus m. apie 14 mln. Eur, t. y. LKT skyrė beveik dar tiek (88 proc.), kiek sudarė pačios savivaldybės išlaidos kultūros paslaugoms. Palyginimui, į Kauno m. sav. organizacijų ir kūrėjų kūrybines veiklas 2022 m. LKT investavo apie 2 mln. Eur ir tai sudarė tik 7 proc. Kauno m. sav. biudžeto išlaidų kultūros paslaugoms. Kita vertus, pati Vilniaus m. sav. išsiskiria kaip mažiausiai investuojanti į kultūrą savivaldybė, kurios kultūrai skiriama biudžeto dalis nesiekia 2 proc. LKT skiriamo finansavimo apimtys Vilniaus m. sav. yra suprantamos, nes būtent Vilniaus m. savivaldybėje yra didžiausia kultūros organizacijų ir kūrėjų koncentracija. Tačiau jeigu Vilniaus m. sav. skirtų didesnę finansavimą kultūrai, ji galėtų labiau suaktyvinti tas grandis, kurių nepadengia LKT (ypač profesionalaus meno kūrėjų galimybes), o kartu leistų LKT turėti platesnes ir įvairesnes finansavimo galimybes, nukreiptas į visos Lietuvos kultūros raidą arba lengvesnį naujų kūrėjų „įėjimą“ į konkursus. Esant žemam savivaldybės skiriamam finansavimui kultūros paslaugoms, nacionalinio finansavimo institucijos lieka apribotos. Pavyzdžiui, LKT gali numatyti tik labai ribotus pokyčius stipendijų konkursuose, nes sudarius galimybes gauti didesnės sumos ar ilgesnio laikotarpio stipendijas reikšmingai didelė profesionalaus meno kūrėjų grupė liktų be galimybės

gauti stipendiją. Kadangi Vilniaus m. savivaldybėje gyvena ir kuria didžioji dalis profesionalių Lietuvos menininkų, čia galėtų veikti kelių lygių finansavimas: tiek nacionalinis, tiek savivaldos.

4. Savivaldybių kultūros indeksas objektyviai aprašo kultūros situaciją kiekvienoje savivaldybėje. Jei savivaldybėje yra mažiau kūrėjų, mažiau kultūros organizacijų, palyginti su kitomis savivaldybėmis mažesnis finansavimas kultūrai ir t. t., tai, savaime suprantama, lemia ir žemesnę savivaldybių kultūros indekso poziciją. Gali būti, kad savivaldybėje numatyti kiti politikos prioritetai ir kultūrai skirti didesnio dėmesio nėra galimybių. Visgi užimant žemesnes savivaldybių kultūros indekso pozicijas būtų siūloma nepalikti kultūros srities savieigai ir ieškoti, kokias jos komponentes būtų galima sustiprinti. Kultūros sritis yra labai inertiška ir lėtai besikeičianti. Tad ilgą laiką palikus sritį savieigai paskui, net ir didinant investicijas, gali tekti ne vienerius metus laukti rezultato. Kita vertus, kultūros sritis gali prisidėti prie socialinio kapitalo stiprinimo, didesnio pilietiškumo, pasitikėjimo ir pan. Tad investuojant į kultūrą gali būti pozityviai paveikiamos ir kitos sritys.
5. Kultūros sostinės titulas yra būdas suaktyvinti kultūrinį gyvenimą atitinkamoje savivaldybėje, taip pat atkreipti Lietuvos gyventojų dėmesį į tą savivaldybę. Visgi būtų galima peržiūrėti Lietuvos kultūros sostinės titulo poveikį savivaldybės kultūros situacijai. LR KM skiriamas finansavimas metinėms veikloms nėra didelis (iki 100 tūkst. Eur). Vadinasi, kultūrinių veiklų įgyvendinimo atsakomybė tenka savivaldybei. Pastarajai reikšmingai neprisidėjus, Lietuvos kultūros sostinės metai situacijos kultūros lauke stipriau nepakeičia.
6. Įgyvendinant savivaldybių kultūros indeksą, norėta atkreipti dėmesį ir į kertines kultūros politikos sritis, kurių duomenys nebuvo plačiai naudojami. Viena iš tokių sričių – profesionalaus meno kūrėjai. Savivaldybių kultūros indekse pateikiama galima profesionalaus meno kūrėjų statistinė apibrėžtis, pateikiami duomenys pagal savivaldybes. Tačiau būtų svarbu plėtoti pačią kultūros statistikos temą: parengti oficialius sąvokų aprašus, suderintus su LR KM ir Valstybės duomenų agentūra, užtikrinti duomenų rinkimą ir sisteminimą oficialios statistikos rodiklių duomenų bazėse.
7. Parengtoje ilgalaikėje Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ išryškinama nelygybės problema. Numatydama nelygybės žalą kultūros sektoriuje, Lietuvos kultūros taryba

Tolygios kultūrinės raidos modelyje taikė nuostatą, kad dalį kvotos reikia skirti silpnesnėje socialinio klimato aplinkoje esančioms apskritims. Vertinant politinį kontekstą ir tai, kad Kvotų aprašas rengtas dar 2018 m., jau matoma, kokia progresyvi buvo ši nuostata. Todėl rekomenduojama išlaikyti esamus principus bei kurti papildomus, kurie mažintų kultūrinės atskirtis tarp silpnesnių socialine aplinka savivaldybių ir skatintų spartesnę (kiek leidžia riboti ištekliai) kultūrinės aplinkos augimą. Kaip matyti iš „Lietuva 2050“ strategijos, atskirties mažinimas išliks vienu pagrindinių tikslų artimiausius 30 metų. O kaip matome iš savivaldybių kultūros indekso, deja, tarp savivaldybių egzistuoja ir kultūrinė atskirtis, kuri taip pat lėtina šalies kultūros raidą.

8. Bendradarbiavimas ir kultūrinių pajėgumų pritraukimas iš gretimų, stipresnių savivaldybių taip pat galėtų prisidėti prie aukštesnių savivaldybių kultūros indekso reikšmių bei geresnės kultūrinės situacijos. Visaginas galėtų stiprinti ryšius su savo apskrities savivaldybėmis, pavyzdžiui, Zarasais, Anykščiais ar Molėtais. Vilniaus r. sav. galėtų stipriau išnaudoti sostinės kaimynystę. Alytaus m. sav. taip pat galėtų ieškoti daugiau jungčių su kurortine Druskininkų sav. ir t. t. Bendradarbiavimas galėtų paskatinti didesnius kultūros projektus, skirtus platesnei auditorijai, ar padėtų pristatyti naujas menines formas.

LITERATŪROS SAŅAŠAS

- Ambrazevičienė, A., & Matulaitienė, R. (2021). *Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis. 2020 m.* <https://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/gyventoju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-2020/>
- Barbieri, D., Karu, M., Riobóo Lestón, I., Mollard, B., Reingardė, J., & European Institute for Gender Equality. (2017). *Gender Equality Index 2017. Methodological report.* European Institute for Gender Equality.
- Commission, J. R. C.-E. (2008). *Handbook on constructing composite indicators: methodology and user guide.* OECD publishing.
- KOG institutas. (2024). *Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis 2023 m. tyrimas.*
- LR FM. (2021). *Gyvenimo kokybės indeksas.* <https://lietuvosfinansai.lt/gki/gki-savivaldybese/>
- LR ŠMSM. (2023). *Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2023. Švietimo teisingumas.* [extension://e2f4e923-af13-4b42-8c90-dcb886223451/enhanced-reader.html?openApp&pdf=https%3A%2F%2Fwww.nsa.smm.lt%2Fwp-content%2Fuploads%2F2023%2F09%2F2023-Svietimas-Lietuvoje_WEBak.pdf](https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2023/09/2023-Svietimas-Lietuvoje_WEBak.pdf)
- Mažeikaitė, K. (2023). *Savivaldybių kultūros indeksas. 2021.* <https://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/savivaldybiu-kulturos-indeksas-2021/>
- Mažeikaitė, K., Šulskutė, K., & Pečiulytė, M. (2022). *Lietuvos kultūros statistika. Kultūros stebėsenos ir analizės modeliavimo sistemos (SAMS) sukūrimo studija.*
- Michalos, A. C., Scott, N., Moore, K., Dunning, L., Graham, B., Guhn, P., Gadermann, M., Morgan, A. M., Brooker, A., & Hyman, A.-S. (2011). *The Canadian Index of Wellbeing. Technical Report 1.0.*
- Šarūnas, T., Vaitkevičius, R., & Chraptavičiūtė, J. (2022). *Kaunas - Europos kultūros sostinė 2022. Tyrimo išvada.*
- Žalalytė, V. (2020). *Kultūros paslaugų prieinamumo regionuose erdvinė analizė.* <https://kurkl.lt/projektai/kulturos-paslaugu-prieinamumas>

FOTOGRAFIJŲ SĄRAŠAS

Puslapis	Fotografijos autorius
1	Lietuvos šokio informacijos centras, „Naujasis Baltijos šokis“, Nacionalinio Marselio baleto teatro ir (LA)HORDE programa ROOMMATES. Nuotrauka: Dmitrijus Matvejevas
2	Skalvijos kino centras, Karlsono kinas, Nuotrauka: Mantas Bartaševičius
7	Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga, Eglė Ruibytė, Algirdas Jakas „Hermit Crab“, galerija „Atletika“, 2022. Nuotrauka: Laurynas Skeisgiela
12	Anykščių menų inkubatorius-menų studija, kūrybinių industrijų festivalis WOODFEST. Nuotrauka: Rūta Znamenskė
15	Lietuvos meno galerininkų asociacija, „ArtVilnius'22“. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, „Spring Is In The Air / 2022“. Nuotrauka: Andrej Vasilenko
25	Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka, „Kultūra ant slenksčio: kultūrinė kiemų intervencija“. Nuotrauka: Agnė Mačiūnė
28	VšĮ „Samanukės“, dzūkų kultūros festivalis „Čiulba ulba“. Nuotrauka: Gedvilė Baniulienė
29	Birštono viešoji biblioteka. Nuotrauka: Jonas Dirginčius
62	Prienų kultūros ir laisvalaikio centro projektas „PROmetėjas“, Nuotrauka: Darius Merkšaitis / Fototyła, Prienų kultūros ir laisvalaikio centro archyvas
63	MO muziejaus veiklos. Nuotrauka: Rytis Šeškaitis
79	Menų spaustuvė, rezidencijų programa „Footprints in Motion“, performanso „bu(i)tis“ pristatymas. Nuotrauka: Mantas Bartaševičius
80	Šokio spektaklis WRECK. Nuotrauka: Sigita Flaksienė
110	13-oji Kauno bienalė „Once Upon Another Time... gyveno jie jau kitaip“. Nuotrauka: Martynas Plepys
111	Klaipėdos lėlių teatras, Klaipėdos lėlių teatro archyvinių lėlių paroda. Nuotrauka: Kristijonas Lučinskas
140	Kaunas Jazz 2022, Džiazo gatvė, Nuotrauka: Donato Savi
141	Ignalinos rajono kultūros centras, projektas „Vasaros suARTėjimai“. Nuotrauka: Tomas Grikinis

169	VšĮ „Samanukės“, dzūkų kultūros festivalis „Čiulba ulba“. Nuotrauka: Gedvilė Baniulienė
170	Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centras, tarptautinis folkloro festivalis „Lauksnos“. Nuotrauka: Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centras
196	Klaipėdos lėlių teatras, reginys „Apie žuvis ir žmones“. Nuotrauka: Kristijonas Lučinskas
215	Kauno šokio teatras „Aura“. „Aurai 40“. Nuotrauka: Sigitas Dasčioras
222	Edukaciniai užsiėmimai ir ekskursijos Bažnytinio paveldo muziejuje. Nuotrauka: Ieva Juodytė, Bažnytinio paveldo muziejaus archyvas
231	VšĮ „Samanukės“, dzūkų kultūros festivalis „Čiulba ulba“. Nuotrauka: Gedvilė Baniulienė
235	SPOT <i>urbaphonic</i> . Nuotrauka: Dainius Putinas
238	Kristoforo naktis, Kristoforo orkestras. Nuotrauka: Modestas Endriuška
244	VšĮ „Samanukės“, dzūkų kultūros festivalis „Čiulba ulba“. Nuotrauka: Gedvilė Baniulienė
256	MO muziejaus veiklos. Nuotrauka: Rytis Šeškaitis
261	Galerija „Meno parkas“, „Artissima 2021“, Patricijos Gilytės, Agnės Jonkutės, Žilvino Landzbergo ir Eglės Ulčickaitės kūriniai. Nuotrauka: Perottino-Piva, Artissima
265	Ignalinos rajono kultūros centras, projektas „Vasaros suARTėjimai“. Nuotrauka: Tomas Grikinis
269	Kauno kultūros centras, „Skambantys raštai“. Nuotrauka: Gražvydas Jovaiša
280	Lietuvos šokio informacijos centras, Dance Well. Nuotrauka: Gintarė Žaltauskaitė

PRIEDAI

1 priedas EVRK kodų, kuriais remiantis identifikuotos kultūros įmonės, sąrašas

(šaltinis: Valstybės duomenų agentūra)

Kūrybinių industrijų UNCTAD klasifikacija			KI veiklos pagal EVRK veiklų klasifikatorių	EVRK 2 Kodas
1. Tradicinės kultūrinės veiklos	1.1. Paveldas	1.1.1. Kultūrinės vietos	Bibliotekų ir archyvų veikla	91.01
			Muziejų veikla	91.02
			Istorinių vietų ir pastatų bei panašių turistų lankomų vietų eksploatavimas	91.03
		1.1.2. Amatai	Suvenyrų, meno dirbinių ir religinių reikmenų specializuota mažmeninė prekyba	47.78.10
			Keraminių buities ir puošybos gaminių bei dirbinių gamyba	23.41
			Akmens pjaustymas, tašymas ir apdailinimas	23.70
			Dirbtinės bižuterijos ir panašių dirbinių gamyba	32.13
			Žaidimų ir žaislų gamyba	32.40
			Papuošalų, juvelyrinių ir panašių dirbinių gamyba	32.12
			1.1.3. Tradicinės kultūrinės išraiškos	Atrakcionų ir teminių parkų veikla
		Kita pramogų ir poilsio organizavimo veikla		93.29
		Ekskursijų organizatorių veikla		79.12
		1.2. Menai	1.2.1. Vaizduojamieji menai	Fotografavimo veikla
	Meninė kūryba			90.03
	1.2.2. Scenos menai		Scenos pastatymų veikla	90.01
			Scenos pastatymams būdingų paslaugų veikla	90.02
	2. Naujosios kūrybinių industrijų veiklos	2.1.1. Knygos ir spauda	Knygų leidyba	58.11
			Laikraščių leidyba	58.13
			Žinynų, katalogų ir adresų sąrašų leidyba	58.12
Žurnalų ir periodinių leidinių leidyba			58.14	
Kita leidyba			58.19	
2.1.2. Audiovizualinės Medijos		Garso įrašymas ir muzikos įrašų leidyba	59.20	
		Kino filmų rodymas	59.14	
		Kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų gamyba	59.11	
		Naujienu agentūrų veikla	63.91	
		Radio programų transliavimas	60.10	
		Televizijos programų rengimas ir transliavimas	60.20	
		Kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų platinimas	59.13	

			Viešųjų ryšių ir komunikacijos veikla	70.21
	2.1.3. Naujosios medijos		Kompiuterinių žaidimų leidyba	58.21
			Kompiuterių programavimo veikla	62.01
			Kita programinės įrangos leidyba	58.29
			Interneto vartų paslaugų veikla	63.12
	2.1.4. Dizainas		Pagamintų kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų meninis apipavidalinimas	59.12
			Kraštovaizdžio tvarkymas	81.30
2.2. Taikomoji kūryba	2.2.1. Kūrybinės paslaugos		Antikvarinių daiktų mažmeninė prekyba	47.79.10
			Architektūros veikla	71.11
			Atstovavimas žiniasklaidai	73.12
			Inžinerijos veikla ir su ja susijusios techninės konsultacijos	71.12
			Kita, niekur kitur nepriskirta, profesinė, mokslinė ir techninė veikla	74.90
			Kiti gamtos mokslų ir inžinerijos moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	72.19
			Meno įrenginių eksploatavimo veikla	90.04
			Reklamos agentūrų veikla	73.11
			Rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa	73.20
			Socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	72.20
			Specializuota projektavimo veikla	74.10
			Švietimui būdingų paslaugų veikla	85.60

2 priedas Muziejų skaičius 2000–2022 metais*(sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Vilniaus apskritis	29	29	31	35	34	34	30	31	29	30	30	30	30	33	31	31	31	31	31	32	32	32	35	
Kauno apskritis	21	21	24	25	19	20	25	22	24	24	25	24	24	20	19	19	19	20	20	20	20	19	19	
Klaipėdos apskritis	11	11	13	12	14	14	14	13	13	12	13	12	12	12	13	13	12	12	12	12	12	12	12	
Šiaulių apskritis	8	8	10	10	7	8	8	8	9	9	7	8	8	8	8	8	8	7	8	9	9	10	10	
Utenos apskritis	6	6	6	5	6	6	6	7	6	6	6	6	7	8	8	8	8	9	9	9	9	9	9	
Alytaus apskritis	2	5	5	6	6	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7	
Panevėžio apskritis	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	5	6	6	6	7	
Tauragės apskritis	7	7	4	4	4	4	5	4	4	4	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
Telšių apskritis	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	
Marijampolės apskritis	4	4	4	4	5	4	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3

3 priedas Kultūros centrų skaičius 2000–2022 metais*(sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)*

Apskritis	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vilniaus apskritis	136	140	122	117	120	117	116	118	116	118	112	113	107	107	107	115	114	114	115	112	111	107	101
Kauno apskritis	137	125	125	122	122	121	126	126	125	122	111	111	104	102	86	85	85	85	85	80	81	83	82
Šiaulių apskritis	119	119	121	115	108	111	107	106	120	101	95	93	69	67	67	68	65	68	68	68	69	69	70
Panevėžio apskritis	126	124	122	116	106	108	109	111	108	107	126	108	83	82	83	80	79	77	72	72	72	63	64
Klaipėdos apskritis	86	72	60	61	62	61	60	57	58	46	46	47	47	61	60	61	62	63	64	65	65	65	56
Tauragės apskritis	74	72	69	71	67	68	49	66	63	75	46	42	47	55	55	58	56	55	55	55	54	53	53
Alytaus apskritis	69	70	61	68	63	66	70	70	64	43	36	38	53	50	54	50	50	51	52	53	53	48	47
Utenos apskritis	86	85	74	79	70	75	80	80	80	85	76	65	44	34	33	33	50	50	55	47	46	46	43
Marijampolės apskritis	78	79	76	71	76	72	71	73	71	72	70	73	45	43	49	50	47	47	53	51	49	50	41
Telšių apskritis	61	61	62	62	60	51	49	46	51	48	48	48	41	38	38	37	37	35	35	34	34	31	31

4 priedas Kultūros centrų dalyvių skaičius 2000–2022 metais

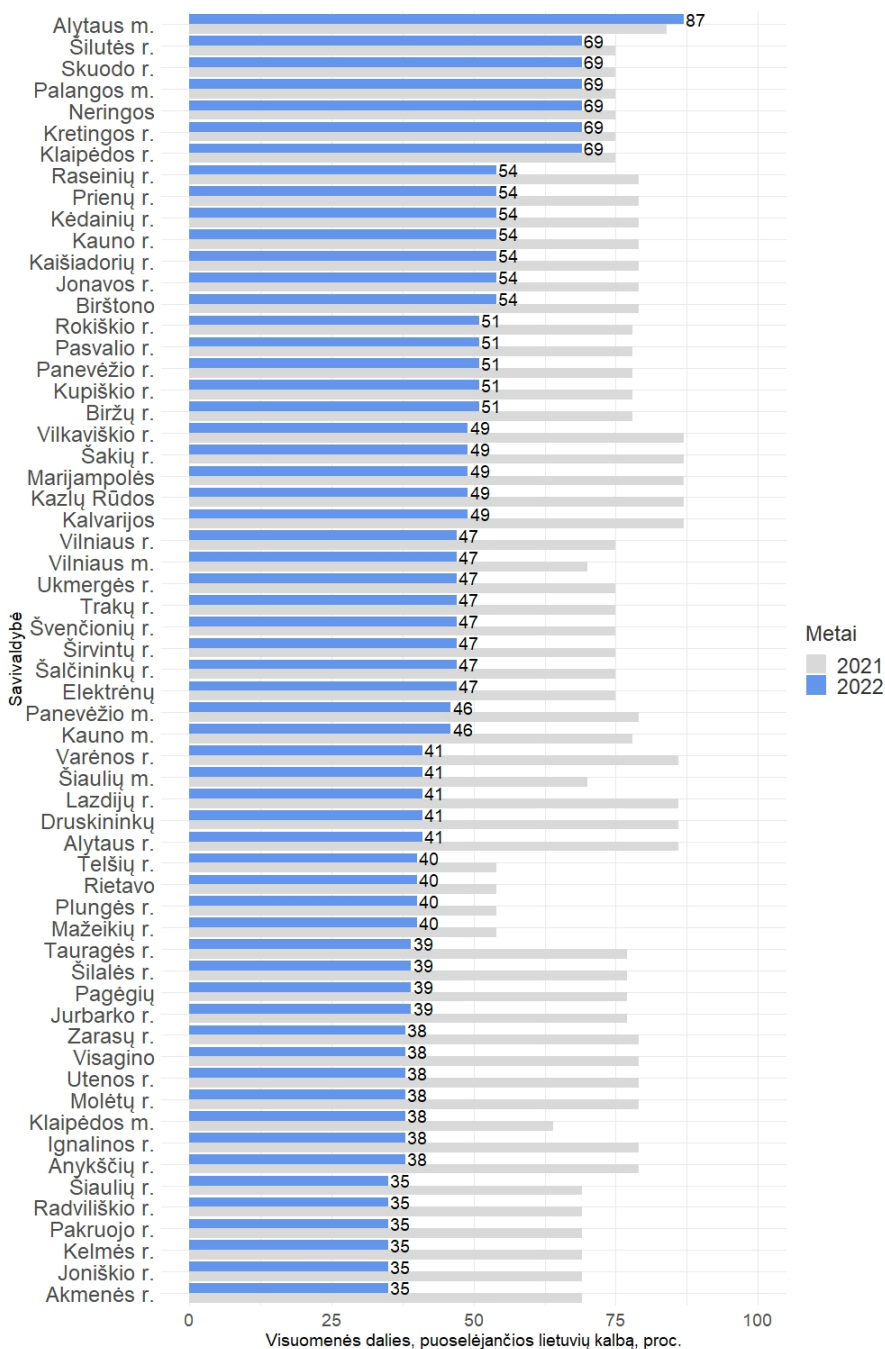
(sudaryta autorės, remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis)

Apskritis	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vilniaus apskritis	6320	7030	7270	7493	7355	8862	9116	9615	10050	9988	9937	5926	8367	10865	11406	10381	10558	10596	10668	10501	9279	7897	8204
Kauno apskritis	7732	9036	8122	8477	9760	8515	9751	9583	8699	8921	8922	6228	9327	8394	8113	8419	8226	7876	8073	8690	7508	7057	7122
Šiaulių apskritis	7269	7749	8018	7977	8848	8510	9013	8586	8161	7949	7888	6131	6182	6059	6175	6353	6374	6381	6151	5884	5273	5000	5049
Panevėžio apskritis	7458	7508	7891	7308	6963	7281	7327	8530	7864	7559	7739	5756	6804	5951	5792	5793	5645	5737	5532	5634	5164	4892	5015
Klaipėdos apskritis	5344	5494	4271	4043	4007	4576	4457	5016	4786	4840	4690	3447	4378	4458	4487	4582	4664	4994	5011	4979	4333	3994	4016
Marijampolės apskritis	3184	3531	3419	3585	4318	3282	3097	3721	3614	3980	4016	2782	3476	3702	3363	3704	3889	4064	3864	3708	3469	3061	3148
Utenos apskritis	5997	5469	5567	5355	5463	5203	5728	5641	4784	4892	4926	3996	3765	3639	3480	3573	3871	3750	3609	3445	3058	2690	2651
Alytaus apskritis	3618	4467	4068	4681	4467	4897	4426	4421	3506	3527	3268	2795	3194	3166	3153	3216	3209	3036	3217	3026	2939	2835	2548
Tauragės apskritis	3712	3808	3560	3200	3331	2710	3366	3158	2899	2913	2836	2116	2824	2609	2665	2638	2556	2636	2618	2680	2387	2299	2203
Tauragės r. sav.	1126	1237	1155	1141	1247	1218	1382	1372	1180	1291	1236	725	1127	1004	991	893	876	1023	1052	1070	929	802	661

5 priedas Dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindekso (2021) metodologiniai patikslinimai

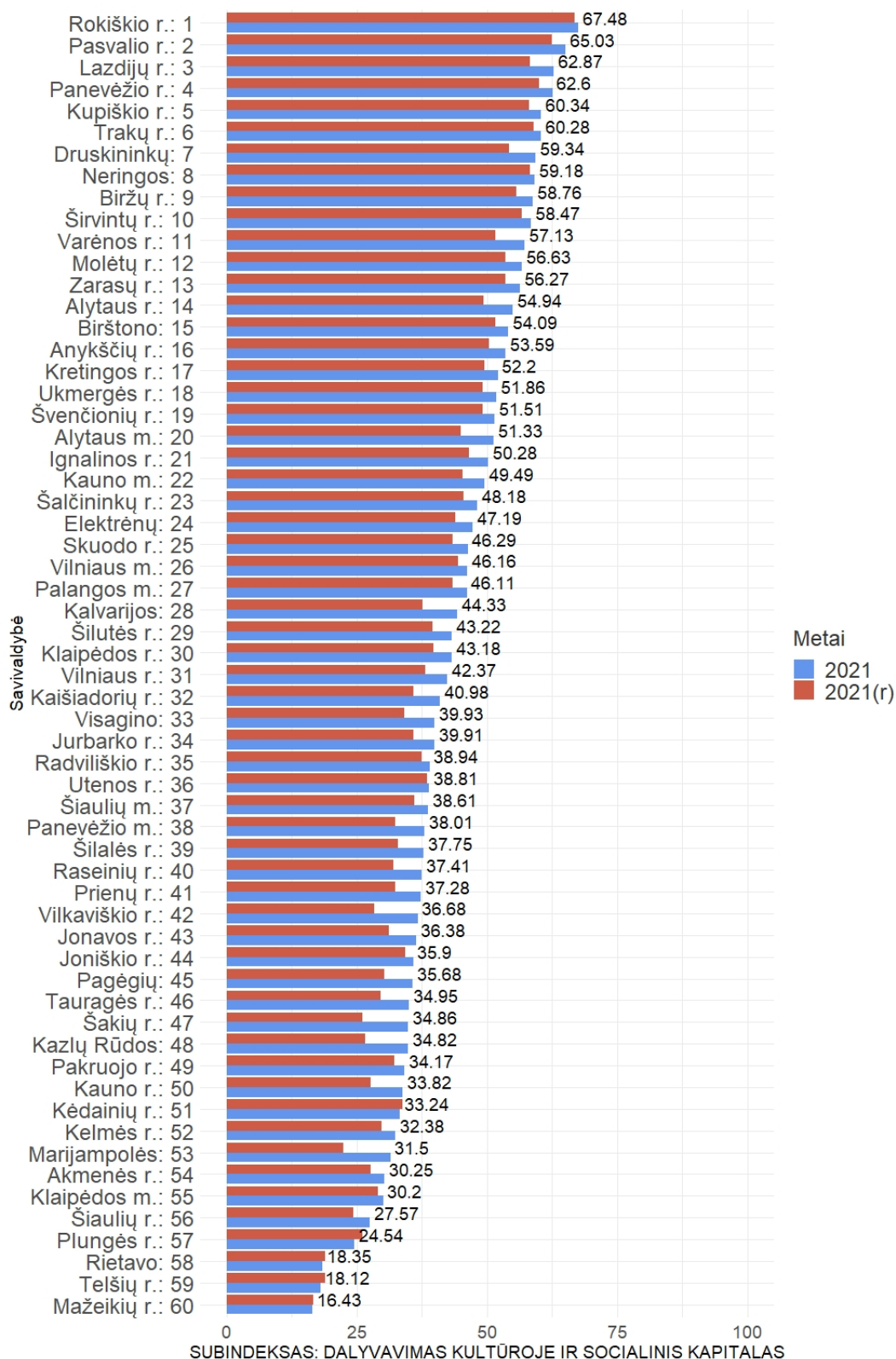
a. Visuomenės dalis, kuriai asmeniškai svarbu vartoti taisyklingą lietuvių kalbą, nes taip saugomas tautiškumas

Pastaba: rodiklis į SKI (2022) nebebus įtraukiamas.

122 pav. Savivaldybių reitingas pagal visuomenės dalį, kuriai asmeniškai svarbu vartoti taisyklingą lietuvių kalbą, nes taip saugomas tautiškumas, proc. (sudaryta autorės, remiantis Ambrazevičienė & Matulaitienė, 2021, KOG institutas, 2024, duomenimis)

b. 2021 m. dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo subindeksų grafinis palyginimas

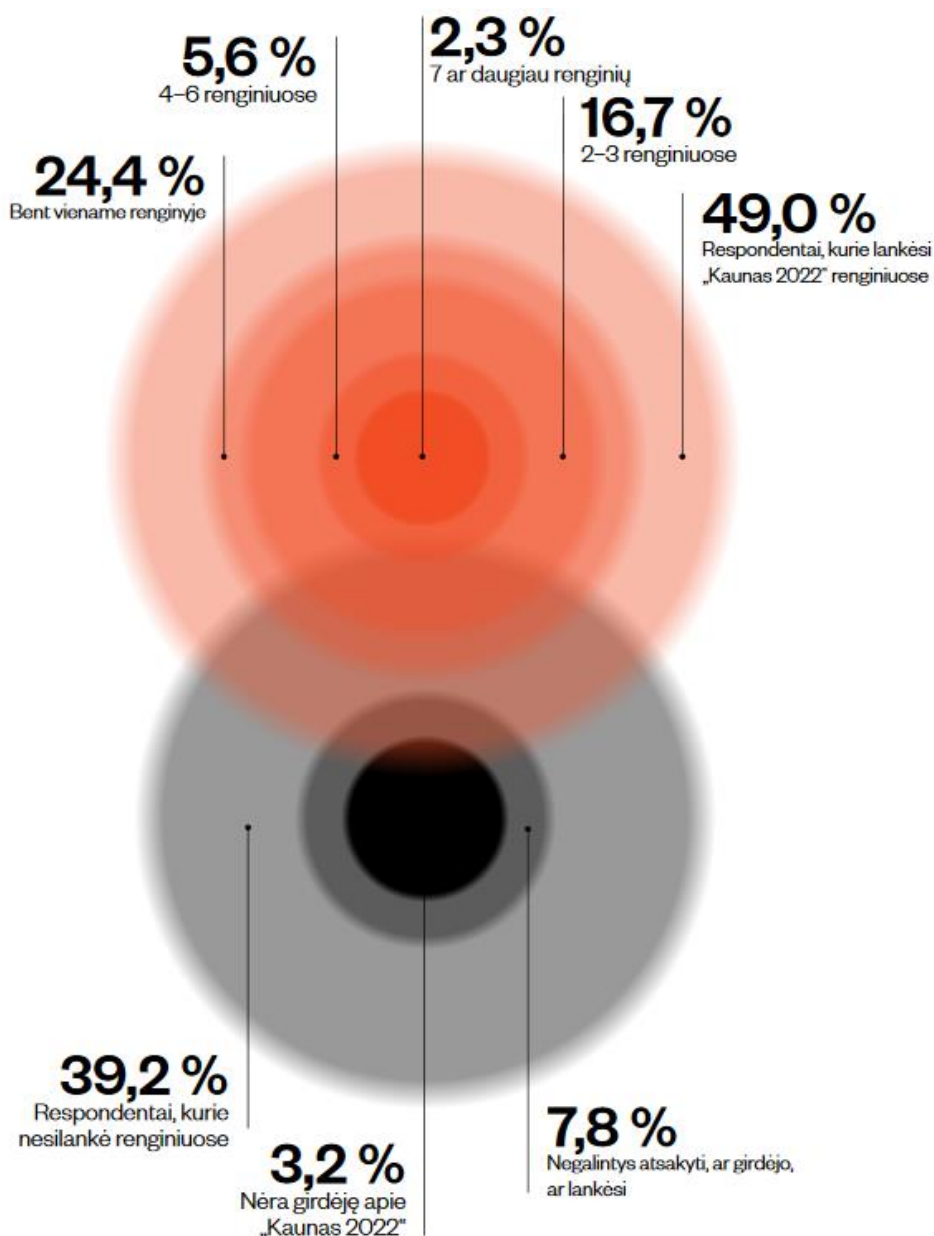

123 pav. 2021 m. dalyvavimo kultūroje ir patenkinimo kultūros paslaugomis subindeksų palyginimas (sudaryta autorės)

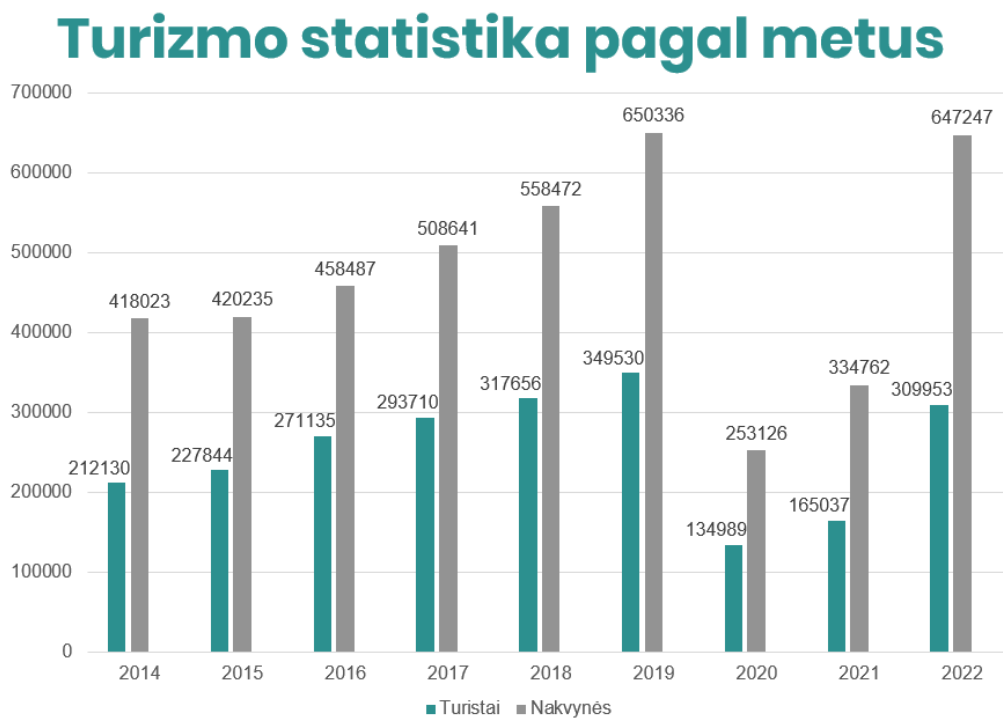
Pastaba: (r) – redukuotas subindeksas, t. y. yra įtraukiami tie patys rodikliai kaip 2022 m.

6 priedas „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ žinomumas ir lankomumas

Iš: 2022 metais surengtos Kauno miesto ir rajono gyventojų apklausos: *Ar per pastaruosius 12 mėnesių lankėtės kuriame nors „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ programos renginyje?; Ar esate girdėjęs (-usi) apie „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“? Siekiant tikslesnio vertinimo, duomenys pasverti vertinant ir rinkimuose dalyvavusių, ir nedalyvavusių respondentų proporcijas (Šarūnas et al., 2022).*

7 priedas 2022 m. Kauno miesto turizmo statistika

Šaltinis: <https://visit.kaunas.lt/atvykite/statistika/2022-m-i-pusmecio-kauno-miesto-turizmo-statistika-2/>

8 priedas Lietuvos kultūros sostinės

2008 m. – Zarasai;

2009 m. – Plungė;

2010 m. – Ramygala;

2011 m. – Šilutė;

2012 m. – Anykščiai;

2013 m. – Palanga;

2014 m. – Panevėžys;

2015 m. – Žagarė;

2016 m. – Telšiai;

2017 m. – Klaipėda;

2018 m. – Marijampolė;

2019 m. – Rokiškis;

2020 m. – Trakai;

2021 m. – Neringa;

2022 m. – Alytus;

2023 m. – Tauragė;

2024 m. – Kaišiadorys;

2025 m. – Druskininkai.

Šaltinis: <https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/regionu-kultura/projektas-liuovos-kulturos-sostine>

Kultūra^τ

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA